OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE MÜZE İLE EĞİTİME İLİŞKİN UZMANLARIN, AİLELERİN VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Merve ÖZER

Eskişehir 2018

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE MÜZE İLE EĞİTİME İLİŞKİN UZMANLARIN, AİLELERİN VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve ÖZER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Öğretmenliği Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Aralık 2018

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1803E048 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Merve ÖZER'in "Okul Öncesi Dönemde Müze ile Eğitime İlişkin Uzmanların, Ailelerin ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 20.11.2018 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Unvanı-Adı Soyadı		İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT	
Üye	: Prof.Dr. Yıldız UZUNER	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Oya ABACI	

Prof.Dr. Handan DEVECİ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdür Vekili

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE MÜZE İLE EĞİTİME İLİŞKİN UZMANLARIN, AİLELERİN VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve ÖZER

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aralık 2018
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT

Günümüzde müzeler yaşam boyu öğrenme ile okuldaki eğitimin tamamlayıcısı haline gelmiştir. Her eğitim kademesinde kullanılan müzeler, araştırma, keşfetme ve merak duygusunun yoğun olduğu okul öncesi dönemde de kullanılmalıdır. Bu araştırmanın amacı; okul öncesi dönemde müze eğitimine ilişkin alan uzmanlarının, öğretmenlerin ve ebeveynlerin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim kullanılmıştır. Araştırmaya müze eğitimi, okul öncesi ve görsel sanatlar eğitiminde çalışan altı uzman, müze deneyimine sahip altı okul öncesi öğretmeni ve altı ebeveyn katılmıştır. Veri toplama tekniği olarak görüşmenin kullanıldığı araştırmada katılımcıların müze eğitimine ilişkin algı ve deneyimlerine odaklanılmıştır. Görüşmeler 2 Şubat - 6 Nisan 2018 tarihleri arasında öncelikle alan uzmanları, ardından eş zamanlı olarak öğretmenler ve ebeveynler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları, olgubilim analizi doğrultusunda yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynlerin müze eğitimine farklı bakış açıları ile yaklaştıkları görülmüştür. Alan uzmanları müzeleri bir eğitim ortamı olarak görmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin müzeleri çoğunlukla gezi amaçlı kullandığı, ebeveynlerin ise müzeleri çocukları ile gidebilecekleri ve birlikte öğrenebilecekleri bir yer olarak görmediği fark edilmiştir. Araştırma sonucunda müze ile eğitimde amaçların okul öncesi eğitim programına paralel olması gerektiği, içeriğin çocuğun yaş, gelişim düzeyi, müze koleksiyonuna göre şekillendiği, öğrenme öğretme sürecinde çocuğun aktif olması gerektiği ve ölçme değerlendirme sürecinde alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanılabileceği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Müze, Müze eğitimi, Okul öncesi dönem.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE OPINIONS OF EXPERTS, FAMILIES AND TEACHERS ABOUT EDUCATION AND MUSEUM İN PRESCHOOL PERIOD

Merve ÖZER

Department of Primary Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, December 2018

Advisor: Doctor Aslı YILDIRIM POLAT

Today, museums have become complementary to lifelong learning and education at school. The museums used at each educational level; It should be used during the pre-school period, where research, discovery and curiosity are high. The aim of this study is determining the opinions of experts, teachers and parents about museum education in pre school period. For this purpose, the phenomenology of qualitative research methods is used. Six experts with museum education, visual arts education, and pre-school education, six pre-school teachers, and six parents with museum experience participated in the research and interviewed between February 2 and April 6, 2018, firstly by field experts and then by teachers and parents. In the research, the participants was asked focusing on the perception and experience of museum education during data collection. The findings of the study were interpreted according to phenomenological analysis. As a result of the study, it was seen that field experts, teachers and parents approached museum education with different perspectives. Field experts see museums as an educational environment. It was realized that pre-school teachers mostly used museums for sightseeing, but parents did not see museums as a place to go with their children and learn together. In the present research, it was found out that the aim should be parallel to the pre-school education program,in terms of child's age, his development and the collection of the museum. The children should be active in the learning process and alternative measurement and evaluation techniques can be used in the assessment process.

Keywords: Museum, Museum education, Pre-school period.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın başlangıcından bitişine kadar yanımda olan ve beni hep destekleyen, kolaylık sağlayan, başaracağıma dair inancımı koruyan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Aslı YILDIRIM POLAT'a teşekkürüm sonsuzdur.

Üniversite hayatımda tanıdığım, bana yol gösteren, çalışma azmimi destekleyen, hocamdan öte olan Prof. Dr. Yıldız UZUNER 'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Araştırma sürecinde görüşme yapacağım öğretmenleri bulmada bana kolaylık sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TORAN'a, görüşleri ile çalışmama katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Bilge ÇAM AKTAŞ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Sevcan YAĞAN GÜDER'e teşekkür ederim.

Araştırmama katılmayı kabul eden öğretmenlere, uzmanlara, ebeveynlere katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmam boyunca hayatımı kolaylaştıran anneme, bugünlere gelmemi sağlayan babama yaşam dolusu teşekkürler. Bana yardım eden iş arkadaşım Ar. Gör. Burcu GÜNDOĞDU'ya, gizli kahramanım Haluk Barış AKINCI'ya, çalışmamdan kalan zamanlarda mutlu olmamı sağlayan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Merve ÖZER

Eskişehir 2018

17/ 12/ 2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Merve ÖZER

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI… i

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii

ÖZET iii

ABSTRACT iv

TEŞEKKÜR v

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ vi

İÇİNDEKİLER vii

TABLOLAR DİZİNİ xi

ŞEKİLLER DİZİNİ xii

KISALTMALAR DİZİNİ xiii

1. GİRİŞ 1

1.1. Müze Kavramı 2

1.2. Müzenin İşlevleri 4

1.2.1. Toplama işlevi 5

1.2.2. Koruma işlevi 5

1.2.3. Belgeleme işlevi 5

1.2.4. Araştırma işlevi 5

1.2.5. Sergileme işlevi 6

1.2.6. İletişim işlevi 6

1.2.7. Eğitim işlevi 6

1.3. Müze Çeşitleri 7

1.3.1. Koleksiyonlarına göre müze çeşitleri 8

1.3.2. Yönetim birimine göre müzeler 11

1.4. Çocuk Müzeleri 12

1.5. Müzede Öğrenme 18

1.6. Müze Eğitimi 21

1.6.1. Müze eğitiminin amaçları 23

1.6.2. Müze eğitiminde kullanılabilecek öğretim yöntem ve teknikleri 25

1.6.3. Müze eğitiminde yapılabilecek etkinlikler 28

Sayfa

1.6.4. Müze eğitiminde öğrenme öğretme süreci 30
1.6.5. Müze eğitiminde kullanılabilecek ölçme ve değerlendirme teknikleri 36
1.7. Türkiye'de Müze Eğitimi 37
1.7.1. Türkiye'de müzecilik ve müze eğitiminin tarihi 37
1.7.2. Türkiye'de müze eğitimi uygulamaları 40
1.8. Dünya'da Müze Eğitimi 50
1.8.1. Dünya'da müze eğitiminin tarihi 50
1.8.2. Dünya'da müze eğitimi uygulamaları 51
1.9. Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi 58
1.10. Müze Eğitiminin İncelendiği Çalışmalar 60
1.10.1. Yurt içinde konu ile ilgili yapılan çalışmalar 60
1.10.2. Yurt dışında konu ile ilgili yapılan çalışmalar 69
1.11. Araştırmanın Amacı 75
1.12. Araştırmanın Önemi 75
2. YÖNTEM 77
2.1. Araştırma Deseni 77
2.2. Araştırmanın Katılımcıları 78
2.2.1. Katılımcıların belirlenmesi 78
2.2.2. Alan uzmanları 79
2.2.3. Öğretmenler 81
2.2.4. Ebeveynler 82
2.2.5. Araştırmacı 83
2.3. Veri Toplama Teknikleri 84
2.3.1. Görüşme 85
2.4. Yarı yapılandırılmış Görüşme Soruları 87
2.4.1. Alan uzmanları için yarı yapılandırılmış görüşme soruları 87
2.4.2. Öğretmenler için yarı yapılandırılmış görüşme soruları 88
2.4.3. Ebeveynler için yarı yapılandırılmış görüşme soruları 89
2.5. Görüşmelerin Gerçekleştirilmesi 89
2.5.1. Görüşmelerin gerçekleştirildiği ortamlar 91
2.6. Verilerin Analizi 92

Sayfa

2.6.1. Verilerin dökümü 93
2.6.2. Listeleme ve ön gruplama 94
2.6.3. Azaltma ve eleme 94
2.6.4. Gruplama ve kodların tema altında toplanması 95
2.6.5. Kodların ve temaların son haline getirilmesi 95
2.6.6. Kodların ve temaların metinleştirerek sunulması 95
2.7. İnandırıcılık 96
2.8. Araştırma Etiği 97
3. BULGULAR 98
3.1. Alan Uzmanları ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular 98
3.1.1. Müze ve eğitim ilişkisi 98
3.1.2. Eğitim programının öğelerine ilişkin görüşler 105
3.2. Okul Öncesi Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular 125
3.2.1. Müze ve eğitim ilişkisi 126
3.2.2. Eğitim programın öğelerine ilişkin görüşler 132
3.3. Ebeveynler ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular 149
3.3.1. Müze ve eğitim ilişkisi 150
3.3.2. Eğitim programının öğelerine ilişkin görüşler 156
4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER 163
4.1. Sonuç 163
4.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar 163
4.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar 163
4.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar 164
4.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar 164
4.2. Müze Eğitimi Programına İlişkin Öneriler 166
4.2.1. Okul öncesi dönemde müze eğitimi programı 167
4.3. Tartışma 171
4.3.1. Müze ve eğitim ilişkisi 171
4.3.2. Eğitim programının ögelerine ilişkin görüşler 178
4.4. Sınırlılıklar 191
4.5. Öneriler 191

Sayfa

4.5.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler..... 191

4.5.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler..... 194

KAYNAKÇA 195

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Alan uzmanları ile yapılan görüşmelere ilişkin bulgular 98

Tablo 2. Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelere ilişkin bulgular …….126

Tablo 3. Ebeveynler ile yapılan görüşmelere ilişkin bulgular.....150

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1. Okul öncesi dönemde müze eğitimi programı.....166

KISALTMALAR DİZİNİ

AAM : Amerikan Müze Topluluğu

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MDGF : 21. Yüzyıl Kalkınma Hedefleri Fonu

ICOM **:** Uluslararası Müze Konseyi

1. GİRİŞ

Günümüzde bireyler yalnızca okul gibi formal eğitim ortamlarından ya da ders kitaplarından öğrenmezler. Öğrenme, yaşam boyu sürmekte olup tarihi yerler, galeriler, kütüphaneler gibi pek çok yerde gerçekleşmektedir. Bu yerlerden biri olan müzeler, bireylere derslerin ve kitapların tam anlamıyla ortaya koyamadığı ilişkileri görsellikleri ile sunmaktadır (Harrison,1963,s.109). Örneğin; bir tarih konusunu ders kitaplarının yerine müzenin sunduğu koleksiyonlar, eğitim programları ile anlatmak ve bireyin bunu zihninde canlandırması daha kolay olmaktadır.

Sınıflarda kimi zaman araç ve zaman yetersizliklerinden dolayı öğrenciler pasif kalabilmektedir. Müze eğitiminde ise birey merkezdedir. Müzede nesneler ile etkileşime giren birey, birinci elden deneyim kazanmaktadır. Birey müzede dokunarak, keşfederek, araştırarak,sorgulayarak yaparak yaşayarak aktif bir öğrenme sürecine katılmaktadır. Müzeler sundukları bu uygulama fırsatı ile okulların birer atölyesi haline dönüşmüştür.

Sınıf içerisinde utangaç ya da çekingen olabilen bireyler müze gibi farklı eğitim ortamlarına girdiklerinde burada yeni bireyler ile tanışmakta ve yeni şeyler görmektedir. Bu durum bireyde merak duygusunu uyandırmakta ve birey formal eğitim ortamında fark edilmeyen yetenek ve becerilerini gösterme şansını elde etmektedir. Bu nedenle müze ortamı, bireye daha özgür bir eğitim ortamı sunmaktadır.

Geleneksel eğitim çoğu zaman mantıksal-matematiksel zeka ile sözel dilsel zekanın gelişimine önem vermektedir. Bu durumda sınıflarda kullanılan geleneksel öğretim yöntemleri ile farklı özelliklere sahip bireylere ulaşmak mümkün olmayabilir. Farklı öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı müzeler ise farklı zeka türlerinde başarılı olan bireylere alternatif öğrenme yollarını göstermektedir.

Günümüzde kalıcı öğrenmeyi sağlayacak ve öğrencilerin dikkatini çekecek eğitim ortamlarına gereksinim vardır. Müzeler, okulda sunulan eğitimi destekleyici ya da bireylerin öğrenmelerine ortam hazırlayan yerler olarak bunların başında gelmektedir. Amerika, Almanya gibi gelişmiş ülkelerde okul öncesi dönemden başlayarak müzeler eğitimde kullanılmaktadır. Acaba Türkiye'de;

- Okul öncesi öğretmenleri müzelerden gezi amaçlı mı yoksa eğitim amaçlı mı yararlanıyor?
- Aileler, okul öncesi eğitimde müzelerin öneminin farkında mı?
- Alan uzmanları müze ve eğitim ilişkisini nasıl açıklıyor?

Bu sorulara verilen olumlu yanıtlar bireylerin küçük yaşlardan itibaren müzeye gitmelerini, gelecekte müze tüketicisi olmalarını ve müze algılarını iyi yönde etkileyecektir. Bu nedenle okul öncesi dönemden başlanarak bu ortamların eğitimdeki rolü vurgulanmalıdır.

Bu araştırma ile informal öğrenme ortamları olan müzelerin okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkisine dikkat çekilmesi planlanmıştır. Çocuğun hayatında önemli yere sahip olan ebeveynlerin ve öğretmenlerin müze deneyimleri betimlenerek ulaşılan sonuçlar doğrultusunda okul öncesi dönemde müze eğitimi programına ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

1.1. Müze Kavramı

Her birey geçmişini tanımak ve geçmişini anlamak istemektedir. Geçmişe dair fikirlerin doğrudan alınabileceği müzeler; bireylerin sahip oldukları objeleri toplamaları ve gelecek kuşaklara aktarmaları amacıyla doğmuştur. Zamanla bireylerin değerli gördükleri koleksiyonları biriktirmeleri bir hobi olmaktan çıkmış ve bireyler koleksiyonlarını toplum ile paylaşmak istemiştir. Toplumlar da kültürel miraslarına sahip çıkabilmek ve kültürel miraslarını tanıtabilmek çabası ile müzelerin bu doğuşuna katkı sağlamıştır.

Yüzyıllardır varlığını koruması ve farklı işlevleri yerine getiriyor olması nedeni ile birçok müze tanımı yapılmıştır. En genel tanımı ile müzeler nesnelerin sergilendiği yerdir. Müze tanımları kişilere, toplumlara, kurumlara ve zamana göre farklılaşmaktadır. Geçmişte müzeler nesnelerin toplanması ve sergilenmesinden ibaret olsa da günümüzde sadece nesneleri toplayan bir depo, arşivleyen bir kütüphane, nesneler ile eğitim veren bir okul değildir. Tüm bu işlevleri bir arada barındırdığı için müze, zengin bir kültür merkezidir (Erdoğan, 2003, s.3; Süzen, 2005, s.50; Okan, 2015, s.196).

Atagök'e (1999, s.131) göre halkı eğitmeyi amaçlayan, kültürü aktaran, aile üyelerinin eğlenerek öğrenebileceği ve öğrenmekten zevk alabileceği eğitim kurumlarıdır. Atagök, bu tanımı ile müzelerin sadece bir bina olmadığına, eğlenerek öğrenebilecek bir ortam olduğuna dikkat çekmiştir. Buyurgan'a (2012, s.68) göre sanat, bilim, tarih, doğa gibi konularda geçmişin, bugünün ve geleceğin izlerini taşıyan yaparak yaşayarak öğrenmenin olduğu halka açık kurumlardır. Müzeler, böylece toplumdaki her kesimden bireye kapılarını açan bir okul olmuştur.

Madran'a (1999, s.6) göre; nesneleri toplayan, araştıran, saklayan ve bunları toplumun estetik, araştırma gibi becerilerini geliştirmek için hizmetine sunan ve bunu yaparken de kar amacı gütmeyen kurumlardır. Şahan (2005, s.489) ise müzeleri, sanat eserleri toplamanın yanı sıra toplum üzerindeki birleştirici gücü ile kültürlerinin koruyucusu olarak tanımlamıştır. Müzeler bu yönü ile bireyin kültürüne yabancılaşmasını engellemektedir.

Çıldır'a (2014, s.182) göre müze bireye hiçbir şeyin sabit kalmadığını her şeyin değişim ve dönüşüm içinde olduğunu gösteren yerlerdir. Müzelerdeki objeleri inceleyen bir öğrenci değişimi fark ederek zaman içerisinde sanat ve estetik algısının nasıl değiştiğini görebilmektedir. Böylece bu mekanlar değişim ve süreklilik becerisinin öğrencilere kazandırılmasında önemli noktada yer almaktadır (Üztemur vd., 2018, s.297). Leftwich ve Haywood ise (2016, s.162) müzeleri keşfetme ve merak etme duygusunu somutlaştıran yer olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde İsmail Hakkı Baltacıoğlu müzelerin en büyük katkısını bireyde merak duygusu uyandırmak olarak ifade etmiştir (Çıldır, 2014, s.182). Müzede sergilenen objeler bireyde merak duygusunu uyarmakta ve bireyi bu merakını gidermeye yöneltmektedir.

Falk ve Dierking (2002, s.147) müzeleri bireylerin kültürel, estetik ve bilimsel konularda etkili öğrenme ortamı olarak tanımlamıştır. Müzeler sergiledikleri sanat eserleri ile bireyde estetik, güzellik gibi duyguları uyandırabilmektedir. Kültürel olarak kendi ve farklı kültürleri tanıyan birey, tarihsel empati becerisini geliştirerek farklı kültürlere hoşgörülü yaklaşmayı öğrenebilmektedir.

Gartenhaus' a (2000, s.35-36) göre müzeler, çocukların yaratıcı düşüncelerini uyaran ve geliştiren yerlerdir. Müzelerde sergilenen nesneler görsellikleri ile çocuklara yeni fikirlerin kapısını aralayabilmektedir. Aynı zamanda eserlerden yola çıkılarak yapılan etkinlikler, yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Müzeler bireylere nesnelere, olgulara, olaylara kişisel anlam yüklemelerini sağlayan mekanlardır. Müzedeki nesneler ile etkileşime giren öğrenci, o nesneleri üreten toplumu düşünerek tarihe ilişkin derin bir bakış açısı kazanabilmektedir. Böylece müzeler, tarihi tanıyan bireylerin yetişmesine katkı sağlamaktadır.

Ulusal alanyazında müzeye ilişkin tanımlar incelendiğinde en çok vurgu yapılan; müzelerin mantık, hayal gücü, yaratıcılık, gözlem, estetik gibi becerilerin gelişmesini sağlayan yaygın eğitim kurumları olmasıdır (Atagök, 1999, s.137; Yavuzoğlu-Atasoy, 1999, s. 147; Erdoğan, 2003, s.5; Süzen, 2005, s. 5; Zor, 2010, s.10; Egüz ve Kesten,

2012, s.85; Dilli, 2014, s.87; Bal- İncebacak, 2015, s.307). Bu tanım ile müzelerin yaygın eğitim kurumu olmaları ve bireyin pek çok becerisinin gelişimine katkı sağladığı vurgulanmıştır.

Uluslararası alanda en çok Uluslararası Müze Konseyi'nin (ICOM) yapmış olduğu müze tanımlarına yer verilmektedir. ICOM 1946 yılındaki kuruluşundan beri, çeşitli yıllarda müze tanımı yapsa da en yaygın kullanılan tanımını 1974 yılında yapmış ve müzenin eğitim işlevini vurgulamıştır. ICOM bu tanımında müzeyi; toplumun ve bireyin gelişimini sağlayan, geçmişe tanıklık eden nesneleri toplayan, araştıran, koruyan ve eğitim amaçlı kullanan halka açık kar amacı gütmeyen kurum olarak ifade etmiştir (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.132).

ICOM dışında uluslararası alanda iki diğer kuruluşun yaptığı müze tanımları şu şekildedir; Amerikan Müzeler Kurumu (AAM, 1962) müzeleri; sadece geçici sergiler için açılmayıp öğretici ve eğlendirici nesneler ile kültürel değerlerini koruyan halka açık kurumlar şeklinde tanımlamıştır. İngiltere Müzeler Kurumu'na göre; müzeler koleksiyonları ile halkın keşfetmesine, öğrenmesine olanak sağlayan kurumlardır (Akt; Utku, 2008, s.47; Akyürek, 2011, s. 35; Turanlı, 2012, s.14).

Hem ulusal hem de uluslararası alandaki müze tanımlarından yola çıkarak ortak noktanın müzelerin bireyin ve toplumun gelişmesine katkı sağlayan, eğitim işlevinin de en az diğer işlevleri kadar önemli, halka açık kurumlar olduğu görülebilir. Müzelerin halka açık yerler olmaları toplum ile sürekli etkileşim halinde olduklarını ve ziyaretçisi olmayan bir müzenin toplumda var olamayacağını göstermektedir. Bu durum çağdaş müzecilik anlayışına dikkat çekmiş ve çağdaş müzecilik anlayışı ile müzeler ziyaretçilerinin gereksinimlerini önemseyen, onlara hoş vakit sunan bir kurum olarak yaşayan bir kurum haline gelmiştir.

1.2. Müzenin İşlevleri

Müze tanımlarından yola çıkarak müzelerin toplamak, korumak, onarmak, araştırma yapmak, sergilemek gibi işlevleri olduğu görülmektedir. Müze çeşitleri fazla olsa da müzelerin bu işlevleri ortaktır. Geleneksel müzecilik anlayışında daha çok toplama, araştırma, koruma, sergileme ön planda iken çağdaş müzecilikte iletişim ve eğitim işlevleri ön plandadır (Sarkan-Tosun, 2009, s.17). Alan yazında müzelerin işlevleri; toplama, belgeleme, koruma, sergileme ve eğitim şeklinde açıklanmıştır (Çıldır, 2007; Demirci, 2009, s. 9; Çakan, 2011, s. 27; Buyurgan ve Mercin, 2010, s.63-71; Metan,

2007, s. 15; Hacısalihoğlu, 2013, s.17-20). Bazı kaynaklar bu işlevlere ek olarak iletişim ve araştırma işlevini eklemiştir (Hooper ve Greenhill, 1996, s.140; Salbacak, 2011, s.6; Atagök, 2013, s.167; Özkasım, 2013, s.12).

1.2.1. Toplama işlevi

Müzelerin toplama işlevi, müzelerin var oluş amacına dayanmaktadır. Müzeler için hem nesne edinmek hem mevcut koleksiyonlarını genişletmek ve bunu halka sunmak oldukça önemlidir. Müzeler toplama işlevini gerçekleştirirken müze yönetimi nesnelerin hem yaşam sürelerini, hem müzenin içeriğini düşünerek koleksiyonlarını oluşturmalıdır. Müzeler koleksiyonlarını satın alma, bağış yapma, kazılar sonucu elde etme ve değiş tokuş yoluyla toplamaktadır (Ayaokur, 2014, s.21). Türkiye'de müzelerin bütçeleri kısıtlı olduğu için satın alma yolu ile koleksiyon oluşturma çok tercih edilmemektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.64).

1.2.2. Koruma işlevi

Müzeler koruma işlevinde; ortamdaki ısı, ışık, nem gibi özelliklere dikkat ederek ve insan ya da doğa yollu oluşabilecek zararları önleyerek nesneleri gelecek kuşaklara aktarmaktadır. Ancak sadece nesnenin değil, nesne ile birlikte onu anlatan bilginin de korunup gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir (Ayaokur, 2014, s. 21). Bu nedenle müze, koruma işlevini gerçekleştirirken dikkatli olmalıdır.

1.2.3. Belgeleme işlevi

Müzelerin belgeleme işlevinde koleksiyonda yer alan nesneler, yazılı ve görsel kayda geçirilmekte ve nesnelerin sistematik olarak kaydı tutulmaktadır. Müzelerin belgeleme işlevi; nesnelerin hem kolayca bulunabilmesini hem de kaybolmamasını sağlamaktadır. Belgeleme, müzenin koruma ve araştırma işlevlerinden ayrı düşünülmemesi gereken bir işlevidir (Özkasım, 2013, s.12). Günümüzde belgeleme işlevi teknolojik araçlar ile kolaylıkla yapılabilmektedir.

1.2.4. Araştırma işlevi

Müzelerin araştırma işlevi tüm müze etkinliklerinin gerçekleştirilmesinin temelinde vardır. Müzenin koleksiyonuna giren her eserin araştırılması gerekmektedir (Atagök, 2013, s.167). Bunun dışında koleksiyonunu sergilerken, belgelerken ve eğitsel etkinliklerini gerçekleştirirken müze araştırma işlevini kullanmaktadır. Eğitimde müze

ziyaretçi potansiyelini araştırma, sergilerini tasarlama, halka sunma çalışmaları araştırma işlevine dayanmaktadır (Hooper ve Greenhill, 1996, s.140; Özkasım, 2013, s.12).

Müzeler koleksiyonlarını oluştururken araştırma işlevlerini üstlenmelerinin yanı sıra ziyaretçi potansiyelini araştırmalıdır. Müzeye gelen ziyaretçinin kişisel bilgileri, beklentileri, eleştirileri bilinirse müzeler eğitim programlarını, sergilerini bunlara göre düzenleyebilirler. Müzeye gelen ziyaretçi dışında gelmeyen bireylerin neden gelmedikleri araştırılırsa müzeler topluma ulaşmada bir adım daha ilerleyebilirler (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.138).

1.2.5. Sergileme işlevi

Müzelerdeki eserlerin sergilenmesi, müze ziyaretinin çıkış noktasıdır. Artık müzeler eserleri sadece sergilemekle kalmayıp bireyleri eserler hakkında düşündürmeye zorlamakta (Turanlı, 2012, s.19) ve insanları diğer insanlarla buluşturmaktadır. Müzeler sergileme işlevi ile ziyaretçiyi kendisine çektiği için uygun bir tasarımla nesnenin sergilenmesi, ziyaretçide merak uyandırması ve etiketinin anlaşılır olması oldukça önemlidir (Mercin, 2017, s.216). Eğer müzedeki nesneler ilgi çekici bir şekilde sergilenemezse müzenin toplumdaki varlığını sürdürmesi zorlaşmaktadır. Bu nedenle müzeler geçici ve kalıcı sergileri ile toplumun her kesimine hitap edebilmelidir. Toplumdaki engelli bireyler düşünülerek onların ulaşabileceği şekilde müze düzenlenmelidir. Örneğin; bedensel engelli bireyler için müzede bulunan asansör, engelli bireylerin rahat gezmesini sağlayacaktır (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.67).

1.2.6. İletişim işlevi

Çağdaş müzecilik anlayışı ile birlikte müzelerin işlevlerinde iletişim ve eğitim ön plana çıkmıştır. İletişim; müzenin ürettiği bilgiyi toplum ile paylaşmasıdır (Özkasım, 2013, s.12). Müze aktarmak istediği bilgiyi, eğitim programları, filmler, koleksiyonlar, yayınlar gibi bilgi sistemleri ile ziyaretçiye sunmakta (Ayaokur, 2014, s.57) ve iletişim işlevini gerçekleştirmektedir.

1.2.7. Eğitim işlevi

Müzelerin toplama, koruma, sergileme gibi herkes tarafından bilinen işlevlerine 20. yüzyılda eğitim işlevi eklenmiştir. Eğitim işlevi, müzenin toplama, koruma, araştırma, sergileme işlevlerini yönlendirerek önem kazanmıştır. Bugün türü ne olursa olsun

müzelerin birinci görevi eğitimdir (Gürkan, 2004, s.31). AAM yayınladığı " Yeni Yüzyıl için Müze" adlı raporu ile müzelerin eğitim işlevine ve müze- okul işbirliğinin önemine değinmiştir (Süzen,2005, s.83). Müzeler, sadece planlı ve programlı eğitimi kapsamayan, örtük ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, bireyin kültür seviyesini, estetik beğenisini arttırma ile eğitime önemli katkılar sağlamaktadır (Coşkun, 2014, s.56). Müzelerin bu eğitim işlevlerini gerçekleştirebilmesi için; fiziksel olanaklarının iyi, idari ve mali yapısının yeterli şekilde çalışması gerekmektedir. Bu durum müzecilikte müze mimarisi ve müze yöneticiliği alanlarını ortaya çıkarmıştır. 20. yüzyılda başlayan çarpıcı müze tasarımları, 21. yüzyılda sürmektedir. Örneğin; 21. yüzyılın en ilginç müzelerinden biri, 2008 yılında Hollanda'da açılan Corpus İnsan Vücudu Müzesi'dir (Özkasım, 2013, s.42). İnsan vücudu şeklinde tasarlanmış bu müze insanların ilgisini oldukça çekmektedir. Müze mimarileri, müzelerin temel işlevlerindeki dönüşüm ile birlikte müze koleksiyonun izleyiciye ulaştırma biçimini de değiştirmiştir. Müzelerde yer alan sergileme alanlarının dışında müzeye ziyaret eden bireylerin hem dinlenebileceği hem de sosyal kültürel hizmetleri alabileceği eğitim atölyesi, restoran, müze mağazası gibi alanlar da arttırılmıştır.

1990'lı yılların başında dikkat, koleksiyonların oluşturulmasından kullanımına kayınca müzelerin eğitim rolü vurgulanmaya başlamıştır. Böylece müzelerin eğitim işlevi günümüzde sıklıkla üzerinde durulan ve diğer işlevlerine kıyasla daha farklı amaçları içeren bir alan haline gelmiştir (Erdoğan, 2003, s.4; Keleş, 2003, s.8; Mercin, 2017, s.213). Müzelerde eğitim işlevinin önem kazanması müze eğitimi ya da müze pedagojisi olarak adlandırılan yeni bir alanın doğmasını sağlamıştır (Özkasım, 2013, s.13).

1.3. Müze Çeşitleri

Geçmiş dönemden beri biriktirme, koleksiyon oluşturma isteği ile ortaya çıkan müzeler, geçen zaman içerisinde kendilerini yenilemiş ve geliştirmişlerdir. Böylece müze türlerinde hem idari, hem de koleksiyonlar bakımından değişiklikler meydana gelmiştir. 21. yüzyılda müzelerin sayıları giderek artmaktadır. İlk zamanlarda çoğunlukla arkeoloji ve etnografya ağırlıklı olan müzelerin türü günümüzde çeşitlenmiştir (Turanlı, 2012, s. 15).

Müze çeşitlerini gruplamada en çok koleksiyonların türleri dikkate alınmaktadır (Süzen, 2005, s.55; Yıldırım, 2015, s.8). Müzelerin birbirinden farklı koleksiyonlara

sahip olması ve her öğrencinin ziyaretinde farklı şeyler deneyimlemesi onların hevesli olmalarına katkı sağlamaktadır (Göğebakan, 2018, s.24).

Müze çeşitliliği çok olduğu için müzeleri tek bir sınıfa sokmak zordur. Atagök (1999) koleksiyonuna göre müzeleri şu şekilde sınıflamıştır. Bunlar; genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, doğa tarihi müzeleri, bilim müzeleri, endüstri müzeleri ve planateryumlardır. Son yıllarda buna çocuk ve çocukluk müzeleri de eklenmiştir. Ancak ICOM tarafından kabul edilen ve halen geçerli olan müzeler koleksiyonuna göre yedi grupta toplanmaktadır (Karadeniz, 2009, s.38; Çetin, 2002, s.57; Tosun, 2015, s. 19).

1.3.1. Koleksiyonlarına göre müze çeşitleri

- Sanat müzeleri
- Arkeoloji ve tarih müzeleri
- Etnografya müzeleri
- Anıt müzeler
- Açık hava müzeleri
- Çocuk ve çocukluk müzeleri
- Ekonomüzeler
- Doğa tarihi müzeleri
- Bilim müzeleri

1.3.1.1. Sanat müzeleri

Resim, heykel, seramik gibi güzel sanat dallarındaki yapıtların ve sanat akımlarına ait eserlerin kronolojik olarak sergilendiği müzelerdir. Sanat müzeleri, gelecek nesile sanat eserlerini aktarmanın yanı sıra birer eğitim kurumudur (Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 33). Bazı sanat müzeleri, belli bir zaman dilimine ait eserleri sergilerken bazıları bir sanatçıya ait sanat eserlerini sergileyebilmektedir. Türkiye'nin ilk modern sanat müzesi ise 2004 yılında açılan İstanbul Modern Sanat Müzesi'dir. Bu müze, denizcilik alanında kullanılmak üzere inşa edilen depoların müzeye dönüştürülmesi ile ziyaretçilerine kapılarını açmıştır. Dünya'da ise New York'ta bulunan ve 1919 yılında kurulan Modern Sanat Müzesi (MoMA) önemli örnekler arasındadır (Demirel-Gökalp, 2013, s.76).

1.3.1.2. Arkeoloji ve tarih müzeleri

Arkeoloji müzeleri; tarih öncesi ve tarihin ilk çağlarına ait insanların, yaptığı ya da doğada bulduğu biçimiyle kendi gereksinmeleri için kullandığı nesnelerin tümünün sergilendiği müzelerdir. Arkeolojik eserler açık hava müzelerinde sergilenebileceği gibi, müze binaları içerisinde de sergilenebilmektedir. Ülkemizde en fazla arkeoloji müzeleri mevcuttur (Süzen, 2005, s. 68; Coşkun, 2014, s.28). Türkiye'de İstanbul Arkeoloji Müzesi, Dünya'da ise British Müzesi birçok medeniyete ait arkeolojik eserleri içermesi ile başta gelmektedir.

Tarih müzeleri ise arkeoloji müzeleri ile benzerlik gösterse de belirlediği bir temayı kronolojik olarak ve tarihi belgeler, nesneler yolu ile sergileyen müzelerdir (Hacısalihoğlu, 2013, s.24). Tarih müzeleri ile bireylere birlik ve beraberlik duygusu verilmektedir. Türkiye'de tam anlamı ile tarih müzesi yokken yurt dışında tarih müzeleri çok geniş yer kaplamaktadır (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.39).

1.3.1.3. Etnografya müzeleri

Belli insan topluluklarının kültürel öğelerini, halı,kilim,takılar gibi nesneler aracığıyla betimleyen ve halk kültürünü aktaran müzelerdir. Türkiye'deki etnografya müzelerinde Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerini yansıtan eserler bulunmaktadır. Etnografya müzeleri, arkeoloji müzelerinin bünyesinde yer alabildiği gibi arkeoloji müzelerinden bağımsız olarak da açılmaktadır. Son zamanlarda ise ayrı iki kol olarak işlevlerini sürdürmeye devam etmektedirler (Coşkun, 2014, s.29). Türkiye'deki ilk Etnografya Müzesi Atatürk'ün girişimleri ile 1930 yılında Ankara'da açılmıştır (Demirel-Gökalp, 2013, s.78; Coşkun, 2014, s. 29).

1.3.1.4. Anıt müzeler

Anıt müzeler, Anıtkabir, Dolmabahçe Sarayı gibi belirli bir koleksiyon gerektirmeyip mekânın kendisinin müzeye çevrilmesi ile oluşmaktadır. Dünya' da Paris'in sembolü haline gelmiş Eyfel Kulesi ya da Mısır'da bulunan Mısır Piramitleri anıt müzelere örnek olarak gösterilebilir (Ayaokur, 2014, s.18).

1.3.1.5. Açık hava müzeleri

Eserleri açık havada sergilenen Perge, Efes gibi arkeolojik sit alanları açık hava müzeleridir. Açık hava müzeleri; kırsal, bölgesel ve ulusal olmak üzere üçe ayrılmaktadır

(Zor, 2010, s. 40). Bu müzeler kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerleri yansıttığı için çok kültürlülüğün simgesi olarak kabul edilmektedir.

1.3.1.6. Çocuk ve çocukluk müzeleri

Çocuk müzeleri, çocuklar için tasarlanmış, belli bir koleksiyon zorunluluğu olmayan dokunarak öğrenme etkinlikleri ile çocukların gelişimini destekleyen müzelerdir (Abacı, 2005, s. 26). Dünya'da çocukların eğlenerek öğrendiği çocuk ve oyuncak müzeleri olmasına rağmen, ülkemizde bu müzelerin sayısı sınırlıdır (Ersoy, 2016, s.13). Ancak bu tür müzelerin sayısı artmaya başlamıştır.

1.3.1.7. Ekonomüzeler

Müzelerin koruma, araştırma gibi işlevlerinin yanı sıra ekonomüzeler ticaretin de geliştiği müzelerdir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.44). Bu müzeler ekmek, peynir yapımı,balıkçılık, mücevher yapımı, cam üretimi, müzik aletleri yapımı, deri işçiliği, maden işleme sanatı ve sabun yapımı gibi birçok farklı dalda hizmet vermekte ve müzede sergilenenler satılabilmektedir. Ülkemizde bu müzenin örneğini Aydın'da bulunan Çine Arıcılık Müzesi oluşturmaktadır (Coşkun, 2014, s. 32). Dünya'da ise Kanada'da bulunan Bal Müzesinde arıcılığın geçmişi anlatılmakta ve dünyada üretilen çeşitli ballar tanıtılmaktadır.

1.3.1.8. Doğa tarihi müzeleri

Doğada mevcut olan, ancak özelliklerine göre sınıflandırılan fosil, mineral, taş ve benzeri nesneleri bulunduran müzelerdir (Karadeniz, 2009, s.39). Bu müzeler, bireylerde doğru bir çevre bilincinin yerleşmesinde etkili olabilmektedir. Doğa tarihi müzeleri oluşturmak büyük miktarda bütçe gerektirdiğinden örnekleri çok bulunmamaktadır (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.41). 1968 yılında açılan Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tabiat Tarihi Müzesi, ülkemizin tek doğa tarihi müzesinin olmasının yanı sıra koleksiyonu ile yurt iç ve yurt dışı tanıtımını yapan eğitsel bir kuruluştur (Dilli, 2014, s.85). Dünya'dan ise bu müzeye örnek olarak Londra Doğa Tarih Müzesi gösterilebilir.

1.3.1.9. Bilim müzeleri

Bir ülkenin gelişmesine katkı sağlayan, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri sunan ve ziyaretçilerine bilimsel ve teknolojik araç gereçleri kullanma fırsatı veren müzelerdir (Zor, 2010, s. 45). Ankara'da yer alan Feza Gürsoy Bilim Merkezi, Türkiye'nin ilk bilim

merkezidir (Göğebakan, 2018, s. 31; Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.106). Bu müze, öğrencilerin fen derslerinde teorik olan konuları uygulamalı olarak görmelerini sağlamaktadır. Feza Gürsoy Bilim Merkezini, 2006 yılında faaliyete geçen ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi ve Eskişehir'de 2012 yılında hizmete açılan Sabancı Uzay Evi takip etmiştir (Coşkun, 2014, s.30). Eskişehir'de bulunan Uzay Evinde gezegenlerin interaktif sunumları yapılmakta ve deprem simülatöründe 7.2 büyüklüğünde bir deprem yaşanabilmektedir. Dünya'da ise 1857 yılında açılan Londra Bilim Müzesi, bu müze türünün en erken örneklerinden biridir.

Bilim ve teknoloji müzelerinin içeriğine benzer bir müze türü planetaryumdur. Planetaryum; uzay, evren, astronomi gibi konularda ziyaretçilerin gözlem yapma, araştırma, inceleme gibi becerilerinin gelişmesine fırsat veren ve bu konulardaki ilgilerini canlı turan yerlerdir (Zor, 2010, s.47). Planetaryumlar bağımsız olarak kurulabilmelerinin yanı sıra üniversitelere, müzelere, bilim ve teknoloji merkezlerine ya da okullara bağlı olarak da açılabilmektedir.

1.3.2. Yönetim birimine göre müzeler

Müzeler bağlı oldukları yönetim birimlerine göre farklılaşabilmektedir. Bağlı oldukları idari birimlere göre müzeler;

- Devlet müzeleri
- Yerel yönetim müzeleri
- Üniversite müzeleri
- Askeri müzeler
- Özel müzelerdir.

1.3.2.1. Devlet müzeleri

Bakanlığın 2015 verilerine göre 190 adet devlet müzesi var iken 157 adet özel müze bulunmaktadır (Ersoy, 2016, s.28). Türkiye'de devlet müzelerinin büyük bir bölümü Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır (Zor, 2010, s.34). Devlet müzeleri, korunması gereken nesneleri korumak ve gelecek nesillere ulaştırmak amacıyla açılmış ve devlet tarafından finanse edilen kurumlardır.

1.3.2.2. Yerel yönetim müzeleri

İçerisinde belediye müzeleri ve kent müzeleri yer almaktadır. İstanbul Belediyesine bağlı Atatürk Müzesi, Karikatür ve Mizah Müzesi, Eskişehir Belediyesine bağlı Eskişehir Çağdaş Cam Sanatları Müzesi buna örnek olarak gösterilebilir (Demirel- Gökalp, 2013, s.84).

1.3.2.3. Üniversite müzeleri

Eğitim, araştırma ve inceleme amaçlı üniversiteye bağlı olarak kurulan müzelerdir. Ankara'da ODTÜ Müzesi, Ege Üniversitesi'nde Tabiat Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi bilimsel koleksiyona sahip müzeler arasında yer alırken Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi ve İstanbul'daki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi sanat koleksiyonuna sahip müzeler arasında yer almaktadır.

1.3.2.4. Askeri müzeler

Geçmişteki savaşlarda kullanılan savaş teknolojisine ait eserlerin sergilendiği yerdir (Zor,2010, s.36). Bu müzelerde milli değerler ön planda tutularak ortak tarih bilinci oluşturulmak istenmektedir. Bu müzeler genellikle Genel Kurmay Bakanlığına, Deniz Kuvvetleri ve Hava Kuvvetleri Komutanlığına bağlı çalışmaktadır. 1897'de açılan İstanbul Deniz Müzesi, ülkemizdeki ilk deniz ve askeri müze özelliğini taşımaktadır.

1.3.2.5. Özel müzeler

Şahıs tarafından açılan, koleksiyonlarının yönetimi özel kişilere bağlı olan ve finans kaynaklarını kendi sağlayan müzelerdir (Karadeniz, 2009, s.43). Ayrıca bu müzeler devlet tarafından denetlenebilmektedir. Bu müzeler resim, seramik, el sanatları gibi çok çeşitli koleksiyonları bünyesinde barındırabilmektedir. Ülkemizde müzeye dönüştürülen ilk şahıs koleksiyonu 1980 yılında açılan Sadberk Hanım Müzesi'dir (Zor, 2010, s.35; Artan, 2012, s.109; Demirel-Gökalp, 2013, s.88; Coşkun, 2014, s. 34). Bu müzeyi 2002 yılında açılan Sakıp Sabancı Müzesi, 2004 yılında açılan İstanbul Modern ve 2005 yılında açılan Pera Müzesi izlemiştir.

1.4. Çocuk Müzeleri

Çocukların geçmişe ilişkin deneyimleri sınırlı olmaktadır. Bu nedenle çocukların müzelerdeki eser ve nesnelerle bağlantı kuramayıp sıkılmaları, ilgilerini kaybetmeleri ve kendilerini yetersiz hissetmeleri doğaldır (Atagök, 2013, s.162). Çocuklar müzede

görsellik, eğlence, oyun, biraz gerilim ve heyecan aramaktadır (Mey, 2007, s.99). Müzede ciddi bir yüz ifadesi ile gezmekten çok çocuklar müzeyi kendileri keşfetmek istemektedir. Bu nedenle çocukların nesneler ile etkileşime girebileceği ortamlar olan çocuk müzelerine gereksinim bulunmaktadır.

Eğitimdeki ve müzecilik alanındaki gelişmeler, oyun ve eğlence kültüründe kapalı alanların popüler olması, anne babaların eğitim düzeyindeki artış, günümüz toplumlarında çocuk haklarına ve çocuğa verilen önemin artması ile pek çok ülkede çocuk müzeleri çağımızın gerekliliği olmuştur (Karadeniz, 2013, s.225). Bu ihtiyacı karşılamak için Dünya'nın ilk çocuk müzesi olarak bilinen Brooklyn Çocuk Müzesi 1899 yılında kurulmuştur (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.130). Brooklyn Çocuk Müzesi'nin ardından, 1913 yılında Boston Çocuk Müzesi, 1917 yılında Detroit Çocuk Müzesi, 1925 yılında ise Indianapolis Çocuk Müzesi ziyarete açılmıştır (Adıgüzel, 2006, s.34). Brooklyn ve Boston Çocuk Müzesi kurulduktan sonra çocuklar ve müzeler arasında bulunan engel kalkmış, Boston Çocuk Müzesi müdürü köklü bir değişim yaparak müzedeki cam vitrinleri kaldırmıştır (Onur, 2012, s.352). Bu durum diğer müzeleri de etkilemiş ve özellikle 1970'lerde çocuk müzeleri hareketinde verimli bir dönem yaşanmıştır.

Çocuk müzelerinin temelinde Piaget, Dewey, Vygotsky, Gardner ve Montessori gibi eğitimcilerin eğitim felsefesi bulunmaktadır**.** Özellikle Amerika'da 1920'lerde Dewey'in ve Montessori'nin küçük çocukların dokunulabilir nesneler ile etkileşime girerek kendi deneyimlerini oluşturduğu düşüncesi hakim olmuştur (Mayfield, 2005, s.180; Karadeniz, 2013, s.226). 1960'larda ise Piaget' in erken çocukluk eğitimindeki düşünceleri çocuk müzelerini etkilemiştir. Gardner ise müzeleri zeka gelişimine katkı sağlayan oyun alanları olarak görmüştür ve Gardner'ın Çoklu Zeka kuramından yola çıkarak farklı yaş ve farklı yeteneklere sahip ziyaretçilere uygun müzeler düzenlenmiştir. Çocuk müzeleri bu mekanlardan biridir. Çocuk müzeleri farklı öğrenme yollarına ve zeka türlerine sahip çocuklarda merakı uyandırarak öğrenmeye teşvik eden çevrelerdir (Onur, 2012, s.349). Çocuk müzelerinde merak, mücadele, oyun, diğer bireylerle etkileşim gibi motivasyon kaynakları çocuğun müzedeki öğrenme sürecini etkilemektedir (Falk ve Dierking, 2002, s. 85).

Çocuk Müzeleri, 1970 sonrası kurulan ve hızla yayılan geleneksel müzecilik anlayışını ortadan kaldıran müzelerdir (Karadeniz vd., 2015, s. 218). Çocuk müzelerine girildiğinde sebze pazarında alışveriş yaparken pazarlık yapan çocukları ya da televizyon istasyonunda haber sunan çocukları görmek mümkündür. Çocuk Müzeleri, geleneksel

müzelerin verdiği ‘‘Dokunma’’ mesajının yerine ‘‘Dokun ve keşfet’’ mesajını verdiği için çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktadır (Zwaka, 2008, s.60; Aktaş- Arnas, 2017, s.24). Çocuk müzelerinde çocuklar, yaparak yaşayarak öğrenme deneyimlerini koleksiyonlar ile birebir etkileşime girerek oluşturmaktadır. Bu durum müze eğitiminin ilkeleri ile örtüşmektedir. Bu nedenle Adıgüzel'e (2006, s.34) göre çocuk müzeleri, müzelerin eğitim boyutunun en iyi gerçekleştiği kurumlardır.

Çocuk Müzeleri Birliği (2011) ACM'ye göre çocuk müzeleri, çocukların gelişimini temel alan, hayal gücünü, yaratıcılığı ve keşfetmeyi destekleyen yaşam boyu öğrenmeden yola çıkarak hazırladığı sergiler ve eğitim programları ile çocukların ilgilerini, gereksinimlerini karşılayan kurumlardır (Karadeniz vd., 2015, s.219). Moynihan ve Cohen (2012) Amerika'da bir çocuk müzesinde beslenme eğitim programını hikaye, müzik, dans, drama, eğlenceli oyun aktiviteleri ile kullanarak çocuklara anlatmıştır. Böylece çocukların hem hayal gücü, yaratıcılık gibi becerileri geliştirilmiş hem de sağlıklı beslenmeye ilişkin farkındalık duymaları sağlanmıştır.

Çocuk müzeleri, neyi, ne zaman ve nasıl öğrenecekleri konusunda çocuklara seçenek sunmaktadır (Falk ve Dierking, 2002, s.185). Bu müzeler, çocuğa daha çok özerklik ve kendi öğrenmesi üzerinde kontrol kazandırmaktadır. Çocuk müzelerinde yetişkin- çocuk rolleri değişmektedir. Gerçek dünyada yetişkinler çocuklara neyi, ne zaman, nasıl yapması gerektiğini söylerken çocuk müzelerinde ise çocuklar yetişkin rolüne bürünmektedir. Çocuk müzelerinin ailelere en önemli katkısı kaliteli bir boş zaman etkinliği sağlamasıdır (Adıgüzel, 2006, s.36). Aileler, çocuk müzelerinde bir öğretmen olmaktan çok çocuklarıyla birlikte keşfetmektedirler. Bu durum ailelere çocukları için bir şeyler yapma hazzını vermekte ve aile bağlarını güçlendirmektedir (Haas, 2007, s.75). Bu nedenle çocuk müzeleri, ailelere ve çocuklara bu ortamı sunabilmelidir.

Çocuk müzeleri, keşfederek ve oynayarak çocuğun gelişimine katkı sağlayabilecek önemli öğrenme ortamlarından biridir (Aktaş-Arnas, 2017, s.18). 2- 11 yaş arasındaki çocuklar için hazırlanmış olan çocuk müzeleri, kendi ilgileri doğrultusunda öğrenmelerini sağlayan çocuk dostu ortamlardan biridir. Çocuk müzelerinde, çocuklar tek başlarına ya da aileleriyle birlikte gezme etkinliğine katılabilmekte (Adıgüzel, 2006, s.35) ya da yeni yürümeye başlamış bebekler, yetişkinler ile birlikte müzedeki nesneleri keşfederken ve oynarken görülebilmektedir (Karadeniz, 2009, s.46). Ancak çocuk müzelerinin hedef kitlesi sadece çocuklarla sınırlı olmamaktadır. Ailelerin de katılabileceği etkinlikler sunan bu ortamlar doğum günü partileri, aile günleri, sanatçı ve bilim adamları ile söyleşiler

gibi sosyal etkinlikler ve dezavantajlı gruplara yönelik eğitsel etkinlikler düzenlemektedir. Böylece bireyler ve kuşaklar arası bir etkileşim söz konusu olmaktadır. Aile üyeleri müzede gördükleri, duydukları, okudukları hakkında konuşarak önceki deneyimlerini ve aile geçmişlerini güçlendirmektedir (Ellenbogen vd., 2007, s.19).

Çocuk müzeleri; kostüm, sahne oyunu, ev, market gibi benzer ortamlar sağlayarak çocukların –mış gibi yapmalarına teşvik etmektedir (Kingery vd., 2018, s.2). Çocuk müzelerinde oyun küçük çocukların öğrenmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir (Onur, 2012, s.317). Oyun çocuğa bir şeyi keşfetme, manipüle etme fırsatı verdiğinden çocuk müzeleri de bu bağlamda; oyun yoluyla çocukların katılımını ve deneyimlerinin paylaşılmasını sağlamaktadır. Örneğin; Almanya'da bulunan Fulya Çocuk Akademisi kendisini ''duyuların hareket merkezi'' olarak tanımlamaktadır (Zwaka, 2008, s.55). Burada çocuklar kalp şeklindeki labirentin içine girerek dans, oyun, merak, macera eşliğinde kalbin anatomisini öğrenmektedir (Adıgüzel, 2006, s.38).

Çocuk müzeleri gezici olarak kurulabilmektedir. Örneğin; Almanya Nünberg Valiz Müzesi, içerisinde çeşitli kültürleri anlatan materyalleri ile anne babalara, çocuklara, okullara otobüs ile ulaşabilmektedir (Adıgüzel, 2006, s.39). Çocuk müzeleri gezici olabildiği gibi bir müzenin bölümü olarak ya da bağımsız bir şekilde kurulabilmektedir. Geleneksel müzelerde çocuklara yönelik kurulan alanlar keşif odası olarak adlandırılmaktadır (Mayfield, 2005, s.182). Amerika'da çocuk müzeleri bağımsız şekilde kurulurken Avrupa'da bulunan çocuk müzeleri çoğunlukla müze bünyesinde yer almaktadır (Karadeniz, 2010, s.171). Çocuk müzeleri, kimi zaman eski binaların restore edilmesi ile de kurulabilmektedir. Örneğin; Brooklyn Çocuk Müzesi restore edilmiş bir tarih binasında, Manitoba Çocuk Müzesi eski bir tren bakım istasyonunda inşa edilmiştir (Karadeniz, 2013, s. 227). Zwaka' a (2008, s. 53) göre ise çocuk müzeleri, müzelerin ayrı bir bölümü değildir; tamamen çocuklara göre dizayn edilmiş ve içinde atölye ve deney alanlarını içeren yerlerdir. Burada çocukların dünyasıyla bağlantı kurabilmek en önemli noktayı oluşturmaktadır.

Çocuk müzeleri, müze binalarını birbirine bağlayan eğim ve genişlikteki uzun koridorlar, tüneller, labirentler, havuzlar, bitki yetiştirmek amacıyla tasarlanmış müze terasları ve çatılar gibi özelliklerle diğer müzelerden farklı mimari özelliklerine sahiptirler (Karadeniz, 2013, s.227). Çocuk müzelerinin bu mimari özellikleri çocukların yaratıcılıklarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Ayrıca çocuklar her yere koşma, tırmanma ve oturma gibi özellikler gösterdiği için müzenin dizaynında güvenlik, rahatlık,

temizlik gibi özelliklere dikkat edilmeli ve müzeye girişte çocuk kontrolün kendinde olduğunu hissetmelidir. Norris'in (1998, s.3) belirttiği gibi çocuk müzeleri çocukların çevre ile etkileşime girebildikleri güvenli ve özgür ortamlardır.

Çocuk müzeleri geleneksel müzeler gibi birtakım sorunlar ile karşılaşmaktadır. Bunlar arasında; alan yetersizliği, nitelikli ve bilgili müze eğitimcisinin az oluşu, müzedeki sergilerin yüksek maliyetli olması, ailelerin müze hakkındaki bilgisizliği, ilgi çekici ve yaratıcı sergi hazırlamanın zor oluşu ve okul- müze işbirliğini sağlamada yaşanan zorluklar bulunmaktadır (Mayfield, 2005, s.188-189). ABD'deki çocuk müzeleri en çok finansal sorun yaşamaktadır (Karadeniz, 2013, s.229). Bu finansal sorunu ise geçici ya da kalıcı sergilerin kurulmasına yardım eden sponsor ile çözmektedirler. Örneğin; Miami Çocuk Müzesi'nde bulunan süpermarket sergisi bir süpermarket zincirinin sponsorluğu ile oluşturulmuştur. Bu nedenle çocuk müzelerine destek verecek kurumların varlığı önemlidir. Böyle bir iş birliği en güzel okulların çocuk müzeleri ile birlikte çalışması ile sağlanabilir (Onur, 2012, s.367). Miami Çocuk Müzesi bu işbirliği doğrultusunda seçtiği kardeş okullara rehberli tur, atölye çalışmaları gibi hizmetler sunmaktadır (Karadeniz, 2013, s.233).

Yurt dışında çocuk müzelerinin örnekleri oldukça fazladır. 1976' da ABD'de kurulan Lütfen Dokunun Çocuk Müzesi etkileşimli sergiler, programlar ve koleksiyonlar ile çocuklar ve yetişkinlere birlikte öğrenebilecekleri ortam sunmaktadır (Puchner vd., 2001, s.241). Indianapolis Çocuk Müzesi'nde yer alan ''İyilik Ağacı'' sergisi önyargı, hoşgörü gibi çocukların algılaması zor olan kavramları resim yolu ile somutlaştırmaktadır. Yetişkin çocuk etkileşimini sağlayan bu materyal ile ebeveyn çocuğuna ağaçta yazılı olan mesajları okuyabilmekte ve böylece çocuk da ağaca yeni yapraklar ekleyebilmektedir (Wolf ve Wood, 2012, s.34). Chicago Sanat Enstitüsü, 18 aylık ve daha küçük bebeklere rehberli bebek arabası turları sunmaktadır. Bu turlar sırasında aileler çocuklarına modern sanatlar ile ilgili ipuçlarını nasıl aktaracakları konusunda bilgi almaktadır. Turun sonunda aileler sanat ile ilgili çocuklarının gelişimine uygun etkinliklere katılmaktadır (Wolf ve Wood, 2012, s.36). Avusturya'da bulunan Zoom Çocuk Müzesi'nde çocuklar, bilim, günlük yaşam, sosyoloji gibi farklı konuların uzmanları ile birlikte çalışma fırsatı yakalamaktadır. Aynı zamanda Zoom Çocuk Müzesi'nde 0-6 yaş çocuklarının motor, dil ve duygusal gelişimlerine katkı sağlamak için tematik olarak sergiler hazırlanmaktadır. Bunlardan biri, çocukların keşfetmesi için hazırlanan gizemli su altı dünyasıdır. Çocuklar burada su altı dünyasını dokunarak ya da

duyarak öğrenmektedir. Bu süreçte aileler çocuklarının yeni beceriler kazanmasını izlemektedir (Menasse- Weisbauer, 2007, s. 57-59). Londra'da bulunan Livesey Çocuk Müzesi 2006-2007 yılları arasında hazırlamış olduğu "Şarkı Söyleyen Londra" isimli etkileşimli sergi ile perküsyon atölyesi ve Afrika hikayeleri atölye çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Afrika ülkeleri halklarını yerel dansları, şarkıları ve hikayeleri aracılığıyla tanıyan çocuk, genç ve yetişkinler, kendi kültürleri ile Afrika kültürlerini karşılaştırma fırsatı ve farklı kültürlere hoşgörü ile bakabilme fırsatı bulmuşlardır (Livesey Children's Museum, 2008; Akt: Karadeniz, 2009, s.53). Böylece çocuk müzelerinin en önemli amacı olan çocuğun çevresine ve farklı kültürlere karşı duyarlı olmasını sağlamak gerçekleşmiştir (San, 2002, s.75).

Çocuk müzeleri eğitim programlarının yanı sıra çeşitli geçici ve kalıcı sergiler hazırlamaktadır. Bu sergilerde çocukların değişen ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda tarihsel ya da günlük yaşama ait eşyalar sergilenebilmektedir. Kanada Çocuk Müzesi ''Valizlerini Yap!'', Roma Çocuk Müzesi ''Renkler'', Kopenhag Çocuk Müzesi ''Viking Gemisi ve Kalesi'', Caracas Çocuk Müzesi ''Bir Roket Nasıl Çalışır?'' bu sergilerden bazılarıdır (Onur, 2012, s.361). Çocuk müzelerindeki sergiler bazen çocuklar tarafından da hazırlanabilmektedir. Örneğin; Frankurt Çocuk Müzesi'nin Arkeoloji sergisi, arkeoloji havuzunda çalışan çocukların eserleri sergiye hazırlamaları ile oluşturulmuştur (Karadeniz, 2010, s.174).

Çocuk müzelerinde sergilerde yer alan koleksiyonlar eğitimin aracıdır. Örneğin; Miami Müzesi'nde yer alan banka sergisi ile çocuklar paraları tanımakta ve paranın hangi yollarla biriktirildiğini öğrenmektedir (Karadeniz, 2013, s. 231). Çocukların bu sergilerde nesnelerle sadece ilgilenmesi değil, kendi yaşamlarıyla bağlantı kurması sağlanmaktadır. Bunu sağlayabilmek için tasarımcıların yanı sıra sergiyi düzenleyenler, program geliştirenler ve eğitimcilerin iş birliği içinde çalışması gerekmektedir (Wolf ve Wood, 2012, s.35).

Amerika'da günümüzde sayıları 300'ü bulan çocuk müzesi bulunmaktadır (Karadeniz, 2013, s.226; Ertem, 2015,s. 15). Dünyadaki örnekleri çok olan ve evrensel değerlere saygılı, araştıran, sorgulayan, bilime meraklı çocuklar yetişmesine sağlayan çocuk müzelerine Türkiye'nin ihtiyacı bulunmaktadır (Adıgüzel, 2006, s.40; Karadeniz, 2009, s. 21; Karadeniz, 2010, s.176). San'a (2018, s. 292) göre Türkiye'de çocuk müzeleri büyük bir gereksinimdir. Türkiye'de 1997 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi ve akademisyenlerin işbirliği ile çocuk müzesi kurulmak istense de başarıya ulaşamamıştır

(Aktaş- Arnas, 2017, s. 27). 2017 yılında ise İzmir Karşıyaka'da Türkiye'nin ilk Evrensel Çocuk Müzesi açılmıştır. Dinazor maketleri, arkeolojik kazı alanları, uçak simülatörü gibi alanların bulunduğu müzede çocuklara sorgulama ve anlamlı öğrenme fırsatı sunulmaktadır.

1.5. Müzede Öğrenme

Müze çalışmalarının hızla ilerlemesi ile eğitim kavramı yerini öğrenme kavramına bırakmıştır. Böylece müzeye gelen ziyaretçilerin nasıl öğrendiği sorusu gündeme gelmiş ve buna cevap aranmıştır. Öğrenme basit bir modelle ya da tanımla açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgu olmasına rağmen kısaca bilişsel, sosyal, duygusal süreçleri içeren bilgi edinme süreci şeklinde tanımlanabilir. Etkili bir müze eğitimi programının hazırlanabilmesi için müzede öğrenmenin hangi kuramsal temellere dayandığı bilinmelidir. Bu nedenle müzede öğrenme süreci; bilginin birey tarafından işlenmesini vurgulayan Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı, Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı ve sosyokültürel koşulları vurgulayan Vygotsky'in Sosyokültürel Gelişim Kuramı ile açıklanabilir.

Nesneyle öğretim ilk kez günümüzden çok önce, 19. yy sonlarında gündeme gelmiştir (Akgül, 2014, s.167). Comenius, John Dewey gibi eğitim kuramcıları öğrenmede öğrenenin nesnelerle etkileşimi yoluyla öğrendiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde bilişsel gelişimin öncü kuramcılarından Piaget'e göre bir nesneyi tanımak, onun üzerinde eylemde bulunmayı gerektirmektedir (Onur, 2013, s.29). Müzede öğrenme nesnelere dayalı olduğundan müze, bireye ilk elden deneyim sağlamaktadır. Uygun bir öğrenme ortamı hazırlandığında birey, müzedeki nesnelerden yola çıkarak somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene fikir yürütebilmektedir. Müzedeki öğrenme sürecinin önemli özelliği düşünme becerisini geliştirmektir. Müzelerde somut nesneler üzerinden yapılan ve aktif katılıma dayanan çalışmalar, öğrencilerin tarihsel empati kurma, zamanı algılama ve kanıt kullanma becerilerini geliştirmektedir (Şar ve Sağkol, 2013, s.87; Göğebakan, 2018, s.20).

Müzede öğrenme üzerine bahsedilen bir diğer kuram Çoklu Zeka Kuramıdır. Çoklu Zeka Kuramı, tek bir öğretim yöntemi kullanmak yerine farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasını savunmaktadır. Kuramın temsilcisi Howard Gardner (1991,1993) müze gibi informal öğrenme ortamlarında öğrencilerin çoklu modellerden kolaylıkla öğrenebileceğini ifade etmiştir. Gardner' in bu düşüncesine müzeler, sergilerini dokunma,

görme, işitme, uygulama gibi pek çok duyunun kullanılmasına fırsat vererek oluşturmaları ile katkı sağlamaktadır (Kandemir, 2005, s.102).

Müzelerde öğrenmeyi etkileyen bir diğer faktör sosyal etkileşimdir (Puchner vd., 2001, s.238). Öğrenmede sosyal etkileşimi vurgulayan Vygotsky, müzelerdeki öğrenmeye toplumsal boyutu eklemiş ve Sosyokültürel Gelişim Kuramı'ndaki Yapı İskelesi kavramı ile çocuk-yetişkin etkileşimine dikkat çekmiştir. Yapı iskele kuramında yetişkinin rolü; çocuğa sağlayacağı ek bir destek, rehberlik veya kaynak ile çocuğun öğrenmesini ileriye taşımak ya da bağımsız öğrenmesini sağlamaktır (Wolf ve Wood, 2012, s.33). Yetişkinin çocuğa sağladığı bu destek ile çocuğun müzede tek başına öğrenmesinden ziyade akranları ya da ebeveynleri ile iş birliği kurarak öğrenmesi daha avantajlı olabilmektedir (Falk ve Dierking, 2002, s.103). Birlikte öğrenmek için ideal mekan olan müzelerde ailenin çocuk ile birlikte müzede nesnelere birlikte bakması, bilgiyi aktarması, atölye çalışmalarına katılması (Clutterbuck, 2008, s.79) ve müze sonrasında; müze deneyimlerini paylaşması anlamlı öğrenmeye katkı sağladığı gibi aile bağlarını kuvvetlendirmektedir.

Piaget, Gardner ve Vygotsky gibi kuramcıların eğitim felsefelerinden yola çıkarak müzedeki öğrenme üç bağlamda ele alınmıştır. Bunlar; bireyin müzedeki öğrenme sürecini ve davranışlarını etkileyen kişisel, sosyokültürel ve fiziksel bağlamdır (Falk ve Dierking, 2002, s.137; Tezcan-Akmehmet, 2013, s.136; Karadeniz vd., 2015, s.207). Müzedeki öğrenmeyi oluşturan bağlamların her biri birbiriyle etkileşim halindedir ve herhangi birinin eksikliği ya da organize edilmemesi bireyin müzedeki öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Kişisel bağlam; bireyin motivasyonunu, ziyaretten beklentilerini, ön bilgisini,ilgilerini, inançlarını, öğrenme üzerindeki seçimlerini ve kontrolünü içermektedir. Örneğin; Amerika'da AIDS' in yaygın olduğu bir dönemde, insanların hastalıktan nasıl korunacaklarını anlatan *What About AIDS*? isimli sergi uzun bir süre halkın ilgisini çekmiştir. Çünkü bu sergide ziyaretçilere AIDS hakkında çeşitli konular verilerek öğrenmek istediklerinde seçim şansı tanınmış ve ziyaretçilerin okuma, video izleme, etkileşimli aktivitelere katılma gibi farklı yollardan öğrenmeleri sağlanmıştır (Falk ve Dierking, 2002, s.183). Bu süreçte bireyin etkileşimde bulunduğu diğer bireyler sosyokültürel bağlamı oluşturmaktadır ve sosyokültürel bağlam en az kişisel ve fiziksel bağlam kadar önemlidir. Fiziksel bağlamda müze türü, müzenin mimarisi, müzedeki nesnelerin ziyaretçiye sunuşu ön plandadır. Fiziksel bağlamın ziyaretçiyi müzeye çekmesi gerekmektedir. Müzeler bunu başarmak için farklı mimari

tasarımlara başvurmaktadır. Örneğin; İspanya'da yer alan Bilbao Guggenheim Müzesi özel tasarımı ile bunu başarabilmektedir (Özkan, 2015, s.189).

Öğrenme bir süreç olduğundan müzede öğrenme, müze duvarları ile sınırlı değildir (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.136). Müzede öğrenme süreci; bireyin müzenin kapısına gelmeden önce başlamakta ve birey müzeye geldikten sonra da devam etmektedir (Falk ve Dierking, 2002, s.200). Her birey gideceği müzeye ilişkin zihninde sorular oluşturmakta ve bunların cevabını müzede aramaktadır (Onur, 2012, s.201). Bulduğu cevaplar üzerinden ulaştığı verileri analiz etmekte ve kurduğu ilişkileri başkaları ile paylaşmaktadır. Dolayısıyla müze ziyareti sonrasında aile ile ya da akranlar ile müzedeki kavramlara, nesnelere ilişkin sohbet etmeleri, tartışmaları, bireylerin müze sonrası öğrenmelerini pekiştirmektedir. Bu anlamda müzeler, bireylere yeni bilgilerin oluşturulmasını sağlayan öğrenme için iyi bir kaynak olmaktadır (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.135).

Müzelerin ideal bir öğrenme ortamı olabilmesi ve müzelerde %90 öğrenmenin sağlanması için (Tezcan-Akmehmet, 2013, s. 135) çeşitli değişkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlardan biri; bireyin müzeye gitme amacıdır. İnsanlar müzeye yeni bir şeyler öğrenmek, aile üyeleri ile birlikte eğlenmek, boş vaktini değerlendirmek gibi çeşitli amaçlarla gidebilmektedir. Bireylerin müzelere ne amaçla gittikleri müzedeki öğrenme sürecini etkilemektedir. Eğer bir birey, yüksek bir motivasyon ile müzeye gidiyor ve yeni şeyler öğrenmek istiyor ise bireyin sergide geçireceği vakit artabilir. Bu durumda müzedeki öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyebilir.

Müzedeki öğrenme sürecini etkileyen bir diğer faktör; müzenin fiziksel ortamı ve müze eğitimcisidir. Müzede çalışan personel ya da müze gönüllüsünün, ziyaretçiye anlamlı deneyim sağlama konusunda pozitif etkisi bulunmaktadır (Falk ve Dierking, 2002, s.107). Eğer ziyaretçi müze personeli ile etkileşime girerse sergide daha çok vakit geçirebilmektedir. Bu nedenle sergiler, etkileşimli öğrenmeye yönelik iyi organize edilmelidir. Eğer müzede iyi bir organizasyon yoksa birey neye odaklanacağını bilemeyebilir ve bu durumda bireyin öğrenme süreci olumsuz etkilenebilir.

Müzeler serbest seçimli öğrenme ortamlarıdır (Falk ve Dierking, 2002, s.71). Her müzede bireyin ne gördüğü, müzeden ne öğrenerek ayrıldığı birbirinden farklıdır. Müzeler, atölyeler, konferanslar, eğitim programları gibi sundukları eğitsel etkinlikler ile bireye zengin bir seçenek sunmaktadır. Bireyler bu seçenekleri kullanarak kendi ilgi alanlarına yönelik sergileri tercih edebilmektedir (Ayaydın, 2017, s.17). Bu anlamda

okuldaki öğrenme süreci ile müzedeki öğrenme süreci bazı yönler ile birbirinden ayrılmaktadır. Sınıf ortamındaki öğrenmeler belli bir düzen, sıra ve devamlılık ile gerçekleşmektedir. Müzedeki öğrenme süreci ise her yaştan, her bireye yaşam boyu öğrenme imkanı tanımaktadır. Bu anlamda müzedeki öğrenme süreci gönüllü, açık uçlu ve esnektir (Onur, 2012, s.189).

Formal eğitim kurumu olan okullar daha çok bilişsel öğrenmeleri önemseyebilmektedir. Müzede öğrenme ise hem bilişsel hem devinişsel hem de duyuşsal olarak tüm alanlara hitap etmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.69). Müzede geçmiş kültür ve insanın oluşturduğu birikim ile ilişki kuran bireyin duyguları, inançları, tutumları, değerleri değişebilmektedir. Müzeler bu değişimi bireyin aktif olduğu nesne temelli etkinlikler ile sağlayabilmektedir. Okullar sözel aktarımın çoğunlukta olduğu etkinlikler yapıyor ise birey pasif kalabilmekte ve yapılan etkinlikler bir süre sonra heyecanını kaybetmektedir (Çıldır, 2007).

1.6. Müze Eğitimi

Geçmişte müze kültürü, eğitimli ve yüksek gelirli insanların daha yakın durduğu, geliri ve eğitim seviyesi düşük insanların daha uzak durduğu bir olgu olmuştur (Şar ve Sağkol, 2013, s.84). 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren müzeler, elit kesime hitap eden yerlerden eğitsel etkinlikleri ile topluma hizmet eden yerlere dönüşmüştür (Ayaokur, 2014, s.18). Bu anlamda da üzerinde en çok durulan işlevlerinden biri eğitim haline gelmiştir. Müzelerin eğitim işlevinin ön plana çıkması ile müzede en çok tüketilen ‘‘bilgi’’ olmuştur.

Çağdaş müzecilik anlayışında yapılması gereken ilk şey müzelerin sıkıcı yerler olmadıklarını, nesneler yoluyla eğlenerek öğrettiklerini bireylere göstermektir. Bu da müze eğitimi yoluyla bireylere gösterilebilir. Akman ve arkadaşları (2015, s.97-115) yapmış olduğu çalışmada öğretmenler müze eğitimini ‘‘geçmiş ile günümüz arasında köprü kurmayı sağlayan eğitim’’ şeklinde tanımlamıştır. Müze eğitimi geçmiş ve günümüz arasında köprü sağlamanın ötesinde çocuğa pek çok beceriyi kazandırabileceğimiz bir alandır.

Müze eğitimi; müzedeki nesneler ile bireyi merkeze alan ve diğer disiplinler ile işbirliği içinde olan eğitim kurumlarının kullandığı aktif bir öğrenme alanıdır (Şahan, 2005, s.488). Çıldır ve Karadeniz’ e (2014, s.16) göre ise koleksiyonlar yolu ile ziyaretçilere merak, ilgi uyandıracak eğitsel etkinlikler düzenleme sürecidir. Böylece

müzedeki nesnelerin araç olduğu ve müzeye gelen bireylerin ise bu nesneleri kullanarak süreçte aktif olduğu vurgulanmaktadır.

Tezcan- Akmehmet (2014, s.155; 2017, s.181) müze eğitimini müzelerin toplumun kültürünü ve eğitimini arttırmak için yaptığı çalışmalar şeklinde tanımlamıştır. Benzer şekilde Karadeniz ve Okvuran (2018, s.102) bireyi yaşam boyu geliştiren kültürlenme süreci şeklinde tanımlamıştır. Bu iki tanım müzelerin topluma ulaşmak için yaptığı eğitsel etkinliklere dikkat çekmiştir.

Müze eğitimi; müzedeki nesneler ile ziyaretçi arasında ilişki kurmaktır (Özmen, 2018, s.314). Her müzenin ziyaretçiye anlatmak istediği mesaj farklı olsa da eğitim yolu ile bunları ziyaretçiye aktarmaktadır. Örneğin; tarih müzesi ziyaretçinin geçmişle bağ kurmasını sağlarken doğa müzesi doğaya ilişkin bilgiyi ziyaretçiye sunmaktadır. Bu anlamda müze eğitimi; müzeden hareketle ve müze yoluyla öğretmektir (Adıgüzel, 2006, s. 34).

Müze eğitimi, çok yönlü öğrenme ve deneyime dayalı müzelerin etkili şekilde kullanılmasını içermektedir (Akamca vd., 2017, s.688). Müze eğitimi, müzenin bireye sunduğu kaynaklar ile yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat vermektedir. Böylece müze, başlı başına bir eğitim kaynağı olmaktadır.

Müze eğitimi, toplumsal kaynakları, her yaştan bireyleri ve çeşitli kurumları bir araya getiren bir alandır (Paykoç, 2003, s.50). Bu nedenle müze eğitiminde müze, sahip olduğu bilgiyi ziyaretçi grubuna aktarabilmesi için eğitim kurumları ile iş birliğine dayalı programlar kullanmaktadır (Ayaokur, 2014, s.104). Bu iki tanımda müze eğitimi alanının disiplinler arası bir alan olduğunu göstermekte ve çeşitli disiplinlerde çalışan uzmanların işbirliğine dikkat çekmektedir.

Geniş anlamda ise müze eğitimi; müzede öğrenmeyi ve deneyim kazanmayı sağlayacak etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesidir. Alanyazındaki müze eğitimi tanımları incelendiğinde; müzenin eğitsel etkinliklerine dikkat çekilerek bu süreçte müze ziyaretçisinin pasif olmadığı ve müzelerin bireylere eğitim işlevi ile pek çok bilgi, beceriyi aktardığı görülmektedir.

Müze ortamında keşfedilecek pek çok şeyin olması, müzelerdeki informal eğitimi daha da ilgi çeker hale getirmektedir (Erbay, 2017d, s.251). Böylece müzelerin eğitsel etkinlikleri gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Müzeler varlıklarını sürdürebilmek için yaptıkları eğitsel etkinliklere gereksinim duymakta ve eğitsel etkinlikleri ile öğrencilere ulaşmaktadır (Mercin, 2017, s.213). ICOM Türkiye Milli Komitesi 1962 yılında

Müzelerin Eğitimdeki Rolü adlı düzenlediği seminerde müzelerde yürütülen eğitsel etkinlikleri; rehber eşliğinde yapılan etkinlikler, müze dışındaki etkinlikler, okul ve kültür kurumları ile işbirliği şeklinde belirtmiştir (Erdoğan, 2003, s. 5). Hooper Greenhill (1994) ise müzelerdeki eğitimi; kitle iletişim araçlarıyla uzaktan öğrenme ve kişiler arası iletişim yoluyla yüz yüze öğrenme şeklinde ifade etmiştir (Akt:Tezcan-Akmehmet, 2013, s.137). Sergiler, filmler, videolar, gezici müzeler, yayınlar gibi araçlar ile uzaktan öğrenmeyi sağlarken rehberli gezi, atölye çalışmaları, drama gibi aktiviteler müzede yüz yüze öğrenmeyi gerçekleştirmektedir. 1990'lara kadar kitle iletişim araçları ile uzaktan öğrenme ön planda iken 1990'larda bu anlayış değişmiştir. Müze ziyaretçisinin pasif olmadığı, ilgi alanları ve gereksinimleri olduğu fark edilince kitle iletişimin yerini kişiler arası iletişim, uzaktan öğrenmenin yerini yüz yüze öğrenme almıştır. Müzelerde yüz yüze öğrenme müze eğitimcileri ya da öğretmenler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin yaptıkları eğitsel etkinliklere odaklanılacaktır.

Günümüzde müze eğitiminin gerekli ve önemli olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.70). Bunun tartışılmasının yerine müze eğitiminin hangi amaçlar, hangi yöntem teknikler kullanılarak nasıl verileceği, sürecin nasıl değerlendirileceği önem kazanmalıdır. İzleyen bölümde müze eğitimini oluşturan amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve ölçme değerlendirme boyutlarına değinilecektir.

1.6.1. Müze eğitiminin amaçları

Yapılandırmacı eğitim anlayışının 2004 - 2005 yılında öğretim programlarına girmesi sonucunda müzelerin eğitimdeki önemi daha iyi anlaşılmıştır. Müzeler, okulların ya da kitapların sunamayacağı bilgileri ilk elden sunan ve hissederek algılanmasını sağlayan kurumlardır. Müzelerdeki nesneler ile etkileşime giren çocuk somutlaştırarak pek çok kavramı, beceriyi öğrenmektedir. Müze ziyaretleri ile öğrencilerin müzede uyulması gereken kuralları öğrenmesi, müze ziyaretinden zevk alması, müzedeki eserlerin iletmek istediği mesajları fark etmesi beklenmektedir.

Müze eğitimi yapılırken birtakım amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Temel amaç; müze ve galerilerden her yaş insan için ideal bir öğrenme ve kültür ortamı oluşturmak ve bireyin müzeden öğrendiği bilgiyi günlük yaşamda kullanmasını sağlamaktır. (Müze ve Eğitim Bildirgesi, 1998; Akt: Adıgüzel, 2006, s.34). Böylece müze eğitimi, öğrenilenlerin transfer edilmesi ile kalıcı öğrenmelere hizmet etmektedir.

Müzelerin ve müze eğitiminin en önemli amaçları arasında kültürleme gelmektedir. Kültürleme ile bireyler kültürel değerlerini öğrenmekte ve gelecek kuşaklara aktarmaktadır. Müze eğitimi de müzelerin kültürleme amacını gerçekleştirmesine katkıda bulunmaktadır (Tezcan- Akmehmet, 2013, s.135). Örneğin; Gazi Üniversitesi Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi Ankara'yı anlatan sergisinde Ankara kedisi, Ankara keçisi ya da Ankara tavşanı gibi nesneleri kullanarak kültürel farkındalık yaratmaktadır (Akgül, 2014, s.170).

Müze eğitimi; müzedeki eserin anlamını ve değerini kavratmanın yanı sıra bireyi düşündürmeye ve bilgisini artırma yollarını bulmaya sevk etmektedir. Müze eğitimi ile sürece aktif katılan birey, problemlere yönelik çözüm yollarını deneme, liderlik, kendi özelliklerini tanıma, değerler, tutumlar, bakış açıları, bilinç geliştirme gibi becerilerini geliştirmektedir.

Müze eğitiminde tarihsel dönem ve yaşanan olaylara ilişkin yapılan uygulamalar öğrencilerin o dönemi anlamalarına yardımcı olan tarihsel empati becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Akça-Berk, 2017, s.284). Bireye uzak olan zaman kavramı böylece yakın olmakta ve birey o günün koşullarını, yaşam şekillerini daha iyi anlayabilmektedir.

Müze eğitiminde birey müzedeki eserle buluşmakta ve eserle ilgili sanatsal, kültürel bilgiyi almaktadır. Böylece geçmişi öğrenme ve kültürel değerlere sahip çıkma bilincini öğrencilere müzede somut bir şekilde verebilmektedir (Şahan, 2005, s.489). Tarihi eserleri koruyan, farklı kültürlere saygı duyan, çok kültürlülüğü kabul eden bireyler yetişebilmesi için bu gereklidir (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999, s.149).

Müze ziyareti izleyicilere farklı uygulamalara ve topluluklara katılma fırsatı verdiğinden çocuklar bu müze ziyaretlerinde farklı yaş grubundaki çocuklar ile etkileşime girebilmektedir. Çocuğun sosyal becerilerini geliştirmeye yarayan bu süreç, öğretmene de öğrencilerini daha yakından tanıma ve gözlemleme fırsatını sunmaktadır (Tezcan-Akmehmet, 2012, s.199). Örneğin; Glenbow Müze okul projesinde öğretmenler, öğrencilerini sıradan okul sınıfında yapamadıkları yollarla gözlemlemeyi ve tanımayı öğrendiklerini belirtmiştir (Onur, 2012, s.215).

Müze eğitimi bireylerin estetik ve görsel duyarlılıklarını geliştirmektir. Müze eğitimi öğrencilere, okulların verdiği estetik anlayışını daha açık biçimde vermekte ve hayal gücünü uyarıp duyusal olarak uyanık olmasını sağlamaktır (Booth, 1982, Akt;

Gürbüz, 2017, s.30). Böylece müze eğitimi bireyin yaratıcılığın gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB, 2008) göre müze eğitiminin amaçları arasında müzenin tarih ve kültürel çevresi ile ilişkisi kurmak, bireyin gelişimine katkı sağlamak ve her ders için uygulama alanı yaratmak bulunmaktadır. Müze eğitiminde yer alan atölye çalışmaları bireylere öğrendiklerini uygulama fırsatı vermektedir. Böylece bireyin gözlem yapma, mantık kurma, hayal gücü, yaratıcılık, estetik gibi pek çok becerisi gelişmektedir (Bulut ve Atilla, 2017,s.7007). Bunun yanı sıra doğa nesnelerini bir bütün halinde bireylere sunan müzeler, eğitsel etkinlikleri ile bireylerin çevreye karşı olumlu tutum sergilemesine ve çevre bilincini kazanmasına katkı sağlamaktadır (Dilli vd., 2018, s.422).

Müze eğitimi amaçları arasında farklı bireylere ulaşmak ve bireylerde müzelerden yararlanma alışkanlığını geliştirmek bulunmaktadır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Müze eğitimi kapsamında yapılan etkinlikler müzeye gelenlerin hoş vakit geçirmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda bu durum, bireyde müzeye ilişkin deneyimlerini tekrar etmesi için istek uyandırmaktadır.

Her müzenin kendine özgü amaçları olsa da genel anlamda müze eğitimi; bireylerin geçmişle şimdiki yaşam arasında bağ kurmasını, değişen dünyaya uyum sağlamasını, araştırmacı yönlerini geliştirmeyi, zamanlarını kaliteli geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçları yerine getiren müzeler yaşayan kurum olma özelliklerini korumaktadır.

1.6.2. Müze eğitiminde kullanılabilecek öğretim yöntem ve teknikleri

Müze eğitimi sürecinde aktif öğrenmeye dayalı pek çok öğretim yöntemi kullanılabilmektedir. Öğrenme işlevine katılan duyular ne kadar fazla ise öğrenme o kadar etkili olduğundan öğretimde kullanılan yöntemler birden fazla duyuyu harekete geçirmelidir (Göğebakan, 2018, s.14). Bunun yanı sıra müze eğitimin başarılı olabilmesi için öğretim yöntem ve tekniklerinin oyuna dayalı, dikkat çekici ve eğlenceli olması gerekmektedir (Mercin, 2017, s.211).

Birden fazla duyunun aktif olduğu öğretim yöntemlerinin başında oyun gelmektedir. Oyun, küçük çocukların doğal öğrenme yoludur. Erken çocukluk eğitiminde oyun; çocuğun dikkatini çekmek, öğrenmeyi canlı kılmak için kullanılabilecek en eğlenceli yöntemlerden biridir (Abacı, 2005, s.73; Karadeniz, 2009, s.47; Turanlı, 2012, s.7). Müzede oynanabilecek oyunlardan birisi oryantiring oyunlardır. Oryantiring

oyunlar, müzedeki nesneleri harita yardımı ile bulan çocuğun yön bulma, hızlı karar verme gibi bilişsel becerilerini geliştirmektedir (Erbay, 2017a, s.350). Oryantiring oyunlar dışında müze avı, müze eğitiminde sıklıkla oynanan oyunlardan biridir. Araştırma ve keşif duygusunu geliştiren müze avında çocuklar müzede saklanılan bir nesneyi bulmaktadır. 21. Yüzyıl Kalkınma Hedefleri Fonu müze eğitimi projesine katılan gençler müzede müze avı oyununu eğlendirici, heyecan verici ve bilgi verici bulmuştur (MDGF Raporu, 2011).

Oyunun dışında bütün duyu organlarının aktif olduğu yaratıcı drama müze eğitiminde sıklıkla kullanılmaktadır (Usbaş, 2010, s.43; Tekin, 2017, s.164; Göğebakan, 2018, s.14). Örneğin; Tabiat Tarihi müzesinde sergilenen hayvanlardan yola çıkılarak yapılan bir drama çocukların eğlenmesini sağlayabilir (Buyurgan, 2017b, s.335). Eğlenmenin yanı sıra müzedeki drama çalışmaları ile öğrenciler nesneleri daha yakından tanımaktadır. Süreçte yaratıcılık, işbirliği gibi becerileri kazanmakta (Erdoğan, 2003, s.10) ve müze ortamına yabancılık çekmemektedir (Güleç ve Alkış, 2003, s.74).

Drama yöntemine bağlı olarak rol yapma tekniği müze eğitiminde kullanılmaktadır. Rol yapma; kitaptaki bilgiden çok daha güçlü bir empati duygusunun oluşmasını sağlamaktadır (Akça-Berk, 2017, s.272). Bunun dışında bireyin eğlenmesini sağlayarak müzedeki eğitsel yaşantısını artırmaktadır.

Müze eğitiminde kullanılabilecek temel yöntemlerden biri; gezi gözlemdir. Öğrenciler müze ortamında kitaba bağlı kalmadan ve özgür bir şekilde müze ortamını keşfedebilmektedir. Öğrencilerin duyularını kullandıkları bu süreçte öğrendiklerinin kalıcılığı artmakta ve öğrenciler somut yaşantılar elde etmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.120).

Müzelerde sunuş yoluyla öğrenme stratejisi sıklıkla müze rehberleri ya da öğretmenler tarafından kullanılmaktadır (Süzen, 2005, s.92). Sunuş yolu ile öğrenciye bilgiyi sunarken bilginin iyi organize edilmiş olmasına ve öğrenciyi sıkmayacak şekilde aktarılmasına dikkat edilmelidir. Müze eğitiminde sunuş yolu stratejisi kullanarak öğretmenler eserler hakkında açıklama, yorumlama yapabilmektedir (Hacısalihoğlu, 2013, s.49). Eserler hakkında mitolojik hikayeler varsa bunları aktararak öğrencilerin ilgisini canlı tutabilmektedir. Örneğin; Midas'ın Kulakları hikayesi, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine göre anlatılabilir.

Müze eğitimi drama, sunuş yoluyla öğrenme, rol yapma tekniğinin yanı sıra farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği disiplinler arası bir alandır (Okvuran, 2012,

s.172). Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı (2001) projesinde müze gezisinde temaya yönelik drama, soru-cevap, anlatım, nesne bulma, çalışma kağıtları gibi farklı etkinlikler, yöntemler kullanılmış ve atölye çalışmaları yapılmıştır (Tezcan-Akmehmet, 2007, s.182). Disiplinlerarası yöntem ve tekniklerin kullanılması ile öğrenci için hem eğlendirici hem öğretici olmaktadır.

Müzelerde öğretim yöntemi olarak proje tabanlı öğrenme kullanılabilir. Proje konusuna müzeden ulaşan öğrenci, nesne ile birebir etkileşime girdiği için daha gerçekçi sonuçlara ulaşabilmektedir (Ayaydın, 2017, s.17). Okul öncesi dönemde çocuklar ile belirlenen bir proje konusu, müzenin koleksiyonuna bağlı olarak müzede çalışılabilmektedir.

Müzede yer alan eserler, çocukları gözlemleye ve onlar hakkında soru sormaya teşvik etmektedir (Harrison, 1963, s.118). Bu nedenle müze eğitiminde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biri soru-cevap yöntemidir. Müzede sergilenen eserlere ilişkin bu eser canlı olsaydı ne yapardı, bu eseri kim, neden yapmış olabilir gibi çocukları düşündürmeye yönelik açık uçlu sorular sorulabilmektedir (Süzen, 2005, s.89). Böylece çocukların nesneleri sorgulamaları ve nesneler arasında ilişki kurmaları sağlanabilmektedir. Filiz (2010, s.64) müze gezisi sırasında kullanılan soru cevap yönteminin öğrencileri soru sormaya teşvik ettiğini, öğrencilerin düşünme becerisini geliştirdiğini ifade etmiştir.

Soru cevap yönteminin yanı sıra nesneler üzerinden tartışma yöntemi de kullanılabilmektedir. Müzeler, her bireyin farklı bakış açısı olduğunu göstermek ve sanat eserlerine eleştirel bir bakış ile yaklaşmak için ideal alanlardır (Mercin, 2006, s.40). Müzelerde yapılabilecek eser tartışmalarında çocuklara tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargılama başlıklarında sorular sorulabilmektedir. Sanat eserinin kim tarafından nasıl yapıldığı, ne anlatmak istediği ve kişide uyandırdığı duygular üzerinden konuşulabilmektedir. Bu çalışmalar ile sanat eserlerini anlayan, yorumlayan bireyler yetiştirmenin yanı sıra bireylerin sözcük dağarcığı, dinleme, konuşma gibi becerileri gelişmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.173).

Müze eğitiminde öğrenme öğretme sürecinde akran eğitimi kullanılabilmektedir. Çocuklar müze eğitimi aldıktan sonra arkadaşları için birer akran eğitimcisi olabilmektedir (Çakır vd., 2011). Örneğin; 2012 yılında gerçekleştirilen Müze Eğitimi ve Dostluk Treninde ilk ve orta öğretim öğrencileri çalışmada birlikte yer almış ve barış, hoşgörü gibi kültürel değerleri birlikte öğrenmiştir. Filiz (2010, s. 48) 6. sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada müze ortamında öğrencilerin akranları ile birlikte olmalarından

keyif aldıklarını, eğlenerek öğrendiklerini ve süreçte meraklı, ilgili olduklarını ifade etmiştir. Akran eğitimi çocuklara hem birlikte öğrenme fırsatı sunmakta hem de farklı fikirlere saygı duymasını sağlamaktadır.

Tüm bunlardan yola çıkarak müzelerdeki öğretim uygulamalarının Düşün/Think, Konuş/Talk, Dokun/Touch ve Öğren/ Teach öğelerini içermesi gerektiği (Demirdelen, 2012, s.226) ve işbirlikçi öğrenme, buluş yoluyla öğrenme, oyun yoluyla öğrenme anlayışlarına dayanması gerektiği söylenebilir.

1.6.3. Müze eğitiminde yapılabilecek etkinlikler

Müzede nesne merkezli eğitim etkinlikleri; rehberli turlar, etkileşimli aktivitiler ve drama olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Tezcan-Akmehmet, 2008, s.53). Rehberli turlar; rehberin müzedeki belli nesnelere odaklanarak öğrencilere nesneleri keşfetmelerine yardımcı bilgiler sunmasıdır (Tezcan-Akmehmet, 2008, s.53). Ancak bunun etkileşimli aktiviteler, dokunma oturumları gibi uygulamalı etkinlikler ile desteklenmesi gerekmektedir. Dokunma oturumları; çocukların koleksiyonlar ile yakından temas kurmasını ve daha çok duyusunu kullanmasını sağlayan ve gözlem becerisini geliştiren etkinliklerdir (Mercin, 2006, s.40; Usbaş, 2010, s.41). Çocuklara koleksiyondaki nesnelerin kopyaları verilerek çocukların nesne hakkında merak ettiklerini ve duygularını ifade etmesi sağlanmaktadır. Nesneleri dokunmaya yönelik yapılan etkileşimli aktivitelerde soru-cevap, tartışma gibi yöntemler kullanılarak öğrenmede kalıcılık sağlanmaktadır. Benzer şekilde atölye çalışmaları da öğrencilere müzede öğrendiklerini uygulama fırsatı veren ve duyumlar yoluyla keşfetmeyi, beceri geliştirmeyi ve özgür yaratıcılığı geliştiren çalışmalardır. Atölye çalışmalarına katılanlar çok sayıda duyu organını kullanarak etkileşimde bulunmaktadırlar. Seramik atölyesi, arkeolojik kazı atölyesi, sikke atölyesi müzelerin düzenlediği atölyelerin başında gelmektedir. Bir öğretim yöntemi olarak kullanılabilen drama, bir etkinlik olarak da planlanabilmektedir. Drama etkinlikleri geçmişi yorumlamak ve o dönemin koşullarını daha iyi anlamak için yapılmaktadır (Uslu, 2008, s.50). Örneğin; Arkeoloji Müzesinde yer alan heykellerin benzerlerine göre kıyafet giyip dramalar yapılarak çocukların o dönemi algılamaları sağlanabilir. Drama etkinliğine benzer bir başka etkinlik ise yorumlayıcı tiyatrodur. Dramadan farklı olarak içerik ve biçim açısından daha yoğun olan bu etkinlik Tarih müzelerinde sıklıkla kullanılmaktadır ve kostüm, dekor gibi malzemeler kullanılarak verilmek istenen amaç eğlenceli bir şekilde verilebilmektedir (Mercin, 2006, s. 42).

Çocuklara yönelik olarak eğitsel etkinlikler düzenleyen müzelerde çocuk filmleri izletilmektedir. Böylelikle çocuğa müzede evinde olduğu gibi rahat olabileceği mesajı verilmektedir (Usbaş, 2010, s.49). Benzer şekilde müzelerde doğum günü partileri düzenlemek özellikle çocukları müzeye yakınlaşmasını sağlamakta ve çocuklara müzelerin eğlenebilecek yer olduğu mesajını vermektedir (Usbaş, 2010, s.46; Artun, 2012, s. 125).

6- 11 yaş dönemindeki çocuklar rol oynama, hikaye anlatma gibi duyusal alana yönelik etkinlikler ve onları motive edecek bir rehberlikle daha iyi öğrenmektedir (Şahan, 2005, s.494). Örneğin; Leftwich ve Haywood (2016) yaptıkları çalışmada çocukların ‘‘uzun yıllar önce’’ kavramını belirsiz ve kafa karıştırıcı bulduklarını görmüş ve çocukların zaman kavramını anlaması için örneğin; altı yıl öncesine altı kez zıplayarak gitmişlerdir. Böylece Tarih katı bir kronoloji şeklinde değil, eğlenerek öğretilmeye çalışılmıştır.

Müze eğitiminde atölye çalışmalarının yanı sıra öykü tamamlama, gazete oluşturma, gözlem defterleri, bulmaca, çalışma yaprakları, siz müzesi, zaman kapsülü gibi etkinlikler yapılabilmektedir. Çocukların yaratıcılığını geliştiren öykü tamamlama etkinliklerinde eksik bırakılmış müze nesnesine ilişkin hikaye çocuklar tarafından sözlü olarak tamamlanabilmektedir. İlkokul çocuklarına bu etkinliği yazılı olarak da yapılabilmektedir (Usbaş, 2010, s.47). Gazete oluşturma etkinliği, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine ve müze deneyimlerini aktarmalarına katkı sağlayan bir etkinliktir (Uslu, 2008, s.51). Okul öncesi dönemdeki çocuklar müzedeki eserlere ilişkin düşüncelerini öğretmenleri yardımı ile kağıda aktarabilir ve bunu okul panosunda sergileyebilirler.

Müze eğitimi sürecinde kullanılabilen gözlem defterleri, müze gezisi sürecini aktif hale getirmektedir (Ünal ve Pınar, 2017, s.2914). Gözlem defterleri, çocuğun gezi boyunca yanında taşıdığı, müze izlenimlerini çeşitli yollarla aktardığı ya da sorulara cevap verdiği defterdir (Abacı, 2008, s.60). Bulmacalar, müzenin içeriğine ilişkin öğrencilerin sözcük dağarcığını geliştiren bireysel ya da grup şeklinde uygulanabilen etkinliklerdir (Uslu, 2008, s.52). Çalışma yapraklarının amacı bir konu etrafındaki kavramları kazandırmaktır. Bu nedenle her ünitede bir konu seçilmelidir (Süzen, 2005, s.93). Siz müzesinde; öğrenciler kendilerini betimleyecek nesneleri belirleyip arkadaşları değiştirerek onların nesneleri üzerinden özelliklerini tahmin etmeye çalışmaktadır. Zaman kapsülünde ise; çocukların belirledikleri nesneleri yıllar sonrasına

gönderdiklerinde insanların onları nasıl kullanılacaklarını düşünmeleri istenmektedir (Gartenhaus, 2000, s.40).

Müze eğitiminde farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına fırsat veren çoklu zeka kuramı kullanılarak farklı öğrenme alanlarına hitap edecek etkinlikler düzenlenebilir. Örneğin; müzede oynanan oyunlar bireyin bedensel kinestetik zekasını, eserler hakkında hikayeler yazmak sözel dilsel zekasını, müzik eşliğinde sergilemeler müziksel ritmik zekasını destekleyebilir (Ayaydın, 2017, s.18). İstanbul Eski Şark Eserleri Müzesi ve Çinili Köşkte çocuklara yönelik hazırlanan ‘‘Arkeoloji Müzesinde Kayboldum, Yolumu Matematikle Buldum’’ etkinliği ile müzedeki nesnelerden yola çıkılarak matematik etkinliği yapılmıştır (Sivrikaya, 2017, s.131). Dolayısı ile farklı zeka türlerine hitap eden okul öncesi eğitim programında yer alan tüm etkinlik türleri müze ortamına entegre edilebilmektedir. Bu durum çocukların müzede kalma süresini uzatmaktadır (Erbay, 2017d, s.241).

1.6.4. Müze eğitiminde öğrenme öğretme süreci

Müze eğitimi günümüzde rehberli turların ötesinde sergiler, atölye çalışmaları ve yayınlar ile aileleri, yetişkinleri de içine alarak çok daha kapsamlı bir süreci işaret etmektedir (Onur, 2003, s. 9). Bir gezi olmaktan daha fazlası olan müze eğitimi, eğitim ve öğretim sürecinin vazgeçilmez bir parçası olarak düşünülmelidir.

Müze eğitimi programların duyuşsal gelişimi sağlayıcı nitelikte olması için disiplinlerarası bir planlama, uygulama ve değerlendirme süreci gereklidir (Tezcan-Akmehmet, 2013, s. 144; Paykoç, 2014, s.144). Griffin (2004)’ in yaptığı bir araştırmada müzeye gezi düzenleyen okulların, düzenlemeyen okullara göre öğrenmede olumlu tutum sergilediklerini ancak bilişsel ya da duygusal öğrenmede herhangi bir farklarının olmadığını görmüştür (Akt:Onur, 2012, s.48). Bu sonuç, müzeyi ziyaret edecek öğrencilerin hem bilişsel hem de duygusal anlamda müzeye hazırlanmaları gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

1.6.4.1. Müze öncesi öğrenme öğretme süreci

Programlı bir müze ziyareti; ziyaret öncesi öğretmen hazırlıkları, müzede sorumluluklar ve müze sonrası yapılacak çalışmalardan oluşmaktadır (Hooper ve Greenhill, 1999, s.146; Buyurgan, 2017b, s.323; Akamca vd., 2017, s.690). Müze eğitiminin verimli gerçekleştirebilmesi için planlama ve uygulama sürecinde

öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Müze ziyareti, müze öncesi ve sonrası aktiviteler ile iyi planlandığında hem eğitimsel hem eğlenceli olmaktadır (Cooper ve Latham,1988, s.256). Bu nedenle öğretmenler, müze eğitimi sürecinde kilit noktadadır. Müze gezileri eğer yeteri kadar iyi planlanmazsa ya da sadece gezi ile sınırlı kalırsa öğretmen belirlediği amaçlara ulaşmada yetersiz kalmaktadır (Ünal ve Pınar, 2017, s.2915). Bu nedenle müze ziyaretinden üst düzeyde verim alınabilmesi ve kalıcı bir öğrenme oluşturulabilmesi için öğretmen müzedeki her anı planlamalıdır (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.163; Göğebakan, 2018, s. 26).

Müze eğitimi programı hazırlanırken kime, nasıl, ne şekilde verileceği boyutları düşünülmelidir. Öğretmenlerin müzede öğrencilere verilen içeriği sınıfta nasıl pekiştireceğini düşünmesi gerekmektedir (Özmen, 2018, s.319). Okul öncesi eğitim programından hangi konuyu, hangi kazanımları, hangi müzede verebileceğini öğretmen planlamalıdır. Bir öğretmenin eğitimde müzelerden yararlanmasının ilk koşulu, çevresindeki müzeleri ve sunduğu eğitim koşulları bilmesidir (Siedel ve Hudson,1999, s.31). Bunun için de öncelikli olarak öğretmenler gidecekleri müzeyi ziyaret etmelidir. Bu ziyaretlerinde öğretmenler müzenin fiziksel düzenine ve sunduğu olanaklara dikkat etmelidir. Ayrıca öğretmenler müze gezisi öncesinde mutlaka randevu almalıdır (Artut, 2001, s.93; Erdoğan, 2014, s.74). Eğitim ve Müze seminerine katılan Hikmet Denizli müzelere randevusuz gelen okul sıkıntısının devam ettiğini aktarmıştır (San, 2008, s.292). Öğretmen ziyaret öncesi gideceği müzenin yetkilileri ile iletişime geçip gezi için uygun tarihi belirlemelidir. Müzenin çok yoğun olmayan sakin günlerinden birinin tercih edilmesi etkinlikleri uygulamada başarının artmasını sağlamaktadır (Kök, 2010, s.14). Ancak ülkemizde müze ziyaretleri genellikle belirli gün ve haftalarda yapıldığı için müze gezisinden üst düzeyde verim alınamamaktadır.

Öğretmenlerin müze gezisi öncesinde her çocuk için bir müze rehber dosyası hazırlaması müze ortamındaki sürecin verimli geçmesini sağlayabilmektedir (Mercin, 2006, s.36; Bülbül, 2016, s.684). Bu dosyanın içinde müze planı, müze kurallarını hatırlatacak notlar, etkinliklere ilişkin çalışma kağıtları ve çocukların gözlemlerini kaydedebileceği boş kağıtlar yer almaktadır. Bu dosyaların süreçte aktif olarak kullanılması çocukların aktif olmasını sağlamaktadır.

Müze gezisi öncesi çocuğa müzede uyması gereken kuralların hatırlatılması eğitim sürecinin sağlıklı geçmesini sağlayacaktır. Piaget'in belirttiği gibi 6-10 yaş döneminde çocuklar kuralların değişmez olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle müzede uyulması

gereken kuralların nedeni çocuklara açıklandığında çocuklar kurallara uyma konusunda istekli olacaktır. Akman ve arkadaşlarının (2015) yaptığı çalışmada öğretmenlerin müze öncesi en çok müze kuralları hakkında çocukları bilgilendirdiklerini ortaya çıkmıştır.

Öğretmenler müze eğitimi gerçekleştirilirken öğretim programı ile ilişki kurmalıdır. Finlandiya'da her müzeye yapılan ziyaretin okul programı ile ilişkilendirilmektedir (Siedel ve Hudson, 1999, s.73). Öğretim programlarına uygun sergileri ziyaret eden öğrenciler coşkulu bir biçimde müzeye gelebilmektedir. Müze eğitimi okul müfredatıyla paralel yapıldığında öğretmen, çocuğun öğrenmesini bir adım ileriye taşıyacaktır (Süzen, 2005, s.89). Ayrıca öğretmen müzelere sık gezi düzenlediğinde ve okuldaki eğitim programı ile ilişkili sınıf aktivitelerine ve grup projelerine yer verdiğinde çocuklar müze deneyimlerini daha kolay hatırlamaktadır.

Müze gezisi gerçekleştirilirken tüm duyular işin içine katılmalıdır. Müzedeki nesnelerin kopyaları ile çocukların çalışmaları, oyunlarında kullanmaları, okuldaki eğitime göre daha eğlenceli olmakta (Ayaydın, 2017, s.15) ve çocukları aktif hale getirmektedir (Atagök, 1999, s.138). Eğlenceli vakit geçirmesi de çocuğun bir kez daha müzeye gelmesini sağlayabilmektedir.

Öğretmenler müze gezisine çocukları hazırlayıcı etkinliklere üç gün önceden başlamalıdır (Önder vd., 2009, s.106; Selanik- Ay ve Kurtdede- Fidan, 2014, s.71). Müze gezisi öncesi yapılan etkinlikler çocuğun müzeye ilişkin merakını, ilgisini ve farkındalıklarını arttırmalıdır. Bu hazırlık çalışmaları müze nedir sorusu ile başlayan bir bir beyin fırtınası yapmak ya da konu ile ilgili çalışma kağıtları dağıtmak olabilmektedir. Bu çalışmaları yaratıcı drama, öykü tamamlama gibi çalışmalar izleyebilmektedir.

Müze eğitimi, her bireye kendinin yorumlayacağı bir görsel öğrenme ortamı sunmaktadır. Bu görsel öğrenme ortamında sergilerin ziyaretçiye sunuluşu önemlidir. Ziyaretçinin ne göreceği, neye odaklanması gerektiği, bunun neden önemli olduğu eğitsel düzenlemeler ile sağlanmalıdır (Karadeniz vd., 2015, s.210). Bunun için öğretmen, müze eğitimcisi ile iş birliği yaparak müze ortamında fiziksel ortamını ayarlamalı, araç- gereç teminini etkinlik öncesi düzenlemelidir.

Bir müze gezisinde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta; müzenin tamamı gezilerek asıl odaklanılması gereken alanın gözden kaçırılmasıdır. Bu nedenle öğretmenler müze gezisinde her yeri gezmek yerine tek ya da birkaç nesneye odaklanırlarsa gezinin daha verimli geçmesini sağlayabilirler (Abacı, 2005, s.37; Çakan, 2011, s.41; Bülbül, 2017, s. 175; Ünal ve Pınar, 2017, s. 2907).

1.6.4.2. Müzede öğrenme öğretme süreci

Müze eğitimi müzede doğrudan gerçekleştirilebildiği gibi müze öncesi ya da sonrası gezici müze şeklinde de yapılabilmektedir. Ancak en etkili müze eğitiminin müzede gerçekleştirilen uygulamalar olduğu ifade edilmektedir (Mercin, 2017, s.232). Müze eğitimi sürecinin etkili olabilmesi için öğretmenler; kaliteli eğitimsel deneyimler tasarlamalı ve öğrenenin bilgisini güçlendirmek için hikayelerden, şiirlerden, müzikten, danstan yararlanmalı, pek çok kültürün değerlerini tanımalı ve grup diyaloglarına fırsat verecek seçenekler yaratmalıdır (Falk ve Dierking, 2002, s.195).

Müzede gerçek nesneler ile çalışmak, karşılaştırma yapmak, ilişki kurmak sınıflandırma yapmak öğrenilenlerin hem keyifli olmasını hem de eğlenceli olmasını sağlamaktadır (Şahan, 2005, s.495). Bu nedenle ziyaret sırasında bilgi panolarını hızlıca okumak yerine bireylerin nesneleri yakından gözlemlemesine, elle dokunmasına, soru sormasına, yorumda bulunmasına fırsat verilmelidir (Onur, 2003, s.13; Ünal ve Pınar, 2017, s.2908). UNICEF, Kültür Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi iş birliği ile 2010- 2011 yılları arasında yapılan MDGF Müze Eğitimi Projesi'nde müzelerin hızla gezilen yerler olmaması gerektiği, derslerin ilişkilendirilerek müzede işlenebileceği belirtilmiştir (MDGF Raporu, 2011).

Genellikle kalabalık okul gruplarıyla gidilen müze gezilerinde öğrenciler aynı anda aynı esere bakmakta, gruptan kopmamak için eserleri tam anlamıyla inceleyememektedir (Üztemur vd., 2018, s.297). Öğretmen merkezli okul gezilerine kıyasla müzede çocukların kendi öğrenmelerine fırsat verilirse daha çok eğlendikleri ve öğrendikleri görülmüştür (Falk ve Dierking, 2002, s.86). Bu nedenle öğrencilerin tarihi eserleri bakıp görmelerinden ziyade kavrayarak anlamaları sağlanmalıdır.

Müze gezisinden verim alınabilmesi için çocuk sayısı ve müzede geçirilen süre önemli bir faktördür. Çocuk sayısının 20-25 arasında olması gerekmektedir (Ünal ve Pınar, 2017, s. 2904). Eğer sınıf mevcudu 25 üzerinde ise, sınıf iki ayrı gruba bölünüp iki ayrı eğitimci ile etkinlikler gerçekleştirilmelidir (Kaya-Koçak, 2010, s.32). Müzede geçirilen sürede okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süresi düşünülmelidir. Öğretmenler, okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süresinin kısıtlı olduğunu düşünerek müze gezilerinin belli bir tema odaklı yapması gerektiğini anlayabilirler (Abacı, 1996, s.59). Böylelikle öğretmen yaptığı müze eğitiminden verim alabilir ve her çocuğa ulaşmayı başarabilir.

Müze ortamında dikkat edilmesi gereken bir nokta; müzeyi gezerken her alanı gezme zorunluluğu olmamasıdır. Müzede öğretmen amacı doğrultusunda gittiği alanı çocuklarla gezdikten sonra vakit kalırsa diğer alanları gezebilir (Önder vd., 2009, s.107). Ayrıca çocuklar müzeyi gezerken her çocuğun aynı alanda bulunması şart değildir. Çocuklar ilgileri doğrultusunda küçük gruplar halinde müzeyi gezebilmelidirler. Müzede çocukların keşfetme özgürlüklerine saygı duyulmalı ve kendi başlarına ya da akranlarıyla birlikte öğrenmelerine fırsat verilmelidir (Ünal ve Pınar, 2017, s.2911). Çocukların bağımsız çalışmalarını sağlamak, onların öğrenmeye olan güdülerini arttırmaktadır (Siedel ve Hudson,1999, s.36).

Müzede çocuklara ‘‘Çabuk ol, sırayı bozma’’ gibi yönergelerin verilmesi ya da çocukların ‘‘Yoruldum’’, ‘‘Dokunmak istiyorum’’ gibi isteklerinin göz ardı edilmesi müze eğitimi anlayışıyla bağdaşmamaktadır (Buyurgan ve Mercin,2010,s.163). Ünal’ın (2012) yaptığı çalışmada okul gezisi ile müzeye gelen çocuklara ‘‘Çizgiden çıkma, elini tut, çabuk ol’’ gibi uyarılar verildiğinde müzeden kısa sürede ayrıldıkları görülmüştür.

Müzedeki eğitim etkinliklerine katılım sağlanırken çocuğun gönüllü olmasının yanında süreçte olabildiğince çok duyu kullanılmalıdır (Ünal ve Pınar, 2017, s.2906). Müze eğitimi; müzede görmek, dokunmak, koklamak, anlamak gibi tüm duyuların kullanılması ile etkili bir eğitime dönüşebilmektedir (İlhan vd., 2016, s.2). Bu nedenle bir müze gezisinde çocukların müzedeki nesnelere dokunma isteği, öğretmenleri zorlayabilecek durumların başında gelmektedir. Müzelerde bazı nesnelere dokunulmasa da orjinallerine yakın olarak yapılan kopyaların kullanılması bu sorunu ortadan kaldırılabilir (Clutterbuck, 2008, s.80).

Müze eğitimi, sınıfın ekstra ya da özel bir etkinliği olmamalıdır. Sınıfın bir parçası ve çocukların doğal öğrenme deneyimi olmalıdır (Henderson ve Atencio, 2007, s.248; Tezcan-Akmehmet, 2017, s.183). Ancak Artut’ un (2001, s.93) belirttiği gibi ülkemizde müze eğitimi çalışmaları Müze Haftasında ziyaret amacı ile gidilen kurumlar ile sınırlı kalmıştır. Bu kurumların sadece yılda bir ya da birkaç kez ziyaret edilen yerler durumundan çıkarılıp eğitimde sürekli yararlanılacak yerler haline gelmesi gerekmektedir (Özsoy vd., 2017, s.486). Bunun için de farklı disiplinlerden gelen uzmanların bulunduğu müze eğitimi sürecinde iş birliği sağlanmalı ve öğretmen bir sonraki aşama olan müze sonrası öğrenme öğretme sürecini planlamalıdır.

1.6.4.3. Müze sonrası öğrenme öğretme süreci

Müze gezisi kadar gezi sonrası deneyimlerin paylaşılmasına, öğrenilenlerin pekişmesine fırsat veren etkinlikler önemlidir. Öğrenilenler tekrar edilmez ve pekiştirilmezse kazanılanların çoğunun kaybedilebileceği bilinmektedir (Kaya-Koçak, 2010, s.31). Bu nedenle müzedeki öğrenme süreci, müzede ya da sınıfta izleyen etkinlikler ile devam ettirilmelidir.

Müze ziyareti o günle sınırlı kalmamalıdır ve müze sonrası farklı uygulamalar ile çocukların deneyimlerini yansıtması sağlanmalıdır. Bilgiden çok deneyim odaklı olan müze gezilerini takip eden geziler düzenlenmelidir. Aynı müze birkaç kez farklı yönleri ile tekrar ele alınmalıdır (Çakan, 2011, s.41). Yıl boyunca sık sık etkileşimli alanlara yapılan tekrarlı ziyaretler, çocukların eleştirel düşünme ve analiz yapma becerisini arttırmaktadır (Onur, 2012, s.387).

Müze sonrası yapılan uygulamaların başında sıklıkla sohbet ve resim yapma gelmektedir. Çocuklar ile yapılan sohbetlerde müze ortamında neler yaptıkları, gördükleri, hissettikleri üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte çocuklar müze gezisinde kullandıkları gözlem defterleri ya da çalışma kağıtları üzerinden süreci gözden geçirebilmektedir (Mercin, 2006, s.44; Önder, 2009, s. 107; Hacısalihoğlu, 2013, s.54).

Müze sonrası yapılan sanat çalışmaları arasında müze deneyimlerini betimleyen kil çalışmaları, resim, iki ve üç boyutlu çalışmalar bulunmaktadır. 2001 yılında gerçekleştirilen Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı projesinin müze sonrası çalışmalarında geziye ilişkin müzede ya da okulda kil, resim, yazı yazma gibi yaratıcı çalışmalar kullanılmıştır (Tezcan-Akmehmet, 2007, s.182). Müze sonrası yapılan bu etkinlikler okulda sergilenerek "Okul Müzesi" oluşturulabilir ve yapılan etkinlikler aileler ile paylaşılabilir (Kök, 2010, s.16; Hacısalihoğlu, 2013, s.55; Ünal ve Pınar, 2017, s.2913). Böylece aile, çocuğunun müzede nasıl vakit geçirdiğini görerek müzeye ilişkin bilgi ve farkındalığını evde pekiştirebilir.

Her şeyin bir geçmişi olduğuna göre çocuklardan geçmişlerine dair kendi müzelerini oluşturmaları istenebilir (Abacı, 2005, s.78; Erdoğan, 2014, s.65). Bu doğrultuda müze gezisinin ardından çocuklar ile belirlenen temada geçici öğrenme merkezi oluşturulabilir. Öğretmen, çocukların bu geçici öğrenme merkezini çocukların oyunlarına dahil etmesini sağlayabilir ve onları orada gözlemleyebilir.

Müze sonrası yapılabilecek etkinliklerden biri de görsel tamamlama testleridir. Yaratıcılığı ve hafızayı geliştiren bu testte, müzedeki nesnelerden yola çıkarak çocukların

yarısı çizilmemiş olan nesnelerin resmini tamamlaması istenmektedir (Mercin, 2006, s.54). Öğretmenler, müzede vermek istediği kavramlardan yola çıkarak görsel algılama testleri hazırlayabilir.

Müze ziyareti sonrasında çocuklar ile müzede en çok beğenilen nesnelere ilişkin hikaye yazma, benzerlik, farklılık hakkında konuşma gibi çeşitli çalışmalar yapılabilir. Bunun dışında müzede yapılan çalışmaları özetleyen afiş hazırlama, gazete haberi oluşturma çalışmaları da yapılabilir (Erdoğan, 2014, s.71). Müzedeki nesnelerden yola çıkılarak yapılan bu çalışmalar, çocukların sözcük dağarcığı, dinleme, kendini ifade etme gibi becerilerini geliştirmektedir.

Müze sonrası müzede öğrenilenlere ilişkin öğrencilere bulmaca kağıdının dağıtılması öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerini sağlamaktadır (Buyurgan, 2017a, s.134). Öğretmenler, müzedeki nesnelere yönelik okul öncesi dönem çocukları için görsel bulmacalar hazırlayabilirler.

1.6.5. Müze eğitiminde kullanılabilecek ölçme ve değerlendirme teknikleri

Eğitim programının en önemli öğelerinden biri olan ölçme ve değerlendirme müze eğitimi sürecinde önemlidir**.** Ancak alanyazındaki müze eğitimi çalışmalarında ölçme ve değerlendirme boyutu en az değinilen alan olmuştur.

Müze eğitiminin değerlendirme süreci, okulların gerçekleştirdiği değerlendirme sürecinden birtakım farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklardan en önemlisi, müze eğitiminin ölçme değerlendirme sürecinde öğrencinin başarılı ya da başarısız olarak etiketlenmemesidir. Müze eğitimi, etkinlik ve uygulama temelli olduğu için süreç değerlendirmesi ön plandadır (Erdoğan, 2014, s.84). Sürecin ön planda olduğu değerlendirmede öğrencinin öğrendiklerini müze ortamında uygulamaya aktarabilmesi önemsenmektedir.

Doğan' a (2017,s.237) göre müze eğitiminde ölçme değerlendirme; amaca ve süreci gerçekleştiren kişiye göre ikiye ayrılmaktadır. Ölçme değerlendirme süreci müze eğitimcisi ya da öğretmen tarafından eğitim amaçlı gerçekleştirilebilmektedir. Eğitim amaçlı yapılan değerlendirmeler belli bir plan doğrultusunda müze öncesi, müzede ve müze sonrası gerçekleşmektedir. Müze öncesi ölçme ve değerlendirmede öğretmen, öğretim programları ile ilişkili öğrencilere müzede ne kazandıracağını ve öğrencilerin hazırbulunuşluklarını belirlemektedir. Doğan (2017, s.238) öğrencilerin ön bilgilerini geleneksel kağıt kalem testleri yerine performans ödevleri ile ölçülmesi gerektiğini

söylemiştir. Benzer şekilde Çakır- İlhan (2012, s. 35) müze eğitimi etkinlik temelli olduğu için süreç değerlendirmesinin ön planda olduğunu belirtmiştir. Ancak bunun aksini söyleyen çalışmalar da mevcuttur. Ön anket ile öğrencilerinin ön bilgilerinin ölçülebileceğini, son anket uygulamaları yapılarak öğrencilerin müzede geçirdikleri süreç hakkında bilgi toplanabileceğini belirtilmiştir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.167; Hacısalihoğlu, 2013, s. 54). 2012 yılında gerçekleştirilen Müze Eğitimi ve Dostluk Treni'nde ilkokul öğrencilerine müze eğitimi öncesinde neler bildiklerini belirlemeye yönelik düşünce formu, müze eğitimi sonrasında ise değerlendirme formu uygulanmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.309). Mardin Müzesi Arkeopark'ta gerçekleştirdiği eğitsel etkinliklerini ilk ve son test ile değerlendirmiş ancak bunu çocukların yaptıkları ürünler, fotoğraflar, video kayıtları gibi nitel veriler ile desteklemiştir (Erdoğan, 2014, s.84). Böylece ölçme değerlendirmede süreç göz ardı edilmemiştir.

Müzede ve müze sonrası gerçekleştirilen ölçme değerlendirme sürecinde ise gözlem, derecelendirilmiş puanlama anahtarı, öz değerlendirme, akran değerlendirme gibi üst düzey becerileri ölçen alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmalıdır (Çakır- İlhan, 2012, s.35-37). Öğretmenin her çocuğu bireysel olarak gözlemleyemediği durumlarda aileler de ölçme değerlendirme sürecine dahil olabilmektedir. Ölçme değerlendirme sürecinde aile, öğretmen, müze eğitimcisi gibi tüm paydaşların iş birliği içerisinde çalışması, alt düzey becerileri ölçen kağıt kalem testlerinin kullanılmaması, öğretim sürecine paralel yapılması dikkat edilecek noktaların başında gelmektedir (Doğan, 2017, s.235).

1.7. Türkiye'de Müze Eğitimi

1.7.1. Türkiye'de müzecilik ve müze eğitiminin tarihi

Türk toplumunun İslamiyetten önce benimsemiş olduğu göçebe yaşam biçimi ve İslamiyetten sonra heykelciliğin yasaklanmış olması müze kavramının ülkemizde geç doğmasına neden olmuştur (Hacısalihoğlu, 2013, s.32). İskender Lahti'nin 1887 yılında bulunması ve 1891 yılında dönemin Müze-i Hümayun'u günümüzün İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmesi müzeciliğin ülkemizde doğuşu olarak sayılmaktadır. Müze-i Hümayun'un Müdürlüğüne Osman Hamdi Bey'in getirilmesi Türk müzeciliğinde yeni bir dönemin açılmasını sağlamıştır (Keleş, 2003, s.4; Süzen, 2005, s.66; Altunbaş ve Özdemir, 2012, s.11; Yıldırım, 2015, s.12). Osman Hamdi Bey, yurt içinde kazılarından çıkarılan eserlerin yurt dışına çıkarılmasını engellemiş ve yurt içi, yurt dışında yaptığı

kazılar ile müze koleksiyonunu genişletmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin kurulması ile Osmanlı'da modern müzecilik anlayışı başlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hem padişahın hem de üst düzey yöneticilerin çabalarıyla ilk sergiler düzenlenmiştir (Küçükhasköylü, 2013b, s.55). Dönemin padişahı olan Sultan II. Abdülhamid' in kültürel değerleri koruma yönelik ilgisi, bu süreci olumlu etkilemiştir. Zaman içinde eserlerin konulacağı yerlerde sıkıntı yaşanınca eserler çıkarıldıkları yerlerde sergilenmeye başlanmıştır. Böylelikle müzecilik anlayışı ortaya çıkmış ve 1902'de Konya'da 1904'te Bursa'da yeni müzeler kurulmaya başlamıştır. 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilmesi ile birlikte yeni rejimi temsil eden ve kültürü yansıtan yeni müzeler açılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet döneminde inşa edilmiş ilk müze binası Ankara Etnografya Müzesi'dir (Özkasım ve Ögel, 2005, s.101; Altunbaş ve Özdemir, 2012, s.12; Küçükhasköylü, 2013b, s.58; Yıldırım, 2015, s.14). Bu hızlı dönüşüm sürecinde sınırlı imkanlardan dolayı yeni müzeler daha çok medrese, han, cami, okul gibi binaların bünyesinde oluşturulmuştur.

Türk Tarih Kurumu ve Ankara'da Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin açılması ile müzelere uzman personellerin yetiştirilmeye başlaması ile müzecilik çalışmaları hızlanmıştır (Çetin, 2006). Türkiye'de eğitim amaçlı ilk müzede atölye çalışmaları 1980 yılında İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Derneği tarafından başlamıştır. Müze çocuklara yönelik olarak atölye çalışmaları ve çocuk panayırları düzenlemiştir (Abacı,1996, s.175-176).

1950 yılında ise müzecilik alanında standartları belirlemek ve diğer müzeler ile işbirliğini sağlamak için ICOM'un Türkiye komitesi kurulmuştur (Yavuzoğlu-Atasoy, 1984, s.1465-67). Bu durum, müze eğitimi alanındaki çalışmaları hızlandırmıştır. Aynı zamanda Türkiye'de müze eğitimi alanında yapılacak çalışmalara ışık tutmuştur.

Türkiye'de müzecilik çalışmaları eski tarihe dayansa da Türkiye'de müze eğitiminin geçmişi eski değildir. Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması gerektiğini söyleyen ilk kişi 1909 yılında Darülmuallim'e atanan Satı Bey'dir (Zor, 2010, s.18). Satı Bey, öğretimde kullanılan materyallerin müzede sergilenmesi gerektiğini söyleyerek okul müzelerine dikkat çekmiştir ve böylece ilk okul müzesini açan Satı Bey olmuştur (Demirci, 2009, s. 97; Erdoğan, 2014, s.44). Satı Bey, okuldaki eğitimi yeterli bulmayıp okul dışındaki tarihsel ve toplumsal çevrenin incelendiği gezi yöntemini eğitimde kullanmıştır. Satı Bey, müzede sergilenenlerin sadece ibret alınacak eserler olmadığını, görerek, inceleyerek bu eserlerin eğitimde kullanılabileceğini ifade etmiştir (Salbacak,

2015, s.10). Benzer şekilde İsmail Hakkı Baltacıoğlu müzenin sadece eserlerin gösterildiği yer olmadığını, telkin ve öğüt verme yeri olduğunu söyleyerek müzelerin eğitim işlevini ve okul dışı öğrenme ortamı olduğunu vurgulamıştır (Çıldır, 2014, s.184). Bu düşünceler ile müzenin günümüzdeki yaygın eğitim kurumu olmalarına dikkat çekilmiştir.

Müze eğitimini düşünceleri ile etkileyen bir diğer eğitimci John Dewey olmuştur. İlerlemeci eğitim felsefesinin temsilcilerinden John Dewey 1924'te Türkiye'ye gelerek eğitim sisteminde çeşitli incelemelerde bulunmuş, gezici sergilerin açılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Dewey, müzeleri alan gezilerinin bir parçası, okuldaki eğitimin tamamlayıcısı olarak görmüştür (Çıldır, 2014, s.183; Onur, 2012, s.168). Dewey'in Türkiye'ye gelişinin ardından 1926 yılındaki ilköğretim programında nesnelerin ve müzelerin eğitimde kullanılması gerektiği vurgulanmıştır (Doğan, 2017, s. 235).

Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması Milli Eğitim Şuralarında ele alınan bir konu olmuştur. 1982 yılında yapılan I. Milli Eğitim Şurası'nda müzede eğitim konusuna dikkat çekilmiş ve müzelerde çocuklara yönelik bölümün kurulması gerektiğinden bahsedilmiştir (Erbay, 2017c, s.110; Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.105). 1961 yılında yapılan VII. Milli Eğitim Şurası'nda müzelerin en önemli işlevinin eğitim olduğu ve müzelerin eğitim işlevi olmadan eski eserlerin saklandığı bir depodan farksız olmayacağı belirtilmiştir (Zor, 2010, s.24). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması düşüncesi Milli Eğitim şuralarında ele alınsa da üzerinde fazla durulmadığı bir gerçektir.

Müze ve eğitim ilişkisini geliştiren en önemli gelişme, okulların öğretim programlarındaki değişiklikler olmuştur (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.148). Öğretim programlarının yapılandırmacı anlayış ile gözden geçirilmesi, müzelerin eğitim amaçlı kullanımını arttırmıştır. İlerlemeci eğitim felsefesiyle birlikte öğrenmeyi öğrenen bireylerin varlığı daha önemli duruma gelmiş ve yaşam boyu eğitim, bireysel farklılıklar, yaparak yaşayarak öğrenme, problem çözme gibi kavramlar önem kazanmıştır.

1984 yılında yayınlanan özel müze kurma hakkı ile müzecilik alanında rekabet ortamı oluşmuştur. Ancak 1990'lara kadar müzelerde çalışacak personelin mesleki tanımı yapılmamıştır (Erbay, 2017c, s.111). 1990'lardan sonra ise ziyaretçi ve eğitim odaklı çalışmalar ile müzecilik alanında çalışan personelin meslek alanında yetişmelerine önem verilmiş ve üniversitelerde müzecilik alanında yüksek lisans programları açılmaya başlamıştır. 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Yüksek Lisans Programı ile müzecilik alanında ilk yüksek lisans programı açılmıştır (Özkasım, 2013, s.17). Yıldız

Teknik Üniversitesi Müzecilik Ana Bilim Dalının açılmasını, 1998 yılında Ankara Üniversitesi Müzecilik Ana Bilim Dalı izlemiştir. Bu çalışmalar ile müze eğitimi bilimsel temellere oturtulmaya çalışılmıştır.

1.7.2. Türkiye'de müze eğitimi uygulamaları

Türkiye'de müze eğitimi çalışmaları 1980 yılında Resim ve Heykel Müzesi Derneği ile başlamıştır (Hacısalihoğlu, 2013, s.43; Çıldır, 2014, s.183). Müzelerde öğrencilere, ailelere, çocuklara ve engellilere yönelik eğitim programları ise 1990'lardan sonra gelişmeye başlamıştır (Tezcan- Akmehmet, 2013, s.146). 1990'larda özel müzelerin ve sivil toplum kuruluşlarının yaptığı çalışmalar ile hızlanmıştır. 2000'li yıllarda ise özel müzelerin yaygınlaşması ile çalışmalar süreklilik kazanmıştır.

Günümüzde müzelerin eğitim programları; eğitim amaçlı sergiler, okul grupları ve yetişkinlere yönelik sergi turları ile sınırlı değildir. Müzeler, kendi fiziksel mekanlarını tartışmalara, atölye çalışmalarına, çocuk şenliklerine, film gösterimlerine açabildiği gibimüze dışında okul, kent meydanı, kültür merkezi gibi farklı mekanlarda da eğitim programlarını yürütebilmektedir. Müzeler farklı yaş gruplarına bu imkanları sağlarken okul grupları müzelerin öncelikli hedef kitlesini oluşturmaktadır (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.139). Ersoy'un (2016, s.44) müzecilik alanında mevcut durumu saptadığı araştırmada Türkiye'de müzelerin %94'nün çocukları ve gençleri öncelikle hedef aldığı görülmesi bu durumu kanıtlar niteliklidir. En çok okul gruplarına yönelik çalışmalar yürüten müzeler, okullara yönelik rehberli turlar, eğitim programları, materyalleri hazırlamakta ve öğretmenler için hizmet içi eğitim kursları düzenlemektedir.

Okul grupları dışında aileler de müze ziyaretçilerinin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu durumun müzeler tarafından fark edilmesiyle müzeler aile dostu olmaya ve ailelere çocuklarıyla birlikte keşfedebileceği atölye çalışmaları, rehberli turlar, eğitim materyalleri sunmaya başlamıştır. Ancak müzelerin aile dostu olabilmeleri için; aile dostu fiyat politikası oluşturma, özel günlerde ücretsiz giriş sağlama, ziyareti hoş bir deneyim yapma gibi hizmetlerini gözden geçirmesi gerekmektedir (Onur, 2012, s. 68).

Müzelerin sunduğu eğitim hizmetlerinin başlangıcını oluşturan okul müzeleri, müze eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Müze koleksiyonlarının eğitim kurumlarında sergilenmesini ifade eden okul müzelerine, müzeler koleksiyonundan kopya nesneleri ödünç vererek katkıda bulunmaktadır (Kuruoğlu-Maccorio, 2002, s.279; Süzen, 2005, s. 83). Bu çalışmanın ilk örneğini 1868 yılında Galatasaray Lisesi'nde kurulan okul müzesi

oluşturmaktadır (Turanlı, 2012, s. 35). Ardından Saint Joseph Lisesi'nde 1910 yılında bir Zooloji Müzesi kurulmuştur (Küçükhasköylü, 2013b, s.57). Çeşitli ülkelerden toplanan taş parçaları, hayvan fosilleri burada sergilenmiş ve böylece Saint Joseph Doğa Bilimleri Merkezi'nin temeli oluşturulmuştur. 1926 yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul müzesi açılmış ve müzede ders araç gereçleri sergilenmiştir (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.102). 1930 ve 1940'larda okul müze çalışmaları devam etmiş ve 2017 yılında MEB Okul Müzeleri Yönetmenliği kapsamında lise düzeyindeki okullar için eğitimsel amacı bulunan çeşitli evraklar toplanarak 60 ilde İl Eğitim Tarih müzeleri açılmıştır (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.110).

Okul müzeleri dışında Türkiye'de çeşitli illerde bulunan devlet müzelerinin bazıları eğitsel etkinlikler yürütmektedir. Bunlardan biri olan Anadolu Medeniyetleri Müzesi, eğitsel etkinlikleri ile diğer müzelere örnek olmaktadır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2000 yılından beri farklı gruplara yönelik müze eğitimi gerçekleştirmektedir (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.147). Bu müzede çocuklara yönelik olarak ''Senden Önce Anadolu'' eğitim seti hazırlanmıştır. Bu eğitim seti ile ilkokul öğrencilerine Anadolu toprakları üzerinde yaşamış uygarlıklar eğlenceli ve eğitici bir şekilde anlatılmıştır (Sağır vd., 2017, s.387). 2005 yılından itibaren okul öncesi çocukları için eğitsel etkinlikler düzenleyen müzede arkeolojik kazı, tablet yazma, sikke basma, seramik yapma gibi çeşitli atölyeler yürütülmektedir (Zor, 2010, s.58; Erbay, 2017d, s.244-248). Örneğin; seramik tanıma atölye çalışmasında öğrencilerden karışık olan seramikleri dönemlerine göre ayırmaları istenmektedir. Bu atölye çalışmaları ile çocukların merak duymaları, deneyim kazanmaları, estetik duygularının gelişmesi ve kültür varlıklarını tanımaları, korumaları sağlanmakta ve çocuklara müzeyi sevme fikri aşılanmaktadır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin yürüttüğü eğitsel etkinlikler arasında Çocuk Şenlikleri, Çocuk Olimpiyatları, Okul- Müze projeleri, özel gereksinimli öğrencilere yönelik yapılan projeler ve Avrupa Birliği projesi yer almaktadır. Örneğin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006 yılında bir sivil toplum kuruluşu ile gerçekleştirdiği iş birliği sonucunda Çocuk Elinden Antik Takılar projesini gerçekleştirmiştir. Çocuklar ile iki hafta gerçekleştirilen müze ziyaretinin ardından çeşitli etkinlikler yapılmış ve çocukların yaptıkları takılar Müzeler Haftası kapsamında sergilenmiştir (AMM 2005 Yıllığı, s.52). Bunun dışında sadece Müzeler Haftasında düzenlenen Çocuk Şenliklerinde öğrencilerin müzedeki tüm atölye çalışmalarına katılmaları sağlanmıştır. Ankara Roma Hamamı Açık Müzesi'nde gerçekleştirilen Çocuk Olimpiyatlarında ise çuval yarışı, yumurta taşıma gibi sportif

etkinlikler düzenlenerek çocukların sporun önemini kavramaları ve eğlenerek öğrenmeleri amaçlanmıştır. Müze Avrupa Birliği Projesi kapsamında çeşitli ülkelerin işbirliği ile öğrencilerin kendi kültürlerini ve sonra diğer ülkelerin kültürlerini tanımaları sağlamıştır. Öğrenciler Anadolu Uygarlıkları hakkında bilgi aldıktan sonra Frig uygarlığı hakkında bilgisayar oyunu geliştirmiş ve bunları diğer katılımcı ülkenin öğrencileri ile paylaşmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin düzenlediği okul- müze projelerinde ise öğrencilerin yaratıcı, eleştirel düşünme, problem çözme, gözlem yapma, zamanı ve mekanı algılama gibi pek çok becerileri geliştirilmektedir (Demirdelen, 2012, s.223). Ayrıca müze 1999 yılında beri öğretmenlere müze eğitimini nasıl yapabilecekleri ve müze- okul işbirliğini nasıl sağlayacakları konusunda seminer düzenlemektedir (Erdoğan, 2003, s.9). Anadolu Medeniyetleri Müzesi, yürüttüğü bu eğitsel etkinlikler ve yayınları ile 1997 yılında Avrupa'da yılın müzesi ödülünü almıştır (Buyurgan ve Demirdelen, 2009, s.571; Demirdelen, 2012, s.209).

İzmir Arkeoloji Müzesi'nin yürütmüş olduğu Minik Adımlarla Kültürel Mirasımıza Yolculuk projesi (2014) ile dezavantajlı bölgede yaşayan 4-6 yaş arasındaki 1130 çocuk İzmir'deki müzelerde eğitim çalışmalarına katılmıştır (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.110; Aktın, 2017, s.467). Proje kapsamında geliştirilen içerisinde oyuncak, 3 boyutlu kitap, puzzle gibi materyallerin bulunduğu eğitim modülü ve oyun, drama, hazine avı gibi etkinlikler ile müze eğitimi gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan eğitim kitleri müzeye gelemeyen çocuklara da ulaştırılmıştır. Projenin ön test ve son testleri değerlendirildiğinde projenin başarılı olduğu görülmüştür (Erbay, 2017a, s.350).

Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi (SOKÜM) ziyaretçilere kültürel mirası aktaran kukla ve gölge oyunlarının oynandığı iki atölye, masalların anlatıldığı oda, geleneksel çocuk oyunlarının oynandığı bir oyun odası bulundurmaktadır. Burada her yaştan ziyaretçilere yönelik masal ve halk hikayeleri anlatılmakta ve çocukların bilmeceler, deyimler üzerinden düşünmeleri sağlanmaktadır. Atölyelerde gerçekleştirilen ebru sanatı, ıhlamur baskı, oyuncak yapma gibi uygulamalı çalışmalar çocukların estetik algılarını ve yaratıcılıklarını geliştirmektedir (Tekin, 2017, s.162- 163).

Mardin Müzesi'nin eğitsel etkinlikleri arasında; kil çalışmaları, hikaye, masal yazma çalışmaları, müzedeki nesnelere yönelik drama çalışmaları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra müze eğitimi alanında uygulamaların gerçekleştirildiği Arkeopark'ı 2010 yılında oluşturmuştur. Arkeopark'ın açılmasının temelinde müzelerin aktif öğrenme ortamlarında dönüştürülmesi yatmaktadır. Öğrenciler bu alanda Arkeolojiyi arkeologlar

eşliğinde yaparak yaşayarak öğrenmektedir. Kazı alanına saklanan eserler, öğrenciler tarafından çıkarılmakta ve restorasyon işlemleri yapılmaktadır. Bu çalışmalara katılan öğrencilere küçük arkeolog belgesi verilmektedir (Erdoğan, 2014, s.47-61). Ayrıca bu alanda çocukların katılabileceği yazı atölyesi, ebru atölyesi, heykel atölyesi, uçurtma atölyesi, sikke atölyesi gibi çeşitli atölyeler düzenlenmektedir. Bu atölye çalışmalarına müze- okul işbirliği sağlanarak öğrencilerin katılımı sağlanmaktadır (Hacısalihoğlu,2013, s.83-85).

Gaziantep Zeugma Müzesi'nde bulunan Çocuk Sanat Atölyesi hem ailelerin müzeyi gezmek için çocuklarını bırakabilecekleri hem de çocuklara yönelik eğitim programının uygulandığı bir alandır (Mercin, 2017, s.225). Müzeyi ziyaret edenler arasında yurt dışından gelen öğrencilerin bulunması müzenin eğitim işlevini etkili bir şekilde gerçekleştirdiğini göstermektedir. Efes Arkeoloji Müzesi ise eğitsel etkinliklerinde müze ve Efes'in çeşitli yerlerine saklanmış arkeoloji ile ilgili bilmeceleri öğrencileri bulmasını ve antik tiyatro oyununu müzede canlandırmalarını istemektedir (Erdoğan, 2003, s.15). Çocukların bu çalışmalarda hem eğlendiği hem öğrendiği görülmüştür. Ankara Erimtan Müzesi, ''Müzede Arkeolojinin Büyülü Dünyası'' isminde bir eğitim programı uygularken (Mercin, 2017, s.228) Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi ise ilk defa çocuklara yönelik olarak müzeyi anlatan bir kitapçık hazırlamıştır (Erdoğan, 2003, s.13).

Devlet müzeleri dışında Rahmi Koç Müzesi, Sabancı Müzesi, Modern Sanatlar Müzesi, Pera Müzesi, İstanbul Oyuncak Müzesi gibi özel müzeler çeşitli eğitsel etkinlikler gerçekleştirmektedir. Kapılarını 1994 yılında İstanbul'da açan ve sanayi, ulaşım, endüstri tarihini anlatan Rahmi Koç Müzesi, eğitsel etkinliklerine 2002 yılında müzede dene-öğren bölümünü çocuklara ve yetişkinlere açarak başlamıştır. Dene öğren bölümünde çocuklar ve öğretmenler oynayarak, dokunarak keyifle deney yapmakta ve çocukların analiz, sentez gibi becerileri gelişmektedir (Bayam, 2014, s.208). Müze, Türkiye'de bir ilke imza atarak 3.4. ve 5. sınıf öğretmen ve öğrencileri için eğitim paketi hazırlamıştır. Bu eğitim paketi uygulama sonunda geliştirilmiş ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinler doğrultusunda İstanbul'daki diğer okullara bu paketten yararlanabilmesi için bilgi verilmiştir. Anaokulları için hazırlanan eğitim paketlerinde daha az sayıda nesne ve daha çok sanat etkinlikleri kullanılmıştır (Bayam, 2017, s.422). Bunun yanı sıra müzede 4-14 yaş grubuna uygun olarak kukla, drama, matematik, müzik gibi konularda atölye çalışmaları düzenlenmektedir. Ayrıca 2003 yılından beri Rahmi

Koç Müzesi'nin yürüttüğü Gezici Müzebüs Projesi, müze eğitimine yönelik atılan en büyük adımdır (Altunbaş ve Özdemir, 2012, s.16; Coşkun, 2014, s.64; Buyurgan, 2017b, s. 321). Bu proje ile maddi olumsuzluklar, uzaklık ya da zaman bulamama gibi sebeplerden dolayı müzelere gelemeyen İstanbul ve diğer illerdeki ilköğretim okullarına ulaşılmıştır. Pera Müzesi'ndeki eğitim çalışmalarında; Picasso-Suite Vollard Sergisi için hazırlanan eğitim programında çocuklar, Picasso'nun resimlerinde işlediği temaları incelemiş ve yorumlayıp atölyede baskı çalışmaları yapmışlardır (Karakuş, 2012, s.135). Santral İstanbul Enerji Müzesi ise 4-12 yaş çocuklarına yönelik bilim, sanat, teknoloji odaklı eğitsel etkinlikler düzenlemenin yanı sıra okullara yönelik eğitim programları hazırlamaktadır. Sponsorlar ve özel sektörün yardımı ile kurulan İstanbul Modern Sanatlar müzesi, görsel sanatlar alanında çocukların ve gençlerin eğitilmesi amaçlı programlar yürüten çağdaş bir müzedir (Yıldırım, 2015, s.21). İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, hafta sonu çocukların aileleri ile katılabileceği etkinlikler düzenlemekte ve çocukların farklı sanat malzemelerini kullanarak yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini desteklemektedir. Bunlardan biri olan ''Bize Bizi Anlatan Portreler'' uygulamasında çocuklar sergideki portrelerden yola çıkarak kişilerin fiziksel, sosyal özellikleri hakkında fikir yürütmektedir (Çelebi, 2012, s.58). İstanbul Oyuncak Müzesi, tiyatro gibi aktivitelerle eğlenme deneyimi sunarken oyuncak boyama atölyeleri ile eğitim işlevini gerçekleştirmektedir (Kırcova ve Erdoğan, 2017, s.653).

Müzeler normal gelişim gösteren bireylerin yanı sıra engelli bireylere yönelik olarak eğitsel etkinlikler gerçekleştirmektedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2002 yılından beri görme engelli bireylere yönelik eğitsel etkinlikler gerçekleştirmektedir (Buyurgan ve Demirdelen, 2009, s.566). Rahmi Koç Müzesi 2004 yılında ise Altı Nokta Körler Vakfı işbirliği ile görme engelli bireylere eğitim paketi uygulamıştır (Buyurgan ve Demirdelen, 2009, s.566; Buyurgan, 2017a, s.130; Bayam, 2017, s.425). Müzede görme engelli bireylere yönelik olarak motorların ve makinelerin sesini dinlemek, tramvay, uçak gibi taşıtlara binmek gibi farklı deneyimler sunulmuştur. Ayrıca müze ortamı görme engelli bireylere göre düzenlenmiş ve sergi etiketleri Braille Alfabesi ile düzenlenmiştir. Sakıp Sabancı Müzesi de görme engelli bireylere yönelik olarak Picasso sergisini Braille alfabesi sunmuştur. Batman Müzesi, görme engelli bireylerin müzede bağımsız gezebilmeleri için müze içerisinde sarı yol şeridini, Braille alfabesini ve sesli adımlar uygulamasını kullanmıştır. Müze içi bilgilendirme görme engelli bireyler için Braille alfabesi ile yazılmış ve sesli adımlar mobil uygulaması ile bulundukları konum ve eserler

hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. Pera Müzesi ise Pera Engelsiz Projesi (2016) ile işitme engelli bireylere yönelik olarak işaret dili ile rehberli tur düzenlemiştir (Erbay, 2017a, s.352- 353). Müze ve sergi ortamında engelli bireylere yönelik yapılan bu uyarlamalar engelli bireylerin müze ziyaretlerinin artmasında önemli rol oynamaktadır.

Müzelerin üniversite, sivil toplum kuruluşları gibi toplumun diğer kurumları ile iş birliği yapması, projeler üretmesi ve bunu paylaşmaları müze kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmalardan biri Hamburg Etnografya Müzesi ve ODTÜ Geliştirme Vakfı iş birliği ile 1997'de öğretmenler ve öğrenciler için oluşturulan müze eğitimi programının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki etkililiğini incelemek olmuştur (Paykoç, 2003, s.53). Müze eğitimi programında öğrencilerin gereksinimleri belirlenirken görüşme yapılan öğrenciler aktif katılıma, hayal güçlerini geliştirmeye ve günlük yaşamlarının bir parçası olarak müzeyi görmeye gereksinim duyduklarını ifade etmiştir. İhtiyaç belirleme çalışmalarına katılan öğretmenler ise Hamburg'da uygulamalı müze eğitimi seminerlerine katılmışlardır. Farklı bir kültür ile Türkiye'de müze eğitimi alanında yapılan çalışmaları karşılaştıran öğretmenler, proje sonucunda müze eğitimi programlarının titizlikle müze eğitimcileri tarafından yürütüldüğünü görmüş ve okul- müze işbirliği ile müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması gerektiğini anlamıştır (Şahan, 2005, s.492). Özellikle 1980 sonrasında eğitim felsefelerinin ve öğretim programlarının tartışmaya açılması ile birlikte okul müze işbirliği yaygınlaşmıştır (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.133). 2003 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi ve İstanbul Arkeoloji Müzesi iş birliği doğrultusunda 4-7. sınıflara yönelik Okul- Müze günleri düzenlenmiştir (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.106). 2004-2005 yılları arasında ise Okul- Müze Günleri Müze Eğitimi programında 4.-5. ve 6.-7. sınıf öğrencilerine, İstanbul'un tarihi ile ilgili bilgileri öğrenmeleri adına okulda ve müzede gezi öncesi etkinlikler, müze gezisi ve gezi sonrası etkinlikler düzenlenmiştir. Bu işbirliklerinin artması için; müzeler okullara yönelik olarak eğitim programları geliştirmelidir. Müzelerde okul programlarının geliştirilmesi için ideal olan müzede ayrı bir bölümün oluşturulmasıdır (Tezcan-Akmehmet, 2012, s.204). Burada çalışacak personel okullarda uygulanan öğretim programlarını çok iyi bilmeli ve müze merkezli eğitim programları geliştirebilmelidir.

Müzeler atölye çalışmaları, engelli dostu uygulamalar, okul- müze günleri gibi eğitsel etkinliklerinin dışında müzeye gelemeyen insanlara ulaşmak amacıyla gezici müze uygulamaları gerçekleştirmektedir. Örneğin; 1981 yılında Atatürk' ün doğumunun 100.

Yılı adına TCDD tarafından Ankara- İzmir ve Diyarbakır- Kurtalan hattında gezici sergi kurularak müze eğitsel etkinliklerini yaygınlaştırmak istemiştir (Demirtaş, 2003, s.44). Benzer şekilde 2011 yılında yapılan Müzede Dostluk Treni projesi ile tren, İstanbul'dan Kars'a 17-23 Nisan tarihleri arasında büyük bir şenlikle ulaşmıştır (Okvuran, 2012, s.175; Karadeniz vd., 2017, s.41; Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.109). Müzelerin bu uygulamaları, eğitim işlevinin yanı sıra ziyaretçiye müzeye gitme alışkanlığı kazandırmaktadır (Dilli, 2014, s.88).

Gezici müze uygulamaları gibi müzelerin tanıtıcı CD, slayt, katalog, modeller hazırlaması bireylerin müzelere olan ilgileri arttırmaktadır. Ayrıca teknolojik olanakların kullanılması ile daha çok ziyaretçiye ulaşılmaktadır. 21. yüzyılda iletişim teknolojisi ve araçlarındaki gelişimin müzelere yansıması müzelerdeki eğitsel etkinlikleri daha etkileşimli ve eğlenceli yapmıştır (Tezcan-Akmehmet, 2014, s.57). Bu anlamda Sakıp Sabancı Müzesi koleksiyonlarını dijital ortamda sunarak iyi örnekler arasında yer almıştır (Ayaokur, 2014, s.95).

Müzelerde 2000 yıllardan sonra nesne odaklı yerine ziyaretçi odaklı, toplumun katılımını arttırma, çocuk ve aile dostu uygulamalar başlamıştır (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.106). 1990'da Antalya ve 1995'te İstanbul Arkeoloji Müzelerinde müze eğitimi amacıyla çocukların oynarken öğrenebilmeleri, tarihi yaşamaları ve eğlenmelerine yönelik hizmet veren çocuk bölümleri oluşturulmuştur. Bu bölümlerden biri olan Truva Atı'dır. Antalya Arkeoloji Müzesi'nin müze içerisinde çocuklara yönelik eğitim atölyesi açması ülkemizdeki ilk uygulamadır (Erdoğan, 2003, s.11). Bu çalışmaları diğer müzeler izlemiş ve Konya Ticaret Borsası'nın başlattığı Çocuk Dostu müze projesi ile çocukların müzeye olan olumsuz algılarını değiştirmek için müzelerde çocuklara yönelik atölyeler kurulmaya başlanmıştır (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.108). 2010 yılında ise Kültür Bakanlığı iş birliği ile Müzeler Haftası kapsamında Ankara'da Çocuk Dostu Müze Programı uygulanmıştır. Bu proje ile çocukların yaratıcılıklarını ortaya koyabilecek, etkinlikleri yapabilecek atölyeler oluşturulmuş ve etkileşimli öğrenme ortamı sağlamıştır (Coşkun, 2014, s.64). Ayrıca Çorum Müzesi'nde Herkes Müzeye projesi kapsamında Çocuk Eğitim ve Uygulama merkezi kurulmuş ve Çorum Müzesi ile gece müzede kalma uygulaması başlamıştır. 2014 ise Yalova Atatürk Köşkü'nde Atatürk ve Çocuk temalı ilk müze açılmıştır (Karadeniz ve Okvuran, 2018, s.110).

Müzede sergilerin çocuklara yönelik düzenlenmesi çocuk dostu uygulamalardan biridir. Shabbar (2001,s.69) sergileme alanında çocuklara uzun uzun verilen bilgilerin

çocukları sıktığını ve bu yüzden duyularını kullanmaya yönelik etkinliklerin yapılması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu durum müzelerin çocuk dostu olmaları gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Müze ziyaretçisini arttırmada müzede gönüllü çalışanların yeri önem taşımaktadır. Hem kişinin müze ile birebir ilişki kurması hem de müzenin finansal sorunlarına alternatif çözüm bulmada müzede gönüllü çalışanlar etkili olabilmektedir. Ancak Avrupa ve Amerika'da bulunan müzelerde bu durum yaygınken Türkiye'de müzelerde gönüllü çalışmak çok bilinen bir durum değildir (Artun, 2012, s.126). Amerika müze eğitimi çalışmalarına başlarken gönüllü ve emekli olan Tarih, Arkeoloji öğretmenlerinden yararlanmıştır (Özmen, 2018, s.311).

Müze gönüllerinin yanı sıra müzenin finansal kaynakları, müzelerin eğitsel etkinliklerini şekillendirmektedir. Müzelerde gerçekleşecek eğitsel etkinlikler için Eğitim ve Kültür Bakanlıkları tarafından bütçe ayrılmalıdır (Tezcan-Akmehmet, 2012, s.205). Bunun yanı sıra müzeler, yürüttükleri reklam, duyuru gibi halkla ilişkiler çalışmaları ile daha çok ziyaretçiye ulaşmalı ve finansal kaynaklarını desteklemelidir. Örneğin; İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin almış olduğu Avrupa Konseyi Birincilik Ödülü'nün çeşitli kanallarda duyurması ziyaretçi sayısında az da olsa bir artışa yol açmıştır.

Müzelerin finansal kaynaklarını desteklemede reklam kadar bulundukları konum da etkilemektedir. Türkiye'de Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı gibi müzeler içerik ve konumları nedeniyle kolaylıkla ziyaretçi çekebilirken bazı müzeler ziyaretçi bakımından istenilen noktaya ulaşamamıştır (Atik, 1999, s.158). Bu anlamda müzelerin spor, alışveriş merkezi gibi yerlere kurulmaları ve diğer müzeler ile birbirlerine yakın olmaları ziyaretçi sayısını olumlu yönde etkileyebilmektedir (Atagök, 2013, s.180).

Türkiye şartları düşünüldüğünde müzelerin eğitim işlevini tam anlamıyla yerine getiremedikleri görülmektedir (Mercin ve Özsoy, 2003, s.9; Üztemur vd., 2018, s.299). Atik'in (2003) İstanbul'da bulunan özel müzelerden birkaçı ile yaptıkları görüşmelerde, eğitim konusunda bir çalışmalarının olup olmadığı konusunda Rahmi Koç Müzesi dışında pek olumlu yanıt alamamıştır. Örneğin Sadberk Hanım Müzesi'nde programlı bilimsel konferanslar dışında çocuklara ve gençlere yönelik bir eğitim programının olmadığı belirtilmiştir (Usbaş, 2010, s.36-37). Ayrıca Sadberk Hanım Müzesi daha fazla ziyaretçiye ulaşma çabasında olmasına rağmen, ziyaretçi profilini tanıma adına bir şey yapmamaktadır (Ayaokur, 2014, s.220). Müzelerde eğitimin geliştirilebilmesi için; müzelerin eğitimdeki öneminin farkında olunması, gerekli politikaların oluşturulması,

müzelerde eğitimden sorumlu uzmanların görevlendirilmesi ve eğitim bölümlerinin bulunması, müzelerin kendi eğitim politikalarını oluşturmaları ve bu politikanın etkinlik planına göre çeşitli eğitim programları düzenlenmeleri gerekmektedir (Tezcan-Akmehmet, 2013, s.129).

Müze eğitimi konusunda temel sorun müzeye ilgi duymayan insanların olmasıdır (Artan, 2012, s.111; Atagök, 1999, s.145). Bu sorunu çözebilmek için; müzeler ziyaretçilerin ilgilerini, beklentilerini, gereksinimlerine uygun etkinlikler düzenleyerek eğitim yolu ile topluma ulaşmalıdır. 2008 yılında Kültür Bakanlığı müze kart uygulamasını devreye sokarak daha çok insana ulaşmayı amaçlamıştır. Bu uygulama ile birlikte bakanlığın belirlediği 300'ü aşkın müze ve ören yerlerine ücret ödenmeden giriş sağlanabilmektedir. Ayrıca Sabancı Müzesi'de daha çok ziyaretçiye ulaşabilmek için Komşu Günü ve Taksici Günü projelerini hayata geçirmiştir (Artan, 2012, s.112). Komşu Gününde Sabancı Müzesine yakın oturan insanlar ücretsiz müzeye gitmiş, Taksici Gününde ise yolcu getirdikleri ancak müzeye gitme fırsatı bulmayan taksicilere müze ücretsiz olarak kapılarını açmıştır. 2013 yılında ise Kahvaltıda Caz Günleri düzenleyen Sabancı Müzesi, kahvaltıya gelen ziyaretçilere günlerini müzede geçirme fırsatı sunmuştur. Bu tür uygulamaların yaygınlaşabilmesi için; halkın müze eğitiminin önemini bilmesi ve talepte bulunması gerekmektedir.

Türkiye'de müze eğitiminin yaygınlaşmasında bireyin eğitim ihtiyacını talep etmesi kadar müzelerin eğitim işlevini kabul etmiş olması önemlidir. Türkiye'de bulunan müzelerin çoğunda toplama, sergileme ve korumaya dayalı müzecilik anlayışı hakim olmakta ve eğitim işlevi misyon olarak görülmemektedir (Turanlı, 2012, s.3; Ayaokur, 2014, s.50). Özellikle devlet müzelerinde eğitim çalışmalarını gerçekleştirecek uzmanlar bulunmamaktadır (Tezcan-Akmehmet, 2012, s.202). Aynı zamanda öğretmenlerin çoğu, müze eğitimi konusunda bilgi ve deneyime sahip değildir. Öğretmenlerin müzelerin hangi bölümünde, hangi nesneleri nasıl kullanacağı konusunda rehber kitap, broşür gibi eğitim materyallerine gereksinim bulunmaktadır. ICOM yaptığı toplantılarda bu ihtiyacı vurgulamış ve müzelerde eğitim biriminin açılmasını, öğretmenlerin müze eğitiminde yararlanabileceği bir el kitabının hazırlanması gerektiğini belirtmiştir (Atagök, 1999, s.97). Benzer gereksinim Önder ve arkadaşlarının yaptığı Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı projesi (2009) sonucunda da görülmüştür. Uzmanlar, müze eğitiminde eğitilmiş bir uzmana, müzede etkinlikleri gerçekleştirmek için atölyeye, öğretmenlere yönelik rehberlere, çocuklara yönelik ise broşür, çalışma kağıtları gibi eğitim

materyallerine gereksinim duyulduğunu ifade etmiştir (Tezcan-Akmehmet, 2007, s.182). 2016 yılında düzenlenen Müze Profesyonelleri Çalıştayı sonucunda akademisyenlere, öğretmenlere ve öğrencilere müze eğitimi alanında kullanabileceği bir müze eğitimi modülünün hazırlanması (Çakır-İlhan, 2017, s. 457) ile alandaki ihtiyacın kısmen giderildiği söylenebilir.

Müzelerin eğitim işlevinin önem kazanması ile eğitsel etkinliklerini gerçekleştiren müze eğitimcisinin sahip olması gereken nitelikler ön plana çıkmıştır. 3- 5 Mart 2017 tarihleri arasında düzenlenen III. Milli Kültür Şurası'nda müzede çalışacak personelin hizmet içi eğitim alması gerektiği ve müzede eğitime yönelik çalışmaların geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Erbay, 2017c, s.120). Müze eğitimcisi kendi bilgisini aktaran kişi olmaktan çok öğrenme sürecini kolaylaştıran (Onur,2012, s.29) ve farklı disiplinler ile iş birliği içinde çalışabilme becerisine sahip biri olmalıdır (Karadeniz vd., 2015, s.220). Bu amaçla müze eğitimcisi, profesyonellik düzeyini arttırmak için hizmet içi eğitim programlarına katılmalı ve kendini kültür, insan gelişimi, iletişim, grup dinamizmi gibi konularda geliştirmelidir. Bunun yanı sıra müze eğitimcisinin çocuk pedagojisi hakkında bilgi sahibi olması, yaş gruplarına göre bilgi vermesi ve eğlenerek öğrenmelerini sağlayacak yöntemleri kullanması eğitimin daha nitelikli olmasını sağlamaktadır (Demirdelen, 2012, s.214; Tezcan-Akmehmet, 2013, s.132). Örneğin; milattan önce yerine çok yıl önce ifadesini kullanmak çocuğun zaman kavramını anlamasını kolaylaştırabilir.

Son zamanlarda müzelerin eğitim işlevi bu kadar vurgulanmasına rağmen, müze eğitiminde istenilen noktaya gelinememiştir. Gelişmiş ülkeler ile kıyaslandığında Türkiye'de müze eğitiminin geride olduğu görülmektedir (Zor, 2010, s.26; Yücel-Kurnaz, 2015, s.13). Türkiye'de müzeler, Müzecilik Haftasında öğretmenlerin uğradığı, çocukların el ele tutuşarak tek sıra halinde gezdiği bir ortamın ötesine gidememektedir (Yavuzoğlu- Atasoy, 1999, s.149). Okulların bu şekilde müze ziyaretleri yapıyor olmaları onların müze eğitimi yaptıklarını göstermemektedir (Demirdelen, 2012, s.225). Müzelere yapılan gezilerde öğrenciler, rehberin ya da öğretmenin açıklamaları ile cam arkasından nesnelere bakmakta ve nesneler ile herhangi bir etkileşim yaşamamaktadır. Halbuki çağdaş eğitim anlayışı ile müzeler, çocukların özgürce dolaşabileceği ve yaparak yaşayarak öğrenebileceği alanlar olarak düşünülmektedir.

Günümüzde ülkemizde bireylerde müze gezme bilincinin, müzelerde ise eğitim ortamlarının ve müze eğitimcilerinin artması ile müze eğitiminin daha iyi bir seviyeye

geldiği söylenebilir (Buyurgan, 2017a, s.128). Bu anlamda müze eğitimi yeni ve gereksinim duyulan bir alandır. Müze eğitimi alanında yapılan uygulamaların bir adım daha ileriye taşınabilmesi için dünyadaki müze eğitiminin hangi temellere dayandığı ve nasıl gerçekleştiği araştırılmalıdır. İzleyen bölümde dünyadaki müze eğitiminin tarihine ve uygulamalarına yer verilecektir.

1.8. Dünya'da Müze Eğitimi

1.8.1. Dünya'da müze eğitiminin tarihi

Dünya'da müzelerin eğitim işlevi sistematik bir şekilde 17. yüzyılda Rönesans döneminde başlamıştır (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.73). Bu dönemde toplumun aristokrat tabakası tarafından koleksiyonlar toplanmış ve bunlar ülkeyi, dünyayı tanımak amacıyla kullanılmıştır. 1789 Fransız İhtilali, müzelerin eğitim misyonları için bir dönüm noktası olmuş ve müzeler halka açılmaya başlamıştır. Fransız İhtilali'nin ardından ilk halk müzesi olarak kabul edilen Louvre Müzesi ve diğer müzeler milliyetçilik fikrini halka aktarmada müzeleri araç olarak kullanmıştır. 19. yy'da ise Endüstri Devrimi ile birlikte halk şehirlere göç etmeye başlamıştır. Toplumun bilim ve endüstri ile buluşması Avrupa ve Amerika'da müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasını etkilemiştir (Tezcan- Akmehmet, 2013, s.130). Bu dönemde bilim ve sanayi çalışmalarının artması ile bilim ve teknik müzelerinde artış olmuş ve müzeler bilginin üretildiği yerler olarak düşünülmüştür.

20. yüzyıl başlarında yaşanan Birinci Dünya Savaşı'nda örgün eğitimde yaşanan aksaklıklara karşı müzeler eğitsel etkinliklerini sürdürmüş ve sağlık, temizlik gibi konularda halkı bilgilendirmek için sergiler düzenlemiştir (Özmen, 2018, s.309). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kültürel ve tarihi yerlerin korunması gerektiği anlayışı daha iyi hissedilmiştir. 20. yüzyıl ortalarında UNESCO, ICOM gibi kuruluşların kurulması ile müze eğitiminde bilimsel yaklaşım ön plana çıkmıştır (Çıldır, 2014, s.180). 1947 yılında ICOM'un kurulması ile müze türleri çoğalmış, müze kadrosunda çeşitlilik, müze ders programları ve müze ortamında farklı yaklaşımlar gelişmiştir. 1950 sonrası yaşam boyu öğrenme kavramının ön plana çıkmasıyla müzeler, insanların bilgi alabilecekleri yaygın eğitim kurumları olarak görülmeye başlanmıştır. ICOM'un 1956'daki müze tanımında eğitim işlevi müzenin ikinci işlevi iken 1960'da bu durum değişmiş ve eğitim müzenin birincil işlevi haline gelmiştir (ICOM, 2008). Ancak bazı çevreler eğitim işlevini ikinci plana atmıştır. UNESCO 'nun 1968 yılında çıkarttığı *Museum* dergisinde İngiliz Tarih

Profesörü John Hale' in '' Müzelerin öncelikle eğitim aracı olarak kullanılması fikrinden nefret ediyorum.'' demesi bu düşünceye örnektir (Onur, 2012, s.167). Bu düşünce çocuk müzelerinin kurulmaya başlaması ile değişmiş ve dünyada müze eğitimi özellikle 1990 sonrasında ayrı bir uzmanlık ve eğitim gerektiren bir alan olmuştur (Tezcan-Akmehmet, 2014, s.156). Böylece üniversitelerde müzecilik ve müze eğitimi bölümleri açılmaya başlanmış ve müzelerin eğitim bölümlerinde müze eğitimi konusunda bilgili ve deneyimli uzmanlar çalışmaya başlamıştır.

Müzeler 21. yüzyılda hem sayı, hem tür, hem de işlevleri bakımından çok çeşitlenmiştir. Amaçlarına eğitim unsurunu katan müzeler, oldukça mesafe almış ve daha çok ziyaretçiye ulaşmıştır. 20. yüzyılın başında en çok eğitim müzesi Almanya'da, daha sonra Avusturya, Brezilya, Danimarka, Fransa ve diğer ülkelerde bulunmaktadır (Kaya-Koçak, 2010, s.27) ve bu sayı gün geçtikçe artmaktadır. Müze sayısının artması, müzelerde gerçekleştirilen eğitsel uygulamaları da çeşitlendirmiştir.

1.8.2. Dünya'da müze eğitimi uygulamaları

19. yüzyılda müzecilik alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1870'de İngiltere'nin çıkardığı İlköğretim Yasasında nesne temelli öğrenmeye dikkatin çekilmesi, eğitimde müzelerden yararlanmanın önemini arttırmıştır (Hooper ve Greenhill, 1999, s.45-46). Ayrıca bu dönemde Amerikan Tabiat Müzesi, Metropolitan Sanat Müzesi gibi köklü müzeler kurulmaya başlamıştır. Dünya'da müze eğitimi öncelikle Amerika'da başlayıp sonra Avrupa'ya yayılmıştır (Hacısalihoğlu, 2013, s.38).

Dünya'da okul- müze iş birliğinin sağlanması ile eğitim işlevi daha önemli hale gelmiştir. Bu kapsamda ilk okul- müze iş birliği 1888 yılında İngiltere'de açılan Haslemere Müzesi ile gerçekleşmiştir (San, 2001, s.21). Avrupa ve Amerika'da müze-okul iş birliği ayrı bir öneme sahiptir ve müzeler bu işbirliğini sağlamak için okullara ödünç verme gibi çeşitli uygulamalar gerçekleştirmektedir. 1970'de Young Memorial Museum özel kuruluşların desteği ile sanat kamyonu programını başlatmış ve okulları ziyaret ederek takı, kukla, maske gibi el sanatlarına yönelik çalışmalarda bulunmuştur (Atagök, 1999, s.140). Californiya'daki Oakland Müzesi, müze- okul iş birliği kapsamında okullara müze valizi içerisinde çeşitli malzemeler yollamaktadır (Artut, 2001, s.92). Almanya'nın eğitim programında yılda en az iki müzeyi rehber ile gezme, atölye çalışmalarına katılma zorunluluğu bulunmaktadır (Atagök, 1999, s.136). Bu nedenle Almanya Müze Pedagoji Merkezi, her okulun yılda en az iki kez müze gezisine

katılmasını sağlamaktadır. Çekya'da bulunan Ulusal Teknik Müzesi'nin Müze Pedagoji bölümü ziyaretçi gruplara müze gezisi sırasında eşlik etmekte ve okullara eğitim programları hazırlamaktadır (Yılmaz, 2017, s.399). Hollanda'da 2013 yılından beri yürütülen okul- müze işbirliği kapsamında ''Müzeleri Düşünmek'' isimli yürütülen proje ile çocukların nesne ile etkileşime girmeleri, tartışmalar yürütmeleri sağlanmaktadır (Karadeniz vd., 2017, s.39). Guggenheim Müzesi, okullara sanatçı ve eğitimciler yollayarak onların çocuklar ile birlikte sanat çalışmaları üretmelerini sağlamaktadır. 20 haftalık program sonunda müzede çocuklar ile bir yıl sergisi düzenlenmektedir (Çelebi, 2012, s.30). Müzeler gerçekleştirdikleri bu uygulamalar ile okul- müze iş birliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Müze- okul işbirliğini sağlamada okul kültürleri ve öğretmenlerin kişisel inançları etkili olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, öğretmenler toplumsal kaynakları kullanmaya teşvik edilmektedir ve onların müzelerden ve bu kuruluşların özellikle eğitim amaçlı programlarından yararlanmaları öngörülmektedir. İngiliz müzeleri, okulları öncelikli ziyaretçileri görmekteyken Tayvan'da durum farklıdır. Tayvan'daki öğretmenler gezilere ya da müze ziyaretlerine ilgi göstermemektedir. Bu durum; ders kitaplarının eğitimde tek araç olarak görülmesinden ve öğretmenlerin müze ziyaretlerini görev olarak algılamalarından kaynaklanabilir (Onur, 2012, s. 225).

Dünya'da müzelerinde çocuklar, müzelerin önemli ziyaretçi grupları olarak düşünülmektedir ve eğitsel etkinlikler ile çocuklara ulaşılmaktadır. Avrupa ve Amerika müzeleri, düzenledikleri eğitim programları ile çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktadır (Yıldırım, 2015, s.53). Çocuk dostu müze olan Viyana Doğal Tarih Müzesi'nde çocuklara özel bir alan bulunmaktadır. Burada çocuklar tüm sergilere girebilmekte ve oyunlarında sergileri kullanabilmektedirler (Atik, 2003, s.23, Akt: Turanlı, 2012, s.74). Brüksel'de bulunan Çocuk Müzesi, Sanat Müzesi ve Tarih Müzesi işbirliği yaparak çocuklara ev konusunu farklı bağlamlarda anlatmıştır. Çocuklar Çocuk Müzesinde barınaklar konusunu, Sanat Müzesinde ev tablolarından yola çıkarak Tarih Müzesinde ise nesneleri kullanarak ev inşaa etmiştir (Hooper- Greenhill, 1999, s.175).

Almanya'da ''Yaşayan Müze'' anlayışı ile müzelerden çok şey öğrenilebileceği düşünülerek pek çok eğitsel etkinlik yürütülmektedir. Bunlardan biri olan Mercedes Benz Müzesi'nde çocuklara göre rehberli tur otomobilleri, sesli rehberler ve bebekler için bakım odaları bulunmaktadır (Yılmaz, 2017, s.403). Çocuklar otomobilleri kullanarak

müzeyi gezebilmektedir. Bunun dışında Almanya'da çocuklara yönelik olarak açık atölyeler, çocuk şenlikleri, doğum günleri ve müze günü düzenlenmektedir. Açık atölyelerde aileler herhangi bir randevu almaksızın programlara katılabilmektedir. Yılda bir gün gerçekleştirilen müze gününde ise çocuklar aileleri ile birlikte müzeye gitmektedir. Her cumartesi ise ''Cumartesileri Müzeye'' sloganı ile insanların alışverişten önce ya da sonra müzelerde hoş vakit geçirmelerine dikkat çekilmektedir.

Ayrıca Almanya'da 1973 yılında kurulan Müze Pedagojisi merkezi bulunmaktadır (Abacı, 1996, s.85). Burada çocukların ve gençlerin sıklıkla geldiği müzede atölye çalışmaları, rehberli turlar, drama, tartışma gibi aktif öğrenmeye dayalı çeşitli aktiviteler düzenlenmekte (Keleş, 2003, s.8; Okan, 2015, s.191) ve okullara uygun olarak eğitim programları hazırlanmaktadır. Bunun yanı sıra müze, çalışmalarını hem tarihi şatolarda hem de diğer müzelerde gerçekleştirmektedir (Şar ve Sağkol, 2013, s. 87).

Almanya Hanover'deki Tarih Müzesi'nde, 1977 yılında yapılan "Müzede Bir Olay Var" adlı bir arama oyununda 2000 çocuk "dedektif" rolüne girerek müzede eser aramıştır. Bu etkinlik sayesinde müzede oyunun kullanılabildiği ve çocukların hem eğlendiği hem de tarih ile ilgili pek çok kavramı öğrendiği görülmüştür (Süzen, 2005, s. 13; Buyurgan ve Mercin, 2010, s.79).

Finlandiya'da Ulusal Müze'de yer alan Atölye Vintti sergisi yaş fark etmeksizin çocuklara Finlandiya kültürünü ve tarihini anlatmaktadır (Çiftçi ve Acer, 2015,s.67). Müzenin çocuklara ayrılan katında orman başlıklı panoda çocuklar büyüteç ile ağacın gövdesindeki halkaları sayarak yaşını öğrenmektedir. Böylece çocukların gözlem, inceleme, araştırma becerileri gelişmektedir.

Indianapolis Çocuk Müzesi, müze eğitiminde teknolojiyi kullanarak arkeoloji, sanat, bilim gibi konularda çocuklar için etkileşimli oyunlar hazırlamıştır (Ayaokur, 2014, s.116). Böylece çocukların hem teknolojiyi kullanmaları hem de eğlenerek öğrenmeleri sağlanmaktadır. Londra Müzesi ise müzeye ilk defa gelecek ailelerin çocukları ile birlikte müzeyi keşfetmeleri için çevrim içi oyunlar geliştirmiştir (Onur, 2013, s.7).

Paris'teki Pompidou Ulusal Sanat ve Kültür Merkezi'nde atölye çalışmaları hem çocuk gruplarına hem de yetişkinlere yönelik planlanmaktadır. Bu sayede çocukların yaratıcılık,estetik beğeni ve empati gibi kişiliğini geliştirmede son derece önemli olan becerileri gelişmektedir. Bu örnekler, gelişmiş ülkelerde müzelerde sadece nesne

merkezli eğitimin yapılmadığını, müzelerin eğitim için birer kaynak özelliği taşıdığını göstermektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.81).

Yurt dışında müzeler bahçesini bile eğitim ortamı olarak kullanmaktadır. Bunlardan biri İngiltere' deki Victoria ve Albert Müzesi'dir. Müze bahçesinde yetişen baharatların İngiltere'ye geliş öyküsü, kullanım alanları ve insanlara yararları müzede öğrencilere anlatılmaktadır. Bu baharatlardan yola çıkarak müze eğitimcisi, ilköğretim öğrencileri ile çiçeğin bölümlerini soru cevap yöntemi ile işledikten sonra sanatçıların tablolarındaki çiçek motiflerini, renkleri nasıl kullandıklarını tartışmaktadır. Ardından öğrenciler müze bahçesinden seçtikleri çiçeklerin resmini çizerek ve arkadaşlarına anlatarak süreci mutlu bir şekilde bitirmektedir (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.80-81). Victoria ve Albert Müzesi'ne giriş ücretli olmadığı gibi müze kafetaryasından yararlanmak istemeyen ziyaretçiler piknik alanından yararlanabilmektedir.

Amerika'daki müzelerin %80'ninin çocuklar için eğitim programları düzenlemesi ve yıllık 2 milyon dolarlık bir bütçeyi eğitim aktivitelerine harcaması (Andre vd., 2017, s.48) Amerika'nın müzelerin eğitim işlevine önem verdiğini göstermektedir. Amerika'da dokunmak ve düşünmek ilkesine dayalı müze sayısı oldukça fazladır. Bu müzelerden biri olan Amerika Garbage Müzesi'nin müze eğitim programı; çürümüş nesneler, ev atıkları ve ambalaj temaları üzerinedir. Müzede farklı yaş gruplarına uygun programlar ile kullanılmış nesnelerin geri dönüşümü ile ilgili etkinlikler yapılmaktadır (Şahan, 2005, s.494). Amerika Museum of Modern Art, çağdaş müzecilik anlayışını benimseyen ve çalışmalarını bu yönde yürüten müzelerden biridir (Giritli, 2012, s.11). Burada 5 yaş ve üstü çocuklara müzedeki sanatçıların eserleri ile ilgili galeri avı, hikaye anlatma gibi etkinliklerin yanı sıra sanatçılar ile tanışma fırsatı verilmektedir (Abacı, 1996, s.114; Okan, 2015, s.192). Amerikan Tarihi Müzesi ise parmak izinde DNA, küresel ısınma, geri dönüşüm gibi konularda etkileşimli aktiviteler düzenlemektedir. Bir saatlik düzenlenen çalışmalar deney birimlerinde gerçekleştirilmekte ve öğrenciler birimler arasında geçiş yapabilmektedir (Yavuzoğlu-Atasoy, 2001, s.37).

1980 yılında İngiltere'de yılın Müzesi seçilen Londra Doğa Tarihi Müzesi'nde öğretim programlarına uygun olarak öğretmen kaynakları ve öğrenci etkinlikleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra müze sıklıkla dokun yap masalarına yer vermektedir. Bilim ve coğrafya eğitimine yer veren müzenin içinde yer alan koza şeklindeki bina çocukların ilgisini çekmektedir. Çocukların doğa tarihi ve bilim konularına ilgisini arttırmayı amaçlayan müzede kuklalar ile hikaye anlatımı sıklıkla gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca müzede çizim köşesinde çocukların sergide gördükleri nesnelerden yola çıkarak yaptıkları çizimler sergilenmektedir (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.166-173).

Ziyaretçilerin ilgi ve gereksinimlerine göre eğitsel etkinlikler düzenleyen bir diğer müze Londra Bilim Müzesi'dir. Müze, 2000 yılında yaptığı araştırmada ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin müze ziyaretinden ne beklediklerini belirlemiştir. Öğretmenler; kalabalık bir grupla geldikleri için müze gezisinin iyi planlanması, müze eğitimcisine ek olarak müze gönüllülerinin çalışması gerektiğini belirtmiştir. Müzeyi sıklıkla kullanmalarının nedeni olarak ise okulda yapamayacakları etkinlikleri müze ortamında yapınca çocuklar tarafından heyecan ve şaşkınlıkla karşılandığını söylemişlerdir (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.160-161).

İngiltere'de Audley End'de bulunan büyük oturma odasında çocuklar mobilyalara ve bakıp kendi evlerindeki oturma düzenleri konusundaki benzerlik ve farklılıkları görebilmektedir. Aynı zamanda odanın dekorasyonunu inceleyip estetik üzerine tartışabilmektedir (Abacı, 1996, s.131). Bu durum çocukları çevrelerine karşı duyarlı olmaya sürüklemektedir.

1983 yılında Brezilya'da İmpatorluk Müzesi, İmparator avlusunda bir düğün etkinliğini 8-13 yaş arasında çocuklar için hazırlamıştır. Müzedeki bir tablodan yola çıkılarak hazırlanan etkinlikte, müze öncesinde öğretmen çocukları bilgilendirmiştir. Müzede ise çocuklar, 19. yüzyıl yaşamını yansıtan bir düğün hazırlamışlar ve bunu canlandırma şeklinde somutlaştırarak öğrenmişlerdir (Hooper- Greenhill,1999, s.168).

Müzelerin çocuk dostu uygulamaları dışında engellilere yönelik yaptığı etkinlikler bulunmaktadır. Bunların başında; dokunma turları, eğitim programları gibi uygulamalar gelmektedir. Amerika Museum Of Modern Art engelli bireyleri düşünerek işitme engelli bireyler için işaret dili, görme engelli bireyler için ise Braille alfabesi ile hizmet sunmaktadır (Okan, 2015, s.192). Londra'da yer alan Tate Galerisi ise görme engelli bireylere yönelik dokunma oturumları düzenlemektedir. Müze 1976'da ''Körler için Heykel'' adını verdiği sergi ile görme engelli bireylerin heykellere dokunmalarına fırsat vermiştir (Hooper-Greenhill, 1999, s.160).

British Museum, görme ve işitme engelli bireyler dışında engellilere yönelik eşitlik politikasını düşünerek bedensel ve zihinsel engelli ziyaretçiler için uyarlamalar yapmıştır. Müze, sergi tasarımını, müze teknolojilerini engelli bireylere yönelik olarak düzenlemiş ve eğitim programları, atölye çalışmalarını onlara ücretsiz olarak sunmaktadır. British Museum'da görme engellilere yönelik olarak Braille alfabesiyle

açıklamalar, dokunma turları, turda eşlik edecek evcil hayvanlar hizmet vermektedir (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.122).

Amerika'da bulunan Metropolitan Sanat Müzesi otizmli çocuklara yönelik aile bireylerinin katılabileceği özel bir gezi düzenlemektedir (Erbay,2017b, s.298). Bunun yanı sıra müze görme engelli bireylere yönelik dokunma oturumları düzenlemiş, Braille alfabesi ile yazılmış bilgilendirmeleri ve büyük puntoyu kullanmıştır.

İngiltere Derby Müzesi'nde işitme engelli bireylere yönelik dokunma, çizim yapma ve kostümleri deneme etkinlikleri yapılmaktadır. Eğitim ortamında çocukların dudak okumadan yararlanabilmesi için özel bir aydınlatma kullanılmıştır (Hooper-Greenhill, 1999, s.152). Yapılan bu etkinlikler ile çocukların müzelere bir adım daha yaklaştığı görülmüştür.

Müzeler çocuk ve engelli gruplar kadar çocukların aileleri ile birlikte katılabileceği etkinlikleri önemsemektedir. Bunlardan biri olan British Museum'da ailelerin etkinlikler hakkında bilgi alabileceği aile birimi bulunmaktadır. Bu birim, aileler ve çocukların birlikte öğrenebileceği içerisinde görselleri, videoları, oyunları, haritaları bulunduran multimedya rehberler hazırlamıştır. Ayrıca, farklı uygarlıkların anlatıldığı eğitim çantaları randevu sistemi ile müze gezisi boyunca kullanılabilmektedir (Karadeniz vd., 2015, s.212-213). Hafta sonu ise düzenlenen atölye çalışmalarına aileler çocuklar ile ücretsiz katılabilmektedir. Bu atölye çalışmalarının birinde çocuklar aileleri ile birlikte Maya ve Aztek tanrılarının yüzlerinden yola çıkarak yeni maskeler yaratmıştır (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.125).

ABD Arizona Çocuk ve Gençlik Müzesi'nde 4-12 yaş çocuklarına ve ailelerine yönelik olarak çakıl taşı boyama, uçurtma yapma, kumbara tasarlama gibi çeşitli aktiviteler düzenlenmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2010, s.122). Müze eğitimcileri ile gerçekleştirilen bu çalışmalarda aileler çocukları ile keyifli zaman geçirmektedir. Aynı zamanda bu süreçte eğlenen çocuklar çeşitli becerilerini geliştirmektedir.

Londra'da bulunan Ulusal Portre Galerisi'nde aileler ve çocuklarına yönelik bireysel ve kültürel kimliklerini keşfetmek için galerideki portreler üzerinde tartışmalar düzenlenmektedir. Süreçte aileler ve çocuklar galerideki gördükleri portrelerden esinlenerek kendi aile portrelerini oluşturmuş ve oluşturdukları portrelerin etiketlerine aile geçmişlerini yazmışlardır. Çalışma sonucunda ailelerin ve çocukların yaratıcılık becerilerinin ve sanata ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmüştür (Parker, 2007, s.65).

Londra Müzesi'nin 5 yaş ve altındaki çocuklara düzenlediği ''Eski ve Yeni Hikayeler'' etkinliğinde müzedeki sergilerden yola çıkarak çocukların bazı nesneleri müzede aramaları, bulmaları ve öykü oluşturmaları istenmektedir. Çocuklar öyküyü yaratırken belli başlıkları içeren konularda aileleri ile birlikte müzedeki nesnelerin fotoğrafını çekmişlerdir. Etkinlik sonunda yazılan hikayelere şarkı oluşturmuşlardır (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.132-133).

New York Metropolitan Müzesi, 3-7 yaş çocukları için aileleri ile katılabileceği pazar stüdyoları, çizime katıl gibi çeşitli programlar düzenlemektedir. Bunlardan biri olan ''Kütüphanede Hikaye Vaktinde'', müzedeki bir sergi ile ilgili hikaye müze eğitimcisi tarafından okunmakta ve rehber eşliğinde müze aileler ile birlikte gezilmektedir (Çelebi, 2012, s.46). Böylece çocukların hem dil gelişimlerine katkı, hem de aileleri ile vakit geçirmeleri sağlanmaktadır.

Tate Modern Sanatlar Galerisi çocukların aileleri ile katılabileceği hafta sonu etkinlikleri düzenlemektedir. Bu çalışmalardan biri; sergideki sanatçıların eserlerinden yola çıkılarak oluşturulan kil çalışmaları ve bu çalışmaların gölgeleri üzerinden hikaye yazma çalışmalarıdır (Çıldır ve Karadeniz,2014,s.91). Müzenin amacı; çocuklar ve aileler arasındaki etkileşimi geliştirerek çocukların yaratıcılıklarını desteklemektir.

Metropolitan Müzesi müze açılışında ifade ettiği misyonu ile müzelerin eğitim işlevine ve çağdaş müzeciliğin ilkelerine 1879 yılında dikkat çekmiştir (Göğebakan, 2018, s.20). Metropolitan Müzesi çocuklara yönelik olarak müze gezileri, ailelerin çocukları ile birlikte katılabileceği müze piknikleri ve sanat kursları düzenlemektedir. Müze hem çocuğun sanatsal gelişimine hem de ailesi ile birlikte kaliteli vakit geçirmesine katkı sağlamaktadır.

Missouri Tarih Müzesi, ailelere yönelik olarak Ebeveyn ve Ben programı yürütmektedir. Bu programda 2-5 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler müzelerdeki galerilerde ve atölyelerde müze eğitimcileri tarafından tasarlanan hareket, koku, sanat gibi konulardaki etkinliklere katılmaktadırlar. Yapılan etkinlikler çocukların aile bağlarını güçlendirmekte hem de yaratıcılıklarını geliştirmektedir.

Philadelphia Lütfen Dokun Müzesi alt sosyoekonomik düzeydeki ailelere ve çocuklara sandıklı müzeler ile müzede yer alan nesnelerin kopyaları götürmüş ve eserleri tanımalarını sağlamıştır (Yavuzoğlu- Atasoy, 1999, s.148; Keleş, 2003, s.7; Şahan, 2005, s. 491; Okan, 2015, s.191). Müze böylece sosyoekonomik düzeyi düşük ailelere ulaşmayı başarmıştır. Benzer şekilde 1991 yılında Los Angeles Country Museum of Art'da 5- 12

yaş çocukları ve aileleri için hazırlanan program ile dans, müzik, tiyatro gibi çocukların ilgisini çeken pek çok etkinlik üyelere ücretsiz olarak düzenlenmiştir (Atik, 1999, s.157).

Avrupa ve Amerika'da müze eğitimi çalışmaları daha çok bireye ulaşmak amacıyla sanal ortamda da gerçekleşmektedir**.** Bunlardan biri olanVictoria ve Albert Müzesi okullara özel hazırladığı eğitim programlarının yanı sıra müzeye gelemeyen çocuklara sanal ortamda etkinliklerini paylaşmaktadır (Çıldır ve Karadeniz, 2014, s.66). New York Modern Sanat Müzesi, çocukların internet ortamında müzeyi gezmelerini ve oyun yoluyla sanatçıları ve eserlerini tanımalarını sağlayan, yaratıcılıklarını destekleyen bir internet sitesi oluşturmuştur (Atagök, 1999, s.226, Akt: Usbaş, 2010, s.32-33).

1.9. Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi

Okul öncesi dönem; gelişimin hızlı olduğu, çocuğun keşfetme, araştırma, gözlem gibi becerileri kazandığı ve merak duygusunun yoğun olduğu, öğrenmeye açık bir dönemdir. Okul öncesi dönemde çocuğun gelişimini tüm yönleri ile destekleyebilecek sosyal ve fiziksel ortam oldukça önemlidir. Bu ortamlardan biri de müzelerdir.

Müzeler, çocukların hayat boyu öğrenme deneyimlerinin ilk aşamasını oluşturmaktadır (Bowers, 2012, s.46). Çocuklar duyularını kullanarak var olan bilgilerine yenilerini eklemektedir. İçgüdüsel olarak bireyde var olan dokunma ihtiyacı ile müzelerde nesnelere dokunmak, çocuklar için heyecan verici olmaktadır. Nesneler ile etkileşime fırsat veren müze eğitimi, çocukları yeni şeyler öğrenmesi için güdülemekte ve çocukların deneyimlerinin kalıcı olmasını sağlamaktadır (Bulut ve Atilla, 2017, s.707).

Okul öncesi dönemdeki müze eğitimi ile çocukların hem kalıcı öğrenmeleri hem de eğlenmeleri sağlanmaktadır. Çocukların eğlenme araçlarından biri de oyunlardır. Öğretmenler, oyunu kullanarak müzede pek çok beceriyi kazandırabilmektedir (Krakowski, 2012, s.53). Çocuklar müze ortamında oyun yolu ile problemleri çözme, çevre sorunlarına duyarlı olmanın yanı sıra kültürel değerlere sahip çıkma ve saygı duyma, gözlem, yaratıcılık, hayal gücü, estetik gibi becerilerini geliştirebilmektedir (Bulut ve Atilla, 2017, s.713).

Çocuğun yaratıcılık, hayal gücü gibi becerilerini geliştirmenin yanı sıra müzeler, algılanması zor olan soyut kavramları erken yaşlarda verebilmektedir **(**Dilli vd., 2018, s.422). Bu soyut kavramlardan biri olan geçmiş kavramı, müzelerin sunduğu görsel ve yazınsal pek çok nesne ile çocuk tarafından daha kolay anlaşılabilir. Müzede geçmiş ile günümüzü karşılaştıran çocuk değişimi fark edebilmekte ve değişimin kaçınılmaz

olduğunu anlayabilmektedir (Abacı, 2005, s.33; Yıldırım, 2015, s.53; Ünal ve Pınar, 2017, s.2901).

Müzelerde geçmişi öğrenen çocuk, geçmişi öğrenirken kültürünü ve kültürüne değer vermeyi de öğrenmektedir (Altunbaş ve Özdemir, 2012, s.15). Örneğin; Finlandiya Ulusal Müzesi'nde kütük ev, tuğla ev gibi Finlandiya kültürünü yansıtan evleri inşa ettikleri alanda çocuklar oyun oynamaktadır. Bu süreçte akranları ile birlikte oynayan çocuklar uygulamaya katıldıkça çevresi ile etkileşimde bulundukça öğrenmeye motive olmakta ve kendi öğrenmelerini inşa etmektedir. Aynı zamanda çocukların yardımlaşma, dayanışma gibi sosyal becerileri gelişmekte ve erken yaşta kültürel yapıları tanımalarına ve ilerleyen yaşlarda bu yapıları korumalarına zemin hazırlanmaktadır (Çiftçi ve Acer, 2015, s.76).

Çocuğun gelişimini etkilemekle birlikte müze ziyaretleri, çocuğun ileriki yıllardaki okul başarısını da etkilemektedir. Erken çocukluk döneminde müzeyi ziyaret etmek ya da masallar, ansiklopedilerden yararlanmak çocuğun sanatsal gelişimini ve okuryazarlığını desteklemektedir. Çocuğun bir anıtı müzede görmesi, onda güzellik, estetik ve mükemmellik duygularını uyandırabilmektedir. Uygun şekilde sunulduğunda, en gösterişsiz nesne, sanat eseri veya şahaser bir çocuğun anlamı keşfetmesi ve bilgiyi yapılandırması için bir fırsat olabilmektedir (Bowers, 2012, s.40).

Çocuğun gelişimi üzerinde pek çok olumlu etkisi bulunan müze ziyareti ile çocuk erken yaşlarda tanışmalıdır (Mercin ve Özsoy, 2003, s.5; Dilli, 2017, s.305; Mercin, 2017, s.213; Göğebakan, 2018, s.21). Müze kültürünün temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde müze ile tanışan çoğu çocuk, sonrasında anne babası ile müzeyi ziyarete gitmektedir. Birleşik Devletler'de 1970'lerin sonunda yapılan bir araştırma, düzenli müze ziyaretçilerinin % 60'ının müzeye ilgilerinin çocukluktaki aile ziyaretlerinden geldiğini söylemektedir (Onur, 2012, s.378). Bu sonuç, çocukların erken dönemdeki müze yaşantılarının önemine dikkat çekmektedir.

Çocuğun müze ortamında daha iyi güdülenmesi, deneyimler yolu ile sürece aktif katılması müzelerin önemini daha anlaşılır kılmıştır. Eğitimin her kademesi müzelerden yararlanmasına rağmen ilkokullar, en çok müzelerden yararlanan kademedir (Göğebakan, 2018, s.25). Halbuki temel becerilerin kazanıldığı okul öncesi dönemde müzelerin eğitim ortamında kullanılması, eğitsel yararının ötesinde çocuk için günlük yaşam deneyimidir. Okul öncesi eğitim programı da (MEB, 2013, s.19) çocuğun doğrudan ve anlamlı öğren

mesini desteklemek için müze, sanat atölyesi, park gibi yerlere alan gezilerinin düzenlenebileceğini ifade ederek çocuğa bir günlük yaşam deneyimi sunmaktadır. Bu yaşam deneyimine çoğu gelişmiş ülke, küçük yaşlarda yer vermeye başlamakta ve müze aracılığı ile çocuğa eğitim vermektedir (Turanlı, 2012, s.21). Bu nedenle hem müzelerin toplumda daha aktif hale gelebilmesi hem de müze eğitimi bilincinin topluma kazandırılabilmesi için; eğitimde okul öncesi dönemden başlanarak müze eğitimi çalışmalarına yer verilmelidir. İzleyen bölümde yurt içinde ve yurt dışında müze eğitimi alanında yapılan çalışmalara yer verilecektir.

1.10. Müze Eğitiminin İncelendiği Çalışmalar

1.10.1. Yurt içinde konu ile ilgili yapılan çalışmalar

Yurt içinde yapılan çalışmalar incelendiğinde müze eğitimine yönelik çalışmaların ilkokul ve ortaokul düzeyinde çoğunlukta olduğu görülmüştür (Dağal ve Bayındır, 2016, s.266; Çakır- İlhan, 2017, s.98). İlköğretim düzeyinde yapılan çalışmalar a) müze eğitimi programının uygulandığı deneysel çalışmalar b) müzelerin eğitimde kullanma düzeylerini belirlemeye yönelik betimsel çalışmalar ve c) müze eğitimine yönelik yürütülen projeler şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Güleç ve Alkış, 2003, s.64; Bülbül, 2016, s 682; Sivrikaya, 2017, s.130; Çakır- İlhan, 2017, s.98).

İlköğretim düzeyinden okul öncesi düzeye inildiğinde okul öncesi dönemde müze eğitimine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu ve son yıllarda müzelerin eğitimde öneminin anlaşılması ile bu çalışmaların arttığı görülmüştür. Okul öncesi alanında yapılan bu çalışmalar a) müze eğitimi programları hazırlanarak çocuklar üzerindeki etkisinin incelendiği deneysel çalışmalar ve b) müze eğitimine yönelik yürütülen projeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak alanyazında okul öncesi dönemde müze eğitimine yönelik alan uzmanları, öğretmenler, ebeveynler gibi paydaşların görüş ve deneyimlerini inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Alandaki bu eksiklik, araştırmacıyı bu çalışmayı yapmaya götürmüştür. İzleyen bölümlerde müze eğitiminin ilkokul düzeyinden başlanarak okul öncesi düzeyinde yapılan araştırmalara ilişkin özetlere yer verilecektir.

1.5.10.1. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde müze eğitimine yönelik yapılan deneysel, betimsel çalışmalar ve projeler

Belen (1992) yaptığı çalışmada okul- müze ilişkisini ve müzelerin eğitim misyonunu yerine getirip getirmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, genel tarama modelinde betimsel nitelikte yapılmıştır. Bu amaçla Türkiye genelinde yedi

bölgeden olan müze ve okullara anketler göndermiştir. Araştırma sonucuna göre Türkiye'de çocuklara tarihi koruma bilincinin yeteri derecede verilmediği, okulların müzelere sadece müzeler haftasında gidebildikleri, bazılarının hiç gitmediği, müzelerde eğitim programlarının bazı müzeler ile sınırlı olduğu ve toplumun müzelere rağbet etmediği belirtilmiştir.

Bozdoğan ve Yalçın (2009) yaptıkları çalışmada Ankara'da bilim ve teknoloji müzelerinin kullanımını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla rastgele seçtikleri 31 idareci, 50 fen bilgisi öğretmeni ve 6-7 ve 8. sınıfta bulunan 349 öğrenciye anket yollamıştır. Her katılımcı grubuna özgü açık ve kapalı uçlu soruları içeren anket cevaplarına göre; öğrencilerinin çoğunun Ankara'daki müzelere gitmediği, gidenlerin ise okul gezileri ve aileleriyle birlikte gittiği görülmüştür. Öğretmenler müzelere gezi düzenlememesinin sebebi olarak en çok müze giriş ücretlerinin pahalı olmasını, ulaşım sorununu ve bürokratik engelleri dile getirmiştir. Öğrenciler ise müzeye gitmeme sebepleri olarak müzelerden haberdar olmama ve ekonomik sebepleri göstermişlerdir. Öğretmenler ve öğrenciler benzer şekilde müze gezisinde karşılaştıkları sorun olarak ortamın çok kalabalık olmasından ve personelin ilgisiz ve bilgisizliğinden yakınmıştır.

Buyurgan (2004) yaptığı çalışma ile verimli bir müze ziyaretinin uygulanması için geçerli olabilecek bir eğitim yöntemini alanyazına katmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara'da bir devlet okulunun 4. sınıfına giden 35 öğrenci oluşturmuştur. Öntest- son test tek gruplu deneysel çalışmada müzede öğrenme etkinlikleri yapılmış ve programın etkililiği ölçülmüştür. Araştırmacı tarafından öğrencilerin seviyesine uygun bir müze kılavuzu hazırlanmış ve ziyaret sırasında not almaları, çizim yapabilmeleri için hatırlatmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda en az ilgili öğrencinin bile merak ve ilgisinin arttığı, müzede öğrenmeye istekli ve heyecanlı olduğu görülmüştür. Bu çalışma farklı öğrenme biçimlerine uygun etkinlikler yapıldığında öğrencilerin öğrenme düzeylerinin arttığını göstermiştir.

Gürkan (2004) müze eğitiminin yararını ortaya koymayı amaçladığı çalışmayı Bursa iline bağlı merkez ilçelerdeki 6 ilköğretim okulunda gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında 8.sınıfa giden 178 öğrenci ile anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin müzelerle ilgili genel bilgilerini, müzelere bakış açısını ve müze eğitiminin sanat eğitimine etkilerini belirlemek amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra müze eğitiminin sanat eğitimine katkılarını belirlemek için 7. sınıfa giden 20 öğrenciyle 3 hafta süren bir ders uygulaması yapılmıştır. Artık malzemelerle yüzey düzenlemesi konusu;bir grupla

müze gezisi yoluyla diğer grupla da sınıf ortamında teorik anlatım yoluyla işlenmiştir ve iki grup arasında bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Araştırma sonunda, müze eğitimi ile kalıcı ve etkili öğrenmenin gerçekleştiği, farklı bakış açısı kazanarak öğrencilerin sanata ve tarihe daha duyarlı ve bilinçli yaklaştığı sonuçları elde edilmiştir.

Utku (2008) yaptığı çalışmada ilköğretim 5.sınıf düzeyi Görsel Sanatlar dersinde Müze Eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisini saptamaya çalışmıştır. Araştırma 2006-2007 öğretim yılında Ankara'da küme örnekleme ile belirlenmiş 3 devlet okulundan toplamda 90 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel veri toplama yönteminden yararlanılmış ve deneysel desen yöntemlerinden tekrarlı ölçümler deseni kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere Sanat Eğitimi kapsamındaki Müze Eğitimine yönelik tutumlarını ölçmek için hazırlanan tutum ölçeği, öntest- sontest şeklinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda müze eğitimine tutum açısından deney grubunun lehine sonuç çıkmıştır. Deney grubu üzerinde yürütülen görsel sanatlar eğitimi programındaki müze eğitimi kazanımlarının çok daha anlamlı ve olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Önder ve arkadaşları (2009) yaptığı çalışmada İstanbul'da tarih boyunca yaşamış olan farklı uygarlıkların giyim tarzlarını ve farklı işlevlerini öğrencilere öğretmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul'da bir devlet okulunun 5.sınıfında bulunan 16'sı kontrol, 16'sı deney olmak üzere toplam 32 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma deney-kontrol gruplu ön test-son test deneme modelinde gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesi, gezi ve gezi sonrası olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilen çalışmada kompozisyon yazma, drama, çalışma sayfası, sanat eğitimi, öykü tamamlama gibi çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerinden "Arkeoloji Müzesi ile ilgili bilgi düzeyi" ve araştırmanın temasını oluşturan "giysilere ilişkin bilgi düzeyleri" açısından daha başarılı oldukları bulunmuştur.

Güler (2011) yaptığı çalışmada planlı bir müze eğitim paketi uygulamasının öğrencilerin tutumlarına olan etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Ön-test son-test kontrol gruplu deneysel yöntemin kullanıldığı araştırmada araştırma grubu olarak 2007–2008 eğitim-öğretimyılında Ankara Yenimahalle'de bulunan bir ilkokulun 3. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Sanat Etkinlikleri dersi öğretim programında yer alan "Müzede Yaşadığım Duygular" ünitesi, kontrol grubunu oluşturan 38 öğrenciye geleneksel yöntem ile deney grubunu oluşturan 37 öğrenciye müze eğitim paketi etkinlikleri ile işlenmiştir.

Deney ve kontrol grupları ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne bir gezi düzenlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tutum ölçeği geliştirmiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmada programlı bir müze gezisi gerçekleştirmenin, eğlenmenin, oyun oynamanın, müze rehberi içerisindeki çalışma yapraklarıyla eserleri incelemenin, gözlem yapmanın ve tartışmaların öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca müze uygulamalarının her aşamasının dikkkatle planlanan ve ön hazırlık gerektiren eğitici özellikte olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akyürek (2011) yaptığı çalışmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde tarih ve kültür bilincinin hangi boyutlarda olduğunu, tarihi eser, müze gibi kavramlardan ne anladıklarını, tarihe bakış açılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Ayrıca elde edilecek verilerle Disipline Dayalı Sanat Eğitimi çalışmasını yürütmüştür. Araştırmada karma yöntemi kullanmış ve öğrencilere kademeli olarak ön test, müze gezisi, uygulama ve son test yapmıştır. Araştırmanın evrenini Adana'da bir ilköğretim okulunun 5. sınıf öğrencilerinden random yolu ile seçilen 30 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın ilk basamağında sınıf ortamında deney ve kontrol grubu öğrencilerine müze hakkındaki ön bilgileri hakkında veri toplamak aracı olarak ön test uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında deney ve kontrol grubu ikiye ayrılmış ve deney grubu ile slayt sunumu kullanılarak müze konusu işlenmiştir. Ders sonunda öğrencilerden müze etkinlik dosyaları hazırlamaları istenmiştir. Araştırmanın üçüncü aşamasında deney ve kontrol grubu ile müze gezisi gerçekleşmiştir. Dosya hazırlayan öğrenciler Disiplin Temelli Sanat Eğitimi kapsamındaki betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı sorularını cevaplayıp seçtikleri bir eserin resmini çizmiştir. Araştırmanın dördüncü aşamasında sınıf ortamında müzede en çok etkilendikleri bir eserle ilgili uygulama çalışması öğrencilere yaptırılmıştır. Öntest ve sontest sonuçları karşılaştırıldığında araştırmanın başında öğrencilerde müze kavramı ve tarihi eser kavramlarında büyük eksikliklerin olduğu görülmüştür. Araştırma sonunda ise öğrencilerin yaşamış oldukları deneyim ile müze ve tarihi eser hakkında bilgilerini, görüşlerini genişlettikleri görülmüştür.

Bulut ve Atilla (2017) yaptıkları çalışmada müze eğitiminde yapılan etkinliklerin görsel sanatlar eğitimine olan etkisini incelemiştir. Deneysel olarak gerçekleştiren çalışmaya 8. sınıf öğrencilerinden kontrol grubunda 30 öğrenci, deney grubunda 30 öğrenci olmak üzere toplam 60 öğrenci katılmıştır. 6 haftalık müze eğitimi programında

aynı konu kontrol grubunda sınıf içi etkinlikler ve geleneksel yöntemle işlenirken deney grubunda müze ziyareti ve sınıf içi etkinlikler şeklinde işlenmiştir. Eğitim sonucunda her iki gruba da başarı testi uygulanmıştır. Ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında deney grubunun lehine anlamlı farklılık olduğu, müze eğitiminin görsel sanatlar eğitimini olumlu etkilediği görülmüştür.

Yıldırım (2015) yaptığı çalışmada çocukların yaratıcılıklarının gelişmesinde müze öncesi ve sonrası deneyimlerin etkisini incelemiştir. Çalışmaya İstanbul'da bir devlet okulunun 6. sınıfında okuyan ve random yolu ile belirlenen 24 öğrenci katılmıştır. Müze gezisi öncesinde öğrencilerin müzelere ve sanata ilişkin ön bilgileri görüşme soruları ile ölçülmüş ve gidilecek müzeler öğrencilere tanıtılmıştır. Müze öncesi öğrencilere Görsel Sanatlar öğretim programına uygun olarak belirlenen temalarda sanat çalışmaları yaptırılmış ve bunlar müze gezisi sonrası da tekrarlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin müze ziyaretlerinde istekli ve meraklı olduğu, her müze ziyareti sonrasında yaptıkları resimlerde estetik algılarının geliştiği, görsel sanat ürünlerinin bulunduğu müzelere yapılan ziyaretlerin yaratıcılığı ve özgür düşünceyi tetiklediği görülmüştür.

Kösoğlu ve arkadaşları (2011) yaptıkları çalışmada alt sosyoekonomik düzeyde çeşitli ilköğretim okullarında öğrenim gören 5. sınıf öğrencileri ve Aydın'da bulunan SHÇEK'in dahil olduğu 5 grupta toplam 97 öğrenciye doğal ekolojinin yapıtaşlarından biri olan bal arısını tanıtmıştır. Bal arısının insan yaşamı ve ekolojik hayattaki önemi, Türkiye'nin ilk arıcılık müzesinde müze temelli bir öğrenme-öğretme süreciyle kavratılmaya çalışılmıştır. Eğitsel etkinlikler, öğrenci merkezli, görsel, aktif öğrenmeye dayalı olup, drama gibi öğrenci merkezli yöntemlerin kullanıldığı etkinlikleri kapsamaktadır. Proje 20 Eylül - 21 Ekim 2011 tarihleri arasında bir proje koordinatörü, beş uzman personel, dört eğitmen, on sekiz rehberle haftanın 4 günü sürdürülmüştür. Ölçme ve değerlendirme sonucunda hazırbulunuşluğu düşük olan öğrenci gruplarının yüksek olan gruplarla aralarındaki farkı kapattıkları bulunmuştur. Etkinliklerin öğrencilerin kavrama ve anlatımlarının ilerlemesine önemli katkı sağladığı gözlenmiş; akademik düşünmeye başladıkları yazılı anlatım ifadelerinden anlaşılmıştır.

Keskin ve Kaplan (2012) yaptıkları çalışmada oyuncak müzelerinin sosyal bilgiler ve tarih eğitimi açısından çocuğa nasıl bir bakış açısı ve beceriler kazandırdığını araştırmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan çalışmaya İstanbul Kadıköy ilçesinde bir devlet okulunun 6. sınıfında okuyan 8 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak gezi sırasında kullanılan çalışma yaprakları, geziye ait ses kayıtları, gezi sonrası

öğrencilerle yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler, sohbet tarzı toplu görüşmeler ve gezi sonrası öğrencilerin yazdıkları tarihsel empatiye dayalı günlükler kullanılmıştır. Verilerin analizinde söylem ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çıkarım yapma ve akıl yürütme gibi eleştirel düşünme becerileri ile tarihsel empati, değişim ve sürekliliği algılama, yaratıcı düşünme, kanıt gösterme ve girişimcilik gibi becerileri sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca öğrenciler oyuncak müzelerini kendilerine katkı sağlayan kurum olarak tarif etmiştir.

Üztemur ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretiminde tarihi mekanlarda ve müzelerde öğretim etkinliklerinin öğrencilerin tarihsel empati, zaman ve kronolojiyi anlama gibi becerilerine ne derece faydalı olduğunu araştırmıştır. Eylem araştırması olarak desenlenen çalışma Manisa'da bir devlet okulunun 7. sınıf öğrencilerinden 36 öğrenci ile yürütülmüştür. Manisa'nın tarihi yerlerinde müze öncesi, müzede ve müze sonrası çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Müze öncesinde çocuklara okul dışı çocukların yaşadıkları kenti araştırmaları sağlanmış ve süreçte çalışma kağıtları kullanılmıştır. Manisa Müzesi, Tıp Tarihi Müzesi, Sardes Antik kenti gibi tarihi yerlere gezi düzenlenmiştir. Veriler sürece ilişkin gözlem, görüşme ve öğrencilerin ürünlerinin doküman incelemesi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasında karşılaştırmalar yaptığı, tarihi yerlerdeki eserleri gözlemlediği, tarihi dönemin koşullarını daha iyi anladıkları ve aidiyet duygularının arttığı görülmüştür.

1.5.10.2.Okul öncesi düzeyde yapılan müze eğitiminin etkililiğini inceleyen deneysel çalışmalar ve projeler

Yavuz ve arkadaşları (2007) tarafından hazırlanan *Çocuklar Müzede* projesi, okul öncesi eğitimdeki çocukların zihinlerinde sosyal bilimlere dair kavramlar oluşturmayı ve bu kavramların gerçek yaşamla bağlarını kurmayı, tarih ve kültür bilinci kazandırmayı hedeflemektedir. Proje müze öncesi, müzede ve müze sonrası olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Müze bünyesinde okul öncesi eğitim kurumlarının kullanımı için eğitim paketi hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim paketi, 6 yaş grubu anasınıfı öğrencilerine uygulanmıştır. Okul öncesinden ilköğretime hazırlık sürecinde sosyal bilimlere dair temel kavramlarla çocukların tanışmaları amacıyla yapılan proje uygulamasında, çocuklar müze ile tanıştırılmış ve katıldıkları öğrenci merkezli öğrenme etkinlikleri ile zengin bir öğrenme deneyimi yaşamışlardır. Proje uygulaması ve eğitim paketi öğrenci gözlem formları, öğretmen değerlendirme formu ve anketlerle değerlendirilmiştir.

Değerlendirmeler sonunda hazırlanan eğitim paketinin okul öncesi kurumlar için önemli bir öğrenme materyali olduğu görülmüş, çocukların sosyal bilimlere dair temel bilgilerini desteklemek amacıyla müze temelli öğrenme etkinliklerinin arttırılmasına karar verilmiştir.

Samur ve arkadaşları (2012) TÜBİTAK projesi kapsamında yürüttükleri çalışmada 4,5 ve 6 yaş çocuklarına uygulanan müze eğitimi programının çocukların müze kavramı ve müze kuralları hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerine etkisini incelemiştir.Bu amaç doğrultusunda hazırlanan eğitim programı; oyun, drama, sanat, hikaye etkinlikleri ve alan gezilerinden oluşmuştur. Araştırmanın modeli, deneme öncesi modellerden tek grup öntest sontest model olarak planlanmış ve araştırmaya 55 çocuk katılmıştır. Araştırma verileri, etkinlik öncesi ve sonrası yaptırılan resimler ve yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Uygulanma öncesi ve sonrası yapılan görüşmelerde ise "Müze denilince aklına ne geliyor? Müzede neler olur?, Müzede neler yapılabilir?" soruları sorulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre çocukların öntestte, uzay uçağı, anne baba, ev, güneş, ağaç, deniz, bulut ve hayvan resimleri çizdiği görülürken sontestte ise oyuncak müzesi, para, takı, üç göz, heykel çizdikleri görülmüştür. Sorulara verilen cevaplar incelendiğinde ise "Müze denilince aklına ne geliyor? Müzede neler olur?" sorusuna, öntestlerde dinazor, uçak, ev, araba, ağaç, hayvan kemiği cevabı verdikleri, sontestlerde ise bilezik, takı, kolye, yüzük, mutfak eşyası, Atatürk'ün silahı, altın para, oyuncak, heykel cevabı verdikleri görülmüştür. Bu bulgular uygulanan müze eğitimi programının çocukların müzeler ile ilgili farkındalık düzeylerini ve kural bilgisini arttırdığını ve hazırlanan programının sonraki çalışmalar için uygulanabileceğini göstermiştir.

Usbaş (2010) yaptığı çalışmada hazırladığı okul öncesi eğitimde müzelerden yararlanma programının müze eğitimine etkisini incelemiştir. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmanın nicel boyutunda öntest- sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmış ve çalışma nitel veri toplama tekniklerinde gözlem ile desteklenmiştir. Çalışmaya İstanbul'da bir devlet okulunun anasınıfına giden 23'ü deney grubu, 19' u kontrol grubu olmak üzere 42 çocuk katılmıştır. Araştırmanın verileri çocukların kültürel hayatlarına ilişkin bilgi formu, öğrenci değerlendirme formu ve araştırma boyunca kullanılan gözlem defterlerinden elde edilmiştir. Barınma, giyim ve ulaşım temalarında deney grubu ile çalışma yaprakları, görsel ve yazılı materyallerin kullanıldığı çeşitli etkinlikler ile gerçekleştirilirken kontrol grubu ile geleneksel öğretim gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda deney grubunun amaç ve kazanımlara ulaşmada kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu ve deney grubundaki çocukların müze gezilerine katılmada daha istekli ve heyecanlı oldukları görülmüştür.

Dilli ve Dümenci (2015) yaptıkları çalışmada nesli tükenmiş kavramını okul öncesi çocuklarının nasıl algıladığını araştırmıştır. Bu amaçla çalışmaya bir kamu kurumu kreşinde eğitim almakta olan 6 yaş grubuna ait 13 öğrenci katılmıştır. Bu gruba 3 hafta, haftada 6 saat olmak üzere toplam 18 oturumluk müze eğitim programı uygulanmıştır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmada, uygulanan programın etkiliğini ölçmek için nicel araştırma yönteminden deney gruplu deneme modeli oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının yapılan ön görüşmelerde Anadolu'da nesli tükenmiş hayvanlarla ilgili genel bir bilgiye sahip olmadıkları ölçülmüş ve "nesli tükenmiş" kavramını "ölmüş, artık hiç yok, bir daha dünyada olmayacak" vb. gibi algıladıkları tespit edilmiştir. Anadolu'da yaşamış ve günümüzde nesli tükenmiş hayvanlar ile ilgili fiziksel özellikler, hayvanların yaşam alanı, yeme şekilleri ve neslinin tükenme nedenlerini kapsayan, farklı duyguları bir araya getiren tematik müze eğitim etkinlikleri ile çocukların geçmiş ve günümüzü arasındaki bağlantıyı daha kolay kurabildikleri fark edilmiştir. Dolayısıyla araştırmanın sonunda nesli tükenen hayvanlarla ilgili çocukların farkındalık düzeylerinde artış olmuştur.

Dilli ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada çevre eğitimi kapsamında yenilenebilir enerji kaynakları ve doğru kullanımını müze ortamında çocuklara anlatmıştır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmada nitel veriler; çocuk resimleri ve açık uçlu sorulardan nicel veriler ise çevre ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmaya 6 yaşında 12 çocuk katılmıştır. Araştırmanın nicel verilerini toplamak için çocuklar Ankara'da bir enerji parkına götürülmüş ve burada drama, sanat gibi etkinlikler yapılarak müze eğitimi uygulanmıştır. Çevre ölçeğinin ön test- son test sonuçları karşılaştırıldığında çocukların çevreye ilişkin farkındalıklarının arttığı, araştırma sonucunda çocukların rüzgar, su gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının ismini saydıkları, bu enerji kaynaklarının çevreyi koruduğu bilgisine sahip oldukları görülmüştür.

Özyılmaz - Akamca ve Yıldırım (2017) yaptıkları çalışmada Okul öncesi Eğitim Programına (2013) uygun bir müze eğitimi programı oluşturmuş ve programın etkililiğini belirlemek istemiştir. Çalışma İzmir Tarih ve Sanat Müzesi'nde yaşları 5 ila 6 arasında değişen 30 çocuk ile yürütülmüş ve çocukların müzeler hakkında ne düşündükleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Hazırlanan müze eğitimi programı

İzmir'e yakın tarihi yerlerde etkileşimli etkinlikler ile gerçekleştirilmiştir. Ön görüşme ve son görüşme sonuçları karşılaştırıldığında uygulanan müze eğitimi programı ile çocukların müzeye ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmüştür.

Ünal (2012) yaptığı çalışmada aileleri ya da okul grupları ile müzeyi ziyaret etmiş olan 12 çocuğun müzede nesnelere olan ilgileri, vakti nasıl geçirdikleri, bireylerle olan etkileşimini gözlemlemiştir. Süreç gözlem formları, fotoğraflar ve video kayıtları ile desteklenmiştir. Süreçte çocukların müzedeki nesneleri incelemelerine, onlara dokunmalarına, soru sormalarına fırsat verilmiş ve araştırmanın sonucunda çocukların dikkatini en çok anıt heykeller ve lahitler çektiği görülmüştür. Çocuklar anıtın ne olduğu, nasıl yapıldığı, nereden çıkarıldığı ile ilgili sorular sormuş, önceki deneyimleri ile bağlantılar kurmuş ve çıplak heykellere kahkaha atma, beğenme gibi çeşitli tepkiler üretmişlerdir.

Dağal ve Bayındır (2016) yaptıkları çalışmada çocukların müze gezilerine ilişkin gösterdikleri duygu durumlarını ve bilgi düzeylerini incelemiştir. İstanbul'un çeşitli müzelerinde gerçekleştirilen çalışmaya 56- 79 aylık 44 çocuk ve 10 okul öncesi öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde gezi öncesi ve sonrası çocuklar ile yapılan bireysel görüşmeler ile öğretmen adaylarından toplanan gözlem formları ve bireysel görüşmeler kullanılmıştır. Müze gezisi öncesi çocukların müzelere ilişkin önbilgileri ölçülürken müzede ise çocukların müzelere olan ilgileri, sordukları sorular, etkinliklere katılım düzeyleri gözlem formuna kaydedilmiştir. Müze gezisi sonrası öğretmen adayları ile süreci değerlendirmeye yönelik bireysel görüşmeler yapılmıştır. Her gezi öncesi ve sonrası öğretmen adayları tarafından gidilecek müzenin içeriğine uygun etkinlikler yapılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların müze gezisine katılmaktan mutluluk duyduğu ve müzeye ilişkin bilgilerinin arttığı görülmüştür.

Akgün ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmada farklı öğrenme ortamlarından biri olan müzelerde okul öncesi dönemde çocukları ve annelerinin birlikte etkinlik yapmalarını ve anne- çocuk etkileşimini incelemiştir. Çalışmada Ankara ilindeki bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 48-60 aylık 14 çocuk ve anneleri yer almıştır. Çalışma MTA Tabiat Müzesi'nde müze öncesi, müzede ve müze sonrası olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Müze öncesinde çocuklar ve anneler süreç hakkında bilgilendirilmiş ve müze eğitiminde kullanılacak materyaller hazırlanmıştır. Müze sırasında çocuklar ve anneleri, iki müze eğitimcisi tarafından gerçekleştirilen "ısınma ve tanışma, cevapları bulma ve gölge oyunu etkinliklerinde" yer almışlardır. Müze

sonrasında çocuklar ve anneleri birlikte bir kolaj çalışması yapmış ve annelerden çalışmayı değerlendirdikleri bir anket doldurmaları istenmiştir. Çalışma sonucunda anneler müzede çocukları ile birlikte eğlendiğini ve öğrendiğini belirtmiştir. Ayrıca müze ziyaretlerinin ebeveyn ve çocuklara yönelik etkinlikler ile desteklenmesi gerektiği ve müze ziyaretlerinin ebeveyn-çocuk etkileşimini artırmada olumlu etki sağladığı görülmüştür.

Aktın (2017) yaptığı çalışmada planlanan bir müze gezisi ile okul öncesi çocuklarının tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek ve çocukların tarihsel düşünme süreçlerini sorgulamayı amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu anaokuluna devam 5-6 yaş arası 10 çocuk oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama araçları müze içi etkinlik kayıtları, diyalogları ve müze gezisi sonrası çocuklarla yapılan görüşme kayıtlarından oluşmuştur. Veriler betimsel analiz tekniğine uygun olarak önceden belirlenen temalar ve alt problemlerle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında çocukların müzede geçmiş zamana ait sosyo-kültürel unsurları tanımlarken ve araç gereçlerin işlevlerini açıklarken kendi ön bilgilerini kullandıkları, kendi yaşam deneyimleri içerisinde kültüre ait kanıtlar sundukları ve aile büyüklerini referans alarak yer yer anakronik bir düşünüşle çıkarımda bulundukları görülmüştür. Ayrıca çocukların zaman içinde değişim, süreklilik gibi kavramları algıladıkları gözlenmiştir. Son olarak da müzede bulunan somut nesneler ve öğretmen desteği sayesinde sınırlı bir tarihsel empati becerisi kullanarak geçmiş yaşamı imgelemlerinde kurgulayabildikleri görülmüştür.

1.10.2. Yurt dışında konu ile ilgili yapılan çalışmalar

Yurt dışında okul öncesi dönemde müze eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmalar a) müzede ebeveyn-çocuk etkileşimi, b) çocuk-müze etkileşimi, c) müze- okul işbirliği ve d) müze eğitimi programlarının uygulandığı deneysel çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır (Tenanbaum, 2010; Dooley ve Welch, 2013; Vandermaas-Peeler vd., 2015; Andre vd., 2017; Tougu vd., 2017). Yurt dışında müzede ebeveyn- çocuk etkileşimi, çocuk- çocuk etkileşiminden daha çok çalışılmıştır. Ayrıca yurt dışında okul öncesi öğretmenleri tarafından müzede yapılan deneysel çalışmaların yurt içine göre fazla olduğu görülmüştür (Tenanbaum vd., 2004; Freedman vd., 2010; Rönkkö vd., 2016; Clarkin-Phillips vd., 2018).

Puchner ve arkadaşları (2001) yaptıkları çalışmada çocuk müzesindeki çocukların etkileşimli sergilerden nasıl öğrendiğine odaklanmıştır. Araştırma Amerika'da bir çocuk müzesinde yaşları 4 ila 5 arasında değişen 101 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Çocukların ilgilerine göre seçilen 8 sergide araştırmacı belirlediği 12 hedef çocuk ile etkileşime geçerek gözlemlerini kaydetmiştir. Araştırma sonucunda başlangıçta sergide problemi yanlış çözen çocuğun çevreden sözel ya da sözel olmayan geri bildirim aldığı zaman daha az hata yaptığı ve yetişkin desteği ile müzede öğrenmenin arttığı görülmüştür. Ayrıca bazı sergilerde diğerlerine göre daha çok öğrenmenin ve iskele kurmanın daha sık gerçekleştiği, öğrenme türlerinden basit neden- sonuç ilişkisi kurmanın diğer öğrenme türlerine göre yaygın olduğu görülmüştür.

Tenenbaum ve arkadaşları (2010) yaptıkları çalışmada kültür ve tarih müzesinde ebeveynlerin çocukları ve sergiler ile nasıl etkileşim kurduklarını incelemiştir. Sergilerde ailelerin geçirdiği süreyi arttırmak adına planlanan bu deneysel çalışmaya 58 aile katılmıştır. Bu ailelerin 30'una sırt çantası, 13'üne kitapçık, 15'ine ise hiçbir şey verilmeden British Museum'da Afrika kültürünü anlatan bir sergiyi gezmeleri istenmiştir. Bu sergileri gezerken sırt çantalarında ya da kitapçıklarda bulunan etkinlikleri yapmaları istenmiş ve bu süreç video ve ses kaydı yoluyla yetişkinin sergilerde geçirdiği zaman dikkate alınarak kaydedilmiştir. Deney grubunda sırt çantası ya da kitapçık verilen ailelerin sergide kontrol grubuna göre daha fazla vakit geçirdiği, çocuklarına daha fazla soru sorduğu, soruların sergiye ve algılarına yönelik olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ise sorular nesnelerin etiketlerine yönelik olmuştur. Araştırmanın sonucunda çocuk dostu olarak hazırlanan müze ortamlarında ailelerin daha fazla süreci aktif geçirdiğine ulaşılmıştır.

Dooley ve Welch (2013) yaptıkları çalışmada çocuk müzesinde öğrenme sürecinde çocuk- ebeveyn etkileşimini ve bu etkileşimin çocuk- ebeveyn arasında nasıl gerçekleştiğini incelemiştir. Çalışmaya yaşları 1 ila 9 arasında değişen 30 çocuk, 12 anne, 5 baba, 2 öğretmen ve 7 müze personeli katılmıştır. Nitel olarak uygulanan çalışma ABD'de bir müzede 3 ay boyunca sergilerde olan etkileşimi, sergilerin fotoğraflarını, çocuk, ebeveyn ve müze personeli ile yapılan görüşmeleri içermektedir. Ebeveynlere neden müzeye geldikleri, çocuklarının müzede öğrenmeleri hakkında ne düşündükleri ve çocukları ile müzede etkileşime girip girmedikleri sorulmuştur. Çocukların çoğu müzeye oyun oynamaya geldiklerini ifade etmiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların ve ebeveynlerin eşit derecede etkileşimi yönlendirdikleri fakat çocuk odaklı etkileşimlerin

yetişkinlerden nitelik bakımından farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukların etkileşimi göstermeye ve söylemeye odaklıyken yetişkinlerin etkileşimi öğretmeye ve desteklemeye odaklıdır.

Vandermaas- Peeler ve arkadaşları (2015) yaptıkları çalışmada ABD'de bir Yaşam Bilim Müzesi'nin matematik ve fene ilişkin çeşitli prensiplerin anlatıldığı altı farklı sergide ebeveyn- çocuk etkileşimini incelemiştir. Deneysel olarak planlanan çalışmaya 21 ebeveyn ve 4-6 yaş aralığında bulunan 23 çocuk katılmıştır. Katılımcıların sergideki davranışları araştırmacılar tarafından video ve ses kaydı şeklinde kaydedilmiştir. Deney grubunda olan ebeveynlere sergi hakkında çocuklarına rehberlik konusunda ek soru ve öneriler verilirken kontrol grubuna ek bir şey verilmemiştir. Çocuklar sergilerde geçirdikleri zamanı gülerek, kızarak ya da ifadesiz suratlar ile değerlendirmiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubunda yer alan ebeveynlerin çocuklarına rehberlik sağlamada daha iyi oldukları, neden, nasıl gibi sorular ile deney grubunda yer alan çocuklarının kontrol grubunda yer alanlara kıyasla daha iyi akıl yürütmelerini sağladıkları görülmüştür.

Mudiappa ve Kluczniok (2015) Almanya'da yaptıkları çalışmada ebeveynlerin müze, tiyatro gibikültürel öğrenme yerlerine hangi sıklıkla çocukları ile ziyaret ettiğini ve aile katılımının süreci nasıl etkilediğini araştırmıştır. 554 çocuğun ve ailesinin katıldığı, çocukların 3 yaşından 10 yaşına kadar takip edildiği boylamsal çalışmada ailelere eğitim inançları, kültürel kaynakları gibi çeşitli değişkenler ile ilgili ölçekler uygulanmış ve değişkenlerin birbirleri olan ilişkileri çoklu doğrusal regresyon modeli ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda çalışmaya katılan ailelerin 1/5' nin hiç müzeye gitmediği, yüksek sosyo ekonomik düzeye ve eğitim seviyesine sahip, evde yüksek kültürel kaynakları kullanan ailelerin ise kültürel öğrenme yerlerini daha sık ziyaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Leftwich ve Haywood (2016) yaptıkları çalışmada Londra Müzesi'nde geliştirilmiş olan erken öğrenme programını temel alarak 5 yaş ve altındaki çocuklar için bir erken çocukluk programı oluşturmuştur.Çalışmada sürece ailenin katılması ile birlikte aile ile çocuk arasındaki etkileşimin arttığı ve müze eğitimcisinin çocuğa nasıl öğreteceği, daha iyi nasıl etkileşime gireceği konusunda bilgi sahibi olduğu vurgulanmıştır. Programda müzenin öğrenmeyi destekleyici unsurlarından olan; güvenli ve rahat olması, yaşa uygun aktiviteler, istekli bir müze eğitimcisi, aileleri çocukların eğitimi konusunda desteklemesi, müzik, hareket, nesnelerle yakın ilişki kurma, sosyalleşme için zaman ve

mekan ayırmadan bahsedilmiş ve yapılan programın çocuğun duygusal, bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tougu ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmada çocukların önceki oyun deneyimlerinin müzenin inşa yapımı sergisinde mühendislik deneyimlerini destekleme durumunu incelemiştir. Yaşları 4 ile 9 arasında değişen 277 çocuk, birinci aşamada aileleri ile gökdeleni ya da köprüyü dengede tutmak gibi mühendislik tasarım problemini çözmek için ikinci aşamada ise tek başlarına çalışmıştır. Çocukların matematik oyunu, yapı inşa oyunu, yaratıcı oyun, teknoloji oyunu gibi çeşitli oyun türleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki çocuk müzesinde test edilmiştir. Çocuklar ikinci aşamada problemi tek başına çözerken aileler çocukları gözlemlemiş ve hangi oyun türünü kullandığını puanlamıştır. Araştırmanın sonucunda mühendislik problemini daha kısa sürede ve doğru şekilde çözen çocukların daha fazla bulmaca, tahta ve matematik oyunu oynadığı ve müzede farklı deneyimlere ilişkin sergilerin çocukların ve ailelerin öğrenmelerini destekleyebileceği görülmüştür.

Pisticelli ve Anderson (2007) yaptıkları çalışmada çocukların müzede neyi, nasıl öğrendiklerine ve gittikleri müzelere ilişkin deneyimlerine odaklanmıştır. Araştırmanın verileri, çocukların önceden gittikleri sanat galerisi, bilim merkezi ve tarih müzesinde hatırladıkları ya da ilgilerini çeken bir şeye ilişkin çizdikleri resimler, resme ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme ve çocukların müzeye ilişkin algılarını ölçmek için kullanılan likert tipi ölçek ile Avustrulya'da yaşları 4 ile 6 arasında değişen 77 çocuktan toplanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların önceki deneyimleri ile ilişkili olan etkileşimli, ilgi çekici sergilerde çocukların doğa ve tarihi müzesine ilişkin algılarını heyecan verici, mutlu edici olarak tanımladıkları, deneyimlerini ve özellikle müzede sergilenen büyük nesneleri detaylı bir şekilde hatırladıkları görülmüştür.

Tenanbaum ve arkadaşları (2004) yaptıkları çalışmada bilimsel okuryazarlık üzerinde müze okul işbirliğinin etkisini incelemiştir. Müze ziyareti öncesinde öğretmen deney grubunda yer alan öğrenciler ile kaldırma kuvveti, hava kabarcıkları ve akım konusunu sınıfta işlemiştir. Ardından deney grubundaki 30 çocuk bilim sergisini, kontrol grubundaki 18 çocuk müzedeki okuryazarlık ya da sosyal çalışmalar bölümünü ziyaret etmiştir. Çocuklar sınıfta yaptıkları deneylerin benzerlerini müzede müze eğitimcisi ile yapmış ve çocukların sonuçları tahmin etmeleri istenmiştir. Çocukların doğru cevapları araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Araştırmanın verileri müze ziyareti ön görüşme- son görüşme şeklinde çocuklardan toplanmıştır. 123 öğretmenden ise uygulanan müze

programı hakkında görüşleri anket ile toplanmıştır. Ön görüşmede çocukların kaldırma kuvveti, hava kabarcıkları ve akım konusundaki bilgisi çeşitli aktiviteler ile ölçülmüş ve bu süreç ses kaydı ile kaydedilmiştir. Araştırma sonucunda bilim sergisini ziyaret eden çocukların işlenen konuya ilişkin sorulara daha çok doğru yanıt verdikleri, bilime karşı olumlu tutumlarının arttığı görülmüştür. Ankete katılan öğretmenler ise süreçte çocukların eğlenerek öğrendiklerini, programın yararlı olduğunu ifade etmiştir.

Bowers (2012) yaptığı çalışmada müzelerdeki erken çocukluk programlarının mevcut durumunu belirlemek adına bir anket çalışması yapmıştır. 10 soruyu içeren anket online olarak 70 kişiye uygulanmıştır ve bu anketi cevaplayanların 34'ü sanat, 23' ü tarih müzelerindeki çocuklara yönelik programlardan faydalanmıştır. Anketin soruları; ''Ne tür müzeler vardır? Müze hangi yaştaki kitleleri ağırlayacak? Erken çocukluk programlarının yapılandırılmasında ve değerlendirilmesinde hangi zorluklarla karşılaşılmaktadır?'' içermektedir. Anketin sonuçlarında müzelerde görevli olan personelin bir gruba liderlik etme ya da asistan tarafından öğretmeni destekleme şeklinde iki görevinin olduğu ortaya çıkmıştır. Programlara ön kayıt olmadığından süreci yönetmenin zor olduğu, müzelerde çocuklara yönelik programı gerçekleştiren personel kadrosunun zor bulunabileceği, öğrenme stillerine uygun farklı programlar hazırlamanın zor olabileceği ve bu anlamda müze eğitimcisinin erken çocukluk eğitimi anlamında uzmanlar ile iş birliği yapması gerektiği belirtilmiştir.

Freedman (2010) yaptığı çalışmada Amerika'da bir sağlık müzesinde etkileşimli Sağlıklı Pizza Mutfağı sergisini kullanarak 5. sınıf öğrencilerine sağlıklı beslenme ile ilgili kavramları öğretmeye çalışmıştır. Deneysel olarak yürütülen çalışmaya 200 öğrenci ve 6 öğretmen katılmıştır. Öğrencilere serginin etkililiği ve yiyecek grupları hakkında bilgilerini ölçmek için öntest uygulanmıştır. Müzede öğrencilere sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda bir sunum gerçekleştirilmiş, öğrencilerle sağlıklı ve sağlıksız pizza malzemeleri konuşulduktan sonra onların müzeyi keşfetmelerine fırsat verilmiştir. Ardından öğrenciler kendi pizzalarını hazırlamış ve iki hafta sonra sontest uygulanmıştır. Araştırma sonucunda etkileşimli bir müze sergisi ile öğrencilerin besin piramidine ve sağlıklı beslenmeye ilişkin farkındalıklarının arttığı, daha sağlıklı pizzalar yaptıkları görülmüştür.

Krakowski (2012) yaptığı çalışmada sanat müzesinde oyunun rolünü araştırmıştır. Bu amaçla araştırmacı bir anaokulu ile birlikte Andy Warhol Müzesi'ne yapılan geziye katılmıştır. Müzeye gezi düzenlenmeden önce müze eğitimcileri çocukları müzede

karşılaşacakları süper kahramanlar hakkında onları bilgilendirmiş ve çocuklar süper kahramanlarının özelliklerini anlatan oyuna dayalı çeşitli aktiviteleri müzede yapmışlardır. Müzeden döndüklerinde ise çocuklar etkinlikte kullandıkları pelerini giyerek müzede geçirdikleri süreci devam ettirmişlerdir. Araştırmacı, 1 yıl sonra bu etkinliği yaptığı çocuklar ile buluşmuş ve çocuklardan deneyimlerini hatırlamalarını istemiştir. Araştırma sonucunda zaman geçmesine rağmen çocukların anılarının canlı olduğu, çocukları sanat eserleri ile buluşturmada oyun ile öğrenmenin etkili olduğu görülmüştür.

Rönkkö ve arkadaşları (2016) yaptıkları çalışmada okul öncesi dönem çocukların müze deneyimlerinin yaratıcı aktivitelerine etkisini ve müzelerin önemini keşfetmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın verileri 4 gün boyunca okulda ve Tarihi Müze evinde 16 okul öncesi dönem çocuğun çizdiği hikayeler, el işi tasarımlar, ürünler ve aktivitelerin video kaydı ve yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde toplanmıştır. İlk olarak Tarihi Müze Evine çocuklar ile gezi ve rehberli tur düzenlenmiş, çocukların müzeyi keşfetmelerine izin verilmiştir. Çocukların müze bahçesine saklanan karpostalı bulmalarının ardından karpostalda geçen hikayeye ilişkin el işi çalışmaları, resimler, hikaye tamamlama çalışması ve sürecin gözden geçirildiği tartışma yapılmıştır. Ayrıca çocuklar müzede yaptıkları el işleri ile oynama fırsatı bulmuşlardır. Çocuklar müzede geçirdikleri süreci eğlenceli ve yararlı olarak ifade etmiştir.Araştırma sonucunda çocukların tamamladıkları hikayelerde ve ürettikleri el işlerinde ziyaret ettikleri Tarihi Müze Evde sergilenen nesnelerden esinlendikleri görülmüştür.

Clarkin-Phillips ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada Yeni Zelanda'daki bir müzede 0-5 yaş arası 30 çocukla çalışmıştır. Çocuklar müze öncesi, müzede ve müze sonrası Yeni Zelanda'da Maori kültürünü anlatan etkileşimli sergi hakkında resim yapma, pelerin hazırlama çeşitli etkinlikler yapmışlardır. Eylem araştırması olarak planlanan çalışmada çocukların öğrenmelerine ilişkin öğretmenler ve aileler ile görüşme yapılmıştır. Ayrıca ailelerin çocuklarıyla yaptığı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri de alınmıştır. Çalışma sonucunda müze ortamında yaratıcılığı geliştirecek uygun ortam, zaman ve etkinlikler sunulduğunda çocukların hayal gücünün ve yaratıcılığının ortaya çıktığı, müze ziyaretinin öğrenmeyi desteklediği görülmüştür.

1.11. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde müze eğitimine ilişkin alan uzmanlarının, öğretmenlerin, ebeveynlerin görüşlerini belirlemek ve okul öncesi dönemde müze eğitimi programına yönelik öneriler geliştirmektir. Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Alan uzmanlarının okul öncesi dönemdeki müze eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğretmenlerin okul öncesi dönemdeki müze eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin müze eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

4. Alandaki uzmanlar, öğretmenler ve ebeveynlere göre okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi neleri içermelidir?

   a. Okul öncesinde müze eğitiminin amaçları neler olmalıdır?

   b. Okul öncesinde müze eğitimi içeriğinde neler yer almalıdır?

   c. Okul öncesinde müze eğitiminin öğrenme öğretme sürecinde neler olmalıdır?

   d. Okul öncesinde müze eğitimi nasıl değerlendirilmelidir?

1.12. Araştırmanın Önemi

Günümüzde bireyi merkeze alan bir eğitim anlayışı hakim olmaktadır. Bireyden kopuk tüm duyulara aynı anda hitap etmekten uzak bir öğrenme ve öğretme tarzının kalıcı olmadığı artık bilinen bir gerçektir. Müzeler de yaparak yaşayarak öğrenme olanağı sunan uygulama alanlarından biridir. Öğrencinin keşfetme isteği müzelerde hayat bulmaktadır. Müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanılmasının öğrenci için olumlu davranış değişikliklerine yol açacağı bilinmektedir. Bu sebeple müze eğitiminin en erken kademede yer alması gelecek nesiller ve devamlılık için oldukça önemlidir.

Okul öncesi eğitimde çocukların öğrenmelerine yönelik yapılan etkinliklerin hepsi yaşantılara dayalı yaparak ve yaşayarak olmalıdır. Müze ortamı çocukların merak duygularını uyandırarak öğrenme isteğini artıracaktır. Çocuklar müze ortamını daha iyi tanımak için araştırma, inceleme ve gözlem gibi yaşantılar geçirip eğlenerek öğreneceklerdir. Bütün duyuları harekete geçirerek böylece olumlu duygularla algılanan bilgiler çabuk öğrenilecek ve unutulmayacaktır.

Müzelerin eğitimdeki rolünün artması ve müze eğitiminin öğrenmede bu kadar yararının olması okul öncesi eğitimdeki önemini arttıracaktır. Alanyazına bakıldığında

müze eğitiminin ‘‘yapılandırmacı eğitim’’ kapsamında; yaparak, dokunarak ve yaşayarak öğrenmeye fırsat verdiği için dünyanın pek çok yerinde ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim programları içerisine dahil edildiği ve Sosyal Bilgiler, Görsel Sanatlar Eğitimi gibi derslerle ilişkilendirildiği görülmüştür. Okul öncesi dönemde ise müze eğitimine yönelik çalışmalar oldukça azdır. Bu araştırmayla, okul öncesi dönemde uygulanacak bir müze eğitimi programına yönelik öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma deseni, araştırmanın katılımcıları, veri toplama teknikleri, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçleri hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Okul öncesi dönemde müze eğitiminin önemine dikkat çeken bu araştırmada alan uzmanlarının, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin müze eğitimine ilişkin deneyimlerinin çeşitli yönleri ile betimlenmesi amaçlandığından, araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş ve olgubilim çalışması olarak desenlenmiştir. Olgubilim deseni kişilerin; algılarını, deneyimlerini, olaylara bakış açılarını ve anlamlandırmalarını derinlemesine açıklayabilme ve bunlara yönelik bütüncül bir bakış açısını sağlama olanaklarını barındırdığı için tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.69).

Olgubilim çalışmalarında amaç olguya ilişkin deneyimin özünü belirlemek, anlamak ve yorumlamaktır (Sönmez ve Alacapınar, 2017, s.92). Bu nedenle olgubilim çalışmaları bireysel evreni araştırmaktadır. Olgubilim çalışmalarında amaç genellenebilir sonuçlar ortaya koymak değildir. Amaç; deneyimlerin altında yatan derin anlamları keşfetmektir (Baş ve Akturan, 2017, s.87). Hiçbir olgu deneyimden soyutlanarak düşünülemeyeceği için olgubilim çalışmaları ile sunulan örnekler, açıklamalar ve yaşantılar bilimsel alanyazına ve uygulamaya ciddi katkılar sağlayabilmektedir.

Alanyazın incelendiğinde olgubilim araştırmalarının iki farklı şekilde ele alındığı görülmektedir. Bunlar; betimleyici olgubilim ile yorumlayıcı olgubilimdir. Yorumlayıcı olgubilimde ele alınan olgunun doğasına ve ilişkilerine odaklanılmaktadır (Baş ve Akturan, 2017, s.90). Yorumlayıcı olgubilim, bu ilişkilere odaklanarak yeni şeyler keşfetmektedir. Betimleyici olgubilim ise bireylerin bildikleri şeyin ne olduğu ve nasıl tanımladığı ile ilgilenmektedir (Ersoy, 2017, s.88). Her iki yaklaşım olguya ilişkin deneyimleri ortaya çıkarmayı amaçlasa da bakış açısı ve odak noktası ile farklılaşmaktadır. Temel amaç; bireylerin algı ve deneyimlerini betimlemektir. Bu nedenle yorumlamadan çok betimlemeye önem verildiği için bu araştırmada betimleyici olgubilim kullanılmıştır.

Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bir başka ifade ile olgubilim, bir olgunun bireylerin ya da belli bir gurubun deneyimleri açısından tanımlanmasıdır

(Christensen vd., 2015, s.408). Bu nedenle olgubilim deseninde genelde şu iki soruya yanıt aranmaktadır: Bu olguya ilişkin algı/deneyimler nelerdir? Bu olguya ilişkin deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir? (Cresswell, 2013). Bu doğrultuda araştırma sürecinde üzerine odaklanılan olgu okul öncesi dönemde müze ile eğitimdir.

2.2. Araştırmanın Katılımcıları

Olgubilim çalışmalarında olguya ilişkin deneyimleri sorgulayarak deneyimin özüne ulaşılmaya çalışılmaktadır (Ersoy, 2017, s.85). Bu nedenle olgubilim çalışmalarında veri kaynaklarını olguyu deneyimleyen, dışa vurabilen birey ya da gruplar oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.71). Olgubilim desenin asıl amacı eğitim-öğretim sürecinde yaşanan deneyimleri tanımlayarak anlayabilmek ve öğrenme öğretme sürecini geliştirmektir (Ersoy, 2017, s.93). Bu nedenle araştırmanın katılımcılarını; alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler oluşturmaktadır. Alan uzmanlarını; Müze Eğitimi alanında çalışan 3 uzman, Okul Öncesi Eğitim alanında çalışan 1 uzman ve Görsel Sanatlar Eğitimi alanında çalışan 2 alan uzmanı oluşturmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerini; İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde bağımsız anaokullarında ve ilkokullarda görev yapan altı öğretmen, ebeveynleri ise; bu kurumlara çocuklarını gönderen altı anne- baba oluşturmaktadır.

2.2.1. Katılımcıların belirlenmesi

Olgubilim çalışmalarında çalışma grubunda bulunan kişiler, araştırılan olguyla ilgili deneyimleri bulunduğu için seçilmektedir. Amaç katılımcıların deneyimlediği olgunun özüne ulaşmaktır (Yüksel ve Yıldırım, 2015, s.3). Bu nedenle çalışma grubu amaca yöneliktir ve büyüklüğü ise küçük olmaktadır. Olgubilim çalışmalarında katılımcı sayısı 3 ile 10 arasında değişmektedir (Creswell, 2014, s.189). Amaç çok kişiye ulaşmak değildir. Katılımcı sayısının yerine katılımcıdan elde edilen verinin niteliği üzerine odaklanılmalıdır (Baş ve Akturan, 2017, s.92). Bu nedenle araştırmada katılımcılar belirlenirken amaçlı örnekleme yönteminden yararlanılmış ve müze deneyimine sahip olan kişilerden veri toplanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda müze eğitimine ilişkin deneyimi olan alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler ile çalışılmıştır.

Bu araştırmada katılımcılar belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede; katılımcılar belirlenirken bir

takım ölçütler belirlenmiş ve bunları karşılayan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda öncelikli olarak çalışmaya katılacak olan alan uzmanları belirlenmiştir. Ardından araştırmacının kolay ulaşabileceği ve düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeyleri temsil edecek okul öncesi eğitim kurumları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılacak alan uzmanları belirlenirken uzmanların müze eğitimi, görsel sanatlar eğitimi, okul öncesi eğitimi konusunda uzman ve gönüllü olması dikkate alınmıştır. Araştırmaya katılacak okul öncesi öğretmenleri belirlenirken alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan bir okulda çalışmaları, en az bir kez müze eğitiminden yararlanmaları ve gönüllü olmaları ölçüt olarak kabul edilmiş, bu özelliklere sahip öğretmenler araştırmaya dahil edilmiştir. Ebeveynler belirlenirken çocuklarıyla birlikte en az bir kez müzeye gitmiş olma ölçütünü karşılayanlar çalışmaya dahil edilmiştir. Ebeveynlerin belirlenme sürecinde *Ebeveyn Katılım Formu (EK-1) ve* öğretmenlerin önerileri dikkate alınmıştır. Öğretmenler aracılığı ile ebeveynlere ulaşılmış ve çalışmanın amacından bahsedilerek gönüllü olanlar ile görüşülmüştür.

2.2.2. Alan uzmanları

Araştırma etiği ve gizlilik sebebiyle araştırmaya katılan tüm uzmanların gerçek isimleri gizlenmiş ve her uzmana bir kod isim verilerek araştırma boyunca bu kullanılmıştır. Bu araştırmada altı uzman ile görüşülmüştür.

Uzman 1

Yüksek lisans ve doktora eğitimini Güzel Sanatlar Eğitimi alanında tamamlayan Uzman 1, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde profesör olarak çalışmaktadır. Çalışma alanlarını müze eğitimi ve yaratıcı drama oluşturmaktadır. Bu alanda çok sayıda çalışması bulunan Uzman 1, yurt içinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Modern Sanatlar, Kars Etnoğrafya Müzesi gibi çeşitli müzelere gitmesinin yanı sıra yurt dışında Albert Müzesi, Tate Modern gibi çeşitli müzelere de gitmiştir.

Uzman 2

Yüksek lisans ve doktora eğitimini Güzel Sanatlar Eğitimi alanında tamamlayan Uzman 2, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde doçent olarak çalışmaktadır. Çalışma alanlarını müze eğitimi ve yaratıcı drama oluşturmaktadır. Müze

eğitimi alanında çeşitli projelerde yer alan Uzman 2, yurt içinde Çorum Müzesi, Gordion Müzesi Oyuncak Müzesi gibi çeşitli müzelere gitmesinin yanı sıra yurt dışında Teddy Müzesi gibi çeşitli müzelere de gitmiştir.

Uzman 3

Yüksek lisans eğitimini eğitim programları, doktora eğitimini ilköğretim alanında tamamlayan Uzman 3, Anadolu Üniversitesi'nde doçent olarak çalışmaktadır. Çalışma alanını Görsel Sanatlar Eğitimi olan Uzman 3, Eskişehir Arkeoloji Müzesi, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi gibi çeşitli müzelere gittiğini ifade etmiştir.

Uzman 4

Yüksek lisans ve doktora eğitimini Okul Öncesi Eğitimi alanında tamamlayan Uzman 4, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doktor öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Çalışma alanları yaratıcılık ve problem çözme olan Uzman 4, müze eğitimi alanında çeşitli projelerde yer almıştır. Yurt içinde İstanbul Arkeoloji Müzesi, Modern Sanatlar Müzesi, Pera Müzesi gibi çeşitli müzelere gittiğini, işbirliklerinin olduğunu ve yurt dışında ise misafir araştırmacı olmasından dolayı İtalya'nın Bologna kentinde bulunan müzelerin atölye çalışmalarına katıldığını belirtmiştir.

Uzman 5

Sanatta yeterlilik tezini müze eğitimi alanında yapan Uzman 5, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doktor öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Çalışma alanları çocuk ve kültür, müze eğitimi olan Uzman 5, bu alanda çeşitli tezler yürütmüştür. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Rahmi Koç Müzesi gibi çeşitli müzelere gittiğini ifade etmiştir.

Uzman 6

Yüksek lisans ve doktora eğitimini Okul Öncesi Eğitim alanında yapan Uzman 6, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde doktor öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Çalışma alanı okul öncesi eğitimde program olan Uzman 6, Eskişehir Balmumu Müzesi, Cumhuriyet Tarihi Müzesi gibi çeşitli müzelere gittiğini ifade etmiştir.

2.2.3. Öğretmenler

Araştırma etiği ve gizlilik sebebiyle araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin gerçek isimleri gizlenmiş ve her öğretmene bir kod isim verilerek araştırma boyunca bu kullanılmıştır. Bu araştırmada altı öğretmen ile görüşülmüştür.

Öğretmen 1

Öğretmen 1, 26 yaşında üniversite mezunu 4 yıllık öğretmendir**.** Küçükçekmece ilçesinde yüksek sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 5 yaş öğretmeni olarak çalışmaktadır. Hem özel hem de öğretmenlik yaşantısında Oyuncak Müzesi, Havacılık Müzesi, Panaroma 1453 Tarih Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi ve Gaziantep Zeugma Müzesi gibi çeşitli müzelere gitmiş, müzelere meraklı bir öğretmendir.

Öğretmen 2

Öğretmen 2, 32 yaşında yüksek lisans mezunu ve 7 yıllık öğretmendir. Küçükçekmece ilçesinde orta sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 3 yaş öğretmeni olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans mezunu olduğu için konuya ilişkin teorik bilgisi fazladır. Öğretmenlik yaptığı süre boyunca Sirkeci PTT Müzesi, Havacılık Müzesi, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi gibi çeşitli müzelere gitmiştir.

Öğretmen 3

Öğretmen 3, 25 yaşında lisans mezunu 4 yıllık öğretmendir**.** Küçükçekmece ilçesinde düşük sosyoekonomik düzeyde bir ilkokulun anasınıfında 48-66 aylık çocukların öğretmeni olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans mezunu olduğu için konuya ilişkin teorik bilgisi fazladır. Ancak çalıştığı okuldan dolayı müze bağlamında Florya Atatürk Deniz Köşkü'ne gittiğini ifade etmiştir.

Öğretmen 4

Öğretmen 4, 30 yaşında lisans mezunu 9 yıllık öğretmendir. Küçükçekmece ilçesinde yüksek sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 5 yaş öğretmeni olarak çalışmaktadır. Özel yaşantısında Paris Louvre Müzesi'ne, öğretmenlik yaşantısında ise Rahmi Koç Müzesi'ne sıklıkla gittiğini ifade etmiştir.

Öğretmen 5

Öğretmen 5, 30 yaşında önlisans mezunu 10 yıllık öğretmendir**.** Küçükçekmece ilçesinde orta sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokulunda 3 yaş öğretmeni olarak çalışmaktadır. Öğretmenlik yaşantısında müze bağlamında Topkapı Sarayı'na, Miniatürk, Florya Atatürk Deniz Köşkü'ne, Sabancı Müzesi'ne ve Pelit Çikolata Müzesi'ne gitmiş, deneyimli bir öğretmendir.

Öğretmen 6

Öğretmen 6, 26 yaşında önlisans mezunu 3 yıllık öğretmendir**.** Küçükçekmece ilçesinde düşük sosyoekonomik düzeyde bir ilkokulun anasınıfında 48-66aylık çocukların öğretmeni olarak çalışmaktadır. Öğretmenlik yaşantısı boyunca müzeler bağlamında Dolmabahçe Sarayı'na, Miniatürk'e ve Havacılık Müzesi'ne gittiğini ifade etmiştir.

2.2.4. Ebeveynler

Araştırma etiği ve gizlilik sebebiyle araştırmaya katılan tüm anne- babaların gerçek isimleri gizlenmiş ve her anne- babaya bir kod isim verilerek araştırma boyunca bu kullanılmıştır. Bu araştırmada beş anne ve bir baba ile görüşülmüştür.

Ebeveyn 1

Ebeveyn 1, 35 yaşında lisans mezunu ve öğretmendir. Çocuğu Küçükçekmece ilçesinde orta sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokuluna gitmektedir. Veli bilgi formunda yılda bir müzeye gittiğini belirterek çocuğu ile Kariye Müzesi'ne, Ayasofya Müzesi'ne, Topkapı Sarayı'na ve Kars Anı Harabeleri'ne gittiğini ifade etmiştir.

Ebeveyn 2

Ebeveyn 2, 42 yaşında lise mezunu ve ev hanımıdır. Çocuğu Küçükçekmece ilçesinde orta sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokuluna gitmektedir. Veli bilgi formunda yılda bir müzeye gittiğini belirterek çocuğu ile Rahmi Koç Müzesi'ne gittiğini ifade etmiştir.

Ebeveyn 3

Ebeveyn 3, 34 yaşında lisans mezunu ve öğretmendir. İkiz çocukları Küçükçekme'de

yüksek sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokuluna gitmektedir. Veli bilgi formunda yılda bir müzeye gittiğini belirterek çocukları ile Rahmi Koç Müzesi'ne ve Göreme Açık Hava Müzesi'ne gittiğini ifade etmiştir.

Ebeveyn 4

Ebeveyn 4, 37 yaşında lise mezunu ve ev hanımıdır. Çocuğu Küçükçekmece ilçesinde düşük sosyoekonomik düzeyde bir ilkokulun anasınıfına gitmektedir. Veli bilgi formunda hiç müzeye gitmediğini belirterek çocuğu ile müze bağlamında Miniatürk'e gittiğini ifade etmiştir.

Ebeveyn 5

Ebeveyn 5, 29 yaşında lisans mezunu ve okulöncesi öğretmenidir. Çocuğu Küçükçekmece ilçesinde düşük sosyoekonomik düzeyde bir ilkokulun anasınıfına gitmektedir. Veli bilgi formunda yılda bir müzeye gittiğini belirterek çocuğu ile Florya Atatürk Deniz Köşkü'ne ve Topkapı Sarayı'na gittiğini ifade etmiştir.

Ebeveyn 6

Ebeveyn 6, 37 yaşında lise mezunu ve bir müzede güvenlik görevlisidir. Çocuğu Küçükçekmece ilçesinde yüksek sosyoekonomik düzeyde bir bağımsız anaokuluna gitmektedir. Veli bilgi formunda ayda bir müzeye gittiğini belirterek çocuğu ile Bağcılar Çanakkale Zafer Müzesi'ne gittiğini ifade etmiştir.

2.2.5. Araştırmacı

Araştırmacı lisans derecesini Anadolu Üniversitesi İşitme Engelliler Öğretmenliği Programında 2015 yılında tamamlamıştır. Aynı zamanda devam ettiği Okul Öncesi Öğretmenliği Çift Anadal Programından 2016 yılında mezun olmuştur. Akademik kariyerine Okul Öncesi Eğitim alanında devam etmeyi seçen araştırmacı, 2016 yılında Anadolu Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği programında yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Ardından İstanbul'da özel bir kurumda okul öncesi dönemdeki üstün zekalı bireyler ile 4 ay boyunca çalışmıştır. 2017 yılında İstanbul Kültür Üniversitesi Temel Eğitim bölümüne araştırma görevlisi olarak girmiş ve halen buradaki görevini sürdürmektedir. Yüksek lisans eğitimi boyunca okul öncesi eğitimi alanında çeşitli kongrelere katılmış ve yüksek lisans derslerini başarı ile tamamlamıştır. Yüksek lisans

boyunca aldığı bazı dersler şunlardır: Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Bilim Etiği ve Araştırma Teknikleri, İleri Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi, Dünya'da ve Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim, Erken Çocukluk Döneminde Oyun, Akademik Yazma, Eğitim Programlarının Hazırlanması ve Geliştirilmesi, Okul Öncesi Dönemde Yaratıcılık Eğitimi vb.

Araştırmacı okul öncesi dönemde yaratıcılık, üstün zekalılar, görsel sanatlar eğitimi, müze eğitimi gibi konulara ilgi duymaktadır. Başlangıçta müze eğitiminin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkisini incelemeyi düşünen araştırmacı, bu alanda yapılan çalışmaların varlığını fark etmesi ile müze eğitimi alanında alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri, ebeveynlerin görüş ve deneyimlerini merak ederek bu çalışmayı gerçekleştirmiştir.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Nitel araştırma yöntemlerinde veri toplama sürecinde birçok teknikten yararlanılmaktadır. Gözlem, görüşme, doküman incelemesi veri toplama tekniklerinin başında gelmektedir. Olgubilim çalışmalarında başlıca veri toplama tekniği derinlemesine yapılan görüşmelerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.71; Christensen vd., 2015, s.409). Bu görüşmeler araştırmacıya esneklik, etkileşim ve sonda sorular yolu ile olguyu irdeleme fırsatı tanımaktadır.

Okul öncesi dönemde müze ile eğitime yönelik alan uzmanlarının, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin deneyimlerinin incelendiği bu olgubilim çalışmasında verilerin elde edilmesinde; yarı yapılandırılmış görüşme sorularından yararlanılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin belirlenme sürecinde *Ebeveyn Bilgi Formu* kullanılmıştır (EK-2). Ebeveyn bilgi formu ile ebeveynlerin demografik bilgilerine ve günlük yaşamlarında müzeye yer verme durumlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler dışında yapılacak bir müze ile eğitimde okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım ve göstergelerin hangilerini ilişkilendirdikleri araştırmacı tarafından hazırlanan *Kazanım Değerlendirme Formu* ile belirlenmiştir (EK-3).

İzleyen bölümlerde görüşme tekniği detaylı olarak ele alınmıştır. Ayrıca veri toplama sürecine ilişkin zaman çizelgesi de EK-4 'te verilmiştir.

2.3.1. Görüşme

Nitel araştırma yöntemlerinde en sık kullanılan veri toplama tekniği görüşmedir (Karataş, 2015, s. 64; Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.129). Görüşme, önceden belirlenmiş ve ciddi bir hedefe yönelik yapılan, soru cevap yöntemi ile etkileşime dayalı bir iletişim sürecidir. Görüşme sürecinin planlı ve amaçlı olması, onu sohbetten ayırmakta ve hedefe yönelik planlanmış bir veri toplama çalışması yapmaktadır.

Görüşmenin temel amacı bireyin iç dünyasına girerek onun bakış açısını anlamaya çalışmaktır. Araştırmacı, yaptığı görüşmeler ile katılımcının konu hakkındaki deneyimlerine, tutumlarına, niyetlerine, yorumlarına, zihinsel algıları gibi gözlenemeyen özelliklerine ulaşmayı amaçlamaktadır (Karataş, 2015, s.71).

Okul öncesi dönemde müze eğitimine yönelik alan uzmanlarının, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerinin görüşlerinin belirlendiği bu çalışmada verilerin toplanmasında görüşmelere dayalı nitel bir araştırma yöntemi izlenmiştir. Moustakas (1994) olgu bilim çalışmalarının veri toplama aşamasının genellikle derinlemesine görüşmelere dayandığını belirtmektedir. Bu derinlemesine görüşmeler genellikle 45- 90 dakika arasında değişmektedir (Baş ve Akturan, 2017, s.117).

Görüşme tekniği süreçte uygulanan kurallara göre yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere üç türlü gerçekleştirilmektedir (Karasar, 2017, s.212). Yapılandırılmış görüşme, her katılımcıya aynı sorunun sorulmasını ve gelen cevapların karşılaştırılmasını sağlamaktadır. Yapılandırılmış görüşmede araştırılan kişi ikinci planda kalmakta ve araştırmacı araştırılan üzerinde kontrol sağlamaktadır (Ekiz, 2017, s.62). Esnekliğin olmadığı bu görüşme tekniği genellikle nicel çalışmalarda kullanılmaktadır. Yapılandırılmamış görüşmede araştırmacı, görüşülen kişiler ile belirli konuları keşfetmeye çalışmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.130). Görüşmenin hangi yöne gideceği kesin çizgiler ile önceden belli değildir. Bu nedenle görüşme büyük oranda açık uçlu sorulara dayanmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme ise, görüşme sorularının ve ilkelerinin önceden belirlendiği, ancak görüşme yapılan kişinin konuya ilişkin ilgi ve bilgi düzeyine göre esnek davranabileceği bir görüşme tekniğidir. Bu görüşme tekniğinde araştırmaya katılan bireyin araştırma üzerinde kontrolü bulunmaktadır (Ekiz, 2017, s.63).Yarı yapılandırılmış görüşme, konuşma boyunca farklı sorularla konunun genişlemesine, konu hakkında yeni başlıkların oluşmasına, yeni fikirlerin doğmasına yardım etmektedir (Merriam, 2015, s.88).

Bu araştırmada başlıca veri toplama tekniği olarak görüşmelerden yararlanılmıştır. Görüşme çeşitlerinden ise yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile katılımcılardan zengin ve derinlemesine veri toplanmıştır. Sürece esneklik sağlayan yarı yapılandırılmış görüşmeler ile yeni veriler de ortaya çıkmıştır.

2.3.1.1. Görüşme sorularının hazırlanması

Araştırmacı alanyazını, araştırma sorularını göz önünde bulundurarak ve derinlemesine bilgi elde edeceğini düşünerek bir yarı yapılandırmış görüşme sorularını hazırlamıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin soru sayısının ortalama 6 ile 10 arasında değişmesi ve görüşmenin 45 dakika ile 90 dakika arasında sürmesi önerilmektedir (Smith vd., 2009). Araştırmacı görüşme sorularını oluştururken hem olgubilim deseninin özelliklerini hem de okul öncesi dönemde müze ile eğitime yönelik model önerisi geliştireceğini göz önünde bulundurmuştur. Bu anlamda alan uzmanlarından müze ile eğitimin okul öncesi dönemde nasıl olması gerektiğine, öğretmenlerin uygulamada müze eğitimine nasıl yer verdiğine, ebeveynlerin ise çocuklarıyla olan müze deneyimlerine odaklanmıştır. Olgubilim çalışmalarında olguyu farklı açılardan inceleyecek türden soruların hazırlanması daha derinlemesine veri toplamaya olanak sağlamaktadır (Ersoy, 2017, s.115). Bu amaçla alan uzmanlarına ve öğretmenlere betimleyici, yapısal, karşılaştırma, soruşturucu türden sekiz soru, ebeveynlere ise betimleyici, soruşturucu, hatırlatıcı türde beş soru yöneltmiştir.

Araştırmacı, hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının geçerlik ve güvenirliğini sağlamak için; üç okul öncesi eğitim alanında, bir müze eğitimi alanında, bir nitel araştırma yöntemlerinde uzman olan toplam beş uzmanın görüşünü almıştır. Ardından uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda sorularında gerekli düzenlemeleri yaparak pilot görüşme için randevu almıştır.

2.3.1.2. Pilot görüşmelerin gerçekleştirilmesi

Pilot uygulama, görüşme sorularının ön denemesinin yapıldığı aşamadır. Pilot görüşme ile görüşmenin nasıl gerçekleşeceğine ve istenen bilgilere ulaşıp ulaşılmayacağına dair fikir elde edilmektedir (Berg ve Lune, 2015, s.151). Ayrıca pilot görüşmeler, görüşme sorularının şekillenmesini sağlamaktadır. Bu anlamda pilot görüşmeler zaman alsa da sağladıkları yararlar ile uzun vadede kazanç sağlamaktadır.

Pilot çalışmalar araştırmanın katılımcılarına olası en yakın özellikteki kişiler ile yapılmaktadır. İdeal olan pilot çalışmadaki katılımcının araştırmanın hedef katılımcıları arasından seçilmesidir. Ancak araştırmanın katılımcılarının az olduğu durumlarda katılımcı grubun dışından da seçilebilmektedir. Bu araştırmada katılımcılar az olduğu için pilot uygulamalarda katılımcı grubun dışındakiler hedef alınmış ve yapılan pilot çalışma ile görüşme sorularının anlaşılabilirliği ölçülmek istenmiştir.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme soruları uzman görüşüyle son haline getirildikten sonra araştırmacı her bir çalışma grubu için birer pilot uygulama gerçekleştirmiştir. Bunlardan ilki; müze eğitimi alanında çalışan bir uzmanla Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Öğretmene ilişkin pilot uygulama ise Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kreş ve Gündüz Bakım Evi'nde görev yapan bir okul öncesi öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Ebeveyne ilişkin pilot uygulama ise okul öncesi dönemde çocuğu olan Anadolu Üniversitesi Kreş ve Gündüz Bakım Evi çalışanı ile gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulamaların ikisi de Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kreş ve Gündüz Bakım Evi'nin müdür odasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı görüşmeyi herhangi bir sorun yaşamadan gerçekleştirmiş ve ses kayıt altına almıştır. Görüşmeler esnasında tez danışmanı odada bulunmuş ve görüşme bittikten sonra araştırmacının pilot uygulaması değerlendirilmiştir. Pilot uygulamalarda soruların açıklığı ve anlaşılırlığında sorun yaşanmayınca sorular ilk hali ile uygulanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının son hali izleyen bölümde ele alınmıştır.

2.4. Yarı yapılandırılmış Görüşme Soruları

Araştırmanın alan uzmanlarına, okul öncesi öğretmenlere ve ebeveynlere sorulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları aşağıda verilmiştir:

2.4.1. Alan uzmanları için yarı yapılandırılmış görüşme soruları

1. Müze ve eğitim ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Müze eğitiminin öğrenciye/eğitimciye faydaları nelerdir?
3. Dünya'da yapılan müze eğitimi uygulamalarına baktığınızda Türkiye'de yapılan uygulamaları nasıl buluyorsunuz?
4. Okul öncesi dönemde yapılan müze eğitimine ilişkin çalışmalar konusunda ne düşünüyorsunuz?

5. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin amaçları neler olmalıdır?

6. Okulöncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin içeriği ne olmalıdır?

6.a. Kaç yaş grubundaki çocuklarla müze eğitimi yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

6.b. Müze eğitiminde nasıl etkinlikler yapılabilir? (Okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerden hangileri planlanabilir?)

7. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde öğrenme öğretme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

7.a. Müze eğitiminde hangi öğretim yöntem/teknik/stratejilerin kullanılabilir? Nasıl?

8. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin değerlendirme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

8.a. Değerlendirme yöntem ve teknikleri neler olabilir?

8.b. Çocuk, öğretmen ve program açısından değerlendirme yaparken nelere dikkat edilmelidir?

8.c. Önerebileceğiniz alternatif değerlendirme teknikleri varsa nelerdir?

2.4.2. Öğretmenler için yarı yapılandırılmış görüşme soruları

1.Okul öncesinde müze eğitiminin önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?

2. Müze gezisi öncesi sınıf içerisinde neler yapıyorsunuz?

3. Bir müze gezisine gittiğinizde çocuklarla müzede neler yapıyorsunuz?

4. Müze gezisi sonrasında çocuklarla sınıfta neler yapıyorsunuz?

5. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin amaçları neler olmalıdır?

6. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin içeriği ne olmalıdır?

6.a. Kaç yaş grubundaki çocuklarla müze eğitimi yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

6.b. Müze eğitiminde nasıl etkinlikler yapılabilir? (Okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerden hangileri planlanabilir?)

7. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde öğrenme öğretme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

7.a. Müze eğitiminde hangi öğretim yöntem/teknik/stratejilerin kullanılabilir? Nasıl?

8.Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin değerlendirme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

8.a. Değerlendirme yöntem ve teknikleri neler olabilir?

8.b.Çocuk, öğretmen ve program açısından değerlendirme yaparken nelere dikkat edilmelidir?

8.c. Önerebileceğiniz alternatif değerlendirme teknikleri varsa nelerdir?

2.4.3. Ebeveynler için yarı yapılandırılmış görüşme soruları

1. Çocuğunuzla müzeye gittiniz mi?

2. Müze eğitimi denince ne anlıyorsunuz? / Müze eğitimi kavramı size ne ifade ediyor?

3. Okul öncesi eğitim kurumunda yapılacak bir müze eğitiminden beklentileriniz nelerdir?

4. Okul öncesi eğitim kurumunda yapılan bir müze eğitiminden çocuğunuzun hangi davranışları kazanmasını beklersiniz?

5. Okul öncesi eğitim kurumunda yapılacak müze eğitimine aile olarak nasıl katılabileceğinizi/destek verebileceğinizi düşünüyorsunuz?

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının araştırma sürecinde kullanılan örneği EK-5'te verilmiştir.

2.5. Görüşmelerin Gerçekleştirilmesi

Görüşmeler 2 Şubat - 6 Nisan 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş, randevu zamanları dikkate alınarak 3 aylık bir süreçte veriler toplanmıştır (EK-4). Veri toplama sürecinde ilk olarak alan uzmanları ile görüşülmüştür. Ardından öğretmenler ve ebeveynler ile olan görüşmeler eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir.

Alan uzmanları ile yapılan görüşmeler 2 Şubat - 27 Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı görüşmelere gitmeden önce alan uzmanlarının çalıştıkları kurumlardan izin almıştır (EK-6). Ardından uzmanlardan e-mail yoluyla randevusunu almış ve görüşme zamanında görüşme yerinde bulunmaya özen göstermiştir. Görüşme öncesi, araştırmacı kısaca kendini tanıtmış ve tezinin kapsamı ve amacı doğrultusunda bilgilendirme yapmıştır. Görüşme öncesi, ses kayıt cihazıyla görüşmenin kaydedileceği bilgisi uzmanlarla paylaşılmıştır. Ardından soruların bir kopyası uzmanlara verilmiş ve uzmanların incelemeleri için gerekli süre tanınmıştır. Göz

gezdirme sürecinin ardından görüşmeye geçilmiştir. Olgubilim çalışmalarında yapılan görüşmeler; informal, interaktif, açık uçlu yorumlardan ve sorulardan oluşmaktadır (Moustakas, 1994, s.114). Bu nedenle yarı yapılandırılmış görüşmenin esnekliğinden yararlanılarak da alan uzmanlarının uzmanlığına göre ek sorular eklenmiştir. Görüşme sorularında yer almamasına rağmen, görüşme sonunda her uzmana ‘‘Okul öncesi dönemde müze eğitimini daha nitelikli hale getirmek için neler yapılabilir’’ sorusu sorulmuştur. Görüşme süreci; karşılıklı etkileşime dayalı ve araştırmacının katılımcıyı ayrıntılı ve derinlemesine bilgi vermeye teşvik ettiği bir zaman aralığıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.148). Bu nedenle altı uzman ile gerçekleştirilen görüşmeler yaklaşık olarak 5 saat 30 dakika sürmüştür. Görüşme öncesi kapılara görüşme olduğu bilgisi yazıldığı için görüşmeyi bölen ve dikkati dağıtan çok az durumla karşılaşılmıştır. Görüşmeyi bölen durumlarda da ses kayıt cihazı durdurularak kalınan yerden devam edilmiştir.

Öğretmenler ve ebeveynler ile yapılan görüşmeler eş zamanlı olarak 23 Şubat- 6 Nisan 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Randevu tarihleri dikkate alındığında yaklaşık 1.5 aylık bir zaman dilimi içinde veriler toplanmıştır. Ebeveynler ve öğretmenler ile yapılan görüşmelerde benzer süreçler takip edilmiştir. Araştırmacı görüşmelere gitmeden önce öğretmenler ile telefon yoluyla randevusunu almış ve görüşme zamanında orada bulunmaya özen göstermiştir. Araştırmacı, öğretmen ile görüşmesini gerçekleştirdikten sonra, ebeveyn katılım formunda ebeveynin verdiği bilgileri ve öğretmenin önerisini dikkate alarak görüşülecek ebeveyni belirlemiştir. Ebeveynler ile görüşme, öğretmenler aracılığı ile sağlanmış ve ebeveynler ile uygun zamanlarda görüşülmüştür. Böylece görüşmeler eş zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi, araştırmacı kısaca kendini tanıtmış, tezinin kapsamı, amacı doğrultusunda öğretmenleri ve ebeveynleri bilgilendirmiştir. Görüşme öncesi, ses kayıt cihazıyla görüşmenin kaydedileceği bilgisi hem öğretmenler ile hem de ebeveynler ile paylaşılmıştır. Ardından soruların bir kopyası öğretmenlere ve ebeveynlere verilmiş, soruları incelemeleri için gerekli süre tanınmıştır. Görüşmeye geçilmeden önce öğretmen gönüllü katılım formu öğretmenler tarafından; ebeveyn katılım formu ebeveyn tarafından okunup imzalanmıştır. Böylelikle ebeveynlerin ve öğretmenlerin gönüllülük onayları alınmıştır. *Öğretmen Gönüllü Katılım Formu* örneği EK- 7’de, *Ebeveyn Gönüllü Katılım Formu* örneği EK-1’ de verilmiştir.

Görüşme soruları aynı sırayla öğretmenlere ve ebeveynlere sorulmaya çalışılmış, yarı yapılandırılmış görüşmenin esnekliğinden yararlanılarak öğretmenlere ve ebeveynlere müze deneyimlerine yönelik sorular eklenmiştir. Altı öğretmenle yapılan görüşme yaklaşık olarak 3.5 saat sürerken, beş anne, bir baba ile yapılan görüşme yaklaşık olarak 2 saat 20 dakika sürmüştür.

2.5.1. Görüşmelerin gerçekleştirildiği ortamlar

Görüşme süreci, olguya ilişkin önemli bilgilerin öğrenilmeye çalışıldığı heyecan verici bir fırsat olarak değerlendirilmelidir (Ersoy, 2017). Bu nedenle görüşmelerin yapılacağı yer seçilirken katılımcıların kendilerini rahat hissedecekleri ve güven duyacakları bir ortam olmasına dikkat edilmiştir (Moustakas, 1994, s.114). Ayrıca katılımcıların ulaşımda herhangi bir sorun yaşamayacakları uygun bir ortam seçilmeye çalışılmıştır. Uygun bir yer seçiminin ardından sohbet ile görüşmeye başlanılması ve katılımcıların deneyimlerine odaklanabilmesi için biraz zaman verilmiştir.

Bu araştırmada görüşme yapılan alan uzmanlarından kendilerine uygun bir yer ve saat randevusu talep edilmiştir. Görüşmeler; Ankara, Eskişehir ve İstanbul illerinde gerçekleştirilmiştir. İki alan uzmanı ile Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde, iki alan uzmanı ile Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, diğer iki uzman ile de Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görüşülmüştür. Bu anlamda altı alan uzmanı ile altı farklı ortamda görüşülmüştür. Alan uzmanları ile çalışma odalarında görüşmeler gerçekleştirildiği için, görüşmeyi bozan herhangi bir durumla karşılaşılmamıştır.

Bu araştırmada görüşme yapılan öğretmenlerden kendilerine uygun bir yer ve saat randevusu talep edilmiştir. Öğretmenlerin çalışma saatlerine göre öğretmenler ile çocuklar kahvaltı zamanında iken ya da mesai bitiminde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda altı öğretmen ile altı farklı ortamda görüşülmüştür. Görüşme yapılan dört öğretmen bağımsız anaokulunda çalıştığı için, görüşme yerini ayarlamada sıkıntı çekilmemiş, okulda boş ve sessiz olan odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan iki öğretmen, ilkokula bağlı bir anasınıfında çalıştıkları için, fiziksel mekanın yetersizliğinden anasınıfı girişinde öğretmenlerle görüşülmek durumunda kalınmıştır. Bu nedenle bu öğretmenler ile yapılan görüşmelerde ortamdaki gürültü faktörü engellenememiştir. Ancak ses kaydında herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

Ebeveynler ile yapılan görüşmelerde ise ebeveynlerden kendileribe uygun bir yer

ve saat randevusu talep edilmiştir. Ebeveynlerin çalışma durumlarına göre çocuklarının okula giriş ya da çıkış saatlerinde okul öncesi eğitim kurumunda görüşülmüştür. Bu anlamda beş anne, bir baba ile altı farklı ortamda görüşülmüştür. Üç anne ve bir babanın çocuğu anaokulunda eğitim gördüğü için, görüşme yerini ayarlamada sıkıntı çekilmemiş, okulda boş ve sessiz olan odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İki annenin çocuğu anasınıfında eğitim gördüğü için, anasınıfı girişinde anneler ile görüşülmek durumunda kalınmıştır. Bu nedenle bu ebeveynler ile yapılan görüşmelerde ortamdaki gürültü faktörü engellenememiştir. Ancak ses kaydında herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Olgubilim çalışmalarında veriler analiz edilirken; odaklanılan olguyu tanımlamak, algıları anlamları ve deneyimleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.72). Bu amaçla araştırmacı birtakım sorulara yanıt aramaktadır. Bunlar; birey çevresiyle, başkasıyla ve kendisiyle olan ilişkisi hakkında ne söylemektedir? Bireyin olgu ile ilgili deneyimine işaret eden cümleleri, ifadeleri, kalıpları nelerdir? Bu ifadelerden yola çıkarak bireylerin ifadelerinin tamamını yansıtacak ve ifadelerini ortak noktada buluşturacak tanımlama nasıl yapılacaktır? Araştırmacının zihni, veri analizinde bu sorular ile meşgul olmaktadır.

Olgubilim çalışmalarında araştırmacı analiz sürecine geçmeden önce birtakım süreçlere dikkat etmektedir. Bunlardan ilki; *bloklama* ya da *epoche* diye adlandırılan süreçtir. Bu aşamada araştırmacı incelenen olgu ile ilgili ön yargılarını, bakış açısını veya varsayımlarını ortadan kaldırmakta veya en azından bunların farkına varmaktadır (Patton, 2014, s.107; Merriam, 2015, s.25). Diğer bir deyişle, araştırmacı analiz sürecinde kendi algı ve deneyimlerini baskılamaktadır. Ancak bu şekilde araştırmanın tarafsızlığı ve geçerliliği sağlanabilmektedir. Araştırmacının dikkat etmesi gereken diğer süreç ise, olgubilimsel azaltmadır. Olgubilimsel azaltmada; olgu ile ilgisi olmayan, önemsiz, gereğinden fazla tekrarlanan ifadeler analiz dışında tutulmaktadır. Son olarak yaratıcı dönüşüm sürecinde ise, katılımcıların algılarında ve deneyimlerinde ortak anlamları keşfetmek, bunları bir araya toplamak amaçlanmaktadır. Yaratıcı dönüşüm, olgubilimsel azaltmanın ardından gelen ve deneyimden ziyade araştırmacının hayal gücüne dayalı olarak temaları şekillendirdiği aşamadır. Bu aşamada araştırmacı olguya farklı bakış açılarından, farklı pozisyonlardan yaklaşarak deneyimi oluşturan koşulların ne ve nasıl

olduğunu araştırmaktadır. Bu aşama olgunun ortak anlamını buluncaya kadar devam etmektedir (Moustakas, 1994, s. 84-102).

Bu olgubilim çalışmasında okul öncesi dönemde müze ile eğitime yönelik alan uzmanlarının, okul öncesi öğretmenlerinin, ebeveynlerin deneyimlerinin ve müze eğitimi kavramına ilişkin algılarının incelenmesi, çeşitli yönleriyle açıklanması amaçlanmaktadır. Bu amaçla da verilerin analizinde Moustakas'ın (1994, s.118-119) geliştirdiği, olgubilim analiz yönteminden yararlanılmıştır. Moustakas'a dayanarak bu araştırmada kullanılan analiz yönteminin aşamaları aşağıdaki gibidir:

Analiz öncesi aşama:

1. *Transkriptlerin oluşturulması:* Veri toplama sürecinde tutulan ses kayıtlarının kelime kelimesine yazıya aktarıldığı aşamadır.

2. *Transkriptlerin doğruluğunun sağlanması:* Ses kayıtları yazıya aktarıldıktan sonra görüşmelerin ne derece doğru çevrildiğinin sürece hakim bir kişi tarafından kontrol edildiği aşamadır.

Analiz aşaması:

3. *Önemli ifadeleri listeleme:* Araştırma problemi ile ilgili olduğu düşünülen ve katılımcıların olguyu nasıl deneyimlediğini anlatan ifadelerin listelendiği aşamadır. Önemli ifadeleri listelerken ifadenin deneyimi yansıtmasına ve ifadenin kuramsallaştırılmasına dikkat edilmelidir (Baş ve Akturan, 2017, s.94).

4. *Gereksiz ifadelerin elenmesi:* Kodların belirlendiği aşamadır. Kodları oluşturmadan önce ifadeleri elerken birkaç defa tekrar edilen ifadelerin aynı anlama gelip gelmediği ve deneyimi yansıtma durumu kontrol edilmelidir.

5. *Gruplama ve kodları temalar altında toplama:* Birbiri ile ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temaların oluşturulduğu aşamadır.

6. *Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarıyla kodların ve temaların son halinin verilmesi:* Kodlar ve temaların tüm veri setinde kontrol edildiği aşamadır. Bu aşamada, kod ve temaların açık bir şekilde ifade edilmesine, birbiriyle uyumlu olmasına, dikkat edilmelidir.

7. *Kodların ve temaların metinleştirerek sunulması:* Geçerlik ve güvenirliği sağlanmış kodlar ve temaların katılımcılardan doğrudan alıntılar ile sunulduğu aşamadır.

2.6.1. Verilerin dökümü

Bu araştırmada alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynlerden alınan veriler yazılı

izinleri alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme sonrasında ses kayıtları tek tek dinlenmiş ve kelimesi kelimesine bilgisayar ortamında yazıya aktarılmıştır. Verilerin yazıya aktarılma sürecinde Okul Öncesi Öğretmenliği 3. sınıfta okuyan bir öğrenciden yardım alınmıştır. Verilerin geçerliğini ve güvenirliğini sağlamak için; araştırmacı bu dökümleri tekrar dinleyerek kontrol etmiştir. Döküm doğruluğunun ardından, eksik ya da yanlış yazılan sözcüklerde gerekli düzenlemeler yapılarak dökümler son haline getirilmiştir. Yazıya aktarma işlemi yapılırken araştırmacının sorusu, görüşülen her bir katılımcının cevabı olacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

2.6.2. Listeleme ve ön gruplama

Araştırmanın görüşme verileri toplanırken her bir katılımcı ile farklı zamanlarda ses kaydı alındığı için toplamda 18 ses kaydı kaydedilmiştir. Her bir ses kaydı, görüşme yapıldıktan hemen sonra yazıya aktarılmıştır. Ses kayıtları yazıya dökülürken görüşme soruları kalın punto ile yazılmış ve ilk sorudan başlayarak her bir katılımcının cevabı, ilgili sorunun altına yazılarak diğer soruya geçilmiştir. Yazıya geçirilme esnasında araştırmacı tarafından önemli olduğu düşünülen ve tekrarlanan ifadelerin altı çizilerek ön gruplama yapılmıştır.

2.6.3. Azaltma ve eleme

Azaltma ve eleme işleminde kodlama işleminde katılımcıların soruya yönelik cevap içermeyen, görüşmelerde birbirini tekrarlayan, konu ile alakasız, anlaşılması güç ifadeler kodlanmayarak analize dahil edilmemiştir. Azaltma ve eleme işlemi sonucunda analiz dışında kalan ve kodlanan her bir kelime, cümle veya paragraf katılımcıların sorulan olguya yönelik algıları ve deneyimleri olarak kabul edilmiştir.

Araştırma verilerinin kodlandığı, azaltmaların ve elemelerin yapıldığı bu aşamada bloklama ve olgubilimsel azaltma ilkelerine dikkat edilmiştir. Epoche olarak adlandırılan bloklama aşaması araştırmacının olguyu açıklaması için önyargısız olmasını sağlamaktadır (Moustakas, 1994, s.85). Bu aşamada araştırmacı olguyu açıklarken olguya ilişkin kendi deneyimlerini paranteze almış ve katılımcıların algılarını yansıtmaya çalışmıştır. Olgubilimsel azaltmada olgunun genel özellikleri tanımlanırken olgu ile ilgili olmayan, örtüşen, tekrarlayan ifadeler ortadan kaldırılmaktadır. Bu aşamada araştırmacı tarafından katılımcıların konu ile ilgisiz ve tekrarlayan ifadeleri analiz dışında tutulmaktadır. Katılımcıların benzer ifadeleri aynı kod altında toplanarak sadece bir tanesi

analize dahil edilmiştir. Bu işlem sonucunda alan uzmanlarından 216 kod, öğretmenlerden 127 kod ve ebeveynlerden 45 kod olmak üzere toplamda 388 koda ulaşılmıştır.

2.6.4. Gruplama ve kodların tema altında toplanması

Araştırma verileri kodlandıktan sonra, kodlar benzerlik ve farklılıklarına göre bir araya getirilmiştir. Benzer grupta toplanan kodlar, daha geniş bir bakış açısıyla ifade edilen ana kavram ile ifade edilmiş ve böylelikle temalara ulaşılmıştır. Bu işlem sonucunda alan uzmanları ile yapılan görüşmelerden; 2 temaya ve 19 alt temaya, okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden; 2 tema ve 18 alt temaya, ebeveynlerden ise 2 tema ve 10 alt temaya ulaşılmıştır. Araştırmacı bu aşamada yaratıcı dönüşüm ilkesinden yararlanarak her bir katılımcının algı ve deneyimlerinin oluşturduğu ortak anlamları keşfetmeye çalışmıştır.

2.6.5. Kodların ve temaların son haline getirilmesi

Ulaşılan 2 tema ve 19 alt tema geçerlik ve güvenirlik çalışmasıyla son haline getirilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada tez danışmanı eşliğinde bir okul öncesi eğitim alanında, bir program geliştirme alanında uzman iki kişiden yardım alınmıştır. Kodlar ve temalar araştırmanın kuramsal bağlamı ve okul öncesi dönemde müze eğitimi programına ilişkin öneriler geliştirileceği düşünülerek program geliştirmenin amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme- değerlendirme boyutuna cevap verecek nitelikle oluşturulmuştur. Uzmanların kontrolü sonrasında uzlaşıya varıldığı için yeniden kodlama ve temalaştırma yoluna gidilmemiştir. İkinci aşamada kodlar ve temalar olgubilim çalışmasına uygun olacak şekilde katılımcıların okul öncesi dönemde müze eğitimine ilişkin algı ve deneyimlerini ortaya koyacak şekilde yansıtılmaya çalışılmıştır. Tüm bu aşamaların sonucunda verilerin analizi tamamlanmış ve araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. Veri analizi boyunca kullanılan indeksin bir sayfası EK- 8'de örnek olarak paylaşılmıştır.

2.6.6. Kodların ve temaların metinleştirerek sunulması

Araştırma verilerinin okuyucuya sunulduğu evre karmaşık ve uzun bir süreçtir. Olgubilim çalışmalarında verilerin yazıya dökülmesi ve sunumu birey ya da durum temelli yapılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.72). Eğer araştırmaya az sayıda

katılımcı katıldıysa her katılımcı için ayrı başlık altında katılımcının görüş ve deneyimleri verilebilmektedir (Ersoy, 2017, s.123). Ancak, katılımcı sayısının fazla olduğu araştırmalarda katılımcıların deneyimlerini ve algılarını temalar bağlamında vermek okuyucu için daha anlaşılır olacaktır. Bu nedenle, bu araştırmada her bir tema ve alt tema, araştırma sorularına cevap verecek nitelikte metinleştirilmiştir. Bulguların yazımında katılımcıların anlatımları benzerlik ve farklılıklara göre gruplanmıştır. Bu benzerlik ve farklılıklar, katılımcıların düşüncelerini en iyi yansıtacak alıntılar ile desteklenerek yazılmıştır. Böylece veride bakış çeşitliliği sağlanmış ve araştırmanın geçerliliği arttırılmıştır. Bulguların yazımında okuma akıcılığını engelleyecek kısaltma, tablolaştırma gibi işlemlerden kaçınılarak yapılan doğrudan alıntılar sayfa numaraları ile italik yazılmıştır.

2.7. İnandırıcılık

Bu olgubilim araştırmasında inandırılıcılığın nitelikleri yerine getirilebilmesi için çeşitli önlemler alınmıştır (Glesne, 2013, s.63; Ersoy, 2016, s. 96-101; Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.277-283). Bu amaç doğrultusunda alınan önlemler aşağıdaki gibidir:

- Araştırmacı verilerini derinlemesine toplamaya çalışmış ve ayrıntılı betimlemeler yaparak sunmuştur.
- Veriler toplanırken veri çeşitliliğine gidilmiş ve alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler olmak üzere üç farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır.
- Araştırmacı görüşmelerden elde ettiği verileri sürekli okuyup inceleyerek ve verilerin tümüne hakim olmuştur.
- Araştırmanın tüm aşamaları okul öncesi eğitim alanında uzman olan tez danışmanı tarafından denetlenmiştir
- Araştırmacı araştırmanın veri dökümü, veri analizi ve verilerin yorumlanması gibi aşamalarında tutarlı olmaya çalışmıştır.
- Araştırmacının yapmış olduğu kodlamalar, temalar ve yorumlamalar biri okul öncesi eğitim alanında diğeri de program geliştirme alanında uzman iki kişi tarafından kontrol edilmiştir. Kodlayıcılar arası uyuma bakılmıştır.
- Araştırma verileri sunulurkan elde edilen bulgular derinlemesine betimlemeler şeklinde birbirleri ve alanyazın ile ilişkilendirilerek yazılmaya çalışılmıştır.
- Araştırmacı süreç boyunca görüşme tekniğinin ve olgubilim araştırmasının gerektirdiği role bürünerek araştırmasını sürdürmüştür.

2.8. Araştırma Etiği

Araştırmanın türüne ve yöntemine bakılmaksızın insanların katılımcı olarak katıldığı tüm araştırmalarda uyulması gereken bazı etik ilkeler bulunmaktadır. Bunlar; bilinçli onay, gizlilik, özel hayata saygı duymak ve zarar vermemek, aldatmamak/ yanıltmamak ve araştırma verilerine sadık kalmak/ dürüstlüktür.

Bilinçli onay da araştırma öncesinde katılımcılar araştırmanın amacı, önemi, sağlayacağı yararları ve olası riskler bakımından bilgilendirilmektedir. Bu aşamada katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılacaklarının onayı gönüllü katılım formları ile hem sözlü hem yazılı olarak alınmıştır. Araştırmaya katılan alan uzmanları için hem kendilerinden sözlü hem de çalıştıkları kurumlardan yazılı izin alınmıştır. İzin yazıları EK-4 paylaşılmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda ses kaydı yapılacağı, bu kaydın hiçbir yerde kullanılmayacağı ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılabilecekleri anlatılmıştır. Ayrıca araştırmanın veri toplama süreci MEB' e bağlı anaokullarında ve ilkokullarında yürütüldüğü için, MEB'den gerekli izinler alınmıştır. MEB izin yazısı EK-9'da paylaşılmıştır.

Aldatmamak ve yanıltmamak ilkesinde araştırma boyunca katılımcılara her koşulda doğru bilgilendirme yapılacağı ifade edilmektedir. Araştırma süresince tüm katılımcılara araştırmanın amacı doğrultusunda bilgilendirme yapılmış ve sordukları sorulara içtenlikle cevaplar verilmiştir.

Gizlilik ve özel hayata saygı duymak ilkesinde katılımcıların kimlikleri ve bulundukları toplumsal ve kültürel ortamları gizli tutulmaktadır. Bu araştırmada da gizlilik ilkesine uyularak her bir katılımcıya kod isim verilmiştir. Alan uzmanları; Uzman 1, Uzman 2 şeklinde ifade edilirken, öğretmenler; Öğretmen 1, Öğretmen 2, ebeveynler; Ebeveyn 1, Ebeveyn 2 şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma verilerine sadık kalmak/ dürüstlük ilkesinde, verilerin toplanmasında, yazıya aktarılmasında, analizinde ve raporlaştırma sürecinde araştırmanın çıkarı doğrultusunda herhangi bir çarpıtma ya da uydurma yapılmamaktadır. Bu araştırmada da bu ilkeye dikkat edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Alan Uzmanları ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırma süreci boyunca alan uzmanlarından toplanan ve fenomenolojik analiz yoluyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma sorularını cevaplayan 2 tema, 19 alt tema ve 216 koda ulaşılmıştır. Bu temalar, alt temalar ve kodlar EK-8'de verilmiş ve aşağıda detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 1. *Alan uzmanları ile yapılan görüşmelere ilişkin bulgular*

Müze ve Eğitim İlişkisi	**Eğitim Programının Öğelerine İlişkin Görüşler**			
Okul öncesi eğitim programı Çocuk Öğretmen Ebeveyn	**Amaç**	**İçerik**	**Öğrenme Öğretme Süreci**	**Ölçme ve Değerlendirme**
			Öğrenci Rolleri	Geleneksel ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri
			Yaş	Alternatif ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri
			Öğretmen Rolleri	
			Öğrenme Ortamı	
			Öğretim yöntem, teknik ve stratejiler	
			Etkinlikler	
			Müze öncesi yapılan etkinlikler	
			Müzede yapılan etkinlikler	
			Müze sonrası yapılan etkinlikler	

3.1.1. Müze ve eğitim ilişkisi

Müze ve eğitim ilişkisi teması altında 4 alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar; *okul öncesi eğitim programı*, *çocuk, öğretmen* ve *ebeveyn* dir**.**

3.1.1.1. Okul öncesi eğitim programı

Okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişki, alan uzmanları tarafından *esneklik ve disiplinler arası* alan olarak ifade edilmiştir.

Esneklik, okul öncesi eğitim programının özelliklerinden biridir. Okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi ilişkisi düşünüldüğünde Uzman 4 şunu demiştir: ‘‘*O zaman bizim programımız esnektir. Öğretmen çok kolaylıkla bir müzeye, galeriye, bahçeye gezi düzenleyebilir.*’’ *(s.2, st.39-41).* Benzer şekilde Uzman 5 ise okul öncesi eğitim programında bulunan alan gezilerini ifade etmiş ve ‘‘*Aslında şu an ki okul öncesi eğitim programı içerisinde okul dışı geziler var. O okul dışı gezileri müzelere uygulanabilir.*’’ demiştir *(s.13, st.3-4).*

Diğer yandan Uzman 3 ise, okul öncesi eğitim programında müze eğitiminin açıkça yer almadığını anlatmış ve şunu söylemiştir: ‘‘*Öğretmenin vicdanında varsa müze eğitimi yapılacak yoksa yapılmayacak. Programda müze eğitimi yap diyen çokta bir şey yok ki.*’’ *(s.12, st. 41-43).*

Uzman 6 ise okul öncesi eğitim programının esnekliğinin yanı sıra müze eğitiminde örnek etkinliklerin bulunması gerektiğini ifade etmiş ve şunu söylemiştir: ‘‘*Bu esnekliğin içine müze ile ilgili örnekler bence eklenebilir. Ama şu an var olan programı konuşuyorsak eğer, var olan programın doğru anlaşılması zaten müze eğitimini getirecektir.*’’ *(s.16, st.16-19).*

Disiplinler arası, okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi programı arasındaki ilişkiyi anlatan bir diğer özelliktir. Uzman 3, bu ilişkiyi şu sözlerle anlatmıştır:

> ‘‘*…Buna açık. Çünkü her şey disiplinler arasında aslında. Hiçbir şey tek bir disiplinin altında kaskatı durmuyor, hele ki okulöncesinde. Hayata dair her şey birbiriyle ilintiliyse eğer, müzelerdeki her konu başlığı ya da nesneler birbiriyle ilinti içinde, çocuk için bir yaratıcılık çalışmasına dönüşebilir.*’’ *(s.7, st.11-14).*

Uzman 6, müzeye gitmenin bir günlük yaşam deneyimi olduğunu anlatmış ve okul öncesi eğitim programıyla ilişkisini şu şekilde kurmuştur:

> ‘‘ *...Hatta program şunu da söylüyor: ‘’Öğrenme yaşantılarını çeşitlendirilmesi gerekiyor ve günlük yaşam deneyimlerinin öğrenme amaçlı kullanılması gerekiyor. Bir müze gezisi, günlük yaşam deneyimidir bence zaten. Onun doğru şekilde kullanılması önemli. O yüzden programa eklemek değil ama programda etkinliklerle ilgili açıklamalar var. O açıklamalar bölümüne belki bununla ilgili bir açıklama eklenebilir.*’’ (*s.15, st.20-24).*

3.1.1.2. Öğretmen

Müze ve eğitim ilişkisinin öğretmene yararları alan uzmanları tarafından *kişisel ve mesleki gelişimini sağlama ve mesleki tatmin (3), öğrenme ortamını çeşitlendirme (1), öğretim yöntemi ve teknik çeşitliliğini sağlama (1), müze gezme kültürünü ve bilgisini kazanma (1), kültürü öğrenme (1)* olarak beş farklı şekilde ele alınmıştır.

Kişisel ve mesleki gelişimi sağlama ve *mesleki tatmin duyma* üç uzman tarafından ifade edilmiştir. Uzman 3 bunu şu şekilde dile getirmiştir: ‘‘…*Kendisi de öğrenecek, kendisi de gelişecek. Kendisi de öğreniyor ama gerçek öğrenmeleri sağladığında mesleki tatmini duyacaksa eğer, müze eğitimi öğretmene çok büyük tatmin aracı bence* derken *(s.3, st. 4-5)* Uzman 5 ‘‘*Ben de geliştim. Hala da gelişiyorum. Her bir uygulamada yeni yeni şeyler keşfediyorum. Aynı şey eğitimci için de söz konusu*’’ demiştir. *(s.2, st.24-26).* Uzman 4 ise müzelerin öğretmeni beslediğini şöyle anlatmıştır: ‘‘*Öğretmen bazen çok okulunda kalıyor. O zaman nasıl besleneceğiz? Kişi olarak sen kendini nasıl güncelleyeceksin? Senin gitmen gerekiyor bir yerlere. İnternet sitesine bakman gerekiyor. Türkiye’de ya da yurtdışında.*’’ *(s.8, st.42-44).*

Diğer yandan müzelerin eğitimde kullanılmasının öğretmene bir başka faydası ise öğrenme ortamını çeşitlendirme olduğu ifade edilmiştir. Uzman 4 bunu şu şekilde dile getirmiştir:

> ‘‘*…Bunlar hep bizim aslında örgün eğitimde bulunmayan ama yaygın eğitimde ve informal dediğimiz öğrenme ortamlarını kapsadığı için o mekanların da çok kıymetli olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle öğretmenlere bu anlamda eğitimde öğrenme ortamlarının çeşitliliğini arttırmak adına bence bu şekilde verebiliriz.* ’’ *(s.1, st.35-39).*

Müze eğitimi öğretmene *öğrenme ortamını çeşitlendirme* dışında *öğretim yöntem ve teknik çeşitliliğini* de sağlamaktadır. Uzman 6 bu düşüncesini şöyle dile getirmiştir*:*

> ‘‘*Öğrenme sürecini özellikle yaratıcı ve işini iyi yapan bir öğretmenin çok farklı kaynaklara ve farklı yöntem, tekniklere başvurması lazım öğrenme sürecinde. İşte o farklı yöntem, teknikleri kullanabilmesi için uygun bir ortam, kaynak anlamında da çok farklı çocukların ilgisini çekebilecek, öğrenme yaşantılarını zenginleştirecek iyi bir kaynak aslında.*’’ *(s.2, st. 12-16).*

Bunun yanı sıra müze eğitimi öğretmene, *müze gezme kültürü ve bilgisi* kazandırmaktadır. Bu durumu Uzman 2 şu cümlelerle anlatmıştır:

> ‘‘*Geçen senelerde Ankara’da böyle bir çocuk dostu müze programı yaptık. O kapsamda bir kısım başka branşlardan öğretmenler, zaten müze ile ilgili bir öğretmenlik alanı yok biliyorsunuz. Polatlı Gordion Müzesi’ne götürdüm. Vallahi neredeyse eserlerin durduğu şeyi devireceklerdi. Dolayısıyla öğretmenlerimiz müze gezmiyorlar. Öğretmenlerin müze kültürü yok, müze bilgisi, müze görgüsü yok. Onun için öğretmenlerin çocuklardan çok daha fazla eğitilmesi lazım*.’’ *(s.2, st.20-26).*

Kültürü öğrenme, müze eğitiminin öğretmene sağladığı bir diğer yarardır. Uzman 5 bu konudaki düşüncelerini şöyle özetlemiştir:

> ‘‘*Yalnızca kendi kültürünü değil, kültürün ne olduğunu öğreniyor. Kültür, çok değişken bir şey. O değişimi, tarihsel boyut dediğim olay o…Kültürü değiştiren dinamiklerin*

ne olduğu, bunun tartışılması, bu değişimde neler ortaya çıkmış, bunların görülmesi ve insanın tabi ki yaratıcı düşünmesiyle ortaya çıkan birçok buluşla dünyanın değişmesi. Bütün bunlar o nesnelerde gizli…Ve bu nesneleri çözerken de ait oldukları tarihi yapıyı, sosyal yapıyı, kültürü çözmeye çalışıyor. Bu da insanları müthiş geliştiriyor. Kendi kültürünü de genel olarak farklı kültürler içerisinde oturtuyor.'' *(s.2, st. 39).*

3.1.1.3. Çocuk

Müze ve eğitim ilişkisinin çocuğa sağladığı yararlar uzmanlar tarafından çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bunlar; *somutlaştırma (2), öğrenme ortamını çeşitlendirme (2), çocuğa birey olma hakkını verme (2), geçmiş bağlamı anlama ve geleceği tasarlama (2), biçim- anlam ilişkisini keşfetme (2), hissederek öğrenme (1), sosyal becerilerini geliştirme (1), problem çözme becerisini geliştirme (1), bilinçli sanat ve kültür tüketicisi olma (1), hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirme (1), estetik bilinci geliştirme (1), merak duygusu uyandırma (1) ve eğlenerek öğrenme (1) dir.*

Müze eğitiminin çocuğa sağladığı en önemli yararların biri somutlaştırmadır. Uzman 5 ve Uzman 6 tarafından benzer şekillerde dile getirilmiştir. Uzman 5 bu konuya ilişkin düşüncesini ''*Soyut olan bir şeyi, somut bir nesneyle algılamaya, öğrenmeye çalışıyoruz. Ve o nesnelerde müzelerde karşımızda.*'' *(s.3, st.28-29)* şeklinde ifade ederken Uzman 6 ''*Soyut kavramları somutlaştırma alanı ve aslında farklı birçok kaynaktan ulaşamayacağı bilgilere de ulaşma alanı olarak düşünüyorum.*'' şeklinde ifade etmiştir. *(s.1, st. 38-39).*

Müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlardan bir diğeri *öğrenme ortamını çeşitlendirme*dir. Uzman 1 bu durumu şu cümlelerle ifade etmiştir:

''*Öğrenciye ise farklı bir ortamda eğitim alması, estetik nesneleri bulması, müzenin atmosferi, müzenin bahçesi, çevresi, müzede satılan nesneler ve kütüphanesi öğrenciye yeni ufuklar açacağı düşüncesindeyim.*'' *(s.1, st. 26- 28).* Uzman 4 ise müzelerin öğrenme ortamını çeşitlendirmesini ''*Yani sadece biz okuldan öğrenmiyoruz. Her yer bizim için öğrenme ortamı*.'' şeklinde ifade etmiştir. ''*(s.5, st.16-17).*

Müze eğitiminin uzmanlar tarafından dile getirilen bir başka yararı *birey olma hakkını çocuğa vermedir.* Uzman 4 bu durumu ''*…Çocuğun kültürel gelişimi, karakter gelişimi, kişilik gelişimi de müze ortamında sağlanabilir ve birey olma hakkı da veriyoruz çocuklara.*'' *(s.5, st.15-16)* şeklinde ifade ederken Uzman 2 ''*… Bir kere müze çocukların kendiliğinden öğrenme ortamını gerçekleştirdiği bir ortam olabilmeli. Yani*

bir müze eğer bunu sağlayabilir ise çocuk kendi başına da öğrenmeyi gerçekleştirebilmeli müze ortamında.'' şeklinde ifade etmiştir. *(s.1, st. 26-29).*

Geçmiş bağlamı anlama ve geleceği tasarlama, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların bir diğeridir. Uzman 5 bu durumu şu cümlelerle özetlemiştir:

> ''*…Şimdiki baltayı düşünecek olursanız, şimdiki toplumda neye yarar, ne işe yarar, kim kullanır, gerçekten o zamanki gibi birincil işlevi önemli bir kullanım nesnesi midir? Yani bütün bunları o nesne üzerinden çözüyoruz… Bunların ötesinde de tabi değişim devam ediyor. Dolayısıyla gelecekte de ne olacak, geleceğin tasarlanması açısından yalnızca geçmişe yapışıp kalmak ya da geçmişle günümüz arasını değerlendirmek değil. Bir de tasarım yapabilmek gerekli.*'' *(s. 3, st.41-48).*

Uzman 3 ise benzer şekilde bu konudaki görüşlerini şöyle açıklamıştır:

> ''*… Bugün benim için herhangi bir sürahi bu. Su koyduğum şey ama o dönemdeki insan için başka işlevleri vardı. O işlevlerini algılayabilmesi için bağlamı hissetmesi gerekiyor. Aslında oradaki bir testiye bakarken çocuk, bir Arkeoloji Müzesinde eski döneme ait bir testiye bakarken, onun o dönem için nasıl bir işlevi olduğunu öğrendiği zaman, o dönemin bağlamını kavrayabiliyor. Bu da çok önemli… Geçmişi anlamada, bağlamı algılamasında, geçmişi geleceğe yordamasında bugünden geleceğe yordamalar yapmasında çocuğa çok büyük etkileri var. Çocuğa en büyük katkısı bu.*'' *(s.1, st.40- 49).*

Biçim- anlam ilişkisini keşfetme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların biridir. Uzman 4 bu konudaki deneyimlerini şu şekilde aktarmıştır: ''*…Oraya gittiğinizde herhangi bir eserin, herhangi objenin, herhangi yerleştirmenin önünde durduğunuz zaman o sorunun cevabını size veren ipuçlarını yakalıyorsunuz ve bu sizin hayatınızı anlamlandırmanızı, problemlerinizi daha kolay çözebilmenizi ve yeni bir bakış açısıyla bakmanızı sağlıyor.*'' *(s.2, st. 11-15).*

Uzman 5 ise bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

> ''*…Çünkü nesneler üzerinden yaparak yaşayarak deneyerek gözlemleyerek birçok yöntemler kullanılarak ama o nesneyi çözümleme durumunda öğrenciler, benim en çok önem verdiğim de o dur; biçim anlam ilişkisi. O biçimin içerdiği anlam vardır. O anlamı keşfetme zaten. Çok önemli bir bireyin, bir çocuğun algılaması.*'' *(s.1, st.18- 23).*

Müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlardan bir diğeri *hissederek öğrenme*dir. Uzman 3 bu konudaki düşüncelerini şöyle aktarmıştır:

> ''*…Hissederek öğrenmek istiyorsak eğer, çocukların hissetmesini istiyorsak müze eğitim anlamında çok önemli bir kurum. Kullanılması gereken bir kurum…Aslında hissederek öğrenme, en kalıcı öğrenme. Yaparak yaşayarak öğrenme, evet, tamam. Bunu her zaman söylüyoruz. Müzelerin en büyük katkısı belki bu. Yaparak yaşayarak öğrenme ama ben buna daha çok hissederek öğrenme diyorum çocuk için en önemli bağına*.'' *(s.1, st.25-34).*

Sosyal becerileri geliştirme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların biridir. Uzman 2 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Birlikte bir öğrenme ortamı sağlamış oluyor. Dolayısıyla hem sosyal becerilerini geliştiriyor. Hem kendine güvenini sağlıyor.*’’ *(s.1, st. 39- 40).*

Problem çözme becerisini geliştirme, Uzman 2’ye göre müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların bir diğeridir. Uzman 2 bu konudaki ifadelerini şu cümlelerle özetlemiştir:

> ‘‘*…Dolayısıyla problem çözme, asıl önemlisi problem çözme becerisinin çok önemli bir beceri olduğuna inanıyorum…Belki ona uygun gene bir rehber, öğretmen eşliğinde sorular oluşturabilecek biçimde geniş uçlu, açık uçlu sorular oluşturacak biçimde bir öğrenme planlanır ise müze iyi bir problem çözmeye de iyi bir araç olabilir.*’’ *(s.1, st.42, s.2, st.9-12).*

Bilinçli sanat ve kültür tüketici olma, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların biridir. Uzman 3 bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

> ‘‘ *…Yine müzenin en önemli katkısı diyecek olursak olursak; çocuklara kültür ve bilinçli kültür, sanat tüketiciliği aşılıyor. Yani çocuğun dışarıda gezerken sadece Avmlerde ve oyun alanlarında gezmesinin haricinde bir müzeye gitmesini istemesi, onun kültürel bir varlık haline dönüşmesi ve o kültürel bilincin oluşmasını sağlıyor. Aslında bugün en önemli ihtiyaçlarından birisi; bilinçli sanat tüketicisi ve bilinçli kültür tüketicisi olmak.*’’ *(s.2, st. 22-28).*

Hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirme müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların bir diğeridir. Uzman 3, bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*…Çünkü o nesnelerin bağlamlarını, geçmişten günümüze uzamsal olarak kurgularken kafasında hayal gücünü de geliştiriyor, yaratıcılığını da çok geliştirecek bir durum. Gelecekte nasıl olabileceğini hayal ediyor. Yaratıcılığını geliştiriyor.*’’ *(s.2, st.7-10).*

Estetik bilincini geliştirme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların biridir. Uzman 3, bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir:‘‘*Estetik bilincini geliştiriyor. Bu da çok önemli. Çünkü o nesnelerin her zaman için güzel yapılmaya çalışıldığını görmesi, yani her şeyin güzellik bağlamında da olduğunu görmesi, çocuğun estetik bilincine de çok büyük katkı sağlıyor.*’’ *(s.2, st.10-13).*

Merak duygusu uyandırma, müze eğitiminin çocuğa sağladığı ve uzmanların değindiği yararların diğeridir. Uzman 3 bu konuda şunları söylemiştir: ‘‘*Müze eğitiminin en önemli katkılarından biri merak duygusunu geliştiriyor. Aslında yaratıcı insan yetiştirmek için ilk koşul meraktır. Merakını uyandırması için de müzeler biçilmiş kaftan yerler yani.*’’ *(s.3, st.39-41).*

Eğlenerek öğrenme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlardan biridir. Uzman 5 bu konudaki düşüncelerini ‘‘*Eğlenerek öğreniyorlar. Farklı bir öğrenme modelinin içindeler. Çocuklar keyif alıyor. Keyif aldıkları anı unutmuyorlar.*’’ şeklinde aktarmıştır. *(s.1, st. 31-33).*

3.1.1.4. Ebeveyn

Müze eğitiminin öğretmene ve çocuğa sağladığı yararlar kadar ebeveyne sağladığı yararları da bulunmaktadır. Bu durum, uzmanlar tarafından üç şekilde ele alınmıştır. Bunlar; *ebeveyne müze kültürünü aşılama (3), çocuğu ile kaliteli vakit geçirme (2), ebeveyn yollu topluma ulaşma (1)* dır.

Ebeveyne müze kültürünü aşılama, müze eğitiminin ebeveyne sağladığı yararlardan biridir. Uzman 2 bu konudaki deneyimlerini şöyle aktarmıştır*:*

> ‘‘*…Mesela Topluma Hizmet uygulamaları dersinde bir köy okuluna gittik. Önce çocuklar ile eğitim okulda yaptık. Sonra aldık onları, Meclis Müzesi’nde, Cumhuriyet Müzesi’nde çalışma yaptık. Hem oyunlar, hem etkinlikler. Öbür haftaya da anneleri aldık. Anneler ile eğitim yaptık. Çok etkilendiler. Çok hoşlarına gitti. Çocukluğumuza döndük, okul yıllarımıza döndük dediler. Bunun çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Artık sadece çocuğu değil, anne babayı da eğitmek gerekiyor mümkünse.*’’ *(s. 12, st. 27- 34).*

Uzman 3 ise bu konudaki düşüncelerini şöyle özetlemiştir:

> ‘‘*…Eğitim yoluyla yaparsak çocuk da ailelerini eğitecek. Bence bu şeyden başlaması gerekiyor. Okullar çocukları götürecek, çocuklar dışarı çıktığında ‘Aa anne baba, ben buraya gezmiştim. Hadi bir daha gezelim.’ diyecek. Bunu istemeye başlayacak. Aileler de dışarı çıktığında sadece Avmye gidelim diye düşünmeyecek de çocuğunu müzeye götürmek isteyecek gibi. Bu bir aşamalı döngü aslında.*’’ *(s. 2, st.34-39).*

Uzman 6 ise bu konudaki görüşlerini şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*…Çünkü eğitimci sadece öğretmen olmuyor. Hatta ilk eğitimci aile. Anne babalara müze kültürünü aşılamak gerekiyor. Önce müzeye neden gidilir, müze neresidir, orada neler yapılabilir? Çünkü müze ziyareti konusunda da acaba ailelerimiz, ne kadar müze ziyareti yapıyorlar, yapıyorlarsa çocuklarıyla ne kadar yapıyorlar, çocuklarıyla yapıyorlarsa nasıl yapıyorlar?*’’ *(s. 4, st. 27-31).*

Çocuğu ile kaliteli vakit geçirme, müze eğitiminin ebeveyne sağladığı yararların bir diğeridir. Uzman 5 bu konudaki deneyimlerini şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*…Yani ben kendi oğlumu büyütürken hava yağmurluysa mutlaka müzeye giderdik ve zaten kendisi de çok alışkındı. Rahmi Koç Müzesi’ne gidelim derdi sürekli. Eğleniyordu orada. Bizim için müze şey değildi yani, görev gibi gidilen yer değildi. Eğlenme yeriydi oğlum için. Öyle bir şey yaptık. Tohum attık diyelim.*’’ *(s.7, st. 4-7).*

Uzman 1 ise bu konudaki görüşünü şöyle dile getirmiştir: ‘‘…*Önemli olan bir yere götürmek. Avmye götüreceğine müzeye götürsün. Orada çocuk çok daha fazla şey öğrenecektir.*’’ *(s.4, st.24-25).*

Ebeveyn yollu topluma ulaşma, müze eğitiminin ebeveyn dışında dolaylı sağladığı yararlardandır. Uzman 4 bu konudaki deneyimlerini şöyle dile getirmiştir:

> ‘‘…*Bizim çevremize de faydamız var. Biz dedik ki öğrencilerimize: ‘’ Bakın, siz gittiğiniz zaman, bir arkadaşınızla gideceksiniz, yararlanacaksınız o müzeden. Bu iyi bir şey. Mesela aile olanlar var aralarında. Çocukları olanlar var. Aileleriyle birlikte gittiklerini söylediler bana. Hocam hafta sonu yapacak aktivite arıyoruz, bu geldi diyorlar.*’’ *(s.9, st. 30-34).*

3.1.2. Eğitim programının öğelerine ilişkin görüşler

Bu başlık altında okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve ölçme değerlendirme öğelerine ilişkin düşüncelere yer verilecektir.

3.1.2.1. Amaç

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin amaçları uzmanlar tarafından çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır**.** Bu amaçlar; sosyal-duygusal gelişime yönelik olarak; *estetik bilinci ve yaratıcılığı geliştirme (3), olumlu müze algısına sahip olma (2), kültürel ve evrensel değerleri bilme (2),* dil gelişimine yönelik olarak; *sözcük dağarcığını geliştirme (1), soru sorma becerisini geliştirme (1),* bilişsel gelişimine yönelik olarak; *araştırma, keşfetme becerisi ve ve merak duygusunu geliştirme (2), problem* çözme *becerisini geliştirme (1), zaman kavramını kazanma (1) dır.*

Uzmanların çoğu, yapılacak bir müze eğitiminin amaçlarının okul öncesi eğitim programının amaçlarıyla paralel olması gerektiğini ifade etmiştir. Uzman 4, bu konudaki deneyimlerini şöyle özetlemiştir:

> ‘‘*Okul öncesi eğitim programının amaçlarını mutlaka alıyoruz. Bunlardan bağımsız bir biçimde yürüyelim gibi bir yaklaşımımız yok. Mutlaka o amaçları almak, kazanım ve göstergeleri almak, kazanım ve göstergeler bize bir çerçeve sunuyor. Bence iyi de. Bu çerçevenin içine bir şeyler yerleştirme şansınız var. Biz onun içerisini doldurabiliriz. Onun dışına çıkmamak gerektiğini düşünüyorum. Bizim gelişimsel olarak verdiğimiz her şeyi kapsayan bir program o.*’’ *(s.7-8, st.43-51).*

Estetik bilinci ve yaratıcılığı geliştirme, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçlardan biridir. Uzman 2 bu konudaki görüşlerini şöyle özetlemiştir:

‘‘*…Yaratıcı düşünceye hizmet edecek, ondan sonra eleştirel düşünce ve soru sorma becerisini geliştirecek ve estetik, güzellik duygusuna da hitap edecek. Yani okul öncesi yaşlarda eğitiminde buna dönük olması, yani okuma-yazma diğer akademik becerilerden öncelikle bunlar olması gerektiğine inanıyorum ben.*’’ *(s.7, st. 1-5).*

Olumlu müze algısına sahip olma, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçların bir diğeridir. Uzman 2 bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*Birincisi müzenin sıkıcı bir yer olmadığını çocuk anlamalı, çocuk müzeyi sevmeli, müzede bulunmaktan zevk almalı*.’’ (*s. 6, st.32-33).* Uzman 4 ise bu konuda şunları söylemiştir:

‘‘*…Bizim yetişkin olarak şu an genel bir fikrimiz var: ‘Müze sıkıcı yerlerdir’ fikrini biz aslında okul öncesi dönemden itibaren değiştirme şansımız oluyor. Eğer böyle öğretim yöntem ve tekniklerini farklılaştırabilirsek ve zenginleştirebilirsek çocukların müzeler ile ilgili fikirleri dört duvardan ibaret, sıkıcı yerler olmayacaktır.*’’ (*s.5, st. 1-4).*

Kültürel ve evrensel değerleri bilme, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçlardan biridir. Uzman 6 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır:

‘‘ *…Çünkü MEB’in değerler eğitimi ile programında sevgi, saygı, arkadaşlık, iş birliği gibi kavramlar var. Evet, okul öncesi çocuklarının bunu kesinlikle kazanması gerekiyor ama bir tarafta bunlar çok soyut. Bunu öğretmen nasıl verecek çocuğa? İşte, tüm bunların kazanılmasında bile bazı müzelerin çok işlevsel olacağını düşünüyorum.*’’ *(s.5, st. 34-38).*

Uzman 4 ise değerlerin farklı bir boyutunu vurgulamış ve bu konuda şunları dile getirmiştir: ‘‘*…Kültürel değerler ya da küresel değerler, yerel ya da global anlamda. Bu anlamda müzeler güzel çalışmalar yapıyorlar.*’’ *(s.8, st.10-11).*

Sözcük dağarcığını geliştirme, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçların bir diğeridir. Uzman 6 bu konudaki görüşünü şu örnekle açıklamıştır:

‘‘*…Çok değişik müzeler var. Örneğin; Balmumu heykeller müzesi. Eskişehir örneğinden gidelim. Balmumu, heykel, müze. Üç şeyi verebilecek bir ortam….Ama bunun tepe kavramı olarak düşünürsek yeni beceri, yeni kelime ve yeni kavramlarda düğümleniyor. Yani gelişimlerini desteklemenin yanında çocuklara yeni kavramlar, yeni sözcükler ve yeni beceriler edinmesi anlamında amaçların belirlenmesi gerekiyor.*’’ (*s.5, st. 19-25*).

Soru sorma becerisini geliştirme, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçlardan biridir. Uzman 2 bu düşüncesine yönelik şunları söylemiştir:‘‘*…Bir diğeri problem çözme ve soru sorma becerilerini geliştirmesi lazım. Ben bunu çok önemsiyorum. İyi soru sorma, açık uçlu, açımlayıcı soru sorma, düşünme biçimlerini geliştirmesi lazım ve problem çözme becerilerini geliştirmesi lazım müzenin.*’’ *(s.6,st. 36-38).*

Araştırma, keşfetme becerisini ve merak duygusunu geliştirme, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçların bir diğeridir. Uzman 5 bu konuda şunları dile getirmiştir: ‘‘*...Olaylara farklı bakabilme yeteneklerinin olması gerekir. Karşılaştırma yeteneklerinin olması gerekir. Yeni bir şeyi keşfetme yollarını deneyebilecek becerilerini geliştirmiş olması gerekir.*’’ *(s.6, st.1-2).*

Diğer taraftan, müze eğitiminin merak duygusunu geliştirmesi gerektiğini söyleyen Uzman 2 şunları söylemiştir: ‘‘*…Böyle eğlenceli etkinliklerin yapıldığı bir oyun ve eğlencenin alttan alta öğrenmenin sağlandığı, gizli olarak öğrenmenin de sağlandığı, merak duygusunu gidermeye çalıştığı bir yer olarak düşünüyorum okul öncesinde.*’’ *(s.6, st. 43-46).*

Problem çözme becerisini geliştirme, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçların biridir. Uzman 2 problem çözme becerisini vurgulayarak şunları söylemiştir: ‘‘*…Belki ona uygun gene bir rehber, öğretmen eşliğinde sorular oluşturacak biçimde bir öğrenme planlanır ise müze, iyi bir problem çözmeye de araç olabilir.*’’ (*s.2, st. 9-12).*

Zaman kavramını kazanma, müze eğitimi programında yer alması gereken amaçların bir diğeridir. Uzman 5 bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*Hep şunu söylüyoruz. Zamanı öğrensin diyoruz. Çocuk için zaman kavramı o kadar uzak ki çocukların yaşamında.*’’ *(s.5, st.28-29).*

3.1.2.2. İçerik

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının içeriği belirlenirken uzmanlar üç boyuta dikkat edilmesi gerektiğini söylemiştir. Bunlar; programa yönelik olarak; *okul öncesi eğitim programı (5),* çocuklara yönelik olarak; *çocukların yaş ve gelişim özellikleri (2),* müzeye yönelik olarak*; müzenin koleksiyonu (2) ve müzeye ulaşılabilirlik (2) tir.*

Okul öncesi eğitim programı, bir müze eğitimi programının içeriği belirlenirken öğretmenin dikkat etmesi gereken boyutlardan biridir. Uzman 1, Uzman 3 ve Uzman 5 bu durumu benzer şekillerde ele almıştır. Uzman 1 bu konuda şunları söylemiştir: ‘‘*Okul öncesi dönemdeki müze eğitiminin içeriği, okul öncesi eğitim programına göre olmalıdır. Çünkü zaten çocuğa göre hazırlanan program vardır. Onu destekler nitelikte olması gerekir.*’’*(s.3, st.31-33).* Uzman 3 ise bu konuyu şöyle desteklemiştir: ‘‘*Yani okul öncesinde öğretilecek her şey, her konu okul öncesi eğitim programında yer alan her şey, her müzeye göre bana göre uyar.*’’ *(s.6, st.21-22).*

Diğer yandan Uzman 5 bu konuyu şu örnekle özetlemiştir:

> ‘‘*…Şimdi barınma deyince ya da giyim deyince ilk başta İstanbul Arkeoloji Müzesi’nden başladık. Oradaki insanlar hangi evlerde oturuyorlar, nasıl giyiniyorlar? Ardından değişik müzelere gittik. İşte en sonunda Beylerbeyi Sarayı’na, en sonunda saray. Sonra günümüzde ne giyiliyor, nerede barınılıyor? Yani, bunların hepsi okulöncesi çocuklarını ilgilendiren konular. Ve kendi ilgilendikleri konular bağlamında yapılan programların olması gerek.*’’ *(s.6, st.22-27).*

Çocukların yaş ve gelişim özellikleri, bir müze eğitimi programının içeriği belirlenirken öğretmenin dikkat etmesi gereken boyutların bir diğeridir. Uzman 2 bu konuda şunları dile getirmiştir: ‘‘*…Sonra o programdan başka çocukların gelişim özelliklerine dönük olarak tabi bir program düzenlenmesi lazım.*’’ *(s.7, st.10-11).*

Diğer taraftan Uzman 4 ise okul öncesi dönem çocuklarına olumsuz örnek davranışların verilmemesi gerektiğini söylemiş ve şu örneği vermiştir:

> ‘‘*… Askeri müze var. Bildiğim kadarıyla orada daha çok silahlar var. Savaş eşyaları, objeleri var. Öyle bir ortam okul öncesi dönem için uygun olmayabilir ama oraya 11 yaşından sonra soyut kavramları algılayabilecekleri, eleştiri yapabilecekleri gruplar için olabilir. Ama okul öncesi dönem için, onlar çok yaşadıkları etkisinde kaldığı için çok uygun olmayacaktır böyle bir müze.*’’ *(s.10, st.18-23).*

Bir müze eğitimi programının içeriği belirlenirken öğretmenin dikkat etmesi gereken bir diğer boyut *müze koleksiyonudur*. Uzman 2 içerikte müze koleksiyonunun önemli olması dışında bu koleksiyonun çocuğa nasıl verildiğinin önemli olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: ‘‘*…Müzenin koleksiyonu önemli ama müzedeki bu koleksiyonu anlatacak asıl eğitimci önemli yani.* ’’ *(s.7, st.29-30).*

Uzman 6 ise benzer bir ifade ile bu düşünceyi şöyle desteklemiştir: ‘‘*…O nedenle öğretmenin aracı, kullanacağı müzeye göre tamamen değişebilir. Onun için ‘Kesin şu olmalı, şu olmalı, şu olmalı’ diye çizgilerini çizmenin çok mümkün olmadığını düşünüyorum ben.’’ (s.6, st.21-23).*

Uzmanlar tarafından benzer şekilde dile getirilen ve müze eğitimi programının içeriğini belirleyen bir diğer boyut da *müzeye ulaşılabilirliktir*. Uzman 5 bu konuda şunları aktarmıştır: ‘‘*…Etrafında ne varsa yani. Eskişehir’de birisi, bir Lületaşı müzesini kullanır. Başka bir şey ile ilgilenmez yani. Bu yok diye düşünmez. Ne varsa onunla ilgili bir program yapabilir.*’’ *(s.10, st. 27-29).*

3.1.2.3. Öğrenme öğretme süreci

Okul öncesi dönemde yapılacak müze eğitimi programının öğrenme öğretme sürecinde;

öğrenci, öğretmen rollerinin ve öğrenme ortamının nasıl olması gerektiğine, kullanılabilecek öğretim yöntem, teknik, stratejilere ve yapılabilecek etkinliklere yer verilecektir.

3.1.2.3.1. Öğrenci rolleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde alan uzmanlarının beşi çocukların süreçteki rolünü *aktif olmak* şeklinde ifade etmiştir.

Çocuğun süreçte aktif olması, Uzman 6 tarafından şöyle dile getirilmiştir: ‘‘*... Biraz önce söylediğim gibi, yöntem ve teknik çocuğun orada oynayabileceği, keşfedebileceği ortam yaratılırsa direk o dikkat süresi uzayacaktır zaten.*’’ *(s.9, st.12-13).* Uzman 4 ise konuda şunu demiştir: ‘‘*Duyuları ne kadar aktivitede işin içine katarsak o kadar çok hem zengin öğrenme yaşantısı sunmuş oluyoruz.*’’ *(s.11, st. 23-24).* Uzman 1 süreçte çocuğun aktif olması gerektiğini şöyle vurgulamıştır: ‘‘*Bana göre okul öncesi çocuğu müzelere götürüldüğü zaman, öyle rehberli tur falan yapılmaması gerekir. Müzeden bir ya da iki nesne seçilir. O nesneyle ilgili çocuk bilgilendirilir. Orada etkinlik yapar, drama çalışmaları yapar, oyunlar oynar, resimler çizer.*’’ *(s.3, st.1-4).*

Uzman 5 ise bu konuda şunu demiştir*:* ‘‘*... Çünkü nesneler üzerinden yaparak yaşayarak deneyerek gözlemleyerek birçok yöntemler kullanılarak ama o nesneyi çözümleme durumunda öğrenciler.*’’ *(s.1, st.18-20).*

Diğer yandan Uzman 3 bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Yurt dışında hangi müzeye girdiysem ben hepsinde mutlaka bir çocuk grubu gördüm. O çocuk grubu içeride koşuyor, bir şeyler yapıyor, nesne bulmaca oynuyorlar.*’’ *(s.5, st.20-22).*

3.1.2.3.2. Yaş

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının kaç yaşta yapılabileceğini alan uzmanları çeşitli şekillerde ele almıştır. Uzmanların çoğu, çocuğun *ne kadar erken* yaşta müze ile tanışırsa o kadar iyi olacağını belirtmiştir.

0-1 yaş dönemi, Uzman 2’ye müze eğitiminin başlayabileceği dönemdir ve Uzman 2 bu konudaki gözlemini şöyle aktarmıştır: ‘‘*...Dolayısıyla müzelerde de bebekler içinde Batı’da görüyorsun çocuğu sırtına alıyor, omzuna alıyor ve çocuklar hiç gıkını da çıkarmadan gezebiliyorlar.*’’ *(s.8, st. 1-2).* Benzer şekilde Uzman 4’de şunu söylemiştir: ‘‘*…Hiç öyle değil, daha erken. Mesela ben Sabancı Müzesi’nden biliyorum ki doğdukları andan itibaren bebeklerini getiriyor anne babalar.*’’ *(s.11, st.1-2).*

2 ve üstü yaş, Uzman 5' e göre müze eğitiminin başlayabileceği yaş dönemidir. Uzman 5 bu konudaki düşüncesini şu örnekle aktarmıştır:

''*…Ama dediğim gibi, 2 yaşındaki bir çocuğu Oyuncak Müzesi'ne götürebilirsin. Hatta bence Balmumu Heykelleri Müzesi'ne bile götürebilirsin. Orada çünkü yaşayan ya da kaybettiğimiz insanların balmumundan heykelleri var. Onları tanımak, onların yaptığı çalışmadan yola çıkmak, örneğin; Barış Manço'nun eski programlarından bir tanesini izletseniz, çocuklar şu an medya canavarı zaten. Hiç olmazsa onu eğitsel amaçlı kullanmak adına, onun işte eski videolarından bir tanesini izletseniz, sonra çocuğu Balmumu Heykelleri Müzesine götürüp Barış Mançoyu gösterseniz, Barış Mançoyla beraber olma, elleme, dokunma, fotoğraf çektirme vs özgürlüğünün olduğunu farz ediyorum. Onunla zaman geçirse, 2 yaş çocuğu için bile öğretici değil midir o müze?*'' *(s.8, st.36-44).*

4-5 yaş dönemi, Uzman 3'e göre müze eğitiminin yapılabileceği yaş dönemidir. Uzman 3 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*…4-5 yaş müze eğitimi diyerek yoksa müzeye götürmek anlamında 3 yaşta da olur. Müze eğitimi açısından düşündüğüm zaman daha büyük yaş söyledim sanırım.*'' *(s.8, st.1-3).*

5 yaş dönemi, Uzman2'ye göre müze eğitimi için verimli bir dönemdir ve Uzman 2 bu düşüncesini şöyle açıklamıştır:

> ''*… Özellikle beş yaşı çok iyi bir öğrenme. Üç yaşa da basit şeyleri öğreterek orada müze içerisinde bulunmak, müze içerisinde geziniyor olmak, eserlere şöyle bir kabaca bakıyor olmak bile bir öğrenme gerçekleşmesi için yani bir algının müze nasıl bir yerdir diye bir kavram oluşması için bile anlamlıdır diye düşünüyorum yani.*'' *(s.8, st.16-20).*

3.1.3.3.3. Öğretmen rolleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde okul öncesi öğretmeninin rolleri alan uzmanları tarafından benzer şekilde anlatılmıştır. Bunlar; *planlayıcı olma (2), liderlik etme (2) kendini geliştirme (2), bilgi aktarma (1)* ve *sürece rehberlik etme (1)dir.*

Planlayıcı olma, müze eğitimi yapacak bir öğretmenin üstlenmesi gereken rollerden biridir. Uzman 6, planlamanın önemini şu şekilde dile getirmiştir: ''*Aslında eğitimcinin de bu bağlamda, öğrenciye sağladığı faydaları yaratıp, ona sağlayacak faydaları yaratabilirse iyi bir kaynak sahibi olmuş oluyor öğretmen. Çünkü öğrenme sürecini planlayan ve yürüten temel kişi o, eğitimci.*'' *(s.2, st. 10-12).* Diğer yandan planlayıcı olmanın yanı sıra *çocuğun gelişim özelliklerini bilmek,* müze eğitimi yapacak bir okul

öncesi öğretmeninde olması gereken bir özelliktir. Uzman 2 bu konudaki deneyimini şöyle paylaşmıştır:

> ‘‘*… Çocuklar ile ilgili oyuncaklar Anadolu Medeniyetleri Müzesinde nerede diye vermiştim yıllar evvel, 20 sene evvel diyebilirim sana. Çocuk tabi kan ter içerisinde kaldı ama en sonunda buldular ama perişan oldular öğretmen ile birlikte. Demek ki zor bir şey vermişim diye sonradan bende üzüldüm.*’’ *(s.5, st. 35-39).*

Uzman 1 bu konuda şunu dile getirmiştir: ‘‘*Özellikle çocukları müzeye götürmeden önce, bütün olası riskleri göz önüne almalı ve yalnızca tek bir etkinlik planıyla değil, A, B, C etkinlik planıyla, alternatif planlarla gitmesi gerekir.*’’ *(s.5, st.21-23).*

Uzman 5 ise öğretmenin süreci planlaması gerektiğini şöyle ifade etmiştir*:* ‘‘*Kendisine bir zaman programı yapması gerekir. Ne kadar zamanda gezeceğiz, bu gezi için hangi yöntemleri kullanacağız, nerede mola vereceğiz?*’’ *(s.9, st.1-2).*

Liderlik etme, müze eğitimi yapacak bir öğretmenin üstlenmesi gereken bir diğer roldür. Uzman 4 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Özellikle vurgulamak istediğiniz ya da onların vurguladığı şeyleri, bu sefer geziyi öyle yönlendirebilirsiniz. Çocuk merkezli, onların ilgi ve istekleri doğrultusunda tekrar bir gezi düzenlenebilir.*’’ *(s.15, st. 14-16).* Uzman 5 ise bu konuda şunu dile getirmiştir: ‘‘*…O eğitimde nasıl yönderlik ettiği yani çocukları nasıl yönlendirdiği, nelere yönlendireceğini bilmesi çok önemli.*’’ *(s.12, st.2-3).*

Müze eğitimi yapacak bir öğretmenin üstlenmesi gereken bir diğer rol *kendini geliştirmedir.* Uzman 5 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Gerek çocuklar değişiyor, gelen çocuk profili değişiyor ve öğretmenin kendisini her koşulda değiştirmesi gerekir. Yeniliklere adapte etmesi gerekir, esnek olması gerekir.*’’ *(s.10, st. 13-15).* Benzer şekilde Uzman 2 de bu konuda şunu demiştir: ‘‘*…Yoksa envai çeşit teknik var. Bunları öğrenen güncel bir öğretmene ihtiyaç var tabi.*’’ *(s.9, st. 39-40).*

Uzman 3 ve Uzman 4 öğretmenlerin kendini geliştirebilmesi için öğretmen eğitimini vurgulamıştır ve Uzman 3 şunu belirtmiştir:

> ‘‘ *Öğretmen müze eğitiminin ne olduğunu bilecek. Ve çocukları götürüp orada müze eğitimi yapacak. İşte müze öncesi, müze sırası, müze sonrası etkinliklerini tasarlayacak ve yapacak. E şimdi, öğretmende bu bilgide değil ki. Öğretmen eğitiminde böyle bir eğitimi tam almıyor ki yani.*’’ *(s.5, st.1-5).*

Uzman 4 ise öğretmen adaylarının deneyimli olması gerektiğini anlatmış ve şu deneyimini paylaşmıştır:

> ‘‘*… Araştırın lütfen, önce kendiniz dolaşın. Siz bir birey olarak buralardan nasıl yararlanabilirsiniz? Öyle bir tur atın. İkinci tur, öğrencilerinizi ben buraya getirebilir*

miyim? Hangi amaçlarımı gerçekleştirebilirim? Neyi görebilirim burada? Süreli, geçici, göreli sergiler oluyor, bunlardan hangisine getireyim?'' (s.4, st.11-14).

Kendini geliştirmenin ve deneyimli olmanın yanı sıra müze eğitiminde öğretmenin işbirliğine ve iletişime açık olması gerekmektedir. Uzman 1 iş birliği becerisinin önemini şöyle açıklamıştır: ''*Burada hem okul öncesi eğitim alanındaki uzmanlar önemlidir. Bu konuda hem müze eğitimcileri önemlidir hem de gidilecek müzedeki personel önemlidir. Bunların işbirliği yapması çok önemlidir. İş birliğinin yapılabilmesi için öyle son anda yapılacak bir şey değildir*.'' *(s.8, st. 15-18).*

Uzman 4 ise, müzede çalışan personelin en çok öğretmenlerle iletişim kurmada zorlandığını söylemiş ve bu durumu şöyle anlatmıştır: ''*Bir öğretmen müze nasıl aranır? İletişim nasıl kurulur? Mail nasıl atılır? O konular da biz de zorluk yaşıyoruz dediler.*'' *(s.7, st.2-3).*

Bilgi aktarma, müze eğitimi yapacak bir öğretmenin üstlenmesi gereken rollerden biridir. Uzman 6 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: '' *Gezi öncesinde geziye gidilecek yer her neresi ise çocukları o konuda aydınlatması gerekiyor.*'' *(s.10, st.22-23).*

Sürece rehberlik etme, müze eğitimi yapacak bir öğretmenin üstlenmesi gereken rollerden diğeridir. Uzman 6 öğretmeninin süreçteki bu rolünü şöyle ifade etmiştir: ''*Çünkü artık öğretmiyoruz, öğrenmelerine rehberlik ediyoruz. Hatta 'Beraber öğrenen' gibi davranıyoruz. Bu anlamda rolleri doğru yerine getirebildim mi? Tüm bunları düşünmüş olması gerekiyor.*'' *(s.14, st.32-34).*

3.1.3.3.4. Öğrenme ortamı

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin nasıl bir öğrenme ortamında gerçekleşmesi gerektiğini alan uzmanları iki boyutta ele almıştır. Bunlar; *çocuk dostu müze (4)* ve *engelli dostu müze (1) dir.*

Çocuk dostu müze, müze eğitimi ortamının taşıması gereken özelliklerden biridir. Uzman 4 müzelerin çocuk dostu olması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

> ''*...Dolayısıyla müzelerin o zaman anne babaların, kaç yaş, yaşta değil, aylık olarak gelebilecek çocuklarını düşünerek müzelerin fiziksel ortamlarını düzenlemeleri gerekiyor. Bez değişimi, dinlenme, uyku, daha hoş, bebeğin aylık olarak, daha sıcak çocuğun ihtiyaçlarını görebileceği, annenin kendi ihtiyaçlarını görebileceği bir mekan olmalı.*'' *(s.11, st. 6-10).*

Uzman 6 ise müzelerin fiziksel ortamlarının çocuklara göre olması gerektiğini şu örnekle anlatmıştır:

> ''*... Söz konusu, okul öncesi çocuklarıysa bir hareketliler, iki ilgi süreleri kısıtlı, üç onlar için masa-sandalye gibi ortamlar onlar için çok sağlıklı değil, daha farklı ortamlara*

ihtiyaçları var. Gerekirse yerde oturacak, gerekiyorsa yerde yuvarlanacak, canı sıkılınca biraz koşacak. Buna yönelik o ortamların, çocuklara sağlanmış olması gerekiyor.'' (s.11, st. 8-12).

Benzer şekilde Uzman 2 müzelerin okul öncesi dönem çocuklarına yönelik düzenlenmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: ''… *Tabi okul öncesi olduğu için, yazılı şeylerden çok görsel malzemeler üzerinden belki gitmek, görsel işaretlerden gitmek. Onun için okul öncesi çocuğuna ilişkin görsel işaretlemelerin yapılması lazım aslında müzede.'' (s.5, st.41-43).*

Diğer yandan *bireysel öğrenmeleri desteklemek,* çocuk dostu müze ortamında bulunması gereken özelliklerin bir diğeridir. Uzman 2 bu durumu ''*Bir kere müze çocukların kendiliğinden öğrenme ortamını gerçekleştirdiği bir ortam olabilmeli. Yani bir müze eğer bunu sağlayabilir ise çocuk kendi başına da öğrenmeyi gerçekleştirebilmeli müzenin ortamında.'' (s.1, st.26-29).*

Uzman 4 müzelerin eğitim ortamında çocuklara yönelik duyu odası olması gerektiğini anlatmış ve bu durumu şu cümlelerle ifade etmiştir:''*Duyu odası dediğimiz bir oda oluşturursunuz. 0-2 yaş sizin de bizim de bildiğimiz gibi duyu hareket dönemi. Duyuları ne kadar aktivite de işin içine katarsak o kadar çok hem zengin öğrenme yaşantısı sunmuş oluyoruz. Hem çocuğu da katmış oluyoruz.'' (s.11, st.22-25).*

Uzman 3 ise, eğitim atölyelerinin önemine dikkat çekmiş ve şunu demiştir: ''*Her müzede çocuklara eğitim yapılacak bir atölyenin, bir mekanın ayrılması gerekiyor. O yapılmadığı sürece, Türkiye'de müze gezisi olmanın dışına çıkmayacak.'' (s.4, st.37-39).*

Müzelerin çocuk dostu olmaları dışında müzedeki öğrenme ortamının çocukların ilgisini çekmesi ve çocuklara keyif vermesi uzmanlar tarafından ifade edilmiştir. Uzman 5 bu konuda şu deneyimini paylaşmıştır: ''*…Müze bahçesinde yapılan oyunlar oldu. Onda da şu amaçtı; hani burada eğlenilir. Müze eğlenilecek, keyif alınacak bir yer.'' (s.8, st.8-10).* Uzman 2 bu konuda da şu örneği vermiştir:''*…Mesela Çorum Müzesi'nde böyle bir birim var. Hititlerin yaşadığı mekanı bir atlı arabayla çocuklar sanal biçimde gezebiliyorlar. Yani aynı zamanda Hitit sokaklarında gezinebiliyorsunuz. Bu hem eğlenmeyi sağlıyor hem de o aracı iyi bir biçimde kullanmayı sağlıyor çocuklara.'' (s.1, st.32-35).*

Güvenlik, çocuk dostu müzelerinde bulunması gereken niteliklerin bir diğeridir. Uzman 2 bu konuda şunu ifade etmiştir: ''*Tabi kalabalık grup ile gidiyorsanız her zaman mutlaka iki, üç öğrencinin mutlaka yetişkin ile birlikte sorumlu olduğu müzede, görevli*

olduğu bir şey olması lazım. Çünkü çocuğun güvenliği de çok önemli müze ortamında.'' *(s.5, st.43-45).*

Müze eğitimi ortamında bulunması gereken bir diğer özellik *engelli dostumüze*dir. Uzman 4 bu konuda şunu dile getirmiştir: ''*...Engelli dostu ortamı da olmalı aynı şekilde. O zaman müzelerin mekanlarını yeniden yapılandırmaları gerekiyor bu anlamda.* ''*(s.11, st.10-11).*

3.1.3.3.5. Öğretim yöntem, teknik ve stratejileri

Okul öncesi dönemde uygulanacak bir müze eğitimi programında öğretim yöntem, teknik ve stratejileri alan uzmanları tarafından benzer şekilde ele alınmıştır. Öğretim yöntemi olarak; *oyun (5), drama (3), soru- cevap (2), anlatım (1), problem çözme yöntemi (1), öğretim tekniği olarak; beyin fırtınası (2), rol oynama (1), anlatı tiyatrosu (1), öğretim stratejisi olarak; araştırma- inceleme yoluyla öğrenme (2), buluş yoluyla öğrenme (1), işbirlikli öğrenme (1)* ve *yaparak yaşayarak öğrenme (1) dir.*

Oyun, uzmanlar tarafından okul öncesi dönemde müze eğitimi programının temel öğretim yöntemi olarak görülmüştür. Bu konuda Uzman 6 şunu ifade etmiştir: ''*...Yani müzeden bağımsız olarak bu çocukların öğrenme şekli bir; oyun, iki; keşfetme, araştırma, inceleme, bulma. Zaten oyun da bunu sağlıyor çocuğa. O yüzden oyun, en önemli öğretim yöntemi.*'' *(s.7, st.41-43).*

Diğer yandan müzelerin oyun oynanabilecek bir yer olarak görülmesi gerektiğini Uzman 4 anlatmıştır ve şu cümleleri kurmuştur:

> ''*... Bence biz müzelerin bir anlamda çocuk dostu müzeler olmalarını, kendi eserlerini çocuklara ulaştırmanın yollarından bir tanesi de özellikle oyun kavramıyla ilgili olduğunu düşünüyoruz. O eseri acaba o gün oyun oynayarak anlatabilir miyiz sorusu, önemli bir soru bence… Türkiye'de henüz müzelerde oyun kavramı çok yeni. Drama, sanat ağırlıkta ama oyun çok yeni. Ben en tepesine oyun koymayı tercih ediyorum.*'' *(s.12, st.10-13; s.13, st.6-8).*

Drama yöntemi, müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim yöntemlerinden biridir. Dramanın eğitsel yönünü vurgulayan Uzman 5 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ''*...Çocuklara o gün yapılacak drama 'Yolda nasıl yürürüz, doğada nasıl yürürüz veya yağmur yağıyorsa nasıl yürürüz?' böyle değişik durumlardaki yürümelerle eğlenerek yaptılar. Sonra müzede nasıl yürürüze geldi.*'' *(s.8, st. 1-3).*

Soru cevap yöntemi, okul öncesi dönemde müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim yöntemlerinin bir diğeridir. Uzman 4 bu konudaki deneyimlerini şöyle ifade etmiştir:

''*…Zaman, tarih kavramını vermek için o döneme gidip zaman yolculuğu diye de bir şey var. Bir çocuk o kostümü giyiyor. Sadece o dönemi sana anlatıyor ya da birisi giyiyor anlatıyor. O ona soru soruyor. Soru cevap yöntemi ama klasik bildiğimiz yöntemler, kastetmiyorum sadece. Daha o yöntemlerin çeşitliliği olması gerektiğini düşünüyorum.*'' *(s.13, st.37-41).*

Uzman 2 çocukların soru sormaya teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmiştir ve deneyimlerini şöyle aktarmıştır:

''*…Mesela gökyüzünden yıldızlar konusunu anlatacaksın. Dünyamız, gökyüzü, yıldızları ve gezegenleri göstereceksin. MTA Müzesi mesela. Burada 'Gökyüzü ne demek, gökyüzüne bakınca ne görüyoruz, gece baktığımızda ne görüyoruz, gündüz ne görüyoruz?' Zaten çocuklarımız ile ilgili bence kültürel olarak asıl çekingenlik var çok fazla. Çocuklarımızda sosyal beceriler biraz daha az. Yani soru sormaya çekinen bir kültür var. Olabildiğince fikirleri söyleyip fikirlerini savunacağı bir düşünme biçiminin yapılması lazım.*'' *(s.10, st. 23-33).*

Müze eğitimi programında kullanılabilecek bir diğer öğretim yöntemi *anlatım yöntemidir*. Uzman 4, anlatım yöntemini okul öncesi dönemde kullanırken farklılaştırılması gerektiğini söylemiş ve bu durumu şu cümlelerle aktarmıştır: ''*…Anlatma tekniğini biraz daha açıp, renkli hale getirerek kostüm giyerek anlatsın mesela o dönemi. Kukla olabilir. Öğretim yöntem tekniklerini çeşitlendirmemiz gerekiyor.*'' *(s.13, st.22-25).*

Problem çözme yöntemi, müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim yöntemlerinden biridir. Bu konuda müzenin fiziksel düzenlemesinin önemli olduğunu söyleyen Uzman 2 düşüncelerini şöyle açıklamıştır: ''*…Asıl önemlisi problem çözme becerisinin çok önemli olduğuna inanıyorum. Problem çözme becerisini de geliştirebilir ama müzenin tabi buna göre düzenlenmesi gerekiyor yani*.'' *(s.2, st.2-3).*

Beyin fırtınası, müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim tekniklerinden biridir. Okul öncesi dönemde rahatlıkla beyin fırtınasının kullanabileceğini söyleyen Uzman 6 bu konudaki deneyimlerini şöyle aktarmıştır: ''*…Okul öncesi çocuklarıyla beyin fırtınası yapılır mı? Okul öncesi çocuklarıyla problem çözme etkinliği yapılır mı? Evet yapılıyor. Çok da güzel yapılıyor. Ben kendim yapmış biri olarak söylüyorum. Çok güzel oluyor. Sadece kurallarını ve uygulanış şeklini ona göre belirlemek gerekiyor.* '' *(s.7, st.36-39).*

Diğer taraftan Uzman 2 ise beyin fırtınası tekniğini kullanırken öğretmenin bu konuda bilgili olması gerektiğini vurgulamış ve şunları söylemiştir: ''*…Beyin fırtınası da dediğim gibi yani önce onların serbest düşünme ile özgürce akıllarına gelen fikirleri*

söyleyecekler, kavramları söyleyecekler. Siz de oralardan birleştirme yapmaya çalışacaksınız yani.'' *(s.10, st.6-8).*

Müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim tekniklerinin bir diğeri *rol oynamadır*. Uzman 4 rol oynama tekniğinin kullanabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: ''*Rol oynama yöntemi bir teknik ama onun içerisinde drama yöntemini kullanmak ama anlatmayı da düz anlatım gibi değil.*'' *(s.13, st.35-36).*

Anlatı tiyatrosu, müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim tekniklerinden bir diğeridir. Uzman 2 bu tekniği anlatırken şunu demiştir: ''*Anlatı tiyatrosu yapılabilir. Mesela şarkılar ile falan, müzedeki şeyler. Mesela MTA Müzesini düşün. Oradaki devasa yaratıkları hem canlandırırlar, hem şarkılarını söyleyebilirler.*'' *(s.8, st.36-38).*

Araştırma- inceleme yoluyla öğrenme, müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim stratejilerinden biridir. Müzelerin araştırmaya ve keşfetmeye fırsat verdiğini söyleyen Uzman 5 bu konuda şunu demiştir: ''*...İkincisi de gerçekten yüzeysel düşünme değil, anlamı yani o nesnelerin yüklendiği anlamı keşfetmek ve daha farklı bir araştırmaya yönlendiriyor.*'' *(s.2, st.32-34).*

Diğer taraftan Uzman 6 araştırma inceleme yöntemi kullanılırken öğretmenin ortamı iyi yapılandırmasına dikkat çekmiş ve şu cümleleri kurmuştur:

> ''*…Araştırma incelemede okul öncesi çocuklarının bağımsız olması çok mümkün değil. Bağımlılar çünkü okuma yazma bilmiyorlar. Diğer kaynaklara ulaşma bağlamında bir yetişkine bağımlılar. Örneğin; bir yere gidip kendi başına araştırma yapma özgürlüğü yok. O nedenle okul öncesi çocuğunun da araştırma- inceleme yoluyla öğretme stratejisini kullanacaksa öğretmenin, araştırma ortamını yine öğretmenin hazırlaması gerekiyor*.'' *(s.7, st.6-11).*

Buluş yoluyla öğrenme stratejisi, müze eğitimi programında kullanılabilecek bir diğer öğretim stratejisidir. Uzman 6 bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

> ''*...Sunuş zaten klasik yapılan ama bence müze eğitimiyle çok bağdaşmayan bir strateji. Buluş zaten okul öncesi döneme yönelik bir strateji. Çünkü okul öncesi çocuğu zaten buna yatkın ya da okul öncesi çocuğunun öğrenme şekli bu zaten. O yüzden öğretmenin bence en önemli stratejisi buluş olmalı.*'' *(s.6, st.30-34).*

Müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim stratejilerinin biri *işbirlikli öğrenmedir.* Uzman 2 bu konuda şunları demiştir:

> ''*...Hem kim ile birlikte olursa yani arkadaşlarıyla birlikte olursa bir kere iş birliği becerisini geliştiriyor. Aynı zamanda yetişkin ile olursa anne- babayla ki ben bunu çok önemsiyorum. Anne babayla müze gezisini. Olursa onlar ile etkileşimini, iletişimini arttırmış oluyor. Birlikte bir öğrenme ortamı sağlamış oluyor.*'' *(s.1, st.36-39).*

Yaparak yaşayarak öğrenme, müze eğitimi programında kullanılabilecek bir diğer öğretim stratejisidir. Uzman 5 bu konudaki düşüncelerini şöyle özetlemiştir:

> ‘‘*…Çünkü sürprizle karşılaşılan yerde, neyle karşılaşacağını bilmiyor çocuk. Aaa bir şey görüyor. Bu tam bir öğrenme olmuyor. Burada hedef burada öğrenme. Müzedeki galerilerde yapılan programlardan sonra, mutlaka çok amaçlı odalarında ya drama yapıyorlar, gezi sırasında da yapabilirler bu dramayı, bir sanat etkinliğiyle bunu tamamlıyorlar. Buradaki amaç da gördüklerini daha ileriki yıllara, gelecekteki yıllara taşıyabilmek*.’’ *(s.5, st.4-9).*

3.1.3.3.6. Etkinlikler

Okul öncesi dönemde uygulanacak bir müze eğitimi programında alan uzmanları, okul öncesi eğitim programında var olan çoğu etkinliğin yer alabileceğini söylemiştir. Bunlar; *oyun etkinliği (4), sanat etkinliği (2), matematik etkinliği (2), drama etkinliği (1), Türkçe dil etkinliği (1), okuma- yazmaya hazırlık (1), fen- doğa etkinliği (1), müzik etkinliği (1)* ve *bütünleştirilmiş etkinlik (1)*tir.

Müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerin biri *oyun etkinliğidir*. Uzman 1 oyun etkinliğinin önemini şöyle dile getirmiştir : ‘‘*... Çünkü çocuk oynayarak öğreniyor her şeyi. Dolayısıyla oynama ile ilgili de mutlaka bir etkinliğin yer alması gerekiyor*.’’ *(s.4, st.31-32).*

Sanat etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerden biridir. Uzman 3 sanat etkinliğinin yapılabileceğini şu örnekle ifade etmiştir: ‘‘*Yani orada Arkeoloji Müzesi’ne gitti, orada Lidyalıların takılarına baktı. Aşağı indirirsin atölyede bir takı tasarımı yaptırırsın.*’’ *(s.8, st.6-8).* Uzman 4 ise bu konuda şunu demiştir: ‘‘*Sanat çalışmaları içinde resim, yoğurma çalışmaları bol miktarda olabilir*.’’ *(s.12, st.3-4).*

Matematik etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerin bir diğeridir. Uzman 1 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Diyelim ki çocuğa saymayı öğretiyorsunuz, ondan sonra oradaki heykelleri saydırabilirsiniz. Nesneleri saydırabilirsiniz.*’’ *(s.4, st.35-37).* Benzer şekilde Uzman 4 bu konuda şu deneyimini aktarmıştır: ‘‘*Ya da matematik dersinde örneğin; müzeye gidelim. Toplama çıkarma yaparak müzede yol üzerinde o çalışmaları yapabiliyorlar*.’’ *(s.4, st.44-46).*

Müze eğitimi programında yapılabilecek bir diğer etkinlik *drama etkinliğidir*. Uzman 3 bu konuda ‘‘*Drama çalışması da yapılır elbette ki. Hadi siz o dönemdeki kişilersiniz. Bu takıları tasarlayan sizdiniz. Kime hediye ettiniz? şeklinde kurgu verilerek drama yaptırılır.*’’ örneğini vermiştir. *(s.8, st.17-19).*

Türkçe dil etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek bir etkinliktir. Uzman 2 bu konuda şunu söylemiştir: ‘‘*...Müze ile belki tekrar aynı konuların geçtiği hikayeler anlatılabilir.*’’ *(s.8, st.34-35).*

Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri, müze eğitimi programında yapılabilecek bir diğer etkinliktir. Uzman 5 bu konuda şu düşüncesini aktarmıştır: ‘‘*Sayı kavramları, eski-yeni kavramları, büyük-küçük kavramları yani her şeyi müze nesneleri kullanılarak yapılabilir.*’’ *(s.8, st.17-18).*

Fen ve doğa etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerden biridir.Uzman 6 fen doğa etkinliğinin yapılabileceğini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Belki bu bir deney, belki izlenecek bir şey ya da çocuğun kendisinin yapacağı bir şey.*’’ *(s.10, st.11).*

Müzik etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerin bir diğeridir. Uzman 6 müzik etkinliğinin kullanılabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘*…Bir şarkı bestelemek o kullanılan materyale ya da öğrenilen kavrama yönelik olarak.*’’ *(s.10, st.13).*

Bütünleştirilmiş etkinlik, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerin sonuncusudur. Birkaç etkinliğin bütünleştirilerek rahatlıkla uygulanacağını ifade eden Uzman 6 konuyu şu örnekle özetlemiştir:

> ‘‘*... O müzeye gittik, müzenin özelliğine bağlı, diyelim ki fen etkinliği yapabileceğimiz bir doğa müzesi orası. Bununla ilgili temel kavramlara, belirlediğimiz fen temel kavramları verebileceğimiz ortamı çocuğa yarattık. Belki bu bir deney, belki izlenecek bir şey ya da çocuğun kendisinin yapacağı bir şey. Onu yaptı, fen ile ilgili kısım gerçekleşti. Arkasında bununla ilgili oturup bir hikaye yazmak, bir şiir yazmak, bir şarkı bestelemek o kullanılan materyale ya da öğrenilen kavrama yönelik olarak. Arkasından oturup bunun resmini yapmak, onunla ilgili bir canlandırma yapmak, bununla ilgili bir bütün halinde onunla ilgili orada çok rahat uygulanabilir.*’’ *(s.10, st.8-15).*

3.1.3.3.6.1. Müze öncesi yapılabilecek etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında alan uzmanları müze öncesi yapılması gereken noktaları benzer şekilde ifade etmişlerdir. Bunlar; *planlama yapmak (2), çocuğu, aileyi, okulu, müzeyi bilgilendirmek (2)* ve *hazırlık yapmak (2)* tır.

Planlama yapmak, müze öncesi yapılması gerekenlerden biridir. Uzman 1 bu konudaki düşüncesini ‘‘*Bir kere okul öncesi programını alacak öğretmen ya da okul buradaki hangi kazanımları ben çevremdeki hangi müzelerde gerçekleştirebilirim, bir kere planlayacak.*’’ şeklinde ifade etmiştir. *(s.8, st.13-14).*

Diğer yandan Uzman 5, müze öncesi planlamanın önemini şöyle dile getirmiştir:‘‘*... Ve tek başına müzeye gidip öğrenmek değil, bunun bir sistemli şekilde*

yapılması gerek. Müzenin eğitim ortamı olarak kullanılacak bir model varsa bunun bir planının, programının olması gerekir. Müzeye gittik, kendiliğinden öğrendik değil. Bunun öncesi, müzeden sonrası süreçte önemli.'' *(s.1,st.34-38).*

Çocuğu, aileyi, okulu ve müzeyi bilgilendirmek, müze öncesi yapılması gerekenlerin bir diğeridir. Uzman 1 bu konuda: ''*Hazırlayıcı etkinlikler, hangi konuyu işleyecekse onla ilgili çalışmalar yapması gerekir ki hem ailelerini bilgilendirmesi gerekir, hem müzeyi bilgilendirmesi gerekir, hem çocukları bilgilendirmesi gerekir.*'' demiştir. *(s.5, st.37-39).*

Diğer yandan Uzman 5 müzeyi bilgilendirmenin önemine dikkat çekmiş ve şunu söylemiştir: ''…*Sonra müzeyle yazışmak gerek. Hangi gün gideceğinizi, kaç öğrenciyle gideceğinizi, öğrencilerin özel durumu, kaç yaş çocuklarıyla geleceğinizi bildirmek gerek. Yani müze diyebilir ki, 'O gün çok yoğun' başka bir gün önerebilir. Karşılıklı bir iletişim kesinlikle söz konusu.*'' *(s.8,st.33-36).*

Hazırlık yapmak, müze öncesi yapılması gerekenlerden biridir. Uzman 3 bu konuda şunları dile getirmiştir:''*Bir kere öğretmenin önceden iyi araştırma yapması gerekiyor. Belki, kendisi gidip görecek. Görmediyse araştıracak internetten, sanal geziler yoluyla da bakabilir. Önce kendisi konuya bir hakim olacak. Kendisi onu bir kavrayacak. Kendi ön hazırlığı olacak yani*.'' *(s.9,st. 2-5).*

Uzman 5 benzer şekilde müze eğitimi öncesi öğretmenin müzeyi görmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: '' *...Öncelikle o müzenin fiziksel koşullarını çok iyi bilmek gerekiyor. Örneğin; tuvaletin yerini bilmek gerekiyor. En hızlı şekilde nasıl ulaşılabilir, yeme içme, dinlenme.*'' *(s.7, st.17-19).*

Diğer taraftan Uzman 3 müze öncesi yapılması gerekenlerin öğretmenlere göre külfet olduğunu anlatmış ve şu cümleleri kurmuştur: ''*Ekstra planlar gerekecek, izinler gerekecek. Ondan sonra ailelerden izin alınacak, araç bulunacak, getirilecek, götürülecek falan. Bunu külfet olarak görüyorlar*.'' *(s.3, st. 23-25).*

3.1.3.3.6.2. Müzede yapılabilecek etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında alan uzmanları müzede yapılabilecek etkinliklerin sınıfta yapılandan farksız olmadığını ifade etmiştir. Bu konuda Uzman 1 ''*Ne yapıyorsa sınıfta etkinliği yaparken, aynısını müzede yapacak. Müze sınıftan farklı bir yer değil ki.*'' *(s.6, st.12-13).*

Diğer taraftan Uzman 3, Uzman 5 müzede etkinlik yaparken öğretmenlerin tüm müzeyi hedef almaması gerektiğini söylemiş ve Uzman 3 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*Aslında müzeye gittiğinizde küçük çocuklarla bütün müzeyi hedef almamak da gerekiyor bence. Daha küçük kapsamlı, hedefli, siz bir müzeye 10 kere giderek 10 farklı bölümde 10 farklı etkinlik yaparsınız. Bizde o da yanlış. Biz müzeye girdik, böyle hooop baştan sona dolaştırıp onları çıkalım, saat bitti diyoruz. Okula döndürüyoruz.*’’ *(s.8, st.19-23).*

Uzman 1, müze ortamında çocukların nesnelere dokunma isteklerinin olduğunu anlatmış ve bu durumda öğretmenin ne yapacağını şu örnekle açıklamıştır:

> ‘‘*Tabi ki herkes heykele dokunamaz. Ama öğretmen ne yapabilir? Bir mermer parçası getirir. Normal, dümdüz mermer getirsin. Orada gördüğünüz heykel, bundan yapılıyor diye dokundurtsun herkese sırayla. Ya da ahşapsa ya da kilse getirsin. Bu okul öncesi öğretmeni için bulunmaz bir materyal değil ki.*’’*(s.6, st.20-24).*

3.1.3.3.6.3. Müze sonrası yapılabilecek etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında alan uzmanları müze sonrası yapılması gereken etkinlikleri benzer şekilde ifade etmişlerdir. Bunlar; *pekiştirmeye (2)* ve *değerlendirmeye yönelik etkinlikler (1)* dir.

Pekiştirmeye yönelik etkinlikler, Uzman 3 tarafından şöyle dile getirilmiştir: ‘‘*Müze sonrası için yine ayrı etkinlikler tasarlaması gerekiyor. Sınıfa döndüklerinde daha sonrasında orada yapılan çalışmaların bir pekiştirme çalışmasını yapması gerekiyor.*’’ *(s.9,st.14-16).* Benzer şekilde Uzman 2 şu cümleleri kurmuştur: ‘‘*Ondan sonra müze sonrası da o bilgilerin tekrar pekişeceği bir sınıf içerisinde bir etkinlik yapılabilir. Bir süre sonra mesela birkaç gün geçince bakalım ne kadarını hatırlıyorlar? diye etkinlikler yapılabilir.*’’ *(s.8,st.39-41).*

Değerlendirmeye yönelik etkinlikler, Uzman 6 tarafından şöyle dile getirilmiştir:‘‘*...Döndükten sonra, hatta orada da olabilir, çünkü bizim öğrenme sürecimiz sonunda da değerlendirme yapmamız gerekiyor. Orada bir değerlendirme, döndükten sonra da biraz daha hatırlama ya da orada öğrendiklerini yansıtmaya yönelik bir değerlendirme çalışması yapabilir öğretmen.*’’ *(s.10,st.35-38).*

Pekiştirmeye ve değerlendirmeye yönelik etkinlikler arasında *sanal müze gezileri (4), müze çantası (1), ben müzesi (1) ve eğitsel oyunlar (1)* bulunmaktadır. *Sanal müze gezisi,* müze sonrası yapılabilecek etkinliklerden biridir. Uzman 4 sanal müze gezisinin

mesafe sorununu ortadan kaldırdığını anlatmış ve bu konuda deneyimini şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*Ben mesela öğrencileri yurt dışına götüremiyorum. Web sitesine girip bakabiliyoruz. Çok da güzel oldu. Sanal geziler de olabilir. Güzel olur. Gidemediğimiz, göremediğimiz şeyleri bu anlamda aslında yakın- uzak kavramını da ortadan kaldırıyorsunuz*.’’ *(s.14, st. 36-39).*

Diğer yandan, Uzman 6, Uzman 3 ve Uzman 2 teknolojinin okul öncesi eğitimde daha az kullanılması gerektiğini ifade etmiş ve Uzman 6 bunu şu sözlerle ifade etmiştir: ‘‘*O yüzden evet, değerlendirmede tabi ki teknolojiyi kullanacağız. Ama bence diğerlerine göre daha az. Diğerlerinin daha önemli olduğunu düşünüyorum bir okul öncesinde çalışan uzman olarak.*’’ *(s.13, st.41-43).*

Uzman 3 bu düşünceyi şöyle desteklemiştir: ‘‘…*Teknolojik boyutta yapılan şey okul öncesi düzeyde düşünüyorum elzem midir? Renk katar, çeşitlilik katar, alternatiflik katar evet ama elzem midir? Değildir bence.*’’ *(s.11, st.25-27).*

Uzman 2 ise yaparak yaşayarak öğrenmeye dikkat çekmiş ve şunu demiştir: ‘‘*... Ama ben teknolojinin yanı sıra birebir ve göz göze iletişimin etkileşime dayalı, dokunarak çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Çocuklar için dokunmanın çok etkili olduğunu düşünüyorum.*’’ *(s.12, st.8-9).*

Müze çantası, müze sonrası yapılabilecek etkinliklerden bir diğeridir. Uzman 1 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*Mesela Londra’da Albert Museum’da okulöncesi, ilkokul, ortaokul çocukları için müze çantası veriliyor. Bu çanta, her yaş grubuna göre müzedeki farklı nesneleri barındırıyor ve içinden değişik materyaller çıkıyor. Müzedeki materyaller çıkıyor. Sonunda da bir değerlendirme formları oluyor. Mesela; bu puzzle yapınız ya da ne bileyim bir giysiyi giydiriniz. Diyelim ki Roma Dönemini işledi. Roma giysileri var. Bir maket veriliyor. Ama orada farklı giysilerde var. Roma giysisini bulup onu giydir, deniliyor.*’’ *(s.7, st.6-11).*

Müze sonrası yapılabilecek etkinliklerden biri *ben müzesidir*. Uzman 2 bu konuya ilişkin deneyimi şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*Ben müzesi ya da siz müzesi diye bir etkinlik var. Kendilerine ait nesnelerden kendi müzelerini de oluşturabilir. Dolayısıyla müze kavramına böyle bir bakış açısı da katılabilir. Ben okul öncesi öğretmenlerine yaptırırdım bunu, ben müzesi diye. Bebeklik oyuncaklarını falan getirenler, futbol toplarını getirenler, çocukluk ayakkabılarını, bebeklik zıbınlarını böyle envayi çeşit.*’’ *(s.11, st.9-13).*

Müze sonrası yapılabilecek etkinliklerden bir diğeri de eğitsel oyunlardır. Uzman 3 ölçme değerlendirme sürecinde oyun tasarlanabileceğini şu sözlerle anlatmıştır: ‘‘ *...Bir*

oyun tasarlayabilirim mesela yani müzede öğretmeye çalıştığım bir şeylerin, o kavramların, o kavramlar ile ilgili bir oyun tasarlatırım, bir sessiz sinema gibi bir şey oynatırım mesela değerlendirmede sınıfta.'' *(s.11, st.41-43).*

3.1.2.4. Ölçme ve değerlendirme

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktalar alan uzmanları tarafından çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bunlar; program açısından; *gerçekçi olma (3), süreç odaklı olma (2), gözlemci olma (1),* öğretmen açısından; *aileyi sürece dahil etme (2), farklı yöntem, teknikleri kullanma (1)* çocuk açısından*; bireysel farklılıkları dikkate alma (1), yüreklendirici olma (1), duyuşsal öğrenmeleri dikkate alma (1), hazırbulunuşlukları dikkate alma (1) dır.*

Gerçekçi olma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktalardan biridir. Uzman 3 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır:

> '' *Değerlendirme diye işte bir resim çizdiriyorsun işte değerlendirme oluyor. Ama o resmin üzerine konuşturacaksın, konuşturduğunda, 'Kazanımım benim şunu şunu öğrenmesiydi, bunu algılamasıydı, buydu buydu.' O resimde anlattıklarında bunlar var mı yok mu? Bunları tiklemem gerekiyor her öğrencide.*'' *(s.12, st.14-18).*

Uzman 6 benzer şekilde şunları söylemiştir: ''*Çünkü bir sınıfta her şeyin tamamen gerçekleşmesi mümkün değil. Muhtemelen sınıfın üçünde beşinde vardır, geri kalanında da yoktur. Olanlarda da belli düzeyde vardır. Öncelikle öğretmenin iyi bir değerlendirmeyle bunu belirlemesi lazım.*'' *(s.14, st.20-22).*

Süreç odaklı olma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktalardan bir diğeridir. Uzman 5 bu konuyu şöyle açıklamıştır: ''*Zaten bu müze eğitimi ve değerlendirme anlık bir şey değildir. Uzun bir süreç gerektirir… İleriki yıllarda bunu devam ettirip ettirmemesi bu kültürü içselleştirip, içselleştirmemesi ile ortaya çıkan bir şey*.'' *(s.11,st.15-17)* Uzman 6 benzer şekilde ''*Mesela müze eğitimi ile ilgili yaptığı değerlendirme, bir sonraki müze eğitimi için çok güzel yol gösterici olacaktır doğru bir değerlendirme yaparsa.*'' demiştir *(s.14, st.41-42).*

Gözlemci olma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktalardandır. Uzman 1 bu konuda şunu demiştir: ''*Öğretmen gözlem formuyla onu gözlemleyebilir.*'' *(s.6, st.32).*

Aileyi sürece dahil etme, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktalardan biridir. Uzman 2 bu konuda aile eğitiminin önemine dikkat

çekmiş ve şunu demiştir:‘‘*…Daha çok aileyle öğrenmenin eğitim ortamına daha çok alınmasından yanayım. Çünkü anneler, babalar eğitmedikçe çocuklarda çok fazla bir aşama kaydedemiyor.*’’ *(s.12, st.13-15*). Benzer şekilde Uzman 4 aileyi sürece dahil etmenin önemini şu örnek ile paylaşmıştır: ‘‘*Anne babaları toplamalı ve ‘Ne anlattınız?’ onlara sormalı. Çünkü yaşantı olarak ne kaldıysa çocukta, anne babalardan onların izdüşümünü alabilirsiniz çocuklarla ilgili.*’’ *(s.15, st.11-13).*

Farklı yöntem, teknik kullanma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktaların bir diğeridir. Uzman 6 bu konudaki düşüncelerini şöyle özetlemiştir:

> ‘‘ *Yani çocuğun kendini ifade etmede 101 dili var diyor ya Reggio Emilia, o 101 dilden geri kalanlarını kullanmak gerekiyor aslında. Bu ne olabilir? Vücudu kullanmak olabilir. Beden dilinden bahsediyorum. Bu drama türü farklı canlandırmalar olabileceği gibi farklı tür şeyler de olabilir. Ya da çocuğun, şu an aklımıza gelmeyen farklı kendini ifade etme şekillerinden herhangi bir tanesi değerlendirme tekniği olarak kullanılabilir.*’’ *(s.12, st.9-14).*

Bireysel farklılıkları dikkate alma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken noktalardandır. Bireysel farklıları dikkate almanın önemli olduğunu Uzman 5 şöyle dile getirmiştir: ‘‘*Bazıları çok güzel işitsel algıya, ritim duygusuna sahip olabilirler, edebiyata düşkün olabilirler. Çocukların farklılıkları üzerinden belki değerlendirme yapılabilir.*’’ *(s.12, st.21-23).*

Yüreklendirici olma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bir noktadır. Uzman 1 bu konuda şöyle demiştir: ‘‘*Ondan çok övgüyle söz etmeli. ‘Bak, çok güzel bir şey öğrenmiş, bu konuya sizin de dikkat etmenizi isterim.*’ *gibi sürekli övgü dolu.’’ (s.7,st.24-25).*

Duyuşsal öğrenmeleri dikkate alma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bir diğer noktadır. Uzman 2 bu konuda şunları söylemiştir: ‘‘*... Aynı zamanda müze denilince hangi duyguları oluşuyor? Duyuşsal özelliklere de bakılabilir. Ne tür duygular ile tanımlıyorlar çocuklar müzeleri, duyularla nasıl anlatırlar?*’’ *(s.11, st.30-31).*

Hazırbulunuşlukları dikkate alma, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken bir noktadır. Uzman 6 bu konuda şunu paylaşmıştır: ‘‘*Hangi çocuk, hangi düzeyde ve bundan sonra o çocuklar için, ne yapılmalı? Hangi düzeyden başlanmalı, ne yapılmalı?*’’ *(s.14, st.23-24).*

3.1.2.4.1. Geleneksel ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek geleneksel yöntem ve teknikler, alan uzmanları tarafından benzer şekilde dile getirilmiştir. Bunlar; *resim (2), sohbet (1), drama (1), gözlem (1), soru cevap (1)* ve *çalışma kağıtları (1)dır.*

Resim, ölçme değerlendirme sürecinde en çok kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerden biridir. Uzman 6 resim yapmanın önemine şöyle dikkat çekmiştir: ‘‘*Yaptığını ya da yaşadıklarını anlatması için bir araç olarak kullanılmalı, çok işe yarıyor.* ’’ *(s.11, st.42-43)*

Diğer yandan Uzman 3 resmin sohbet ile birlikte kullanılması gerektiğini şu sözlerle anlatmıştır:

> ‘‘*…O yaptıkları sanatsal şeylerin üzerine çocukların konuşturulması gerekiyor yani. Bir resim yaptım bıraktım, a-a çok güzel demek ile değerlendirme olmuyor. Çünkü çocuğun orada sana söz ile resmini anlattığı ya da o takıyı diyelim kendine göre takı tasarladı, neden o figürü seçtiğini nedenleriyle sorduğunuz zaman verdiği cevaplar, bize değerlendirmedir.*’’ *(s.10, st.41-45).*

Sohbet, ölçme değerlendirme sürecinde en çok kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerin bir diğeridir. Uzman 4 ölçme ve değerlendirme sürecinde aile ile sohbetin önemine dikkat çekmiş ve bu konuda şunları söylemiştir:‘‘*…Öğretmenin değerlendirme tekniği ise bu, anne baba ile yapacağı sohbetin altını mutlaka çizmeli.*’’ *(s.15, st.9-11).*

Drama, ölçme değerlendirme sürecinde en çok kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerden biridir. Uzman 2 bu konuda şu deneyimi paylaşmıştır: ‘‘*Müzenin bölümleri ile ilgili oturup kendileri üç boyutlu nesneler ile müze bölümlerini canlandırabilirler. Müzedeki eserleri bedenleriyle gösterebilirler.*’’ *(s.11, st.5-7).*

Gözlem, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerdendir. Uzman 5 bu konudaki düşüncesini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*…Bazı gözlemlerimizde, serbest zamandaki çocukların yaptığı gözlemlerde, oyun kurmalarında bu gittikleri müzelerdeki gördükleri zamanı, dönemi ya da bazı isimleri kullandıklarını fark ettik. Yani bunlarda bir gözlem ile değerlendirmedir.*’’ *(s.10, st.37-40).*

Soru cevap, ölçme değerlendirme sürecinde en çok kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerin bir diğeridir. Uzman 6 soru cevap yöntemini kullanırken öğretmenin nitelikli soru sormasına dikkat çekmiş ve bu durumu şöyle anlatmıştır: ‘‘*Bir; sorunun kalitesi ve niteliği bunda çok belirleyici, havada kalmasında. İkincisi; soru sayısı*

belirleyici, üçüncüsü de sorunun ne zaman sorulduğu belirleyici. Çocuğun canı cevaplamak istiyor mu? Kaç soruya cevaplamak istiyor? Sorduğunuz soruyu anlıyor mu? Onun cevabı nereye götürüyor?'' *(s.11, st.27-31).*

Çalışma kağıtları, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek geleneksel yöntem ve teknikler arasındadır. Uzman 1 bu konuda şunları dile getirmiştir: ''*Bir veli toplantısında bütün ailelere 'Şu müzeler gezilecek, orada şunlar şunlar yapılacak. Sizden ricam, onlara eğitim yaprakları gönderir. Bu konuda çocuklarınıza destek olmanız, bir şeyler anlatmanız' denilebilir.*'' *(s.7, st.39-41).*

3.1.2.4.2. Alternatif ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve teknikler, alan uzmanları tarafından benzer şekilde dile getirilmiştir. Bunlar; *gözlem defterleri (1), akran değerlendirmesi (1), yetişkin değerlendirmesi (1)* ve *portfolyo (1)* dur.

Gözlem defterleri, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve tekniklerden biridir. Uzman 4 bu konudaki düşüncelerini şöyle dile getirmiştir: ''*Gözlem defterlerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Biz de elimizde not alacak bir şeyler arıyoruz. ...Her gittiği müzede onu yanında taşıyacak ve kendince müzenin nasıl bir tarihçesi var, zamanı anlatıyor, tarih anlatıyor. O defterde ona ne yaptığını anlatsın.*''*(s.14, st. 16-32).*

Akran ve yetişkin değerlendirmesi, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve tekniklerden bir diğeridir. Uzman 1 bu konuda şunu demiştir: ''*Tabi, çok farklı yaklaşımlar var. Onlar denenebilir. Akran değerlendirmesi yapabilir. Yetişkin değerlendirmesi yapabilir.*''*(s.6, st.38-39).*

Portfolyo, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve teknikler arasındadır. Uzman 1 bu konuda ''*Portfolyolar yaptırabilir.*'' demiştir. *(s.7, st.1).*

3.2. Okul Öncesi Öğretmenleri ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde müze eğitimine ilişkin görüşlerini almak amacıyla, yarı yapılandırılmış görüşme ve fenomenolojik analiz kullanılarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma sorularını cevaplayan 2 tema, 18 alt tema ve 127 koda ulaşılmıştır.

Tablo 2. *Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelere ilişkin bulgular*

Müze ve Eğitim İlişkisi	**Eğitim Programının Öğelerine İlişkin Görüşler**			
Okul öncesi eğitim programı Çocuk Ebeveyn	**Amaç**	**İçerik**	**Öğrenme Öğretme Süreci**	**Ölçme ve Değerlendirme**
			Öğrenci Rolleri	Geleneksel ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri
			Yaş	Alternatif ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri
			Öğretmen Rolleri	
			Öğrenme Ortamı	
			Öğretim yöntem, teknik ve stratejiler	
			Etkinlikler	
			Müze öncesi yapılan etkinlikler	
			Müzede yapılan etkinlikler	
			Müze sonrası yapılan etkinlikler	

3.2.1. Müze ve eğitim ilişkisi

Müze ve eğitim ilişkisi teması altında 3 alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar; *okul öncesi eğitim programı*, *çocuk* ve *ebeveyndir*.

3.2.1.1. Okul öncesi eğitim programı

Okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişki, okul öncesi öğretmenleri tarafından *esneklik (3), belirli gün ve haftalar dahilinde (3), eğitimin bir parçası (1), disiplinler arası alan (1)* olarak ifade edilmiştir.

Esneklik, okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişkiyi açıklayan ifadeler arasındadır. Okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişki düşünüldüğünde öğretmenlerin üçü, okul öncesi eğitim programının müze eğitimine

fırsat sağladığını ifade etmiştir. Öğretmen 2, bu konuda şöyle demiştir: ‘‘ *Yeterli alan, imkan olduğu sürece buna yönelik müze olduğu sürece kesinlikle yapılabilir. Tüm kazanımlarımız, milli eğitimi kapsayan tüm kazanımlar orada da verilebilir.*’’ *(s.8, st.28-30).* Diğer yandan Öğretmen 1, okul öncesi eğitim programının esnekliğini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Çünkü bir konuya girdiğiniz zaman o açılıyor, açılıyor. Gelişiyor ve geliştirmeye çok müsait.*’’ *(s.8, st.25-26).*

Belirli gün ve haftalar, okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişkiyi açıklayan bir ifadedir. Öğretmen 3, okul öncesi eğitim programında yer alan belirli gün ve haftalar kapsamında müzelerden yararlandığını şöyle ifade etmiştir: ‘‘*…Biraz programla da beraber gidecek olursak belirli gün ve haftalarımız çok. Net bir şekilde kutluyoruz. Onun da aynı oranda gitmesi gerekiyor.*’’ *(s.3, s.2-4).* Öğretmen 2 ise, şu deneyimini aktarmıştır: ‘‘*Atatürk haftasıysa mesela o hafta Atatürk ile ilgili hikayeler, slaytlar sunuyoruz. Arkasından sanat çalışmaları, orada gittiğimiz zamanda ‘Atatürk’ün kullandığı kıyafetleri göreceğiz şimdi’ dediğimizde daha bir istekli, bilerek de gidiyorlar.*’’ *(s.1, st.39-42).*

Müzelerin eğitim ortamı olarak okul öncesi dönemde kullanabileceği öğretmenler tarafından ifade edilse de müzelere eğitim ortamlarında yer vermemeleri çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bunlar; müzelere yönelik olarak; *uzaklık (4), pahalılık (3), atölye çalışmalarının hafta sonu olması (1), eğitim odalarının olmayışı (1)* aileye yönelik olarak; *ailenin geziye sıcak bakmaması (3),* öğretmene yönelik olarak; *müzelerin çocuklara yönelik olmadığını düşünme (3),* çocuğa yönelik olarak; *müze sayısının az olması (2) dır.*

Uzaklık, öğretmelerin çoğunluğuna göre müze eğitimini engelleyen nedenlerin biridir. Öğretmen 2 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Eminönü tarafında var aslında ama çok uzak olduğu için bize gidip gelmek problem olabiliyor yani. Onu göze almıyor hiç kimse. Biraz haklılık payı da var. Çünkü çocuk erken yoruluyor. Çok verim alamayabiliriz.*’’ *(s.2, st.7-9).* Benzer şekilde Öğretmen 1 bu konudaki deneyimleri şöyle aktarmıştır:‘‘*…Mesela bir Sunay Akın’ın Oyuncak Müzesi bize çok uzak. Bizim okulumuzun konumu itibariyle de ve çocuklar çok küçük. Onları oraya götüremiyoruz. Yolda sıkılabilirler, rahatsızlanabilirler.*’’ *(s.1, st.11-13).*

Pahalılık, müze eğitimini engelleyen nedenlerin bir diğeridir. Öğretmen 6 ailelerin gezi ücretlerinden dolayı gezilere sıcak bakmadığını anlatmış ve şöyle demiştir: ‘‘*Evet aile olarak maddi yönden biraz sıkıntılar olabiliyor. Gezi ücretleri çok yüksek oluyor. Bu*

yüzden bazı çocuklar gitmek istiyor, ablaları, ağabeyleri de gitmek istiyor ve aile buna yetişemiyor.'' *(s.4, st.1-3).*

Atölye çalışmalarının hafta sonu olması, müze eğitimini engelleyen nedenler arasındadır. Öğretmen 4 bu konuda şunu aktarmıştır: ''*Mesela biz, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi'ne gitmek istedik, atölye çalışmaları oluyor diye. Ama hafta sonuç var. Hafta içi yok. Mesela bu bizim için sıkıntı.*'' *(s.10,st.1-3).*

Eğitim odasının olmayışı, müze eğitimini engelleyen nedenlerden biridir. Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Dediğim gibi gittiğiniz alan önemli. Ne tarz yerlere gezi yaptığınız önemli. Çünkü çocuğun onu kavrayabilmesi için gerçekten uygulanabilecek güzel çalışmalar var ama uygulanamıyor. Böyle bir sıkıntı var. Çünkü işte götürdüğünüz yer uygun olmuyor.*'' *(s.3, st.26-29).*

Ailenin geziye sıcak bakmaması, müze eğitimini engelleyen nedenlerin bir diğeridir. Öğretmen 5 bu konuda ''*Aileler çok fazla bağımsız dışarı göndermek istemiyorlar. İşte deniz kenarıysa 'Yok hocam ya, tehlikeli olur' dedikleri tabi ki oluyor.''* demiştir. *(s.7, st.5-6).* Benzer şekilde Öğretmen 3 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ''*Biz geçen senelerde Sirkeci'de Postane Müzesi var PTT'nin. Çok istedik gitmeyi, çok az katılım oldu. Genelde aileler korumacı tavırla çok uzağa göndermek istemiyorlar.''* demiştir. *(s.2, st.7-9).* Diğer yandan Öğretmen 2 ise, ailelerin çocuklarının küçük olmasından dolayı geziye göndermek istemediklerini şu deneyimiyle aktarmıştır:''*Biraz da böyle cesaretsizlik var. Başına bir şey gelecek, kaybolacak. Kendini anlatamıyor, bir sene sonra da kendini anlatır. O zaman gitsin öğretmenim diyen çok oluyor.*'' *(s.7, st.39-41).*

Müzelerin çocuklara yönelik olmadığını düşünme, müze eğitimini engelleyen nedenler arasındadır. Öğretmen 2, bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*Belki bir alışkanlık bilmiyorum hani geçmişten gelen genelde ilkokullar, ortaokullar giderken okul öncesinde anlamaz. Hani gitsek de pek verim alamayacağız düşüncesiyle daha çok etkinlik yapılacak yerlere gidiliyor ya da orada nasıl etkinlikler yapılacağı bilinmediği için pek tercih edilmiyor.*'' *(s.1, st.22-25).*

Öğretmen 1 ise, müzelerin yetişkinlere yönelik olduğunu düşünmektedir ve bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır:

> ''*...Gaziantep'teki müzeleri de gezdim, çok güzel. Orada çalıştım, orada öğretmendim. Orada mesela çocukları hiç götürmedik. Hiç götürmedik ama renkler, o taşların işlenişleri o kadar güzel ki yani onu görüp anlayabilirlerdi diye düşünüyorum. Güzel olurdu diye düşünüyorum ama yaşlarının küçük olduğunu düşündük.*'' *(s.12, st.32-36).*

Çocuk müzelerinin sayısının az olması, müze eğitimini engelleyen nedenlerin bir diğeridir. Öğretmen 5, bu konuda şunu dile getirmiştir: ‘‘*Yaş gruplarına göre tercih edilebilecek müze sayısı çok fazla yok. Okul öncesi biraz tarih kısmına giremiyoruz doğal olarak.*’’ *(s.1,st. 12-13).* Öğretmen 1 ise şunu demiştir: ‘‘*Çocuklara yönelik atölye çalışmaları sunan müze sayısı gerçekten Türkiye’de sınırlı.*’’ *(s.1, st.9-10).*

Diğer yandan çocuğa yönelik müze sayısının az olmasına ilişkin Öğretmen 5, müze sayısının arttırılması gerektiğini ifade etmiş ve şöyle demiştir: ‘‘*… Daha çok çocukları da düşünerek açılabilecek müzeler olabilir yani. Dediğim gibi, dokunma odaklı, daha çok etkileşime geçebilecekleri.*’’ *(s.5, st.33-34).*

Eğitimin bir parçası, okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişkiyi açıklayan bir ifadedir. Öğretmen 2, bu konuda ‘‘*Eğitimimizin bir parçası olması gerekiyor ama ne yazık ki çok fazla kullanıldığını düşünmüyorum.*’’ demiştir. *(s.1, st.13-14).*

Disiplinler arası alan, okul öncesi eğitim programı ve müze eğitimi arasındaki ilişkiyi açıklayan bir diğer ifadedir. Öğretmen 1, bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*…Dediğim gibi bir kapı aralamak en önemlisi ve o aralanan kapıdan kesinlikle dallandırarak daha da çok şey öğretebilirsiniz.*’’ *(s.8, st.26-27).*

3.2.1.2. Çocuk

Müze ve eğitim ilişkisinin çocuğa sağladığı yararları, okul öncesi öğretmenleri tarafından çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bunlar; *kalıcı öğrenme (4), eğlenceli olma* (3), *yaparak yaşayarak öğrenme (2), değerleri öğrenme (1), somutlaştırma (2)* ve *merakını giderme (2) dir.*

Kalıcı öğrenme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlar arasındadır. Öğretmen 3, bu konuda düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Mesela, müzenin herhangi bir konusuyla ilgili ya da müze hangi konudaysa bir kere gidip gezip görmek çocuğun hayatında bir yaşantı oluşturuyor ve doğal olarak daha kalıcı oluyor*.’’ *(s.1, st.14-16).*

Benzer şekilde Öğretmen 6 bu konuda şunu dile getirmiştir: ‘‘*Okul öncesi dönemde müze eğitimi çocuklar için, tarihi yerlerimizi gezip görmeleri ve onların akıllarında kalmaları için çok yararlı olacağını düşünüyorum*.’’ *(s.1, st.7-8).*

Eğlenceli olma, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlardan biridir. Öğretmen 1, bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*… Mesela yakınımızda bir yere geldi, oyuncak müzesi gezici olarak. Bir Avm’ye geldi. Oraya gittik mesela bu Avm bize çok*

yakın olduğu için. Biz de oradaki atölye çalışmalarına katıldık ve çok faydalı oldu bizim için. Çocuklar da çok eğlendi açıkçası.'' *(s.1, st.14-17).*

Benzer şekilde Öğretmen 4 müzelerdeki eğlenerek öğrenmeye dikkat çekmiş ve şunu dile getirmiştir: ''*Müzenin önemini, var olma sebebini, bunların hepsini eğlenceli bir şekilde onların hafızalarında yer etmesi gerekiyor.*'' *(s.3, st.1-2)*. Öğretmen 6 ise deneyimini şöyle aktarmıştır: ''*O gün mesela daha mutlu geliyorlar. Bir daha gidelim diyorlar. Sürekli geziye gitmek istiyorlar.*'' *(s.6,s t.12-13).*

Yaparak yaşayarak öğrenme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların bir diğeridir. Öğretmen 5 müzede yaparak yaşayarak öğrenmenin önemini şöyle açıklamıştır: ''*…Çünkü dediğiniz gibi çocuk kendi bir şeyler çıkardığını yaparak yaşayarak gördüğünde daha farklı etkileri oluyor çocuk üzerinde.*'' *(s.3, st.33-34).*

Öğretmen 2 ise yaparak yaşayarak öğrenmenin önemini şu örnekle desteklemiştir:

> ''*…Eskiden oyuncaklar böyleydi, yeni oyuncaklarımız böyle. Bunu öğrenebilir. İkisinin arasındaki farkı görebilir. Yeri gelir o tarz oyuncak yapımı küçük bir atölye ile desteklenirse çok daha güzel olur. Eskiden o çocukların oynadıkları oyuncaklar ile oynama imkanı buluyorlar. Dolayısıyla çocuk için güzel deneyim olur.*'' *(s.5, st.17-21).*

Değerleri öğrenme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlar arasındadır. Öğretmen 5 bu düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*Yani müzeler tabi ki çok önemli değerlerimizi bilmesi açısından.*'' *(s.1, st.8).*

Somutlaştırma, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararlardan biridir. Öğretmen 2, bu konuda şöyle demiştir: ''*Sanat kavramı çok soyut. Mesela modern sanat dediniz. Onu görsel direk görebilecekleri en güzel yer. Onlar için çok soyut.*'' *(s.4, st.35-36).*

Diğer yandan Öğretmen 1, somutlaştırmanın önemini şöyle açıklamıştır: ''*… Görmek onlar için çok iyi gerçekten. Ki internette belli bir bilgi kirliliği var. Gidip yerinde görmek ve görevlilerin ilgi çekici şekilde anlatması da kesinlikle gerekli.*'' *(s.1, st.31-33*).

Merakını giderme, müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların bir diğeridir. Öğretmen 1 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır:''*Mesela Havacılık Müzesi'ne gitmiştik. Uçak modelleri işte bu pilot kıyafetleri geçmişten, günümüze o kadar çok ilgilerini çekti ki. 'Bunları mı giyinmişler, bunları nasıl yapıyorlar, nasıl, nasıl?' Her şeyi soruyorlar.*'' *(s.1, st.29-31).*

Benzer şekilde Öğretmen 4 şunu dile getirmiştir:''*Orada bazı çocuklar çok merak ediyor. O kadar ilginç sorular soruyorlar ki biz de kalıyoruz öyle.*'' *(s.2, st.22-23).*

3.2.1.3. Ebeveyn

Müze eğitiminin ebeveyne sağladığı yararlar okul öncesi öğretmenlerin tarafından *aileyi bilinçlendirme (3)* olarak ele alınmıştır.

Aileyi bilinçlendirme, müze eğitiminin aileye sağladığı bir yarardır. Öğretmen 2, bu konuda şöyle demiştir: ‘‘*Aman gidilmesin demek yerine, küçüktür ne anlar ‘’demek yerine belki kendileri de talep edecek ama önemini bilmiyorlar. Yeterli görüyorlar okulda öğrenileni. Zaten çok küçük, bir sürü de şey öğreniyor onların gözünde.*’’ *(s.8, st.14-16).*

Öğretmen 4 ise müze kültürünün ebeveynden başlaması gerektiğini anlatmış ve bu konuda şöyle demiştir:‘‘*…Bir kere bu kültürü ailelerle birlikte almaları gerekiyor. Çünkü anne babada görmeyen sadece okulda gördükten sonra bitiyor. Sadece okulda kalıyor o eğitim. Kendi sosyal hayatına da yerleştirmesi için aileden görmesi gerekiyor. O yüzden ailenin çok önemli olduğunu düşünüyorum.*’’ *(s.1, st.27-31).*

Öğretmen 5 benzer şekilde şunları demiştir:

> ‘‘ *Çünkü siz bir şeyin doğrusunu söyleseniz de aile bunu kabul etmediğinde siz bunu çocuğa veremiyorsunuz. Müzelerde de aynı şey var işte. Siz önerseniz de aile bunu uygun bulmuyorsa, kendi götürmüyor bizim de götürmemize izin vermiyor. Önce ailelere eğitim verilmeli bence bu konuda. Öncelikle ailelerimiz bu konuda bilinçlenmeli diye düşünüyorum.*’’ *(s.11, st.12-16).*

Ebeveynleri bilinçlendirmek için neler yapılabileceği öğretmenleri üçü tarafından dile getirilmiştir. Öğretmen 2 bu konuda ‘‘*Ama ailelere en azından senede bir kere de olsa bir ön bilgilendirme yapılabilir. Yapılacak etkinlikler ile ilgili eğitici broşürler verilebilir.’’ (s.8, st.21-23).* Öğretmen 4 ise bu konuda ‘‘*Öğretmenler aldı eğitimi, ailelere bir eğitim verebilirler. Bunun için bir seminer, bir toplantı yapabilirler.*’’ demiştir. *(s.9, st.29-30).*

Diğer yandan Öğretmen 3, ebeveynleri bilinçlendirmede kamu spotlarından yararlanılabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘*Televizyonda kamu spotlarıyla çok fazla izleyiciye ulaşılabiliyor. Daha fazla bunun önemi vurgulanabilir toplumun her yapıtaşı açısından.*’’ *(s.7, st.17-18).* Benzer şekilde Öğretmen 6, ebeveynleri bilgilendirici müze maketlerinin hazırlanabileceğini ifade etmiş ve şöyle aktarmıştır:‘‘*Daha önceden okula proje olarak küçük maketler gönderilebilir. Velilerin ilgisini çeker. Çünkü biz velilere diyoruz ki; şu yere geziye gitmek istiyoruz, diyoruz. Veli neresi olduğunu bilmiyor.*’’ *(s.6, st.34-36).*

3.2.2. Eğitim programın öğelerine ilişkin görüşler

3.2.2.1. Amaç

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin amaçları okul öncesi öğretmenleri tarafından çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır**.** Bu amaçlar; sosyal-duygusal gelişime yönelik olarak; *kültürü tanıma (2), kendini tanıma (2), sosyalleşme (2), müze kültürünü kazanma (2), değerleri bilme (2), mesleklere karşı farkındalık duyma (1)* ve *müzeyi sevme (1)* bilişsel gelişimine yönelik olarak; *kavramları edinme (1)* dil gelişimine yönelik olarak; *kendini ifade etme (2)* dir.

Kültürü tanıma, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır:

> ‘‘*Çocuklar kültürlerimizi görsün, neler olmuş, neler yaşanmış bunların bir kesitini görsün diye götürüp onlara oraları göstermeye çalışıyoruz ama tabi ki farklı alanlarda amaçlamalar yapılabilir. Bizim genel amacımız; çocukların kültürel varlıklarımızı öğrenip görmeleri ve bu konuda biraz daha bilinçlenmeleri.*’’ *(s.4, st.8-11).*

Diğer yandan Öğretmen 2 bu konuda şunu söylemiştir: ‘‘*Yani bir Atatürk Evi’ne gidiyorsak hem kültürümüzü tanımak, Atatürk’ü tanımak onlara katkı sağlıyor.*’’ *(s.5, st.1-2).*

Kendini tanıma, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 1, bu düşüncesini şöyle açıklamıştır:

> ‘‘*…Bazen böyle hepimizin ufak tefek bazı yetenekleri ya da ilgileri vardır. Ama gidip küçük bir atölye çalışmasında mesela kumdan öyle bir şey yapar ki, bakarsınız o gerçekten çok iyi bir heykeltıraş olabilir, mesela. Çünkü parmaklarıyla çok güzel şekiller veriyordur ama bu evde fark edilmemiştir.*’’ *(s.4, st.31-33).*

Benzer şekilde Öğretmen 2 bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Farkındalık oluşturmak aynen. Belki yeteneği varsa çocuğu o yönde çocuğu kanalize etmek. Belli olmaz o vesileyle kendisini de keşfeder çocuk.*’’ *(s.6, st.1-2).*

Sosyalleşme, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 6 bu konudaki düşüncesini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*Müze gezisi çocukların sosyalleşmesini sağlayabilir. Daha girdiği ortamlarda biraz kendini rahat hissetmesini geliştirebilir. Sosyalleşip çekingen olmama, çünkü bazı çocuklar çok çekingen olduğu için kendini biraz özgür hissediyorlar. Özgürce davranmak rahatlatabiliyor bazen.*’’ *(s.2, st.28-31).*

Diğer yandan Öğretmen 1 müze eğitiminin çocuğa sorumluluk duygusunu kazandırdığını şöyle anlatmıştır: ‘‘*Sonra sorumluluk kazandırıyor, aslında. Sorumluluk yani kendi montunu, suluğunu sahip çıkma, gruba dahil olma.*’’ *(s.8, st.1-3).*

Müze kültürünü kazanma, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 1 müze içinde çocuğun kurallara uyma becerisine dikkat çekmiş ve bu konuda şunu dile getirmiştir: ‘‘*Biz öncelikle okul öncesi eğitimde çocuğun toplum içinde nasıl davranması gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz, öğretmeye çalışıyoruz. Mesela bir müzede belli bir ses tonuyla, belli bir sıralamayla ve etraftakileri rahatsız etmeden bu geziyi tamamlamaya çalışmanın önemini anlatmaya çalışıyorum.*’’ *(s.4, st.14-18).* Benzer şekilde Öğretmen 3 şunu dile getirmiştir: ‘‘*Her yerin kendine göre özel bir kuralı var. Kurallara uyma becerisi de gösteriyor.*’’ *(s.3, st.12-13).*

Değerleri bilme, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 5 bu düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Yani müzeler tabi ki çok önemli değerlerimizi bilmesi açısından.*’’ *(s.1, st.11).* Öğretmen 1 ise bu konuda ‘‘*Sabır mesela sabır, hoşgörü, saygı, tarih bilinci olabilir.*’’ *(s.4, st.23).*

Mesleklere karşı farkındalık duyma, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 6 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*…Orada uçakları gördüğü zaman, hemen başlıyorlar. Ben pilot olmak istiyorum, diyorlar. Uçak bakımı yapmak istiyorum diyorlar. O şekilde hem mesleğe de yönlendirebiliyoruz.*’’ *(s.3, st.1-3).*

Müzeyi sevme, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 4 bu konuda şunu dile getirmiştir: ‘‘*Öncelikle bence sevdirmeli. Yani eğlenceli bir şey olması gerekiyor ki zaten.*’’ *(s.3, st.26).*

Kavramları edinme, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 2 bu konuda şu deneyimini aktarmıştır: ‘‘*Şimdi mesela oyuncak müzesi direk çocuk deyince o akla geliyor. Çok da güzel olduğunu söylüyorlar. Gidip görme imkanım olmadı ama en azından eski- yeni kavramını vermek için mesela yani…*’’ *(s.5, st.14-16).*

Kendini ifade etme, müze eğitimi programında yer alabilecek amaçlar arasındadır. Öğretmen 1, bu konuda ‘‘*…Yeni bir yer görüp bunu anlatma, dil becerisi, konuşma becerisi ya da hiç fark etmediğiniz bir şey ortaya çıkabiliyor.*’’ demiştir. *(s.4, st.24-26).* Öğretmen 3 ise bu konuda ‘‘ *…Sonrasında geldiğimizde de sohbet ettiğimizde grupta kendini ifade etme ve sohbete katılma gibi beceriler sağlıyor.*’’ demiştir. *(s.3, st. 13-15).*

Okul öncesi öğretmenleri tarafından doldurulan okul öncesi dönemde müze eğitimi programında yer alabilecek kazanım değerlendirme formunda Öğretmen 1, okul öncesi eğitim programında yer alan tüm kazanım-göstergelerin müze eğitimi programında yer

alabileceğini ifade etmiştir. Formu dolduran diğer öğretmenler ise, okul öncesi eğitim programında yer alan psikomotor alan ve özbakım becerileri alanındaki kazanımlar dışında kalan tüm kazanım göstergelerin müze eğitimi programında yer verilebileceğini belirtmiştir. Bu durum yukarıda ifade edilen amaçlar ile de benzerlik göstermiştir.

3.2.2.2. İçerik

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının içeriğini belirlerken okul öncesi öğretmenleri üç boyuta dikkat ettiğini söylemiştir. Bunlar; programa yönelik olarak o*kul öncesi eğitim programı (2)*, çocuğa yönelik olarak; *çocukların ilgi alanları (5), yaş ve gelişim düzeyleri (4),* müzelere yönelik olarak; *müze koleksiyonu (1)* dur.

Okul öncesi eğitim programı, içerik belirlenirken öğretmenlerin dikkat ettiği boyutlardan biridir. Öğretmen 5 bu konuda şunu demiştir: ‘‘*Bence programdaki her şeyi ele alabiliriz.*’’ *(s.4, st.17)*. Diğer yandan Öğretmen 3 ise okul öncesi eğitim programındaki alan gezilerine dikkat çekmiş ve şu örneği vermiştir: ‘‘ *...Program dahilinde işlediğimiz belirli gün ve haftalardan gidecek olursak, mesela; yakın zamanda Orman Haftasını işledik. Ya da tiyatrolar gününü işledik. Bunları kapsayabilecek şeyler olabilir.*’’ *(s.3, st.28-30).*

Çocukların ilgi alanları, içerik belirlenirken öğretmenlerin dikkat ettiği boyutların bir diğeridir. Öğretmen 6 bu konuda deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Mesela Havacılık Müzesi’ne çocuklar gittiği zaman, erkek çocukları çok ilgileniyorlar. Etkisinde kalıyorlar.*’’ *(s.2, st.38-39).* Benzer şekilde Öğretmen 1 bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*Mesela ben diyorum ki o yüzden bilim müzeleri ve çocuklar arkeolojik kazı müzelerini de çok seviyor. Özellikle dinozorlara bayılıyorlar. Erkek ve kız hepsi gerçekten çok hevesliler. Çünkü o dönem onlar için tam bir gizem ve daha da çok şey, daha da çok şey öğrenmek istiyorlar.*’’ *(s.5,st.25-28).*

Öğretmen 4 ise arabaların çocukların ilgisini çektiğini söylemiş ve bu konuda şu deneyimini anlatmıştır: ‘‘*Ama arabalar mesela, onların çok ilgi duyduğu bir konu. Biz Rahmi Koç’a gittiğimizde ben gözlemlemiştim. İlginç derecede sempati duyuyorlar ve sadece erkekte değil. Kızlar da öyle.*’’ *(s.5, st.9-11).*

Diğer yandan tarihi yerlerin çocukların dikkatini çok fazla çekmediğini söyleyen Öğretmen 5 bu konuda şu deneyimini ifade etmiştir: ‘‘*Mesela Topkapı Sarayı’na gittiğimizde oradan pek bir verimlilik alamıyoruz. O yüzden daha çok çocukların ilgisini*

çekebilecek yerlere gitmeyi tercih ediyoruz. Bu yüzden de çok fazla tarihi olarak onlara bilgi veremiyoruz.'' *(s.1, st.15-18).*

Çocukların yaş ve gelişim düzeyleri, içerik belirlenirken öğretmenlerin dikkat ettiği bir diğer boyuttur. Öğretmen 6 bu konuda düşüncesini şöyle dile getirmiştir: ''*Çocukların yaşlarına göre yapılması gerekiyor. Küçük bir yaş grubuna tarihi anlatırsan, o çocuk hiçbir şekilde anlayamaz. Ama büyük yaşlarda tarihle ilgili bir müzeye giderse daha etkili olabilir.*'' *(s.2, st.36-38).* Benzer şekilde Öğretmen 1 okul öncesi çocuklarının yaş ve gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini anlatmış ve şu deneyimini aktarmıştır:

> ''*Mesela 1453 Panorama orada mesela sesler ile görsel efektler ile belli bir savaş sahnesi yaşatılıyor. İstanbul kuşatması yaşatılıyor ve bunu çocuk kesinlik ile orada görüp korkabilir diye, düşünüyorum. Kesinlikle bir daha belli bir yaşa gelene kadar, özellikle on bir yaşına gelene kadar çocuğun böyle şeyleri görmemesi gerektiğini düşünüyorum.*'' *(s.5, st.7-9).*

Benzer şekilde Öğretmen 3 şunu ifade etmiştir: ''*…Savaş çocukları kötü etkiliyor. Çünkü farklı algılayabilecek durumdalar. Onların daha yüzeysel, çok üzerine gitmeden o şekilde. Kastettiğim işte, Atatürk'ü anlatıyorsak gidip evini görmek gibi mesela.*'' *(s.3, st.37-39).*

Öğretmen 4 ise, çocuklara somut içeriklerin verilmesi gerektiğini şöyle ifade etmiştir: ''*...Daha somut şeyler aslında. Çocuklar için akılda kalıcı oluyor. Soyut fazla şey olmuyor. Tamam o sırada tekrar ederiz, sorarız, geri dönütler alabiliriz ama. Böyle birkaç hafta sonra o konuda pek kalıcı olmaz. Daha somutsal şeyler öğretilebilir.*'' *(s.4, st.27-30).*

Müze koleksiyonu, bir müze eğitimi programının içeriği belirlenirken öğretmenlerin dikkat ettiği bir boyuttur. Öğretmen 2, bu konuda şunu ifade etmiştir: ''*Gidilen alana da bağlı. Ulaşım ile ilgili ise Havacılık Müzesi.*'' *(s.5, st.2-3).*

3.2.2.3. Öğrenme öğretme süreci

3.2.2.3.1. Öğrenci Rolleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında öğretmenlerin dördü çocukların süreçte *aktif olması* gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen 1 bu durumu şöyle özetlemiştir: ''*Gördüğü ve yaptığı, uyguladığı şeyi çok iyi alıyor çocuk ve evde de gidip yapmaya çalışıyor.*'' *(s.5, st.23-24).*

Öğretmen 5, müzede eğitim odası olması gerektiğini anlatmış ve bu konuda şunu ifade etmiştir: ‘‘*Uygulamalı ortam daha fazla onların ilgisini çeker. Daha fazla aktif katılım sağlarlar ve daha fazla keyif alırlar.*’’ *(s.9, st.14-15).*

Diğer yandan Öğretmen 3, çocukların süreçte aktif olması için sorular sorduğunu anlatmış ve bu konuda şunu söylemiştir: ‘‘*Ya da ben onlara soru soruyorum. Neler gördüklerini, neler düşündüklerini öğrenmek için, bu şekilde aramızda etkileşim oluyor.*’’ *(s.2, st.17-19).*

Benzer şekilde Öğretmen 1 öğrenme öğretme sürecinde çocukları sürece dahil ettiğini şöyle anlatmıştır: ‘‘*Tabi grup sohbetleri yapıyoruz. Zaten önce bir grup sohbeti yapıyoruz. Neler vardı diye önce bir herkes konuşuyor.*’’ *(s.3, st.36-37).*

Öğretmen 4 ise süreçte çocuğun aktif olduğunu şu deneyimi ile aktarmıştır*:* ‘‘*Oradayken birinden bir fikir çıkıyor. Diğeri de ‘Öğretmenim, onun yanına bunu da yapabiliriz.’ diyor. Normalde aklına gelmez o fikir ama arkadaşının fikrinden yola çıkarak kendisi de bir fikir üretebiliyor.*’’ *(s.7, st.10-12).*

3.2.2.3.2. Yaş

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının kaç yaşta yapılabileceği okul öncesi öğretmenleri tarafından farklı şekilde ele alınmıştır. Öğretmenlerin çoğu 4-5 yaşta yapılan müze eğitiminin 3 yaşa göre daha yararlı olduğunu düşünmektedir. Öğretmen 1 bu konudaki düşüncesini şöyle dile getirmiştir: ‘‘…*Çünkü onlar çok daha dolu oluyor bu anlamda, çok daha fazla etkinlik yapmış oluyorlar bu yaşa gelene kadar. Üç yaş grubu için çok daha zor olabilir, müze gezisi gerçekten. Çünkü farkında olmuyor çocuk nerede olduğunun tam anlamıyla.*’’ *(s.2, st.12-14).*

Benzer şekilde Öğretmen 3 şunu ifade etmiştir: ‘‘*…Dediğim gibi 4 yaş üstü olabilir. 4 yaştan bahsedecek olursak oyuncak müzesidir, atölye çalışmalarıdır. Ama genelde daha büyük yaş grupları için daha anlamlı olabilir gibime geliyor. 5-6 yaş.*’’ *(s.4, st.10-12).*

Öğretmen 5, 3 yaşta yapılan müze eğitiminin etkili olmadığını şu deneyimiyle aktarmıştır: ‘‘*Çünkü okulda bile bir etkinlik varken 5 dakikadan fazla, ilgilerini tutamıyorsunuz. İster istemez ilgileri dağılıyor. Maksimum 15 dakika tutabiliyorsunuz. Bir müze gezisi de maalesef 15 dakikada bitmeyeceği için, çok verimli olmuyor.*’’ *(s.5, st.14-17).*

Benzer şekilde Öğretmen 4 ise 3 yaş grubunun ilgi süresinin kısa olduğunu anlatmış ve şunu ifade etmiştir: ‘‘*Uzun süre orada ilgilerini tutamazlar. Dikkat eksikliği olur ya*

da sıkılıyorlar. İşte tuvaletleri geliyor. Çok fazla uyaran olduğu için onların ilgisini çekemeyiz belli bir objeye diye düşünüyorum.'' *(s.6, st.29-31).*

Öğretmen 6, 3 yaş çocuğunun müze konusunda bilgisi olmadığını söylemiş ve bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır:

> ''*Çünkü 3 yaşındaki çocuktan müze ile ilgili bilgisi olmadığı için, ne kadar anlatırsak anlatalım çok akılda kalmıyor. Ama 4 yaşında, 5 yaşındaki çocuklar için müze eğitimi gayet güzel olabiliyor. Akılda kalıyor hem gidip gördüğü zaman da onu anlatabiliyor bir başkasına güzel oluyor.*'' *(s.3, st.14-17).*

Öğretmen 2 ise diğer öğretmenlerden farklı olarak 3 yaşta da müze eğitimi yapılabileceğini şu sözlerle anlatmıştır:

> ''*Başlanabilir. Kesinlikle ki onlar daha çok şey kazanır dediğim gibi. Temelde ne alması gerektiğini bildiği zaman, bir sonraki sene gittiğimiz yerlerde bilinçli olarak gelecek sizinle. Daha çok şey katarız. Ama ilk defa 5 yaşta görecekse, ilk adımı o yaşta atacağız. O zaman biraz geç kalınmış olur bence.*'' *(s.7, st.13-16).*

3.2.2.3.3. Öğretmen rolleri

Okul öncesi dönemde yapılan müze ile ilgili bir etkinliğin, öğrenme öğretme sürecinde öğretmenlerin benzer roller üstlendikleri görülmüştür. Bunlar; *bilgi aktaran (6), soru soran (5), liderlik yapan (4)* ve *aktif rol alan (3)* öğretmendir.

Bilgi aktaran öğretmen rolünü öğrenme öğretme sürecinde tüm öğretmenler gerçekleştirmektedir. Öğretmen 4 bu konuda şunları ifade etmiştir: ''*...Ve gidilecek gezi hakkında bilgi veriyoruz işte, ne olduğunu anlatıyoruz kısaca. Müzenin ne olduğunu, dilimiz döndüğünce anlatıyoruz.*'' *(s.2, st.11-13).* Öğretmen 6 benzer şekilde şunu ifade etmiştir*:* ''*Araştırma yapıyorum ben de gideceğim yere. Çocuklara sonra anlatıyorum onu.*'' *(s.4, st.25).*

Soru soran öğretmen rolünü öğrenme öğretme sürecinde öğretmenlerin çoğu gerçekleştirmektedir. Öğretmen 1 bu konuda şunları ifade etmiştir:

> ''*...Merak ettiğiniz bir şey var mı? Ya da mesela ben sık sık şunu da sorarım, 'Göremeyen var mı, ya da beni duyamayan var mı? Beni herkes görüyor mu?' ya da 'Bu söylediğimi gerçekten hepiniz anladınız mı?' gibi şeyler sorarım. Yani geri dönüt almaya çalışıyorum.*'' *(s.2, st.28-31).*

Benzer şekilde Öğretmen 3 şunu aktarmıştır*:* ''*Müze eğitimi sırasında yani müzedeyken ben daha çok çocukların ne düşündüklerini merak ediyorum ki ona göre ihtiyaçlarına cevap verebileyim.*'' *(s.5, st.22-24).*

Diğer taraftan Öğretmen 4 çocukların sorularına cevap vermede zorlandığı anlatmış ve bu konuda şöyle demiştir: ''*O kadar ilginç sorular soruyorlar ki bizde kalıyoruz öyle.*

Cevap veremiyoruz o sırada. En basit şeyleri, en azından internetten bakıp söylüyoruz bizde bilmiyorsak.'' *(s.2, st.22-24).*

Liderlik yapan öğretmen rolünü öğrenme öğretme sürecinde öğretmenlerin çoğu gerçekleştirmektedir. Öğretmen 6 bu konuda şunu ifade etmiştir: ''*Gezerken ikişerli ya da tek sıra halinde tren oluyoruz. O şekilde geziyoruz. Birbirlerinden ayrılmıyorlar.*'' *(s. 4, st.34-35).* Benzer şekilde ise Öğretmen 5 şunu söylemiştir*:* ''*Küçük oldukları için siz onları koruyup kollamak ve sadece o alanı gezdirmekle çıkartmak durumunda kalıyorsunuz genellikle.*'' *(s.8, st.8-9).*

Aktif rol olan öğretmen rolünü öğrenme öğretme sürecinde Öğretmen 2,3 ve 5 gerçekleştirmektedir. Öğretmen 2 bu konuda şunu paylaşmıştır: ''*Anlatımda sıkıntı yaşıyoruz, verimli olmuyor ama daha çok resim yaptırarak dramatize, drama çalışmaları kullanabiliyorum.*'' *(s.3, st.30-31).*

Öğretmen 5 ise müze eğitimi sürecinde etkinlik yaptırdığını anlatmış ve şu deneyimini aktarmıştır:

> ''*Atatürk Evi'ne gittiğimizde, biliyorsunuz ki sahil kısmında orası. Müzeyi gezdikten sonra, dışarıda kumsalda 'Burada Atatürk yaşamış.' Burada sohbet edilip kumsalda oyun oynayıp hem o ortamda, o ortamı paylaştıklarını düşündürüp öyle bir etkinlik yapıp, bir şeyler atıştırıp piknik tarzında geri geldiğimiz, yaptığımız etkinlikler var.*'' *(s.6, st.17-21).*

3.2.2.3.4. Öğrenme ortamı

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme ortamında bulunması gereken nitelikler, öğretmenler tarafından üç boyutta ele alınmıştır. Bunlar; *geniş ve rahat alan (4), nitelikli müze eğitimcisi (3)* ve *uygulama alanı (2) dır.*

Geniş ve rahat alan, müze eğitimi ortamında öğretmenlerin bulunmasını istediği nitelikler arasındadır. Öğretmen 4, müzelere gittikleri zaman müzelerin çok kalabalık olduğunu anlatmış ve bu konuda şunu aktarmıştır*:*

> ''*...Bir atölye çalışması yapacak o kadar fazla sayıda kişi var ki. Biz gittiğimizde başka okullardan çocuklar da geliyor büyük yaştan işte. Burada yine aynı yaşta olabilirler. Onların da neden imkan sağlayamadığını böylece düşünüyorum ama. Buna bir çözüm getirmek gerekiyor.*'' *(s.11, st.13-16).*

Öğretmen 5, müzelerde sınırlı alanda gezdiklerini şu şekilde ifade etmiştir: ''*...Gerçekten alanlar çok müsait değil. Size bir halı veriyorlar. O halı üzerinden yürümeniz gerekiyor en basiti. O çizginin dışına çıkmamanız, o objelere dokunmamanız, bunları yasakladıkları için çok fazla bir şey kullanılamıyor.*''*(s.7, st.23-26).* Benzer şekilde Öğretmen 6 bu konuda şunu dile getirmiştir:''*Çünkü çok kalabalık bir ortam*

oluyor genelde diğer okullar da olduğu için. Birbirimizi kaybetme riski olabiliyor.'' *(s.4, st.37-38).*

Diğer yandan Öğretmen 2 ise özel müzelerin daha geniş bir alan sunacağını söylemiş ve bunu şöyle açıklamıştır:''*Atölyesi olan özel müzeler çok daha tercih edilebilir bu anlamda. En azından orada sanat çalışmasını rahat yapar. Yani eğer, hamurla, seramikle çalışacaksak çok daha rahat çalışabiliriz.*'' *(s.7, st.26-28).*

Öğretmenlerin üçü, müzelerdeki kalabalık ortamını önlemek için iyi bir *randevu sisteminin* olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen 4 bu konudaki düşüncesini şöyle belirtmiştir: ''*Bizim müze gezisi olduğu için onlar şey diyor: 'Tamam, gelebilirler. Nasıl olsa gezip gidecekler.' O eğitimi düşünmedikleri için, bize her türlü randevuyu veriyorlar. Sonra da yapamıyorlar eğitimi.*'' *(s.11, st.20-22).*

Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Daha böyle seyrek koyulması lazım. Aynı anda 10 okul değil de 2 okul, 3 okul olması gerekiyor. Çünkü biz ezilme tehlikesi bile atlattık bunun yüzünden.*'' *(s.8, st.4-5).*

Nitelikli müze eğitimcisi, müze eğitimi ortamında öğretmenlerin bulunmasını istediği nitelikler arasındadır. Öğretmen 4, bu konuya ilişkin deneyimini şu şekilde ifade etmiştir: ''*Mesela biz gezdirirken ben de bilmiyorum. Ben de bilinçlenmek istiyorum ama sadece oradaki şeyleri okuyarak görüyorum. Ya da o sırada internetten araştırmamız gerekiyor. Bizi gezdirmesi gereken biri olması gerekiyor bence. Rehberimizin olması gerekiyor. Ama yok.*'' *(s.11, st.25-28).*

Benzer şekilde Öğretmen 2 müzede bilgili bir personelin olması gerektiğini anlatmış ve şöyle aktarmıştır: ''*Çünkü yeri geliyor öğretmenler de o konuda bilgi sahibi olamıyor. Bir rehber lazım orayı bilen, bize zaman ayırabilecek birileri lazım.*'' *(s.9, st.7-8).*

Diğer yandan öğretmenlerin beşi müze eğitimcisinin çocuk pedagojisinden anlaması gerektiği vurgulamıştır ve Öğretmen 4 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Mesela bizim çocuklarımızın yaşına çok fazla inemiyorlar. Belki o konuda bir eğitim verilmesi gerekiyor.*'' *(s.3, st.28-29).* Benzer şekilde Öğretmen 1 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*...ve oradaki görevlinin hem çok iyi bilgi donanımına sahip olması lazım hem de aynı zamanda çocuğun seviyesine inerek onu merak uyandıracak şekilde ve sıkmadan anlatması lazım.*'' *(s.1, st.36-38).* Öğretmen 5 ise bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır:

''*Atıyorum bir tabağın kaç yılında yapıldığı, neyle yapıldığı, nasıl yapıldığı yazarken siz sadece çok eskiden yapılmış, diye daha bunu basitleştirerek söylemek zorunda kalabiliyorsunuz. Tabi bu anlatan kişiler, yılına, saatine, vaktine, kimin dönemine kadar yapıldığına iniyorlar. Bu da okul öncesine çok uygun olmuyor.*'' *(s.9, st.1-5).*

Uygulamalı alan, müze eğitimi ortamında öğretmenlerin bulunmasını istediği nitelikler arasındadır. Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Uygulamalı ortam daha fazla onların ilgisini çeker. Daha fazla aktif katılım sağlarlar ve daha fazla keyif alırlar.*'' *(s.9, st.14-15).* Benzer şekilde Öğretmen 2 müzede uygulamalı alanın olması gerektiğini şöyle belirtmiştir: ''*…Yeri geliyor bazı müzelerde çok fazla uyarı da alınabiliyor. Aman oraya dokunulmasın, buraya dokunulmasın. Çocuk sonuçta. Bir yere kadar.*'' *(s.11, st.20-22).*

3.2.2.3.5. Öğretim yöntem, teknik ve stratejileri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında kullanılan öğretim yöntem, teknik ve stratejileri okul öncesi öğretmenleri tarafından benzer şekilde ele alınmıştır. Öğretim yöntemi olarak*; anlatım (6), soru- cevap yöntemi (6), drama (4),* öğretim tekniği olarak*; analoji (1), beyin fırtınası (1),* öğretim stratejisi olarak; *oyun temelli öğrenme (1), akran destekli öğrenme (1)* ve *proje tabanlı öğrenme (1) dir.*

Anlatım yöntemi, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinden biridir. Öğretmen 1, anlatım yöntemini kullandığını şu deneyimiyle aktarmıştır:

''*Mesela 'Hazerfen Ahmet Çelebi'nin kanatlarını gördün mü? Bak şu kuleye uçmuştu, bu kulenin adı Galata Kulesi.' gibi. O bakıyor, bir kule görüyor. Belki sadece kanatları görüyor. O kadar şöyle bir baktı ama siz böyle söylediğiniz zaman diyor ki: 'Kanat takmış, adı Ahmet'miş. Bu kuleye mi uçmuş? Evet.' Mesela sonra oradaki denizi fark ediyor, deniz hakkında konuşuyoruz falan gibi.*'' *(s.2, st.37-41).*

Soru-cevap yöntemi, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinin bir diğeridir. Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır:''*Genelde objelerin üstündeki bilgileri çocuklara aktarmak ve yönlendirme yapmak, daha fazla soru-cevap kullanıyoruz. Neden böyledir, ne zaman yapılmıştır? Öğrettiğimiz şeylerin geri alımlarını yapıyoruz.*'' *(s.7, st.26-28).*

Drama yöntemi, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerinin arasındadır. Öğretmen 2, drama yönteminin kullanılabileceğini şöyle açıklamıştır:'' *…Onun dışında yine çocuklar ile beraber drama olması gereken en temellerden.*'' *(s.10, st. 20-21).* Benzer şekilde Öğretmen 3 drama yönteminin önemini şöyle açıklamıştır:

‘‘*…Ama dediğim gibi içeriğe göre drama da yaptırılabilir. Bu da çocuklar için çok kalıcı oluyor.*’’ *(s.5, st. 33-34).*

Analoji, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim teknikleri arasındadır. Öğretmen 1 fen doğa etkinliğinde analoji tekniğini kullandığını şöyle ifade etmiştir: ‘‘*…Mesela kuşlar, kuşları incelemiştik. Kuşların kanatları, kuşların yağlarının, vücutlarının, organlarının çok hafif olması ve kuşlara bakılarak uçakların üretilmesi.*’’ *(s.8, st.18-20).*

Beyin fırtınası, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim teknikleri arasındadır. Öğretmen 1, müze öncesi beyin fırtınasını kullandığını şöyle ifade etmiştir:‘‘*Bakın işte bu şekilde sergilenmiş. Bunlar var. ‘Sizce müze ne demek, siz hiç müzeye gittiniz mi?’ ya da ‘Orada nasıl davranmamız gerektiğini biliyor musunuz?’ şeklinde bir beyin fırtınası öncelikle.*’’ *(s.2, st.8-11).* Öğretmen 4 müzede beyin fırtınasını kullandığını anlatmış ve şöyle demiştir: ‘‘*Oradayken birinden bir fikir çıkıyor. Diğeri de ‘Öğretmenim, onun yanına bunu da yapabiliriz’ diyor. Normalde aklına gelmez o fikir ama arkadaşının fikrinden yola çıkarak kendisi de bir fikir üretebiliyor. O yüzden bu konuya da eğiliyorum.*’’ *(s.7, st.10-13).*

Oyun temelli öğrenme, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim stratejileri arasındadır. Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Onun dışında oyun zaten bütün etkinliklerimizde var olan bir şey ve olmazsa olmazı zaten okul öncesinin. Çünkü oyun olmadan biz olamıyoruz, okul öncesi olamıyor.*’’ *(s.7, st.8-11).*

Akran destekli öğrenme, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim stratejilerindan biridir. Öğretmen 1, öğrenme öğretme sürecinde çocukların akranlarından öğrenebileceğini anlatmış ve şöyle demiştir:‘‘*…Yani o konuya en çok hakim olabilen çocuk, diğerine çok daha iyi öğretebilir ve sizin günlerce, aylarca uğraştığınız bir davranışı ya da bir bilişsel bir etkinliği bir akranı gerçekten bir saat içinde yaptırabilir, çocuğa.*’’ *(s.11, st.1-4).*

Proje tabanlı öğrenme, müze eğitiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim stratejilerinin bir diğeridir. Öğretmen 4 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*… Ama okulumuzda da proje yürüttüğümüz için ve müze ortak bir çalışmadır aslında. O yüzden proje tabanlı çalışabiliriz. Kendi müzemizi yaratabiliriz. Mesela gezdikten sonra herkes kendinin gördüğü, beğendiği bir şeyi ortaya çıkartıp kendi müzemizi oluşturabiliriz.*’’ *(s.7, st.2-5).*

3.2.2.3.6. Etkinlikler

Okul öncesi dönemde uygulanacak bir müze eğitimi programında öğretmenler, okul öncesi eğitim programında var olan çoğu etkinliğin yer alabileceğini söylemiştir. Öğretmen 2 bu konudaki düşüncesini şöyle belirtmiştir: ‘‘*Bir müzeye gitsek hepsi oraya konsantre olacak. Belki defalarca anlatacağımız bir şeyi bir kere de ulaşmış olacaksınız. Kesinlikle hepsi için kullanılabilir.*’’ demiştir. *(s.8, st. 33-35).* Bunlar; *sanat etkinliği (6) drama etkinliği (5), Türkçe dil etkinliği (3), müzik etkinliği (2), oyun etkinliği (2), bütünleştirilmiş etkinlik (1), okuma- yazmaya hazırlık (1)* ve *fen- doğa etkinliği (1)* dir.

Sanat etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerden biridir. Öğretmen 4, sanat etkinliğine ilişkin deneyimini şöyle anlatmıştır: ‘‘*…Ya da ilk resim son resim. Gitmeden önce yapılabiliyor bezen işte. Ne görmeyi hayal ediyorsunuz, ne olabilir sizce? Ondan sonra işte, geldiğinizde gördüklerinizi çizin diye. Onları karşılaştırıyorlar.*’’ *(s.6, st.10-12).*

Benzer şekilde Öğretmen 1 sanat etkinliğinden yararlandığını şöyle aktarmıştır: ‘‘ *Hazerfen Ahmet Çelebi’nin kanatlarını falan çizmiş, bir kule çizmiş ve orada o, onun aklında kalmış. Çocuklar gerçekten görsel açıdan özellikle çok yetenekli bazı konularda. Yani gördüğünü hatırlamak ve kağıda aktarmak konusunda. Yani sanat etkinliği de yapıyoruz, evet*.’’ (s.3, st.30-34).

Drama etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerin bir diğeridir. Öğretmen 1 müze eğitiminde drama etkinliğini kullandığını şu deneyimiyle aktarmıştır:‘‘ *…Mesela bir kişi müze görevlisi oluyor, bir kişi kapıdaki biz geziyi bir bütün halinde inceliyoruz. Açıkçası önce hep beraber bir sandalyeleri dizip, oraya servisle gittiğimizi hayal ediyoruz, hep birlikte servise oturuyoruz.*’’ *(s.7, st.36-39).*

Türkçe dil etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 5 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Gidilen yerler ile de hikaye oluşturulabilir. Resmedip hikayeye çevrilebilir ya da hikaye şeklinde anlatılabilir.*’’ *(s.6, st.7-9).* Öğretmen 3 ise bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*…Konuya bağlı olarak düşüneceksek zaten sınıfta parmak oyunudur, şarkıdır, şiirdir çok kullanıyoruz. Konuyla ilintili bunlar da kullanılabilir müze eğitiminde*’’ *(s.5, st.3-4).*

Müzik etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerden biridir. Öğretmen 6 bu konudaki düşüncesini şu şekilde belirtmiştir: ‘‘*Mesela drama ile birlikte müzikli etkinlikler yaptırabiliriz. Müze ile ilgili şarkılar öğretebiliriz.*’’ *(s.3, st.29-30).* Diğer yandan ise Öğretmen 4, müzeler konusunda şarkı bulmanın zor olduğunu şöyle

ifade etmiştir: ‘‘*Aslında kolay. Biz her şeyi entegre ettiğimiz için bir tek şarkı konusunda çocuklara müzelerle ilgili şarkı bulmamız zor.*’’ *(s.6, st.7-8*).

Oyun etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinliklerden bir diğeridir. Öğretmen 3 bu konuda müzeye gitmeden önce ‘‘*Oyunlar oynatıyorum.*’’ demiştir. *(s.1,st.25).* Benzer şekilde Öğretmen 6 ise ‘‘…*Gittiğimiz müzeye göre oyunlar oynuyoruz.*’’ demiştir. *(s.2, st.19).*

Bütünleştirilmiş etkinlik, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 1 bu konuda şu deneyimini aktarmıştır: ‘‘*Mesela sınıfa da geldiğimizde işte kumla, masalara kum koyduk, kemikler koyduk. Kemiklerin üstünü, kumlarla örttük. Mesela kaç ritim vurduktan sonra masalara o kumların dağılıp kemiklerin görünür hale geldiğini araştırıyoruz.*’’ *(s.7, st.19-24).*

Okuma- yazmaya hazırlık etkinlikleri, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 3, bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*…Okuma yazmaya hazırlık çalışması olabilir. Bununla ilgili el kaslarını geliştirecek sayfalar.*’’ *(s.5, st.9-11).*

Fen ve doğa etkinliği, müze eğitimi programında yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 1, deneylerin programda kullanılabileceğini şöyle ifade etmiştir:

> ‘‘*Deney, biz çok deney yapıyoruz mesela işte yani gün aşırı deney yapıyoruz ve artık hani yapılacak yeni bir deney bulmakta zorlandığım oluyor. Çok güzel öğreniyorlar çok. Mesela ben diyorum ki o yüzden bilim müzeleri ve çocuklar arkeolojik kazı müzelerini de çok seviyor.’’ (s.5, st.21-26).*

3.2.2.3.6.1. Müze öncesi yapılan etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında öğretmenler müze gezisi öncesi yaptıkları etkinlikleri benzer şekilde ifade etmişlerdir. Bunlar; *çocuğu bilgilendirmek (6), aileyi bilgilendirmek (3), müzeyi gidip görmek (3)* ve *müzeyi bilgilendirmek (1) tir.*

Çocuğu bilgilendirmek, müze öncesi öğretmenlerin tamamının yaptığı bir etkinliktir. Öğretmen 6 bu konuda şöyle demiştir: ‘‘*Çocuklara gideceğimiz müzeyi tanıtıyoruz. Ya resim yaptırıyoruz ya slaytlarla, videolarla, internetteki resimlerle gideceğimiz yeri anlatıyoruz onlara.*’’ *demiştir. (s.1, st.23-24).* Öğretmen 3 ise müze gezisi öncesi, çocukların hazırbulunuşluklarını dikkate aldığını anlatmış ve bunu şöyle açıklamıştır: ‘‘*Mesela gideceğimiz yer ile ilgili önce çocuklarla konuşuyorum. Bilgi*

veriyorum. Onların neler bildiğini, bu konuda hazırbulunuşluklarını ölçüyorum öncelikle.'' *(s.1, st.23-24).*

Diğer yandan Öğretmen 5 müze öncesi, çocukları müzede nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendirdiğini anlatmış ve deneyimini şöyle aktarmıştır: ''*…Onun üzerine çocukların orada nasıl davranması gerektiği hakkında, gidip gelirken nelere dikkat etmesi gerektiğini, oradaki kuralların neler olduğunu ve nelere uymak durumunda olduğunu anlatıyorum.*'' *(s.2, st.4-7).*

Benzer şekilde Öğretmen 4 şunları söylemiştir: ''*Mesela bazı yerlere dokunmak yasak oluyor. Bunları anlatıyoruz; sessizce gezilmesi gerektiğini, çok kişi olduğu için kaybolma risklerinin çok yüksek olduğu, o yüzden tren adını verdiğimiz konseptte yürümelerini.*'' *(s.2, st.8-11).*

Aileyi bilgilendirmek, müze öncesi öğretmenlerin yaptığı bir diğer etkinliktir. Öğretmen 2 müze öncesi ailelerden izin aldıklarını şöyle aktarmıştır: ''*…Sonrasında işte izinler alınıyor. Dilekçeler eve gönderiliyor. Velilerden bir onay alınıyor.*'' *(s.9, st.7-8).* Diğer yandan Öğretmen 1 ise, müze gezisi öncesi ailelerin müze hakkında ne kadar bilgiye sahip olduklarının bilinmesi gerektiğini anlatmış ve şöyle demiştir:''*…Açıkçası biraz da evde de hani müze ile ilgili konuşuluyor mu? Acaba ya da müze ile ilgili nelerden bahsediliyor ya da birlikte ailecek müze gezilmiş mi? Bunları da konuşmak gerekiyor.*'' *(s.6, st.39-41).*

Müzeyi görmek, müze öncesi öğretmenlerin yapmayı çok tercih etmediği bir etkinliktir. Öğretmenlerin çoğu müzeyi internet sayfası üzerinden gördüklerini anlatmışlardır. Öğretmen 2 bu konudaki deneyimini şöyle paylaşmıştır: ''*Genelde öyle oluyor. İnternet sitesinden görülüyor, görüldüğü kadar oradaki fotoğraflardan. Gidip bir ön araştırma, 'Şu kazanımı hedefliyoruz, amacımız şu, burada bunu hedefledik ama gerçekleştirebilir miyiz?', onu sorgulamıyoruz açıkçası.*'' *(s..10, st.7-12).*

Diğer yandan Öğretmen 5 daha önce gittiği müzeleri tercih ettiğini ifade etmiş ve bunu şöyle aktarmıştır: ''*Genellikle gittiğimiz müzeleri tercih ettiğimiz için, çoğunlukla gidip o ortamı biliyor oluyorum. Şimdi 10 senelik bir tecrübe olunca, birçoğuna gitmişliğim var.*'' *(s.7, st.16-17).*

Müzeyi bilgilendirmek, müze gezisi öncesi öğretmenlerin yaptığı etkinliklerden biridir. Öğretmen 2, bu konuda şunu ifade etmiştir: '' *Öncesi çok önemli. Gidip belki o detaylar konuşulursa sıkıntı daha az yaşanabilir.*'' *(s.11, st.40-41).*

3.2.2.3.6.2. Müzede yapılan etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında öğretmenler müzede herhangi bir etkinlik yapmadıklarını benzer şekilde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı, müze gezisini; *gezerek ve* çocuklara *anlatım* ya da *soru-cevap* şeklinde *bilgi vererek* geçirmektedir. Öğretmen 6 müzede gezerken anlattığını ifade etmiş ve bunu şöyle aktarmıştır: ‘‘*Çocuklarla hep birlikte geziyoruz. Gittiğimiz müzeyi bölüm bölüm geziyoruz. Orada çocuklarla gezdiğimiz zaman hangi bölümdeysek bölümü tanıtıyoruz, gösteriyoruz.*’’ *(s.2, st.1-2).* Öğretmen 3 benzer şekilde ‘‘*Çocuklar sıralı olursa ben de onlarla beraber başta, sonda onlara eşlik ediyorum. Görülmesi gereken yerler varsa ona dikkatini çekiyorum göstererek ya da soruları oluyor, onları cevaplıyorum.*’’ demiştir. *(s.2, st.15-17).*

Öğretmen 2 müzede etkinlik yapamamasının bu konuda bilgisinin olmadığından kaynaklandığını anlatmış ve deneyimi şöyle ifade etmiştir:

> ‘‘*Açıkçası bu konuda çok iyi bir eğitimim yok. Yani bizim dönemimizde bu seçmeli ders olarak daha yeni başlamıştı. O zamanda eğitim verecek hocamız yoktu. Dolayısıyla çok fazla bilgim yok. Benim yaptığım orada gidip görselleri incelemek, çocuklara kısa bir anlatımda bulunmak.*’’ *(s.2, st.28-32).*

Diğer yandan Öğretmen 2 ve Öğretmen 5 müzede etkinlik yapamamalarını, müzenin fiziksel ortamının uygun olmamasından kaynaklandığını belirtmiş veÖğretmen 5 bunu şöyle dile getirmiştir:

> ‘‘*Çok fazla etkinlik yapamıyoruz. Etkinlik yapma alanı varsa tabi ki farklı şeyler yapılabiliyor ama genellikle tek sıra düzeyinde. Çünkü alan çok fazla geniş olmuyor gittiğimiz, tercih ettiğimiz yerlerde.’’ (s.2, st.13-15).*

Öğretmen 2 ise ‘‘*Müzelerde de onun eksikliği var. Sadece görsellikle kalıyor. Uygulayacak bir bölümümüz yok.*’’ demiştir. *(s.6, st.23-24).*

3.2.2.3.6.3. Müze sonrası yapılan etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılan bir müze gezisi sonrası öğretmenler benzer etkinlikler yapmaktadır. Bunlar; öğrenilenlerin değerlendirilmesine ve pekiştirilmesine yönelik; *resim (6) sohbet (6) sınıfa uzman çağırma (1), müze oluşturma (1), okul gazetesi hazırlama (1)* ve *sanal gezi*dir.

Müze gezisi sonrası resim ve sohbet öğretmenlerin en çok yaptığı etkinlikler arasındadır. Öğretmen 4, müze gezisi sonrası resim ve sohbeti kullandığını şu şekilde aktarmıştır: ‘‘*Biz resim yaptırıyoruz işte müzede gördüklerini, aklında kalanları işte neler*

yaptık, neler gördük onlarla ilgili resim çizmelerini istiyoruz. Sonra çizdikleri tabi bire bir aynısı olmadığı için, onlarla sohbet ediyoruz.'' *(s.3, st.18-20).*

Sınıfa uzman çağırma, müze gezisi sonrası yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 2, bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle açıklamıştır: ''*Eğer iletişim amaçlı çalıştıysak, postacı olabilir. Gelip gezdiğimiz yerleri bir de onun dilinden dinleyebiliriz. Uzman katılımıyla daha etkili olabilir yani. Hem tekrar etmiş oluruz hem değerlendirme yaparken çocuklar öğrendiği şeyleri paylaştığı zaman daha çok mutlu oluyorlar.*'' *(s.13, st.23-26).*

Müze oluşturma, müze gezisi sonrası yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 1 bu konudaki düşüncesini şöyle örneklendirmiştir: ''*...Mesela bir müze yapılabilir. Mesela bununla deriz ki: 'Siz, çok iyi birer ressammışsınız. Bir sanat müzesi açacağız.' Bunun hazırlığı yapılır öncelikle.*'' *(s.10, st.27-28).*

Okul gazetesi hazırlama, müze gezisi sonrası yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Öğretmen 2 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*Bir gazete, belki okul gazetesi oluşturulabilir. Çektirdiğimiz fotoğraflarla altına küçük haber yapabiliriz. Hani işte arkadaşımız adını söyleyip şunu gördü, şunu keşfetti gibi.*'' *(s.12, st.23-25).*

Sanal gezi, müze gezisi sonrası yapılabilecek bir diğer etkinliktir. Öğretmenlerin hepsi, ölçme değerlendirme sürecinde teknolojinin kullanılmasına sıcak bakmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen 4 bu konudaki düşüncesini şöyle belirtmiştir: ''*Eğitsel oyunlar evet ama sanal şekilde gezmek çok fazla teknolojik olmasını istemem. Kendileri gezip görsünler.*'' *(s.8, st. 14-15).* Benzer şekilde Öğretmen 5 teknolojinin çocuğun ilgisini dağıttığını söylemiş ve bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Eline tablet verdiğinizde farklı alanlara kayıyor. Tabletin o verdiği alanı kapatıp başka bir yöne kayıyor. Bence bunu sağlıklı bulmuyorum.*'' *(s.10, st.16-18).* Diğer yandan Öğretmen 3, gidilecek müze uzaksa sanal gezilerin yapılabileceğini şöyle söylemiştir: ''*Mesela başka bir şehirdeyse, gidilemeyecek durumdaysa tabi ki sanal gezi daha iyi. Ama gidip görmek her zaman için daha mantıklı.*'' *(s.6, st.35-37).*

3.2.2.4. Ölçme ve değerlendirme

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenler dikkat ettikleri noktaları çok ve çeşitli şekilde ele almıştır. Bunlar; program açısından*; kazanım ve göstergeleri dikkate almak (5), süreç boyu değerlendirme yapmak (1),* öğretmen açısından; *iyi bir gözlemci olmak (3),öz değerlendirme yapmak (3),*

farklı yöntem ve teknik kullanmak (2) çocuk açısından; *bireysel farklılıkları dikkate almak (2)* ve *bütüncül değerlendirmek (2)* tir.

Kazanım ve göstergeleri dikkate almak, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktalardan biridir. Öğretmen 2 bu konuda şunu söylemiştir: ‘‘*Daha çok hedeflediğim şey, kazanıma yönelik sorular sorarım. Ona ulaşabilmiş miyim yoksa başka şeyler da anlatan oluyor.*’’ *(s.12, st.29-31).*

Süreç boyu değerlendirme yapmak, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktaların bir diğeridir. Öğretmen 1 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Okul öncesi eğitimde en önemli şey tekrar edilmesi, tekrar. Yani biz iki ay önce işlediğimiz konuyu ben sorduğum zaman mesela üç kişi gerçekten çok net, güzel cevaplar veriyor.*’’ *(s.8, st.32-34).*

İyi bir gözlemci olmak, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktalar arasındadır. Öğretmen 4, bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*...Diyelim ki 2. kez müzeye gittiğimizde orada gösterdiği davranışlar bizim için çok önemli. Çünkü ilk müzedeyken nelere dikkat etmesi gerektiğini anlamış oluyor. Nasıl davranması gerektiğini anlamış oluyor.*’’ *(s.7, st.23-25).*

Diğer yandan Öğretmen 1, ölçme değerlendirme sürecinde sınıf dinamiğine dikkat ettiğini belirtmiş ve bunu şöyle anlatmıştır: ‘‘*Öncelikle, taklit eden çocuklara soruyorum ve sonra onların lideri niteliğinde hani arkadaşlık kuran çocuğa soruyorum yani. Önce ona sorsam diğerleri de aynı cevabı verecek, biliyorum.*’’ *(s.10, st.1-4).*

Öz değerlendirme yapmak, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktalardan biridir. Öğretmen 4 bu konudaki düşüncesini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*O konuda işte yine çocuklardan geliyor dönütler. Çabuk sıkılmaları ya da ‘Ben burayı sevmedim’ diyebiliyorlar yani. ‘Keşke başka bir yere gitseydik.’ dediklerin de anlıyoruz yani, bunun iyi mi kötü mü bir seçim olduğunu.*’’ *(s.9, st.35-40).*

Benzer şekilde Öğretmen 2 öz değerlendirmenin önemini şöyle dile getirmiştir: ‘‘*Öğretmen genel olarak belki eksikliklerimiz de görebiliriz. Şunu yaptık ama belki ummadığımız bir şeyi yaşarız. Bak ben bunu planlayamamışım deyip onu kaleme alıp bir dahaki gezide gözden kaçan noktaya dikkat etmeye çalışırım.*’’ *(s.13, st.1-4).*

Farklı yöntem ve teknik kullanmak, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktaların bir diğeridir. Öğretmen 1 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Mesela Türkçe- dil etkinliği, o da çok güzel ifade eder: ‘Şunu, şunu gördüm.’ Çok güzel sıralı cümleler kurar ama diğer çocuk çok güzel cümleler*

kuramadan, çok güzel resim yapar ve anlatır. Yani tek bir şeyi sunmak, tek bir şeyde değerlendirmek doğru değil.'' *(s.9, st.21-24).*

Bireysel farklılıkları dikkate almak, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktalar arasındadır. Öğretmen 1 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle anlatmıştır: ''*...Bireysel farklılıklar. Çünkü çocukların belli bir çoklu zeka kuramından da yola çıkarsak hepsinin kendini ifade ediş şekli ve hepsinin yöneldiği alanlar ayrı.*'' *(s.9, st.29-31)*. Öğretmen 3 benzer şekilde şunu belirtmiştir: ''*Kendi bireysel özelliklerine, kendi gelişim özelliklerine göre dikkat ediyorum.*'' *(s.6, st.13-14).*

Bütüncül değerlendirmek, ölçme değerlendirme sürecinde öğretmenlerin dikkat ettiği noktalardan biridir. Öğretmen 6 ölçme değerlendirme sürecinde öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerini de değerlendirdiğini şöyle belirtmiştir: ''*Çocuğun oradaki atmosferine bakıyoruz. Keyif aldı mı, mutlu mu, birlikte arkadaşlarıyla gezerken, oraları incelerken neler yaptığına bakıyoruz.*'' *(s.6, st.5-6).*

Diğer yandan Öğretmen 5 çocuk, program ve öğretmen açısından yapılan değerlendirmenin bütün olduğunu anlatmış ve deneyimini şöyle ifade etmiştir: ''*Hepsi bir bütün aslında. Çok ayırmaya da gerek yok. Çocuk mutlu olduğu yerde öğretmen de mutlu oluyor. Öğretmen de çocuklara daha kolay hitap edebiliyor.*'' *(s.9, st.34-36).*

3.2.2.4.1. Geleneksel ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri

Okul öncesi dönemde yapılan bir müze eğitiminin ölçme değerlendirme sürecinde kullanılan geleneksel yöntem ve teknikler, öğretmenler tarafından benzer şekilde dile getirilmiştir. Bunlar; *resim (6), sohbet (6), drama (2), soru cevap (2)* ve *gözlem (2) dir.*

Resim, ölçme değerlendirme sürecinde en çok kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerden biridir. Öğretmen 4 resim yaptırmaya sıklıkla yer verdiğini şöyle belirtmiştir: ''*Biz resim yaptırıyoruz işte, müzede gördüklerini, aklında kalanları işte, neler yaptık, neler gördük onlarla ilgili resim çizmelerini istiyoruz.*'' *(s.3, st.18-19).*

Sohbet, ölçme değerlendirme sürecinde en çok kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerin bir diğeridir. Öğretmen 3 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle anlatmıştır: ''*Sınıfa gelip orada yaşadıklarımız üzerine konuşmak belki aynı şeyler olacak ama resim çizmek, sohbet.'' (s.6, st.1-3)* Benzer şekilde Öğretmen 2 şunu demiştir: ''*Hatta çocuk bazen unutabiliyor, fotoğraflar üzerinden 'Bak, buraya bakmıştık, hatırladın mı?' Sohbet tekniğini kullanabiliyorum.*'' *(s.12,s t.12-13).*

Drama, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılan geleneksel yöntem ve teknikler

arasındadır. Öğretmen 6 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Mesela gidip geldiğimiz zaman, onu drama şeklinde uygulamalar yapabiliyoruz.*’’ *(s.1,st.34-35).*

Soru cevap, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılan geleneksel yöntem ve teknikler arasındadır. Öğretmen 4 bu konuda şunu söylemiştir: ‘‘*O yüzden biz onlara bakıyoruz. Onlardan gelen sorulara, bize anlattıkları hikayelere. Onlara bakıp değerlendiriyoruz.*’’ *(s.7,st.28-29).* Benzer şekilde Öğretmen 2 şunu anlatmıştır: ‘‘*Onun dışında küçük soru cevaplar olabilir hatırlatmaya olabilir. Açık uçlu, onların hatırlamasına yönelik sorular sorabilirim.*’’ *(s.12, st.9-10).*

Gözlem, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılan geleneksel yöntem ve teknikler arasındadır. Öğretmen 6 süreçte gözlemi kullandığını şöyle aktarmıştır: ‘‘*Çocuğun oradaki atmosferine bakıyoruz. Keyif aldı mı, mutlu mu, birlikte arkadaşlarıyla gezerken, oraları incelerken neler yaptığına bakıyoruz.*’’ *(s.6, st.5-6).* Benzer şekilde Öğretmen 1 şunu ifade etmiştir: ‘‘*Çocuğun zaten ilgili ve hevesli bir şekilde anlatımından anlıyorsunuz yani, o geziden zevk aldığını, mutlu olduğunu.*’’ *(s.3, st.40-41).*

3.2.2.4.2. Alternatif ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve teknikler, öğretmenler tarafından iki farklı şekilde ifade edilmiştir. Bunlar; *eğitici kartlar (1)* ve *eğitsel oyunlar (1) dır.*

Eğitici kartlar, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif tekniklerden biridir. Öğretmen 2 bu konuya yönelik düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*…Eğitici kartlar. Oyun kartları olabilir. Onlarla çalışabiliriz. Öncesinde gezip sonrasında gene ibarelerin bulunduğu, müzedeki gördüklerimizi pekiştirebileceğimiz kartlar hazırlanabilir.*’’ *(s.10, st.32-34).*

Eğitsel oyunlar, ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif tekniklerden bir diğeridir. Öğretmen 2, bu konuda şunu ifade etmiştir: ‘‘*Çokta kullandığımı söyleyemem ama yönde öğrenen çocuklar da var. Onları düşünerek küçük bir bilgisayar oyunları, değerlendirme oyunları olabilir.*’’*(s.13, st.18-20).*

3.3. Ebeveynler ile Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, görüşme yapılan 5 anne ve 1 babanın okul öncesi dönemde müze eğitimine ilişkin görüşlerini almak amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme ve fenomenolojik analiz kullanılarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın

amacı doğrultusunda araştırma sorularını cevaplayan 2 tema, 10 alt tema ve 45 koda ulaşılmıştır.

Tablo 3. *Ebeveynler ile yapılan görüşmelere ilişkin bulgular*

Müze ve Eğitim İlişkisi	**Eğitim Programının Öğelerine İlişkin Görüşler**	
Okul öncesi eğitim programı Çocuk Ebeveyn katılımı	**Amaç İçerik**	**Öğrenme Öğretme Süreci** Öğrenci Özellikleri Yaş Öğretmen Özellikleri Öğrenme Ortamı

3.3.1. Müze ve eğitim ilişkisi

Müze ve eğitim ilişkisi teması altında 3 alt temaya ulaşılmıştır. Bunlar; okul öncesi eğitim programı, çocuk ve ebeveyn katılımıdır**.** Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında ebeveynler müze ve eğitim ilişkisini benzer şekilde açıklamışlardır. Bunlar; *geçmişin sergilendiği yer (3), eğitici yer (2)* ve *toplumun gelişimini yansıtma (1)* şeklindedir.

Ebeveynlerin üçü müze ve eğitimin ilişkisini *geçmişin sergilendiği yer* olarak tanımlamıştır. Ebeveyn 6 bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Müze eğitimi deyince bana sorarsan geçmişteki bu zamanki yaşayacağımız ve yaşanmış olayları, bizim önümüze sunan bir veli nimettir.*’’ *(s.3, st.2-3).* Benzer şekilde Ebeveyn 5 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Müze eğitimi deyince genelde eskiden kalan şeyleri, hiç yıpratmadan dokunulmadan saklanılması ve ilerde yaşayacak olan gençler için, çocuklar için onların gösterilmesi aklıma geliyor.*’’ *(s.2, st.22-24).*

Ebeveyn 4 ise müze eğitimini tarihi değerleri aktarma olarak açıklamış ve bu durumu şöyle ifade etmiştir:

> ‘‘*… Tarihi değerleri çocuklarımızı bir adımda olsa, o küçük dünyalarında kocaman bir şey, onları görmeleri. Zaten müzeye gittiğinde onun havası çok farklı. O kadar ihtişamı var ki, çocuklar gittiklerinde ‘Vaaov’ diyebiliyor. Bir şey anlamasalar bile. Onu bir televizyonda gördüklerinde ‘Bu ne?’ diyorlar.*’’ *(s.1, st. 23-27).*

Diğer yandan Ebeveyn 2 ve Ebeveyn 3 ise müzelerin eğitim işlevini ön plana çıkarmışlardır. Ebeveyn 3 müze ve eğitim ilişkisini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Müze eğitimi kavram olarak bir çocuğun gezerek, görerek hani oradakileri keşfetmesi olması lazım.*’’ *(s.2, st.22-23).* Ebeveyn 2 ise bu konuda ‘‘*Güzel yani, eğitici. Eğitici güzel bir yer müze.*’’ demiştir. *(s.1,st.25)*

Ebeveyn 1 ise müze ve eğitim ilişkisini *toplumun gelişimini* yansıttığını ifade etmiş ve bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır:

> ‘‘*…Müze eğitimi bir kere toplumun, hem tarihe hem sanata bakış açısını yansıtan bir şey diye düşünüyorum. Bütün toplumlara baktığınız zaman, bir toplumda eğer bir müze kültürü varsa, bir toplumda müzeye değer varsa ya da müzeyi geliştiren bir toplumsa, o toplumun ileri bir seviyede olduğunu düşünüyorum.*’’ *(s.2, st.25-28).*

3.3.1.1. Okul öncesi eğitim programı

Ebeveynlerden ikisi okul öncesi dönemde müze eğitimi programının okul öncesi eğitim programında yer alması gerektiğini anlatmış ve Ebeveyn 6 bunu şu şekilde aktarmıştır: ‘‘*Bana sorarsan öncelikle bu Milli Eğitim Bakanlığı, okul öncesi eğitim programında müzelerin yer alması gerekiyor.*’’ *(s.7, st.1-2).*

Benzer şekilde Ebeveyn 1 Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müzelerin eğitim ortamı olarak görülmesi gerektiğini anlatmış ve bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Her şey baştan, temelden olması gerekiyor. Ben sadece devletin politikalarının biraz daha kültür ve sanata yönelik olması gerektiğini düşünüyorum ve çocuklar üzerinde, okul öncesi üzerinde olması gerektiğini düşünüyorum.*’’ *(s.5, st.8-10).*

3.3.1.2. Çocuk

Müze ve eğitim ilişkisinin çocuğa sağladığı yararlar ebeveynler tarafından çok ve çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Bunlar; *yaparak yaşayarak öğrenme (2), somutlaştırma (2), kalıcı öğrenme (2), eğlenme (2), merakını giderme (2)* ve *kendini ifade etmesini sağlama (1) dır.*

Yaparak yaşayarak öğrenme, müze eğitimi programında ebeveynlerin ifade ettiği yararlar arasındadır. Ebeveyn 3 müzelerde uygulama alanlarının olması gerektiğini söylemiş ve bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Gittiği zaman sadece etrafa bakmak yerine kendinin de aktif olabileceği, yaparak yaşayarak yaşayacağı bir şey olması onun için bir avantaj oluyor ve daha çok ilgisini çekiyor.*’’ *(s.1, st.11-13).*

Somutlaştırma, müze eğitimi programında ebeveynlerin ifade ettiği yararlar arasındadır. Ebeveyn 6 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Biz bu tarihte ne yaşadık, neler yaşadık? Bunu anlatsam, anlattığım kulakta kalıyor ama göz ile gördüğü zaman beyine yazılıyor.*’’ *(s.7, st.2-3).* Ebeveyn 5 ise bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Zaten oradaki görüntüler somut. Onu göstererek şu zamanda, şu yapıldı denilebilir.*’’ *(s.2,st.16-17).*

Kalıcı öğrenme, müze eğitimi programında ebeveynlerin ifade ettiği yararlardan biridir. Ebeveyn 4 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*O beyinlerinde kalan güzel bir şey yani çocukların. Yerleşince de unutmuyorlar.*’’ *(s.2, st.24).* Benzer şekilde Ebeveyn 1 şunu ifade etmiştir: ‘‘*Bir de çocuklar birbirleriyle beraber olduklarında, herhalde o anı mı oluyor. Çok daha fazla sosyalleşmeyle beraber, o müzeyi gezdiğiniz zaman bazı şeyler akılda kalıcı oluyor.*’’ *(s.3, st.9-10).*

Eğlenme, müze eğitimi programında ebeveynlerin ifade ettiği yararlardan bir diğeridir. Ebeveyn 4 müzelerin çocuğun yaşantısında eğlence katabileceğini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Çocuk deyince eğlence de giriyor. Onlar için güzel bir eğlence.*’’ *(s.3, st.22).* Benzer şekilde Ebeveyn 1 çocuğunun müzede keyif aldığını şu şekilde aktarmıştır: ‘‘*Keyif alıyor. Hiç sıkıldığına şahit olmadım. ‘Hadi buradan çıkalım. Uff sıkılır, buradan gidelim.’ demedi*.’’ *(s.1, st.24-25).*

Merakını giderme, müze eğitimi programında ebeveynlerin ifade ettiği yararlar arasındadır. Ebeveyn 1, müzelerin çocuğunun merak duygusunu harekete geçirdiğini anlatmış ve bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır:

‘‘*Mesela Arkeoloji Müzesi’ne gittiğimizde orada İskender’in lahti vardı. Oraya baktığında ‘Bu ne?’ dedi. Heykelleri sordu. Kadın heykelleri gördü. Erkek heykelleri gördü. Onların vücut yapılarını falan gördü. Onlara baktı. Onlarla ilgili sorular sordu.*’’ *(s.1, st.37-40).* Benzer şekilde Ebeveyn 2 çocuğunun müzede merak duyduğunu şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘*Meraklı. Merak ediyor. O ne, bu ne? İyi oluyor çocuklar için.*’’ *(s.1, st.12).*

Kendini ifade etmesini sağlama, müze eğitimi programında ebeveynlerin ifade ettiği yararlar arasındadır. Ebeveyn 5 müzelerde yapılan atölye çalışmalarının çocuğa yararını şu şekilde açıklamıştır: ‘‘*Kendini ifade eder ve enerjisini de atmış olur. Oraya buraya saldırmaktansa çocuğun kendiyle uğraşması, enerjisini atmış olacak çocuk.*’’ *(s.3, st.28-29).*

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi çocuğun gelişimine katkı sağlamasına rağmen, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme sebepleri çok ve çeşitlidir. Bunlar; müzeye yönelik olarak*; giriş ücretlerinin pahalı olması (4), ulaşılabilirliğin zor olması (2), müze koleksiyonunun çocuğa uygun olmaması (1), atölye çalışmalarının az olması (1), nitelikli müze eğitimcisinin olmaması (1)* ve ebeveynlere yönelik olarak; *ebeveynlerin bilgi sahibi olmaması (5)* ve *vakit ayırmaması (1) dır.*

Müze giriş ücretlerinin pahalı olması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenlerinin başında gelmektedir. Ebeveyn 1 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Ben açıkçası her ay müzeye gitmiyorum. Ayda bir defa, belki altı ayda bir gidiyoruz, yılda bir gidiyoruz. O zaman veriyorum. O para benim gözümde çok olmuyor açıkçası. Ama yine de katılıyorum.*’’ *(s.6, st.36-37).* Benzer şekilde Ebeveyn 2 müze girişlerinin ücretsiz olması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: ‘‘*Bazen ücretsiz olsa daha güzel olur. Ücret konusunda insan biraz tereddüt ediyor yani. Ücretsiz olursa, normal bir avmye gidene kadar oraya gider.*’’ *(s.2, st.26-28)* Ebeveyn 6 ise bu konuda şunu demiştir: ‘‘*…Şunu isterim mesela; bugün akbil ile toplu taşımayı kullanıyorsam, o akbil ile müzeye girebileyim.*’’ *(s.7, st.17)*

Diğer yandan Ebeveyn 3 müzede yapılan atölye çalışmalarının pahalı olduğunu söylemiş ve bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir:‘‘*…Atölyeye çalışmaları yapılan yerler var ama çoğu bunu maddi şeye çevirmiş. Hiçbir şey yapmasa bile fotoğrafını çekiyor, fotoğrafını satarak bir maddi şeye çevirmeye çalışıyor ve bu da sürekli yapılacak bir şey değil yani.*’’ *(s.4, st.1-3).*

Müzeye ulaşılabilirliğin zor olması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenlerinin bir diğeridir. Ebeveyn 3 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

‘‘ *…Hafta sonu olduğu zaman şunu düşünüyorsunuz; bir hava müsait mi, iki İstanbul trafiğinde oraya gidebilecek miyiz? Arabayı nereye park edeceğiz, arabayı park ettikten sonra o kadar yolu çocuk ile birlikte yürüyebilecek miyiz? Bunları düşündüğünüz zaman çoğunlukla vazgeçme yönünde şey yapıyorsunuz.*’’ *(s.4, st. 14-17).*

Benzer şekilde Ebeveyn 1 bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır:

‘‘*Aslında ülkenin alt yapısı da çok önemli müzecilikte. Siz bir yere giderken o yolu da düşünmemeniz lazım. Onun parasını da düşünmüyor olmanız lazım. Sizi oraya gitmek için teşvik edecek birtakım şeylerin olması lazım. Yoksa tabi ki ‘Aman bugün gidecektik, neyse ya. Hiç gözüm kesmiyor’ deyip evde oturduğumuz da oluyor.*’’ *(s.7, st. 4-7).*

Diğer yandan Ebeveyn 3 müzeye ulaşılabilirliği kolaylaştırmak için ring hattının olabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘*Hatta bazı yerlerde bunun servis araçlarını koymuşlar, belli yerlerde ring araçlarıyla ulaşımı sağlanabilir.*’’ *(s.6, st.19-20).*

Müze koleksiyonun çocuğa uygun olmaması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenleri arasındadır. Ebeveyn 3 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır:

‘‘*Mademe Tussauds Müzesi'ne götürmek istediler mesela. Veli olarak buna karşı çıktım. Mesela kendi açımdan söyleyeyim…Orada balmumu heykellerinin kimlere ait olduğu hakkında bir araştırma yaptığımda Atatürk dışında tanıdığı hiç yok ve çocuğu yabancı artist hani isimlerini duymak bile çok bir şey ifade etmeyeceğini, şu an bir şey katmayacağını düşündüm.* ’’ *(s.4, st.37,s.5, st. 4-7).*

Atölye çalışmalarının az olması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenlerinden biridir. Ebeveyn 5 müzelerin atölye çalışmalarını arttırması gerektiğini şu şekilde açıklamıştır: ‘‘*Atölye çalışmaları var ama bunlar çok fazla yaygın olmadığı için bunlar yaygınlaştırılırsa çok daha faydası olacak diye düşünüyorum çocuklara da, insanlara da velilere de.*’’ *(s.1, st.30-32).*

Nitelikli müze eğitimcisinin olmaması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenlerinin bir diğeridir. Ebeveyn 5 bu konuda şunu demiştir: ‘‘*Bunlar da yetersiz. Çünkü girdiğimiz yerde genelde böyle kimse olmuyor.*’’ *(s.5, st.14).*

Ebeveynlerin bilgi sahibi olmaması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenleri arasındadır. Ebeveyn 3 ve Ebeveyn 6 bu konuda özeleştiri yapmış ve Ebeveyn 3 düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Ben götürdüğüm zaman da sadece gösteriyorum. Çok fazla anlatamıyorum. Çünkü kendimde o bilgi eksikliği var zaten. Çünkü bende onun eğitimini almamışım.*’’ *(s.2, st.36-38).* Ebeveyn 6 ise bu konuda ‘‘*Ben Anıtkabir'deki müzelerden bazılarında çocuğumun sorduğu bazı soruları cevaplayamadım. Çünkü niye? Eksiklik bende.*’’ demiştir. *(s.5, st.43-44).*

Benzer şekilde Ebeveyn 2 şunu belirtmiştir: ‘‘*…Çok eksiğiz. Şu anda teknoloji çağı. İnsan hiç müzeye gitmeye gerek duymuyor. İnternetten açıyor merak ettiği şeyleri.*’’ *(s.3, st.20-22).* Ebeveyn 4 ise ebeveynlerin müzeleri tercih etmediğini şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘*Gidip görmek isteyen bilinçli aileler çok az. Daha çok farklı alanlara gidiliyor. Müze denilince unutuluyor.*’’ *(s.5, st.16-17).* Ebeveyn 5 ise ailelerin bilgi sahibi olması gerektiğini şu şekilde vurgulamıştır: ‘‘*Aile iyi bir müze eğitimi alırsa gidip müzeye çocuklarını götürebilir. Ya da çevresini bilinçlendirebilir. Bu konuda ama eğitimini alması lazım.*’’ *(s.4, st.35-36).*

Diğer yandan ebeveynlerin bilgilenmesi konusunda Ebeveyn 5, müzede bilgilendirmenin eksik olduğunu anlatmış ve bu durumu şöyle açıklamıştır: ‘‘*Özellikle*

müzeye gittik. Orada şunun nereden geldiği, hiçbir şekilde soru ya da yanıt yok. En azından bizlere de büyüklere de 'Şu zamandan kaldı, şunu kullandık, yaptık' diyefaydalı olacak.'' *(s.2, st.10-13).* Ebeveyn 4 ise ebeveynlerin bilgilendirilmesine yönelik etkinlikler yapılması gerektiğini şöyle ifade etmiştir: ''*Seminerler verilsin. Belgeseller niye yapılmıyor? Bize de belgeseller yapılsın, turlar yapılsın.*'' *(s.4, st.17).*

Ebeveynin vaktinin olmaması, ebeveynlerin müzeleri tercih etmeme nedenleri arasındadır. Ebeveyn 5 bu konuda şunu söylemiştir: ''*Biz aile olarak gitmedik. O kadar vaktimiz yok.*'' *(s.3, st.12).*

3.3.1.3. Ebeveyn katılımı

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında ebeveynler sürece benzer şekillerde katılabileceklerini ifade etmişlerdir. Bunlar; müze öncesine yönelik olarak; *çocuğu bilgilendirme (2),* müzede; *çocuklarla etkileşimli müzeyi gezme (3),* müze sonrasına yönelik olarak; *çocukla sohbet etme (3)* dir.

Çocuğu bilgilendirme, ebeveyn katılım şekilleri arasındadır. Ebeveyn 6, müzeye gitmeden önce çocuğu bilgilendirmenin onun merak duymasını sağladığını anlatmış ve bunu şöyle ifade etmiştir:

> ''*Eğer çocuğunuz bu müze anlayışına sadece gezi olarak baktırmak istemiyorsan, çocuğuna akşam anlatırsın. 'Oğlum yarın siz, Çanakkale Müzesi'ne gideceksiniz ya da Panorama 1453 Müzesi'ne gideceksiniz. Örnek veriyorum bu müze, 1980 yılında yapılmış. Yapımında şunlar olmuş. Bunlar sergileniyor.' O müzenin geçmişini çocuğuma aşılamam lazım ve çocuğum oraya giderken meraklı gözlerle gidecek.*'' *(s.5, st.3-7).*

Diğer yandan Ebeveyn 1 çocuğunu müzeye gitmeden önce nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirdiğini anlatmış ve bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Bak orası böyle bir yer. Lütfen sanat eserlerine dokunma. Ona saygılı ol, gibi biraz ön bilgi.*''*(s.5, st.15*).

Çocuklarla etkileşimli müzeyi gezme, ebeveyn katılım şekilleri arasındadır. Ebeveyn 1 müze gezisinde öğretmene eşlik edebileceğini söylemiş ve bunu şu şekilde anlatmıştır: ''*...Okulda öğretmenimiz teklifte bulunsa giderim elbette, çocuklarla ilgilenirim. Hem fiziki anlamda hem psikolojik anlamda destek olmaya çalışırım elimden geldiğince.*'' *(s.5,st.1-2).* Ebeveyn 2, ebeveynin eğitim sürecine katılması gerektiğini anlatmış ve bu konudaki düşüncesini şöyle vurgulamıştır:''*...Biz her şeyi öğretmenden bekliyoruz. Çocuğu okula bırakıyoruz, öğretmen eğitecek, öğretmen götürecek. Yanlış*

aslında. Bizim de destek olmamız lazım. Bizim de götürmemiz lazım. İş birliği konusunda bizim de öğretmene yardımcı olmamız lazım.'' *(s.4, st.8-11).*

Ebeveyn 4, ebeveynlerin çocuklarına zaman ayırmada isteksiz olabileceğini ifade etmiş ve düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*Kendimize kalsa çok şeyi arka plana atıyoruz. Herkesin kendi bir yaşantısı var. Herkes bir yaşam mücadelesi veriyor. Elimize şu kağıt geliyor. Bir şey olduğu zaman biz gerçekten ne yapalım, ona bir zaman ayrılıyor.*'' *(s.4,st.1-3).*

Benzer şekilde Ebeveyn 2 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*Aileye bırakıldığı zaman yapılmıyor. Nasıl 'Çocuk okula gidecek' dendiği zaman, herkes gönderiyor ya. Bunlarda öyle şart koşsalar daha iyi olur. Daha başarılı oluruz. Çünkü kişiye kaldığı zaman, insan yapmıyor.*'' *(s.4, st.27-29).*

Diğer taraftan Ebeveyn 3 ise, çalışma koşullarından dolayı hafta sonu sürece dahil olabileceğini şöyle açıklamıştır: ''*Anneler de çalıştığı için maalesef çalışma koşullarımız iş yerinden izin alıp, okula aktif olarak gidemiyoruz ama bu tarz yani hafta sonları düzenlendiği takdirde katılabilir.*'' *(s.3, st.29-31).*

Çocukla sohbet, ebeveyn katılım şekilleri arasındadır. Ebeveyn 6 bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır: ''*... Ben sana akşam gelince soracağım. Bugün ne yaptın, hangi müzeye gittin, ne gördün?*'' *(s.5 st.29-30).* Diğer yandan Ebeveyn 1 ise müzede çektikleri fotoğraflar hakkında konuştuklarını ifade etmiş ve deneyimini şöyle açıklamıştır: ''*Bir de fotoğraf falan da çekiyoruz. Sonrasında fotoğraflara tekrar bakıyorsunuz*. '*Aaa bak. Biz buraya gitmiştik. Ne güzel vakit geçirmiştik. Değil mi?' Onu tekrar tekrar yaşıyor fotoğraflar sayesinde.*'' *(s.1, st.41-43*). Benzer şekilde Ebeveyn 5 şunu ifade etmiştir: ''*...Fotoğraf çekilip çocuklara gösterilebilir. 'Sen bunları mı gördün ya da sen bunları görünce ne hissettin?' Bunları bana anlatabilir misin?*'' *(s.4, st.14-15).*

3.3.2. Eğitim programının öğelerine ilişkin görüşler

Bu başlık altında ebeveynlerin okul öncesi dönemde uygulanacak bir müze eğitimi programının amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci öğelerine ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir.

3.3.2.1. Amaç

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında ebeveynler çocuklarının kazanmasını istediği davranışları çok ve çeşitli şekilde tanımlamışlardır.

Bunlar; sosyal duygusal gelişime yönelik olarak; *kültürünü tanıma ve saygı duyma (3), sosyalleşme (3), müzeye gitme alışkanlığı kazanma (2), müze kültürünü kazanma (2), mesleklere karşı farkındalık duyma (2), hayal gücünü geliştirme (2),* bilişsel gelişimine yönelik olarak; *zaman kavramını geliştirme (1), araştırma becerisini geliştirme (1),* dil gelişimine yönelik olarak*; soru sorma becerisini geliştirme (1) dir.*

Kültürünü tanıma ve saygı duyma, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışlardan biridir. Ebeveyn 1, bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘*Benim için önemli olan bir sanat eserine büyüdüğü zaman saygı duyması. Çünkü bir sanat toplumu geliştirecek olan şey. Başka hiçbir şey değil bence. Başka hiçbir şey toplumu geliştirmez sanattan başka.*’’ *(s.2, st.10-12).* Benzer şekilde Ebeveyn 5 bu konudaki düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Nasıl ki eğitim verdiğimizde ‘Buna dokunulmayacak’ diyorsak eğer onu görürse, ona dokunamayacağını da bilir. Farkında olur.*’’ *(s.2, st.31-33).*

Ebeveyn 2 ise geçmiş hakkında çocukların bilgisi olmadığını şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘*Çocuklarımız geçmiş kültürümüz hakkında daha çok bilgi alırlar. Şu anda çocuklar, bilgisiz geçmişimizle ilgili.*’’ *(s.3, st.18-19).*

Diğer yandan Ebeveyn 1 çocuğunun farklı kültürlere saygı duymasını sağlamada müzelerin önemli yeri olduğunu açıklamış ve bunu şöyle ifade etmiştir:

> ‘‘*Mesela Mostar’da da aynı şey. Köprü yıkıldı. Onun bir kültür olduğunu düşünüyorum. Başka şey yok muydu yıkılacak. Orada bile onu gözetmek, oradaki kültürü gözetmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum size ait olmasa bile. Her şey size ait olmayabilir. Yabancı kültüre ait olsa bile, ona saygı duymayı bilmesini istiyorum en fazla.*’’ *(s.4, st.21-26).*

Sosyalleşme, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışların bir diğeridir. Ebeveyn 3, çocuğun arkadaşlarıyla birlikte müzeye gitmesinin sosyalleşmesini sağladığını anlatmış ve bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ‘‘ *...Şimdi biz tek başımıza götürdüğümüzde çocuk anne, babayla veya kardeşiyle iletişim kurma halinde ama okul içinde gittiğiniz zaman arkadaşlarıyla aynı zamanda bu sosyalleşme oluyor. Birlikte yorum yapabiliyorlar, birlikte konuşuyorlar.*’’ *(s.3, st.6-8).* Benzer şekilde Ebeveyn 1 şunu ifade etmiştir: ‘‘*Çocuğumu alıp müzeye gitmemle, çocuğumun okuluyla beraber gittiği müze gezisi arasında bir fark var. Çünkü orada arkadaşları var. Öğretmeni bir şey anlatıyor orada. Sınıf ortamının öğrenmede çok daha önemli olduğunu düşünüyorum.*’’ *(s.3, st.11-13).*

Müzeye gitme alışkanlığı kazanma, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışlar arasındadır. Ebeveyn 6 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*…Biz bu çocuğu, top oynamaya götürüyoruz, denize götürüyoruz, havuza götürüyoruz. Müzeye niye götürmüyoruz?*’’ *(s.4, st.22-23).* Ebeveyn 4 ise çocukların küçük yaşlardan itibaren müzelere götürülmesi gerektiğini anlatmış ve bu konudaki düşüncesini şöyle açıklamıştır: ‘‘…*Onlar bize kalan tarihi yerler. Müzede onların sergilendiği yerler. Birtakım değerler en azından o şekil bize sunuluyor. Biz de aynı şekilde, küçüklükten ne kadar önemsersek büyüyünce bilinçli şekilde kendi hayatına da koyar.*’’ *(s.1, st.37-39).*

Müze kültürünü kazanma, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışların bir diğeridir. Ebeveyn 4 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Nasıl gidileceğini, ne yapacağını, önceden sessiz olması gerektiğini, dokunmadan bakmayı öğreniyor.*’’ *(s.2, st.31-32).* Benzer şekilde Ebeveyn 3 düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘… *Bazı şeylere gerçekten dokunmaması gerektiğini, bazı yerlerde gerçekten sessiz kalması gerektiğinde öğretebilir. Yani kuralları öğrenmesi açısından da bir avantaj olabilir, aslında.*’’ *(s.3, st.16-18).*

Mesleklere karşı farkındalık duyma, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışlardan biridir. Ebeveyn 6 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Hangi müzeye giderse gitsin, Panaroma 1453’e gitti. Baba dedi ki:* ‘*Bunlar ne küçükler.*’ *Belki mühendisliği oradan kazanacak. Mimarlığı buradan yeşerecek.’’ (s.4, st.25-26).* Benzer şekilde Ebeveyn 5 bu konudaki düşüncesini şöyle belirtmiştir: ‘‘*Mesela Havacılık Müzesi’ne çocuğumu götürmeyi düşünüyorum. Çünkü ilerde pilot olmayı düşünüyor. Hani bu da bir farkındalık bence uçağı görmesi, nasıl çalıştığını görmesi bu küçük yaştaki çocuk için çok güzel bir şey.*’’ *(s.3, st.1-3).*

Hayal gücünü geliştirme, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışların bir diğeridir. Ebeveyn 6 bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*Yerebatan Sarnıcı var. Götürdüm, baba:* ‘*Niye para atıyor, buraya gelen zengin mi oluyor?*’ *diyor. Hayal gücü.*’’ *(s.4, st.27-28).* Ebeveyn 3 benzer şekilde müzelerin hayal gücünü geliştirebileceğini şu şekilde ifade etmiştir: ‘‘…*Mesela görürüz Topkapı Sarayı’nı gezdiğimiz zaman bu ağır ağır kılıçlar. Daha insanların boyunu 2,5-3 metre olarak düşünebilir. Çocuğun artık kendi bakış açısı, kendi hayal dünyasını genişletebilir gerçekten.*’’ *(s.3, st.22-24).*

Zaman kavramını geliştirme, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışlar arasındadır. Ebeveyn 6 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle açıklamıştır:

> ‘‘*Müze deyince oğlum, ben bu müzede bu uçağı gördüm ama bu uçak şu an havada yok. Ama ben ona diyorum ki: ‘O müzedeki uçak eski tarihte kullanılmış ve şu anda kullanılmaya müsait olmayan uçaklar.’ Çocuğum da şunu kazanıyor; bu dönemde bu uçaklar kullanılmıyor. Zaman zaman kullanılmış uçaklar.*’’ *(s.3, st.11-14).*

Araştırma becerisini geliştirme, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışlardan biridir. Ebeveyn 2 bu konudaki düşüncesini şu şekilde belirtmiştir: ‘‘ *Araştırma yok çocuklarda. Eskiden kütüphane vardı. Şimdi yok, her şey* internetten*. Araştırmayı öğreniyor çocuk. Yani merak ettiği şeyleri araştırıyor.*’’ *(s.3, st.13-14).*

Soru sorma becerisini geliştirme, ebeveynlerin müze eğitimi programında çocukların kazanmasını istediği davranışların bir diğeridir. Ebeveyn 2 bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*İlgilerini çekiyor. Soru soruyor işte. ‘Anne, bunu nasıl yapmış, nasıl kullanmış?*’’ *(s.5, st.23-24).*

3.3.2.2. İçerik

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde ebeveynlerden Ebeveyn 6 çocuklara müzelerde *olumsuz içerik* verilmemesi gerektiğini anlatmış ve bu konuya ilişkin deneyimini şöyle aktarmıştır: ‘‘*…ve bizim oradaki rehber arkadaşımız kesinlikle bomba, silah ölümlü şeylerden bahsetmediğini kulağımızla duyuyoruz zaten. Orada çocuğa bombayı anlatacaksan 5 yaşındaki çocuk müzeyi sevmez.*’’ *(s.3, st.39-42).*

3.3..2.3. Öğrenme öğretme süreci

3.3.2.3.1. Öğrenci özellikleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında ebeveynlerden Ebeveyn 3 çocukların sürece aktif olarak katılması gerektiğini ifade etmiştir**.** Ebeveyn 3 bu konuya ilişkin deneyimi şöyle aktarmıştır:

> ‘‘*Biz İsviçre’de iken bir yere gitmiştik. Orada şey böyle hayvanların maketleri şeklinde yapmışlar ve her yerde bir tane telefon gibi bir şey var ve çocuk gördüğü hayvanların maketini işte bir tuşuna basıyor. Kuş işte kuşların olduğu bir yer,saka kuşu mesela saka kuşunun sesini duyuyor. İşte doldurma maketler ile onların seslerini duyuyorlar, onlar ile ilgili filmler izliyorlar ve dediğiniz gibi çok küçük yaştan oralara gitmeye başlıyor ama mesela orada şöyle bir konsept yoktu. ‘Aman sessiz olacaksınız, sesinizi*

çıkartmayacaksınız.' diye bir şey yok. Tamamen çocuklara yönelik olduğu için çok gürültülü bir ortam tam tersine.'' (s.2, st.11-18).

3.3.2.3.2. Yaş

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında ebeveynlerin üçü, müzelerden küçük yaşlardan başlayarak yararlanılması gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveyn 4 bu konudaki düşüncesini şöyle belirtmiştir: ''*Sizin şu an aile dediğiniz zaman gerçekten Kültür Bakanlığımızın da devreye girip bu şekilde hem küçüklükten öğrencilere verilsin.*'' *(s.4, st.38-40).* Ebeveyn 6 ise çocuğunun dört yaşından itibaren müzeleri gezdiğini şöyle ifade etmiştir: ''*Çocuğumun ilk müzeyle tanışma hayatı 4 yaşında. Havacılık Müzesi'ne gittik. Sonra benim çalıştığım yere geldiği zaman müzeler için hayatında bir tecrübe kazanmış oldu.*'' *(s.2, st.16-17).*

Diğer yandan Ebeveyn 3 çocuklarının müzeye götürmek için biraz büyümeleri gerektiğini düşünmüş ve bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*3 yaşında başladılar. Rahmi Koç Müzesi'ne 5 yaşında gittiler. Oyuncak Müzesi'ne şöyle cesaret edemedik; yaş olarak daha çok ilgilerini çekecek, ellemek isteyecekler, dokunmak isteyecekler, camın içini merak edecekler diye biraz büyümesi gerekir diye düşündük.*'' *(s.1, st.26-28).*

3.3.2.3.3. Öğretmen özellikleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programında ebeveynlerin öğretmenlerden beklentileri benzer şekildedir. Bunlar; *müzelere gezilerin arttırılması (4)* ve *öğretmenlerin müze eğitimi konusunda bilgilendirilmesi (3)* dir.

Müzelere gezilerin arttırılması, ebeveynlerin öğretmenlerden beklentilerinden biridir. Ebeveyn 2 bu konuda şunu söylemiştir: ''*Yer vermiyorlar ama götürdükleri zaman güzel ilgileniyorlar.*'' *(s.4, st.24).* Ebeveyn 1 ise çocukların mutlaka müzelere götürülmesi gerektiğini şöyle ifade etmiştir: ''*Çocuğu okula gönderiyorsunuz, hiç müzeye falan gidilmiyor. Bu bir kere hiç olmaması gereken bir şey. Mutlaka, senede en azından, fiziki şartlara göre elbette, bir ya da iki kez, her dönem bir iki kez çocuklar müzeye gitmeli bence.*'' *(s.3, st.6-9).* Ebeveyn 4 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*Müze denilince turların düzenlenmesini çok istiyoruz. Bu biraz 3. planda kaldı.*''*(s.3, st.7).* Ebeveyn 2 benzer şekilde şunu söylemiştir: '' *...İkinci defasında daha güzel olur. Sık sık yapsınlar bence okullarda.*'' *(s.2, st.17).* Ebeveyn 6 ise bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle açıklamıştır: ''*Çocuğum, müzeyi boş bir hayat olarak görmesin. Okul öncesinde*

başlasın, ileride benden talep etsin. Baba beni müzeye niye götürmüyorsun?'' *(s.3,st.24-25).* Diğer yandan Ebeveyn 3 müze gezilerinin hafta sonu yapılabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: ''*...Haftasonu düzenlendiği takdirde hem çocuklar için haftasonu bir aktivite olabilir, hem de biz de katılabiliriz bu durumda.*'' *(s.3, st.35-36).*

Öğretmenlerin müze eğitimi konusunda bilgilendirilmesi, ebeveynlerin öğretmenlerden bir diğer beklentisidir. Ebeveyn 3 bu konuya ilişkin düşüncesini şöyle ifade etmiştir: ''*…Öğretmenlerin zaten bilgi verme konusunda da yeterli olduklarını düşünmüyorum. Ben de bir öğretmenim.*'' *(s.3, st. 33-34*). Benzer şekilde Ebeveyn 5 bu konuda şunu demiştir: ''*Bence çok fazla bu konuda bilgili değiller, öğretmenler de.*'' *(s.5, st.4)*. Ebeveyn 6 ise bu konuda şunu ifade etmiştir: ''*Götürdüğü müzenin içeriğini bilmesi lazım öğretmenin.*'' *(s.4, st.3).*

3.3.2.3.4. Öğrenme ortamı

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme ortamında bulunması gereken nitelikler ebeveynler tarafından üç boyutta ele alınmıştır. Bunlar; *rahat ve geniş bir ortam (2)*, *nitelikli müze eğitimcisi (2)* ve *uygulama alanı (1)* dır.

Rahat ve geniş bir ortam, ebeveynlerin müze öğrenme ortamında bulunmasını istediği niteliklerden biridir. Ebeveyn 3 müzelerin hafta sonu çok kalabalık olduğunu anlatmış ve bu konudaki deneyimini şöyle aktarmıştır: ''*Hafta sonu bu sefer çok kalabalık oluyor. Hafta sonu dezavantaj o. Biz götürmek istediğimiz zaman 1-1,5 saat trafikte zaman geçiriyorsunuz, kalabalık oluyor, istediğiniz şekilde gezemiyorsunuz.*'' *(s.6, st. 22-24).* Benzer şekilde Ebeveyn 1 şunu söylemiştir: ''*Hafta sonları çok kalabalık oluyor çünkü. Genelde hafta içini tercih ediyorum.*'' *(s.2, st.22).*

Nitelikli müze eğitimcisi, ailelerin müze öğrenme ortamında bulunmasını istediği niteliklerin bir diğeridir. Ebeveyn 3 müze eğitimcisinin çocuk pedagojisi hakkında bilgi sahibi olması gerektiğini anlatmış ve bu durumu şöyle ifade etmiştir:

> ''*Müze eğitimcisinin bilgili olması lazım. Onlar ile birlikte geziyor olması lazım ve işinde çok sabırlı olması lazım. Çünkü çocuklar sürekli sorular soruyorlar ve bu sorulara istedikleri cevapları alamadıkları zaman ilgileri de dağılıyor, ilgilenmiyorlar da. Profesyonel kişiler tarafından yapılması gerekiyor.*'' *(s.6, st. 12-15).*

Benzer şekilde Ebeveyn 1 bu konudaki düşüncesini şöyle aktarmıştır: ''*Onlar çocuklara hitap edecek. Belki de formasyon almış, çocuklarla ilgilenmiş kişileri çalıştıracak.*'' *(s.6, st.25-26).*

Diğer yandan Ebeveyn 5, müzelerdeki personelin güler yüzlü olması gerektiğini anlatmış ve bu düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:‘‘*Çünkü gittiğimiz yerde genelde böyle kimse olmuyor. Bunları karşılayan biri olsa güler yüzlü davransa, bunlar çocukların ilgilerini daha çok çekecek. Daha çok gitmek isteyeceklerdir. Orada yetkili kişilerin bulunması gerektiğine inanıyorum.*’’ *(s.5, st.14-16).*

Uygulama alanı, ebeveynlerin müze öğrenme ortamında bulunmasını istediği nitelikler arasındadır. Ebeveyn 3 bu konuya ilişkin deneyimini şöyle ifade etmiştir: ‘‘*Polonezköy’de işte Cam Müzesi yapmışlardı. Orayı ziyarete gittik. Orada işte kendileri nazar boncuğu yapabiliyorlar. Çocuklara kendileri bir şeyler yaptırtabiliyorlar. Atölyeler var. Orada daha çok zevk alıyorlar. Kendilerinin aktif olması önemli.*’’ *(s.6, st.3-5).*

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynlerin müze eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemek ve müze eğitim programına yönelik öneriler geliştirmek amacı ile yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Alan uzmanlarının okul öncesi dönemdeki müze eğitimine ilişkin görüşleri şunlardır:

- Alan uzmanları, okul öncesi eğitim programının esnek olması ile müze eğitiminin rahatlıkla uygulanabileceğini belirtmiştir.
- Alan uzmanları, müze eğitiminin okul öncesi öğretmenine kişisel ve mesleki tatmin sağladığını, öğretmene öğrenme ortamını farklı yöntem ve teknikler ile çeşitlendirme fırsatını sunduğunu ve müze gezme kültürünü kazandırdığını söylemiştir.
- Alan uzmanları, müze eğitiminin okul öncesi dönemdeki çocuğa en büyük yararının somutlaştırma olduğunu vurgulamıştır. Bunun yanı sıra çocuğun geçmişi anlamasına, yaparak yaşayarak öğrenmesine, eğlenmesine, biçim- anlam ilişkisini keşfetmesine, problem çözme, hayal gücü, yaratıcılık, estetik düşünme gibi becerilerini geliştirmesine, bilinçli sanat tüketici olmasına fırsat verdiğini belirtmiştir.
- Alan uzmanları, müze eğitiminin ebeveynlerin çocukları ile kaliteli vakit geçirmelerini sağladığını ve ebeveynlere müzeye gitme alışkanlığı kazandırdığını söylemiştir. Ebeveynin bilgi ve farkındalık kazanmasının toplumun gelişmesine yansıyacağını vurgulamıştır.

4.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin okul öncesi dönemdeki müze eğitimine ilişkin görüşleri şunlardır:

- Okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi eğitim programının esnek olması ile müze eğitiminin rahatlıkla uygulanabileceğini belirtmiştir.
- Okul öncesi öğretmenleri, müze eğitiminin okul öncesi dönemde eğitimin bir parçası olması gerektiğini ancak belirli gün ve haftalar ile müzelerden sınırlı şekilde yararlandıklarını ifade etmiştir.
- Okul öncesi öğretmenleri, müzelerin çocuklara uygun yerler olmadıklarını düşünmeleri, müzeye uzaklık, müze giriş ücretlerinin pahalı olması, çocuklara yönelik

müze sayısının az olması, ebeveynlerin gezilere sıcak bakmaması gibi nedenlerden dolayı müzelerden yeterince yararlanamadıklarını açıklamışlardır.

- Okul öncesi öğretmenleri, müze eğitiminin çocuğun yaparak yaşayarak, eğlenceli, kalıcı bir şekilde öğrenmesine fırsat verdiğini, merak duygusunu harekete geçirdiğini belirtmiştir.
- Okul öncesi öğretmenleri müze eğitiminin ebeveynleri bilinçlendirmeye katkı sağladığını söylemiştir.

4.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar

Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin müze eğitimine ilişkin görüşleri şunlardır:

- Ebeveynlere göre müze eğitimi kavramı geçmişi çağrıştırmaktadır. Ebeveynler müzelerin eğitim işlevinden çok sergileme işlevini vurgulamıştır.
- Ebeveynler müze eğitiminin okul öncesi eğitim programında var olması gerektiğini belirtmiştir.
- Ebeveynler müze eğitiminin çocuğa somutlaştırma, kalıcı öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme, çocuğun merak duygusunu harekete geçirme, eğlenme gibi yararları olduğunu ifade etmiştir.
- Ebeveynler müze eğitiminin çocuğa yararları olmasına rağmen öncelikle kendilerinde müzelere ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin az olmasından dolayı müzeleri tercih etmediklerini ifade etmiştir. Ebeveynlerin çocukları ile birlikte müzeleri tercih etmeme nedenlerini; müze giriş ücretlerinin pahalı olması, müzeye ulaşımın zor olması, çocuğa uygun müze sayısının ve atölye çalışmalarının az olması, nitelikli müze eğitimcisinin olmayışı izlemiştir.
- Ebeveynler okul öncesi dönemde müze öncesi ve sonrası çocuğu ile sohbet ederek ve müzede öğretmene eşlik ederek müze eğitimi sürecine katılabileceklerini belirtmiştir.

4.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar

Alandaki uzmanlar, öğretmenler ve ebeveynlere göre okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programı şunları içermelidir:

- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitimi amaçları arasında; öncelikli olarak olumlu müze algısı oluşturmak ve müzeye gitme alışkanlığı

kazandırmak olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra müze eğitimi çocuğa kültürel değerlerini kazandırmalı, sosyalleşmesine ve zaman algısının gelişmesine katkı sağlamalı, sözcük dağarcığını, araştırma, keşfetme becerilerini, hayal gücü, merak duygusunu geliştirmeli ve kendini ifade etmesini sağlamalıdır.

- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitimin içeriğinin çocukların yaş ve gelişim düzeylerine, ilgi alanlarına uygun, okul öncesi eğitim programı ile paralel olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca müze eğitimi programının içeriği belirlenirken müzeye ulaşılabilirliğin ve müze koleksiyonunun belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir.
- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitiminin öğrenme öğretme sürecinde çocukların rolünü aktif olarak, öğretmenlerin rolünü ise; süreci planlayan, bilgi aktaran, rehberlik yapan ve bilgi aktaran şeklinde açıklamıştır.
- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitiminin kaç yaşta yapılabileceğine dair farklı görüşler sunmuştur. Alan uzmanları 0-1 yaş döneminde bile müze eğitiminin başlayabileceğini belirtirken öğretmenler, 4-5 yaşta müze eğitiminin verimli olacağını belirtmiştir.
- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri müze eğitiminde öğrenme öğretme ortamının çocuk ve engelli dostu olması gerektiğini vurgularken ebeveynler çocuk dostu olmasını vurgulamıştır.
- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze öncesinde planlama yapmanın, çocuğu, aileyi, okulu, müzeyi bilgilendirmenin ve hazırlık yapmanın gerekli olduğunu ifade etmiştir.
- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri müze eğitiminde oyun, drama, soru-cevap, anlatım, problem çözme, rol oynama, beyin fırtınası, anlatı tiyatrosu, buluş yoluyla öğrenme, araştırma- inceleme yoluyla öğrenme, işbirlikli öğrenme ve yaparak yaşayarak öğrenme gibi öğretim yöntemi, tekniği ve stratejisinin kullanılabileceğini söylemiştir.
- Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze sürecinde okul öncesi eğitim programında yer alan tüm etkinliklerin kullanılabileceğini belirtmiştir. Bunları; oyun, drama Türkçe dil etkinliği, okuma- yazmaya hazırlık, sanat etkinliği, fen-doğa etkinliği, matematik etkinliği, müzik etkinliği ve bütünleştirilmiş etkinlik şeklinde sıralamışlardır.

• Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve müze sonrasında süreci değerlendirmeye ve pekiştirmeye yönelik çeşitli etkinliklerinin yapılabileceğini ifade etmiştir.

• Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve müze eğitimini değerlendirirken geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarından; resim, sohbet, drama, anlatım, gözlem, soru cevap ve çalışma kağıtlarının kullanılabileceğini, alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarından; sanal müze gezileri, gözlem defterleri, akran değerlendirmesi, yetişkin değerlendirmesi, portfolyo, eğitici kartlar ve eğitsel oyunların kullanılabileceğini ifade etmiştir.

• Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve müze eğitiminin değerlendirme sürecinde temel olarak kazanım ve göstergelerinin dikkate aldıklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra ölçme ve değerlendirme, süreç boyunca bireysel farklılıklar dikkate alınarak farklı yöntem ve teknikler ile gerçekleştirilmelidir.

Tüm bu sonuçlardan yola çıkarak okul öncesi dönemde müze eğitimi programına yönelik geliştirilen öneriler izleyen bölümde verilecektir.

4.2. Müze Eğitimi Programına İlişkin Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde alandaki uzmanlar, öğretmenler ve ebeveynlere göre okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin içeriği karşılaştırmalı olarak ele alınmış ve okul öncesi dönemde müze eğitimi programına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Şekil 1. *Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi Programı*

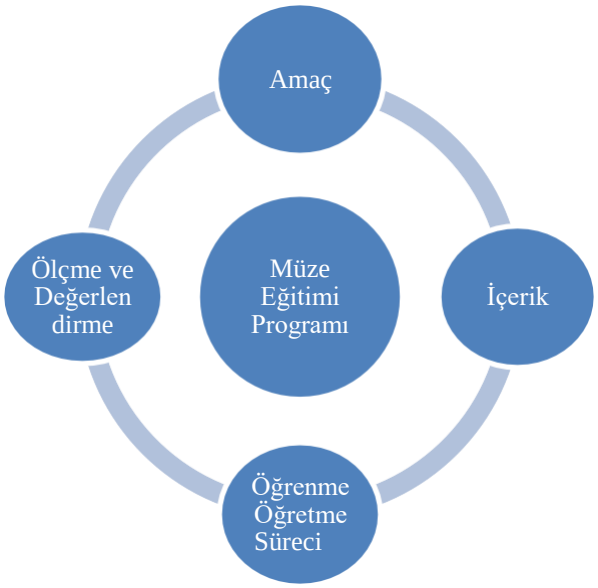

4.2.1. Okul öncesi dönemde müze eğitimi programı

4.2.1.1. Amaç

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının amaçları; uzmanlar, öğretmenler ve ebeveynler tarafından benzer şekilde ele alınmıştır. Eğitim programının genel amaçları şunlar olabilir:

- Müzeyi sevmesini sağlamak
- Müzeye gitme alışkanlığı kazandırmak
- Müze kültürünü kazandırmak
- Soru sorma ve kendini ifade etme becerisini geliştirmek
- Zaman kavramının gelişmesini sağlamak
- Araştırma, keşfetme becerisini geliştirmek
- Merak duymasını sağlamak
- Sözcük dağarcığını geliştirmek
- Mesleklere karşı farkındalık oluşturmak
- Hayal gücü ve yaratıcılığı geliştirmek
- Estetik duygusunu geliştirmek
- Problem çözme becerisini geliştirmek
- Kendi kültürünü, farklı kültürleri tanımasını ve kültüre saygı duymasını sağlamak
- Kültürel ve evrensel değerleri öğretmek
- Sosyalleşmesini sağlamak

4.2.1.2. İçerik

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının içeriği; alan uzmanları ve öğretmenler tarafından benzer şekilde ele alınmıştır. Uzmanlar müzeye ulaşılabilirliğin müze eğitim programının içeriğini belirlemede etkili olduğunu söylerken öğretmenler, çocukların ilgi alanlarının da etkili olduğunu belirtmiştir. Eğitim programının içeriği belirlenirken genel olarak şunlar dikkate alınmalıdır:

- Okul öncesi eğitim programının kazanımları
- Çocukların yaş ve gelişim düzeyleri
- Müze koleksiyonu

4.2.1.3. Öğrenme öğretme süreci

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme öğretme sürecinde; öğrenci, öğretmen rollerinin nasıl olması gerektiği, öğrenme ortamı, kullanılabilecek öğretim yöntem, teknik, stratejiler ve yapılabilecek etkinlikler alan uzmanları ve öğretmenler tarafından benzer şekilde ele alınmıştır.

4.2.1.3.1. Öğrenci rolleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme öğretme sürecinde alan uzmanları, ebeveynler ve öğretmenler çocuğun süreçte *aktif olması* gerektiğini ifade etmişlerdir.

4.2.1.3.2. Yaş

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının kaç yaşta uygulanabileceğine dair alan uzmanları ve öğretmenler arasında farklılık bulunmaktadır. Alan uzmanları müze eğitimi programının 0-1 yaşta da uygulanabileceğini belirtirken öğretmenler, 4 yaş ve üstünde yapılan müze eğitiminin daha yararlı olduğunu düşünmektedir.

4.2.1.3.3. Öğretmen rolleri

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme öğretme sürecinde alan uzmanları, öğretmenler ve aileler öğretmen rollerini farklı şekilde ele almıştır. Alan uzmanları öğretmenlerin rollerini; *planlayıcı olma, bilgi aktarma, rehber olma, liderlik etme ve kendini geliştirme* şeklinde tanımlamıştır. Öğretmenler ise, süreçte üstlendikleri rolleri; *soru soran, bilgi aktaran, liderlik yapan* ve *aktif rol alan* şeklinde tanımlamıştır. Ebeveynler ise, öğrenme öğretme sürecinde öğretmenlerden bekledikleri rolleri; *müzelere gezilerin arttırılması* ve *öğretmenlerin müze eğitimi konusunda bilgilendirilmesi* şeklinde açıklamıştır.

4.2.1.3.4. Öğrenme ortamı

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme ortamında bulunması gereken nitelikler, öğretmenler ve ebeveynler tarafından benzer şekilde ifade edilirken alan uzmanları ile farklılaşmaktadır. Öğretmenler ve ebeveynler müze eğitimi programının öğrenme ortamında bulunması gereken nitelikleri geniş alan, uygulama alanı

ve nitelikli müze eğitimcisi şeklinde ifade etmiştir. Alan uzmanları ise öğrenme ortamının çocuk dostu ve engelli dostu olması gerektiğini söylemiştir.

4.2.1.3.5. Öğretim yöntem, teknik ve stratejiler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme öğretme sürecinde alan uzmanları ve öğretmenler benzer öğretim yöntemi, tekniği ve stratejisi kullanılabileceğini ifade etmiştir. Okul öncesi dönemde yapılacak müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim yöntemleri şunlardır:

- Drama yöntemi
- Anlatım yöntemi
- Soru cevap yöntemi
- Problem çözme yöntemi
- Oyun yöntemi

Okul öncesi dönemde yapılacak müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim teknikleri şunlardır:

- Beyin fırtınası
- Analoji
- Rol oynama
- Anlatı tiyatrosu

Okul öncesi dönemde yapılacak müze eğitimi programında kullanılabilecek öğretim stratejileri şunlardır:

- Akran destekli öğrenme
- Proje tabanlı öğrenme
- Buluş yoluyla öğrenme
- Araştırma inceleme yoluyla öğrenme
- İşbirlikli öğrenme
- Yaparak yaşayarak öğrenme

4.2.1.3.6. Etkinlikler

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının öğrenme öğretme sürecinde alan uzmanları ve öğretmenler okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerin kullanılabileceğini ifade etmiştir. Bu etkinlikler şunlardır:

- Sanat etkinliği

- Drama etkinliği
- Türkçe dil etkinliği
- Müzik etkinliği
- Okuma yazmaya hazırlık etkinliği
- Matematik etkinliği
- Bütünleştirilmiş etkinlik
- Oyun etkinliği
- Fen ve doğa etkinliği

4.2.1.4. Ölçme ve değerlendirme

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek geleneksel yöntem ve teknikler alan uzmanları ve öğretmenler tarafından benzer şekilde ifade edilmektedir. Ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek geleneksel yöntem ve teknikler şunlar olabilir:

- Resim
- Sohbet
- Drama yöntemi
- Anlatım yöntemi
- Soru cevap yöntemi
- Gözlem
- Çalışma kağıtları

Sanal müze gezileri ve *eğitsel oyunlar*, öğretmenler ve alan uzmanları tarafından benzer şekilde ifade edilen alternatif ölçme değerlendirme teknikleridir. Öğretmenlerin söylediği ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve teknikler şunlardır:

- Eğitici kartlar
- Eğitsel oyunlar

Alan uzmanlarının söylediği ölçme değerlendirme sürecinde kullanılabilecek alternatif yöntem ve teknikler şunlardır:

- Gözlem defterleri
- Akran değerlendirmesi
- Yetişkin değerlendirmesi

- Portfolyo

Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitimi programının ölçme değerlendirme sürecinde dikkat edilecek noktalar alan uzmanları ve öğretmen tarafından benzer şekilde ele alınmıştır. Alan uzmanları ve öğretmenler ölçme değerlendirme sürecinde program açısından; kazanım ve göstergeleri dikkate alınması ve süreç boyunca değerlendirmenin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğretmen açısından; iyi bir gözlemci olmayı ve öz değerlendirme yapmayı önemserken alan uzmanları bunlara ek olarak aileyi sürece dahil etmeyi önemsemektedirler. Öğretmenler, çocuk açısından; bütüncül değerlendirmeyi önemsediklerini ifade ederken alan uzmanları; yüreklendirici olmayı, duyuşsal öğrenmeleri ve hazırbulunuşlukları dikkate almayı söylemişlerdir. Diğer yandan çocuğun bireysel farklılıklarını dikkate almak, farklı yöntem ve teknik kullanmak alan uzmanları ve öğretmenlerin dikkat ettiği ortak noktalardır.

4.3. Tartışma

Bu araştırmada okul öncesi dönemde müze eğitimine ilişkin alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynlerin deneyimleri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya katılan altı alan uzmanı, altı okul öncesi öğretmeni ve altı ebeveynden yarı yapılandırılmış görüşmeler yolu ile elde edilen veriler 2 tema ve 19 alt tema etrafında toplanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular tema ve alt temalar doğrultusunda tartışılmıştır.

4.3.1. Müze ve eğitim ilişkisi

Müze ve eğitim ilişkisi altında dört temaya ulaşılmıştır. Bunlar; okul öncesi eğitim programı, öğrenci, öğretmen ve ebeveyndir. Bu anlamda müze ve eğitim ilişkisi dört farklı açıdan ele alınmıştır. İzleyen bölümler de bu başlıklar hem kendi aralarında hem de alanyazındaki diğer bulgular ile tartışılmıştır.

4.3.1.1. Okul öncesi eğitim programı

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze ve eğitim ilişkisini benzer şekilde açıklamıştır. Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri okul öncesi eğitim programının müze eğitimine fırsat verdiğini belirtmiştir. Ebeveynler ise eğitimin her kademesinde ve okul öncesi eğitim programında müzelerin yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Alan uzmanları, okul öncesi eğitim programı içerisinde öğretmenlerin

müze eğitimi yapmalarını ifade eden net bir açıklamanın olmadığını ve müzelere gezi düzenlemenin öğretmenin vicdanına kaldığını vurgulamıştır. Alanyazına bakıldığında 2006 yılında uygulamaya başlanan İlköğretim Görsel Sanatlar dersi öğretim programının öğrenme alanları arasında müze bilinci bulunurken (MEB, 2006, s.12) 2013'de uygulanmaya başlanan ilkokul ve Görsel Sanatlar dersi öğretim programında müzelerin öğrenmede birincil kaynak olarak kullanılması ve müzelerin Görsel Sanatlar ile ilişkilendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 2013). Müze eğitimi sadece Görsel Sanatlar Eğitimi dersi ile ilişkilendirilmemeli, eğitimin her kademesinde her dersle ilişkilendirilmelidir. Müzelerin ilişkilendirilmesi gereken bir eğitim kademesi de okul öncesi dönemdir. Okul öncesi eğitim programında (2013, s.50) ise alan gezileri kapsamında çocukların ilgilerini çekebilecek müze, sanat atölyesi, tarla, bahçe gibi alanlara gezi düzenlenebileceği belirtilmektedir. Bu anlamda okul öncesi eğitim programında müze eğitiminin yer verilmesine ilişkin bir boşluk bulunmaktadır. Bu nedenle müzeler öğretmenler tarafından daha çok belirli gün ve haftalarda gidilen yerler olmaktadır. Oysa müze eğitimi, okul eğitiminin tamamlayıcısı olarak düşünülmelidir (Abacı, 1996, s.65). Dilli (2017, s.313-314) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin müzelerin informal öğrenmedeki yeri ve önemini bilmelerine rağmen müze gezisi hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamaları nedeniyle eğitimde yer vermediklerini ifade etmiştir. Baykan (2007) yaptığı çalışmada müze ziyareti ile müze eğitimi arasındaki farkın öğretmenlerin bir kısmı tarafından bilinmediği belirtmiştir. Demirci (2009, s.138) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin yarıdan fazlası kendilerini müze eğitimi konusunda yetersiz olduklarını ifade etmiştir. Benzer sonuç, araştırmaya katılan öğretmenlerde görülmüştür. Öğretmenler müzeleri eğitimin bir parçası olarak gördüklerini söyleseler de bunu uygulamalarına pek yansıtmamaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında müze eğitimini zorunlu hale getirirse öğretmenlerin müzelere olan ulaşılabilirliği artabilir (Okan, 2015, s.196). Kültür ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliği yaparak öğretmenlerin kullandığı Eğitim Bilim Ağı (EBA) içeriklerine müze eğitimi ile ilgili film, belgesel gibi görsel araçları ekleyerek öğretmenlerin eğitimde müzelerden yararlanmalarına ilişkin bir farkındalık yaratılabilir.

Öğretmenlerin müze eğitimine ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin az olmasının yanı sıra müzelere ulaşımın zor olması müze ve eğitim ilişkisini kurmayı zorlaştırmaktadır. Dağal ve Bayındır (2016, s.275) yaptıkları çalışmada İstanbul trafiği nedeniyle müze gezisinden geç döndüklerini, bu nedenle müze sonrası yapılacak

etkinlikleri başka gün yaptıklarını ve uzaktaki müzelere giderken çocukların birkaçının rahatsızlandığını ifade etmiştir. Benzer durum araştırmaya katılan öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Öğretmenler, müzeye gidene kadar geçen sürede okul öncesi dönem çocuklarının tuvaletinin geldiğini, canının sıkılabildiğini ifade etmişlerdir. Alanyazında Önder ve arkadaşları (2009, s.110) müze yolculuğunu zevkli hale getirmek için öğrenciler ile birlikte kulaktan kulağa öykü tamamlama oyunu oynadıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde okul öncesi öğretmenleri müzik, oyun gibi etkinlikler planlayarak müze yolculuğunu daha zevkli hale getirebilirler.

Okulun bulunduğu sosyoekonomik düzey, ebeveynin demografik özellikleri gibi değişkenler müzelere gezi düzenleme sürecini etkilemektedir. Kırca (2008, s.108) yaptığı çalışmada gelir seviyesi ve eğitim düzeyi arttıkça bireylerin müze ziyaret sayısının arttığını görmüştür. Güleç ve Alkış (2003, s.66) yaptıkları çalışmada okulu alt sosyoekonomik düzeyde bulunan öğretmenlerin müzeleri maddi yetersizliklerden dolayı ziyaret edemediklerini, üst sosyoekonomik düzeyde bulunan öğretmenlerin ise müzeleri daha sık ziyaret ettiklerini ve bunu okuldaki eğitim programına paralel gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Egüz ve Kesten (2012) Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenlerin müze eğitiminden yararlanma düzeylerini belirledikleri araştırmada üst sosyoekonomik düzeyde bulunan okulların, alt sosyoekonomik düzeydeki okullara göre daha sık müze ziyareti yaptığını belirlemiştir. Benzer durum araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri tarafından dile getirilmiştir. Orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki okullarda çalışan öğretmenler okulun ve ebeveynlerin maddi imkanları, bilgi ve farkındalık düzeylerinin daha fazla olduğunu belirtmiş ve bu nedenle müzelere daha sık gezi düzenleyebildiklerini ifade etmiştir. Alt sosyoekonomik düzeydeki okullarda çalışan ve müzelerden daha az yararlanan öğretmenler ise öz eleştiri yapmış ve müze eğitimi hakkında ebeveynlerin bilgi ve deneyimlerinin az olduğunu, maddi imkanlarının kısıtlı olduğunu söylemiştir. Öğretmenler bu nedenlerden dolayı müze eğitimine yer veremediklerini vurgulamıştır. Benzer sonuç alan yazında yapılan diğer çalışmalarda mevcuttur (Arı,2010; Durmuş,2011).

4.3.1.2. Çocuk

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararları benzer şekilde ifade etmiştir. Müze eğitiminin çocuğa sağladığı yararların başında yaparak yaşayarak öğrenme ve somutlaştırma gelmektedir.

İşlem öncesi dönemde bulunan okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özellikleri düşünüldüğünde somutlaştırmanın önemi anlaşılabilir. Örneğin; Taş Devri konusunu ders kitapları anlatabilir ancak müzenin eğitim atölyesinde taş aletler yapmak, çakıl taşını kullanarak ateş yakmak bireylere ders kitaplarının ötesinde bilgi ve deneyim sunmaktadır (Dilli, 2014, s.86).

Alanyazın incelendiğinde müze eğitiminin çocuğa sağladığı faydalar benzer şekilde ifade edilmiştir. Bunlar; merak uyandırma, konuyu somutlaştırma, kalıcı öğrenmeyi sağlama, yaparak yaşayarak öğrenme, geçmiş ve gelecek arasında ilişki kurmayı sağlamadır (Egüz ve Kesten, 2012, s.92; Selanik- Ay ve Kurtdede- Fidan, 2014, s. 80; Ekmekci, 2015, s.63; Dilli, 2017, s.308). Anderson ve arkadaşları (2002, s.213-231) yaptığı çalışmada küçük çocuklar için müze deneyimi; bellek, eğlenme ve öğrenme bağlamında güçlü bir araç olarak ifade etmiştir. Benzer düşünceler, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri tarafından dile getirilmiştir. Bu durum öğretmenlerin müze eğitiminin önemine ilişkin farkındalıkları olduğunu gösterebilir.

Okul öncesi dönemde müze eğitimine verilen önem çocuğun geleceğine yapılan bir yatırımdır. Müze koleksiyonlarındaki sanat ve sanat eserleri çocuğun gelecekteki okul başarısında dil, matematik, sosyal becerilerine katkıda bulunabilir (Bowers, 2012, s.41). Bir eğitim ortamı olarak müzeler çocuklara gözlemleme, sorgulama, eleştirel düşünme, sonuç çıkarma, yaratıcılığını geliştirmek için fırsatlar sunmaktadır (Hooper-Greenhill, 1999, s.50; Ünal, 2012, s.362). Karadeniz ve Çıldır (2017, s.380) okul öncesi öğretmen adayları ile yaptıkları çalışma sonucunda adaylar, müzelerdeki eserlerin geleneksel eğitimin çocuğa veremeyeceği bilgi ve kavramı verebildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle müze eğitimine diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi okul öncesi dönemde de yer verilmelidir.

4.3.1.3. Öğretmen

Alan uzmanları müze eğitiminin okul öncesi öğretmenlerine sağladığı yararları çeşitli şekillerde ele almıştır. Alan uzmanlarının çoğu müze eğitiminin öğretmene kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağladığını ifade etmiştir. Müzeler, öğretmene farklı kültürleri sunarak öğretmenin bu kültürler hakkında bilgilenmesini sağlamaktadır. Bu durum öğretmenin kişisel gelişimine katkı sağlayabilir. Aynı zamanda okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan müzeler, öğretmene farklı öğretim yöntem, tekniklerini kullanmasını ve öğretmenin mesleki olarak gelişmesini sağlamaktadır. Bu

durum çocukların öğrenmesine yardımcı olmaktadır ve çocukların öğrendiğini gören öğretmen, mesleki tatmin duygusunu yaşayabilmektedir. Bu duygunun yaşanabilmesi için öğretmenin müze eğitimi konusunda bilgili olması gerektiği unutulmamalıdır. Ancak öğretmenlerin çoğu, müzelerin üstlendiği eğitsel işlevlerin farkında değildir (Hooper-Greenhill, 1999, s.176). Alanyazın incelendiğinde Demirci (2009, s.183) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğretmenlerin, müzelerin en önemli işlevi olarak sergilemeyi gördüğünü ifade etmiştir. Aktekin (2008, s.107) yaptığı çalışmada öğretmenlerin 10 dakika içerisinde müzenin tamamını gezdiklerini belirtmiştir. Bu durum alan uzmanları tarafından da dile getirilmiştir. Benzer şekilde alan uzmanları, öğretmenlerin müzeyi nasıl gezeceklerini, müzede nasıl davranacaklarını bilmediklerini ifade etmiştir. Bu sorun öğretmelerin günlük yaşantılarında müzelere yer vermemesinden ya da kendisini müze eğitimcisi olarak görmemesinden kaynaklanabilir. Bu tespit, araştırmaya katılan Öğretmen 5'in ''*Sonra da yapamıyorlar eğitimi*'' şeklindeki ifadesinden anlaşılabilir. Öğretmenlerin kendilerini müze eğitimcisi olarak görmemeleri, müze eğitiminin önündeki büyük bir engel olabilir.

4.3.1.4. Ebeveyn

Alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler müze eğitiminin ebeveyne yararlarını farklı bakış açıları ile ele almıştır. Alan uzmanları, müze eğitimi ile ebeveynlerin çocuklarıyla kaliteli vakit geçirdiklerini ve çocukları aracılığı ile aileye müze kültürünün aşılandığını vurgulamıştır. Benzer şekilde öğretmenler, müze eğitimi sürecinde ebeveynin mutlaka yer alması gerektiğini, müze eğitimi konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ebeveynler ise müze eğitimi konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin az olduğunu, kimi zaman müzeye gitmede vakit bulamadıklarını, müze yerine alışveriş merkezlerine gitmeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu durum ebeveynlerin gözündeki müze algısından kaynaklanabilir. İngiltere'de bireylerin müzelere gitmeme nedenleri araştırıldığı bir araştırmada geçmişe ilgisi olanların bireylerin bile müzeleri sıkıcı mekanlar olarak düşündükleri ortaya çıkmıştır (Atagök, 2013, s.161). Topallı (2001) yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin müze algılarının geçmişe yönelik olduğunu görmüştür. Akman ve arkadaşlarının (2015, s.97-115) yapmış olduğu çalışmada öğretmenler müze eğitimini ''geçmiş ile günümüz arasında köprü kurmayı sağlayan eğitim'' şeklinde tanımlamıştır. Alanyazındaki bu çalışmalardan yola çıkarak bireylerdeki müze algısının geçmişi çağrıştırdığı söylenebilir.

Benzer düşünce araştırmaya katılan ebeveynlerde görülmüştür. Ebeveynler müzeleri geçmişin sergilendiği yerler olarak görmekte ve eğitim işlevini ikinci plana atmaktadır. Müzelerin yaşamın içine dahil olabilmesi için insanların zihninde olan ‘‘geçmişin sergilendiği yer’’ algısı yok edilmelidir. Bunun için toplumda müzelerin loş, karanlık, soğuk mekanlar olduğuna dair var olan olumsuz imajı ortadan kaldıracak çalışmalara gereksinim duyulmaktadır (Aktekin, 2008, s.109). Ebeveynlerin müzeleri eğitim kurumları görmeleri için; görsel ve yazılı basında müzelerin tanıtımı yapılarak ailelerin boş zamanlarını daha kaliteli geçirmeleri sağlanabilir (Bozdoğan,2007, s.220). Yapılan bir çalışmada Deniz Müzesi çalışanı, basın, radyo ve televizyon aracılığı ile tanıtım etkinliklerinden yeterince yararlanmadıklarını ifade etmiştir (Tezgel, 1994, s.55). Oysa müzeler tanıtım yaparak ve kafetaryaları, bahçeleri, satış alanları ile ebeveynlere güzel bir deneyim yaşatabilirler. Böylece müze, ebeveynlerin çocukları ile birlikte müzeye tekrar gelmelerini sağlayabilir. Örneğin; hafta içi çalışan ebeveynler düşünülerek müzeler ziyaret saatlerini ona göre düzenleyebilir (Mercin ve Özsoy, 2003, s.10). Özellikle yurt dışında bazı müzeler akşam saatlerinde hizmet vermektedir. Glasgow Sanat Galerisi ve müzesi ebeveynlerin de çocukları ile birlikte müzeye gelmesi için akşam saatlerine kadar açık kalmaktadır (Hooper-Greenhill, 1999, s. 69).

Ebeveynlerin müzeleri az tercih etme nedenleri arasında müze giriş ücretlerinin pahalı olması ve müzeye ulaşımın zor olması gelmektedir. Benzer durum okul öncesi öğretmenleri tarafından dile getirilmiştir. Alan yazına bakıldığında bu sorun hem öğretmenler hem ebeveynler tarafından dile getirilmiştir (Bozdoğan ve Yalçın, 2009, s.243; Demirci, 2009, s. 160; Kısa, 2012, s.78-79; Akman vd., 2015, s. 108). Süzen (2005, s.185) yaptığı çalışmada resim iş öğretmenleri müze giriş ücretlerinin pahalı olmasından dolayı gezi düzenleyemediklerini belirtmiştir. Bu durumu çözmek için müzeler ve yerel yönetimler çeşitli önlemler alabilir. Siedel ve Hudson ‘a göre (1999, s. 39) müze giriş ücretleri okullara ücretsiz olmalıdır. Bunun yanı sıra müzeler ziyaretçi sayılarını arttırabilmek için; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki kurum ve kuruluşlar ile yerel idareler işbirliği yaparak müzelere ulaşımı ücretsiz sağlayabilir. Bu uygulamaya başvuran Feza Gürsoy Bilim Merkezi, Ankara’nın çeşitli ilçelerinden gelen öğrencilere ücretsiz hizmet vermenin yanı sıra Ankara Belediyesi öğrencilere ücretsiz servis hizmeti sunmaktadır (Bozdoğan, 2007, s.32). Danimarka’da bulunan okullar ise servisler ile anlaşarak sınırsız sayıda gezi düzenleyebilecek otobüs kartlarına sahiptir (Siedel ve Hudson, 1999, s.40).

Alanyazında Avrupa ve Amerika'da müzelerin yaptığı eğitsel etkinlikler incelendiğinde çoğunun ücretsiz olduğu ve yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat verdiği görülmektedir. Okan' a (2015, s.194) göre müzeler kar amacı gütmeyen kurumlar olsa da içeriklerini pazarlamak durumunda olan birer işletmedir. Bu nedenle müzeler giderlerini giriş ücretleri, etkinlikler, mağaza satışı gibi gelirler ile karşılamaktadır (Atagök, 2013, s.165). Dolayısı ile bu durum müzelerin giriş ücretlerinin pahalı olmasına yol açabilir. Müzeler bu durumda çeşitli kurum ve kuruluşlardan sponsor desteği sağlayarak düzenlediği etkinlikleri daha az maliyetle gerçekleştirebilirler. Özellikle Amerika gibi gelişmiş ülkelerde bulunan müzeler, özel kuruluşların bağışları ve yönetimdeki özerk olmaları ile gelişmelerini sağlamaktadır. Bunun yanı sıra müzelerde çalışan gönüllü personeller, müzeyi finansman bakımından destekleyebilir. Amerika müzelerinde çalışan personelin %70-80 'i gönüllü olarak çalışmaktadır (Mercin ve Özsoy, 2003, s.8). Arizona Müzesi'nde ortaokul ve lise düzeyindeki çocuklar gönüllü personel olarak çalışabilmektedir (Bingmann vd., 2009, s.83). Türkiye'de ise müzelerde çalışan gönüllü personel bulunmamaktadır. Devlet ve özel müzeleri, özellikle finansman olarak zorluk çeken devlet müzelerinde müze gönüllüleri çalışarak müzeler hem personel ihtiyacını karşılayabilir hem de topluma ulaşılabilirliğini arttırabilir. Örneğin; Singapur müzelerinde müze gönüllülerine yer vererek topluma bir adım daha yaklaşmaktadır (Özçelik- Tezel, 2007, s. 147).

Müzelerin bireylerin hayatlarının içinde yer alabilmesinde müzelere ulaşılabilirlik önemli bir konu haline gelmektedir. Müzenin şehir içindeki konumu onun ziyaret edilebilirliğini doğrudan etkilemektedir (Artun, 2012, s.118). Araştırmaya katılan ebeveynler ve okul öncesi öğretmenleri İstanbul trafiğinin müzeye ulaşılabilirliği olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde Demir (2015, s.80) yaptığı çalışmada şehirde görev yapan öğretmenlerin, köyde görev yapan öğretmenlere göre daha çok müzeye gezi düzenlediklerini ifade etmiştir. Kırca (2008, s.57) yaptığı çalışmada bireylerin müzelere ulaşmada çok fazla zaman kaybetmek istemediklerini, kısa sürede ulaşabilecekleri müzeleri tercih ettiklerini belirtmiştir. Benzer şekilde yurt dışında yapılan çalışmaların çoğunda bireylerin evlerine yakın müzeleri tercih ettikleri görülmüştür (Süzen, 2005, s.78). Bu durum, bireylerin müzelere gitme kararı verirken ulaşımın belirleyici olmasından kaynaklanabilir.

Araştırmanın ikinci teması olan eğitim programına ilişkin görüşler başlığında; amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve ölçme değerlendirme başlığında dört alt temaya

ulaşılmıştır. İzleyen bölümde bu alt temalara ilişkin alan uzmanlarının, öğretmenlerin, ebeveynlerin algıları ve deneyimlerine yer verilmiş ve bunlar tartışılmıştır.

4.3.2. Eğitim programının ögelerine ilişkin görüşler

4.3.2.1. Amaç

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitiminin çocuğa benzer davranışları kazandırması gerektiğini belirtmiştir. Alan uzmanları müze eğitiminin amaçlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım ve göstergeler ile paralel olmasını vurgulamıştır. Alan uzmanları müze eğitiminin öncelikle çocukta olumlu müze algısı kazandırması gerektiğini ifade etmiştir. Alan uzmanlarının bu düşüncesi erken yaşta verilen müze eğitimin önemine dikkat çekmektedir. Bunun dışında müze eğitimi çocuklara farklı gelişim alanlarında pek çok beceriyi kazandırmalıdır. Bunlar; sözcük dağarcığını geliştirmek, zaman algısını vermek, merak duygusunu uyandırmak şeklinde ele alınmıştır. Bu amaçlardan yola çıkarak çocuklara okul öncesi eğitim programının kazandırmak istediği çoğu amacın verilebileceği görülebilir.

Okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler, alan uzmanlarından farklı olarak müze eğitiminin mesleklere karşı farkındalık oluşturması gerektiğini belirtmiştir. Gidilen müzenin içeriğine bağlı olarak çocukların ilgi alanları keşfedilebilir. Havacılık Müzesine giden bir çocuk uçaklara ilişkin merakını müzede giderebilir. Yunanistan Çocuk Müzesi, mesleklere ilişkin hazırladığı sergi ile çocuklara polis, öğretmen, mühendis gibi meslekler hakkında yazılı, görsel, işitsel malzemeler sunmakta ve çocukları mesleklerin özellikleri, işlevleri, çalışma koşulları hakkında bilgilendirmektedir (Karadeniz, 2012, s.76). Karakaş ve Eğitmen (2017, s.63-76) yaptıkları çalışmada Bursa Kent Müzesi'nde Bursa'ya özgü kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri çocuklara müzede yaptıkları etkinlikler ile anlatmıştır. Çalışma sonucunda çocukların çinicilik, marangozluk gibi mesleklere ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmüştür. Bu anlamda müze eğitimi programında öğretmen, mesleklere karşı farkındalık oluşturmayı amaçlayabilir.

Alanyazına bakıldığında müze eğitiminin amaçları arasında; çocukta kültürel varlıkları tanıma, koruma bilincini oluşturmak, farklı kültürlere saygı duymasını sağlamak, hayal güçlerini kullanarak yaratıcılığını geliştirmek, sorgulama becerisini geliştirmek, estetik bakış açısını kazandırmak, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurmasını sağlamak bulunmaktadır (Demirci, 2009, s.129; Tan, 2009, s.36;

Bayraktaroğlu, 2012, s.105; Erdoğan, 2014, s.50; Ekmekci, 2015, s.24). Buradan yola çıkarak araştırmaya katılan alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitiminin amaçları konusunda alanyazınla hem benzer hem farklı yönleri vurguladığı söylenebilir.

4.3.2.2. İçerik

Alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler müze eğitimi içeriğinin belirlenmesinde benzer özelliklere dikkat etmektedir. Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri, müze eğitiminin içeriğini belirleyen temel noktanın okul öncesi eğitim programı olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra alan uzmanları ve öğretmenler çocukların yaş ve gelişim düzeylerini, ilgi alanlarını ve müze koleksiyonu ile müzeye ulaşılabilirliğin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Alan uzmanları yaş ve gelişim düzeyi olarak askeri müzelerin çocuklara uygun olmadığını dile getirmiştir. Okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler ise müzelerdeki savaş sahnelerinin çocuklara gösterilmemesi gerektiğini söylemiştir. Bu anlamda alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynlerin birbirini desteklediği söylenebilir. Bunun yanı sıra öğretmenler çocukların ilgi alanlarına düşünerek müze gezisi düzenlediklerini, Havacılık Müzesi, Rahmi Koç Müzesi gibi müzelerin, Topkapı Sarayı gibi tarihi yerlere göre daha çok dikkat çektiğini vurgulamıştır. Bu durum çocukların bulunduğu yaş ve gelişim döneminden kaynaklanabilir. Bu nedenle öğretmenler çocukların daha çok aktif olarak katılabileceği, eğitim atölyeleri olan müzeleri tercih edebilirler.

Alanyazında müze eğitimi alanında yapılan çalışmalar incelendiği okul öncesi dönemine yönelik çalışmaların çoğunlukla Rahmi Koç Müzesi, Sabancı Müzesi, MTA Tabiat Tarihi Müzesi gibi eğitsel etkinlikleri olan müzelerde gerçekleştiği görülmektedir (Dilli ve Bapoğlu-Dümenci, 2015, s.217-230; Dağal ve Bayındır, 2016, s.268; Akgün vd., 2017, s.15-24). Bu durum öğretmenlerin çocuklara kazandırmak istediği amaçlara göre gidilecek müzeyi belirlediklerini gösterebilir.

4.3.2.3. Öğrenme öğretme süreci

4.3.2.3.1. Öğrenci rolleri

Alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler müze eğitimi sürecinde çocuğun rolünü benzer şekilde açıklamıştır. Alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler müze eğitimi sürecinde çocukların aktif olması gerektiğini belirtmiştir. Alan uzmanları, rehberli turların çocuklara uygun olmadığını, müzede çocuklara araştırma, keşfetme becerilerini

kullanacağı alanların ve etkinliklerin sunulması gerektiğini vurgulamıştır. Okul öncesi dönem çocukları yaparak yaşayarak öğrendikleri için öğrenme öğretme sürecinde duyularını kullanmalıdır. Çocukların öğrenme öğretme sürecinde aktif olmaları, öğretmenlerin ve müzelerin çocuklara sundukları müze yaşantılarına göre değişebilir. Eğer öğretmenler süreçte müzeyi sadece çocuklar ile birlikte geziyorlar ve drama, beyin fırtınası gibi aktif öğrenme etkinliklerine yer vermiyorlarsa müze gezisi sadece görme ve bakmaya dayanmaktadır. Bu durumda çocuklar müze gezisinden keyif almamakta ve müzelerin eğitsel yararı azalabilmektedir.

Alanyazına bakıldığında okul öncesi dönem çocuklarının müze eğitimi sürecinde aktif oldukları çalışmalar bulunmaktadır. Karakaş ve Eğitmen' in (2017) yaptıkları çalışmada çocuklar için düzenlenen atölyelerde mesleklere ilişkin doğaçlamalar, sanat etkinlikleri, müzik etkinlikleri yapılmıştır. Benzer şekilde Filiz (2010, s.57) 6. sınıf öğrencileri yaptığı çalışmada, öğrenciler öykü yazmak, nesneye dokunmak, drama yapmak gibi kendilerinin aktif oldukları, bilgilerini kullandıkları çalışmaları ilgi çekici olarak nitelendirmiştir. Ayrıca süreçte aktif olmaları ile kendilerini bir arkeolog gibi hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum eğitimin her kademesinde öğrencinin aktif olmasının öğrenmeyi olumlu etkilediğini gösterebilir.

4.3.2.3.2. Yaş

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitiminin uygulanabileceği yaş dönemini iki farklı şekilde açıklamıştır. Alan uzmanları, okul öncesi dönemde müze eğitiminin 0-2 yaş döneminde başlayabileceğini belirtirken öğretmenler 4-5 yaşta eğitimde müzelere yer verdiklerini söylemişlerdir. Öğretmenler 4-5 yaştaki çocukla müze eğitiminin 3 yaşa göre daha verimli olabileceğini düşünmektedir. Benzer şekilde ebeveynler deneyimlerini aktarırken çocuklarını 4-5 yaşta müze ile tanıştırdıklarını ifade etmiştir. Yurt dışı alanyazında küçük yaşlarda yapılan müze eğitimi uygulamaları, yurt içi alan yazınına göre daha fazladır (Shaffer, 2011; Dockett vd., 2011; Bowers, 2012; Herman, 2012; Lieberman, 2013; Ackerman, 2016; Lifschitz-Grant, 2018).

Yurt içinde müze eğitimine yönelik çalışmalar, okul öncesi dönemde çoğunluklar 4-5 yaş çocukları ile yapılmaktadır. Bu durum müze eğitiminin Türkiye'de yeni gelişen bir alan olmasından ve bireylerdeki bilgi eksikliğinden, olumsuz müze algılarından kaynaklanabilir. Leftwich ve Haywood (2016, s.155) Londra Tarih Müzesi'nde yaptıkları

çalışmada 23 aylık bir bebeğin, ailesi ile gördüğü itfaiyeci kaskını müzede görünce tanıdığını ve bundan heyecan duyduğunu aktarmıştır. Bu durum müze eğitiminin küçük yaşlardan itibaren yapılabileceğine örnek olarak gösterilebilir.

4.3.2.3.3. Öğretmen rolleri

Alan uzmanları, öğretmenler ve ebeveynler müze eğitimi sürecindeki öğretmen rollerini farklı şekillerde ele almıştır. Alan uzmanlarına göre müze eğitimi sürecinde okul öncesi öğretmenleri süreci planlayan, bilgi aktaranın ötesinde çocuklara rehber olan ve kendini geliştiren olmalıdır. Öğretmenler ise müze eğitimi sürecinde daha çok çocuklara bilgi aktarmayı ve soru sormayı tercih etmektedir. Ebeveynler, öğretmenlerin müze eğitimi konusunda bilgili olmasını ve müzelere gezilerin daha sık düzenlemesini beklemektedir. Bu anlamda alan uzmanları ve ebeveynlerin benzer düşüncede oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin daha çok geleneksel öğretmen rollerini üstlenmeleri, mesleğe ilişkin bakış açıları, mesleki alan bilgileri gibi çeşitli değişkenlerden etkilenebilir. Öğretmenlerin süreçte bilgi aktaran rolünden çok, çocukların bilgilerini oluşturmasına fırsat veren rolü müze yaşantısının verimli geçmesini sağlayabilmektedir. Alanyazına bakıldığında Çocuk Dostu Ankara projesi kapsamında müze eğitimcileri ve okul öncesi öğretmenleri yaş gruplarına uygun etkinlik planlamış ve etkinlikleri sürece aktif katılarak uygulamıştır. Uzmanlar sürece aktif olarak katılmalarından heyecan duyduklarını ve motive olduklarını ifade etmiştir (Karadeniz vd., 2017, s.42). Bu sonuç, süreçte aktif olarak yer alan öğretmenlerin bireysel öğrenmelerine katkı sağladığını gösterebilir.

4.3.2.3.4. Öğrenme ortamı

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynler müze eğitiminin nasıl bir ortamda gerçekleşmesini benzer düşünceler ile ifade etmiştir. Alan uzmanları müze eğitimi gerçekleştirilecek ortamın çocuk dostu ve engelli dostu olması gerektiğini vurgularken öğretmenler ve ebeveynler nitelikli müze eğitimcisine, eğitim atölyesine ve müzede rahat bir alanın olması gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmenlerin ifade ettiği niteliklerin, çocuk dostu bir öğrenme ortamının taşıması gereken nitelikleri içerdiği söylenebilir. Ancak alan uzmanları konuya daha geniş bir bakış açısı ile yaklaşarak müzelerin engelli dostu olması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum alan uzmanlarının konuya ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin yüksek olmasından kaynaklanabilir.

Akman ve arkadaşları (2015) müze eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunları; çocukların hareketli olması nedeniyle grubu kontrol etmede güçlük çekmeleri, müzede yer alan personelin ilgisizliği ve fiziksel ortamın çocuğa uygun olmaması şeklinde ifade etmiştir. Bu sonuç, öğrenme ortamının sahip olması gereken niteliklerine dikkat çekmektedir.

Öğrenme ortamının çocuk dostu olmasında sergileri çocuk ile buluşturma şekli oldukça önemlidir. Manchester Bilim ve Endüstri Müzesi, müzede ‘‘Beş yaşın altındakiler’’ isminde özel bir yer ayırmış ve burayı çocuklara uygun mobilyalar ile düzenlemiştir (Hooper- Greenhill, 1999, s.88). Özbek ve diğerleri (2017, s.150) yaptıkları çalışmada beş müzede çocukların boylarını aşan sergilerin olduğunu görmüştür. Çocukların boyuna uygun olmayan sergilerin bulunduğu bir eğitim ortamı, çocuğun dikkatini çekmeyebilir. Benzer şekilde Filiz (2010, s.104) yaptığı çalışmada müzede etkinliklerin yapılabileceği, çocukların rahat hareket edebileceği alanın olmadığını ifade etmiştir. Müzede çocukların kendilerini güvende ve rahat hissedebilecekleri alanların yaratılması ve sergilerin çocuklara ulaşması müze eğitiminin gerçekleşmenin ön koşullarından biridir. Aynı zamanda müzelerde çocukların anlayabileceği dilde hazırlanmış renkli çizimlerin bulunduğu bir kitapçık eğitim sürecinin daha verimli ve keyifli geçmesini sağlayabilir. Örneğin; Londra’da bulunan Horniman Müzesi çocuklara uygun müzede kullanabilecekleri bir çocuk rehberi hazırlamıştır (Hooper-Greenhill,1999, s.175).

Müzeler her yaştan ve her engel grubuna sahip bireylerin öğrenmesine fırsat veren yerlerdir (Buyurgan ve Demirdelen, 2009, s.564). Bu nedenle müze tasarımında engelli bireyler de düşünülerek ziyaretçilerin müzeye fiziksel erişimi sağlanmalıdır (Okan, 2015, s.194). Görme engelli bireyler için Braille alfabesi ile oluşturulmuş metinler ya da bedensel engelli bireyler için rampaların olması engelli bireylerin müzeye erişimini kolaylaştıracaktır. Müzeye fiziksel erişimin yanı sıra engelli bireylere yönelik düzenlediği eğitsel etkinlikler engelli bireyler için önemlidir. Buyurgan (2017a, s.132) görme engelli üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada müzede işitme ve dokunma duyusuna yönelik yapılan etkinlikler, sözel betimlemeler sonucunda öğrencilerin süreçten keyif alarak öğrendiklerini ve heyecanlı olduklarını gözlemlemiştir.

Öğretmenler müzede eğitsel etkinliklerini gerçekleştirirken kaç çocuk ile müzeye gideceklerini ve müzeye gelebilecek diğer ziyaretçi sayılarını düşünmelidir. Genellikle kalabalık okul gruplarıyla gidilen gezilerde öğrenciler aynı anda aynı esere bakmakta, gruptan kopmamak için eserleri tam anlamıyla inceleyememektedir (Üztemur vd., 2018,

s.297). Cooper ve Latham (1988, s.262) müze ziyaretlerinde en sık görülen sorunlar arasında; kalabalık grupların olmasını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler müzede genellikle kalabalık öğrenci grupları ile gezdiklerini ve bunun eğitim süreçlerini olumsuz etkileyebildiğini ifade etmiştir. Bu sorun, iyi bir randevu sisteminin olmayışından kaynaklanabilir (Göğebakan, 2018, s.36). Okulların aynı anda müzeleri ziyaret ediyor olmaları eğitimin kalitesini düşürdüğünden müzelerin iyi bir randevu sistemi içerisinde gezileri planlamaları gerekmektedir (Hooper-Greenhill, 1999, s.109; Bozdoğan, 2007, s.221). Müze gezisine gidecek öğretmenin müzedeki personel ile iletişime geçmesi, randevu alması, müzede kalabalık bir ortamın olmasını engelleyecektir. Öğretmen müzeden randevu alırken geziye kaç çocuk ile katılacağını, çocukların fiziksel özelliklerini, müzede hangi eğitsel etkinlikten yararlanmak istediğini belirtmelidir. Eğer öğretmen, müze eğitimcisi ile birebir iletişime geçerse sürecin daha verimli geçmesini sağlayabilir (Hooper- Greenhill, 1999, s.115).

Müzeler eğitim işlevlerine önem vermeleri ile birlikte müzelerde eğitim atölyesi ihtiyacı doğmuştur (Abacı, 1996, s.221). Örneğin; İsveç'te bulunan Vasa Müzesi'nde yünün nasıl eğrildiği gösterildikten sonra ziyaretçiler halat yapabilmektedir (Siedel ve Hudson, 1999, s.28). Bu eğitim atölyelerinin her müzede olması gerekmektedir. Çoğunlukla özel müzelerde çocuklara yönelik eğitim atölyeleri varken her devlet müzesinde bu imkan bulunmamaktadır. Eğitim atölyelerinin devlet müzelerinde de yer alması gerekmektedir (Usbaş, 2010, s.184). Müzelerde eğitim atölyelerinin olmayışı, araç- gereç yetersizliği müze eğitsel etkinliklerini olumsuz etkilemektedir**.** Can (2013, s.358) yaptığı çalışmada öğrencilerin aktif olarak katıldıkları deney setlerinde daha fazla vakit geçirdiklerini görmüştür. Bu durum müzelerde yaparak yaşayarak öğrenmenin olduğu eğitim atölyelerine, etkileşimli sergilere gereksinim olduğunu gösterebilir. Benzer gereksinim öğretmenler ve ebeveynler tarafından dile getirilmiş, uygulama alanlarının gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Müze ortamı kadar bunu ziyaretçilere sunan müze eğitimcisi önemlidir. Müze eğitimcisi müzeye gelen her yaştan ziyaretçinin öğrenme stiline uygun aktiviteler geliştirebilmeli ve ziyaretçinin tekrar müzeye gelmesini sağlayabilmelidir (Süzen, 2005, s.5; Bingmann vd., 2009, s.85; Karadeniz vd., 2017, s.40). Müze eğitimcileri ile gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinde müze eğitimcilerinin çocuk gelişimi hakkında bilgili, çocuk ve gençlerle çalışmaktan zevk alan, güler yüzlü olması gerektiği belirtilmiştir (Allan, 1963, s.95; Karadeniz vd., 2017, s.55). Ancak alanyazın

incelendiğinde müze eğitimcisinin çocuk pedagojisinden anlamadığını, ziyaretçilere ilgisiz davrandığını ve müze eğitimi konusunda yeterince bilgili olmadığını ifade eden çalışmalar mevcuttur (Süzen, 2005, s.185; Demirci, 2009, s. 136-137; Usbaş, 2010, s.184). Benzer durum araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri tarafından dile getirilmiştir. Öğretmenler müzelerde çalışan müze eğitimcilerinin çocukların seviyesine inemediğini, yaş ve gelişim düzeylerine göre anlatımda bulunamadıklarını belirtmiştir. Örneğin; Hititler Dönemi anlatırken Hititlerin ‘‘Bin tanrıları var.’’ deyince, çocuğun ‘‘Nasıl yani?’’ sorusuna cevap verebilecek, pedagojik formasyona sahip müze eğitimcilerine gereksinim bulunmaktadır.

Müzelere pedagojik eğitim almış personellerin atanmaması müze eğitimindeki büyük sorunlardan biridir (Ertem, 2015, s.1). Türkiye’de müzelerde çalışan personellerin çoğunluğu Arkeoloji, Sanat Tarihi gibi alanlardan mezundur. Müze eğitimi alanında çalışacak personellere bu alanda formasyon verilmelidir (Tezgel, 1994, s.53; Okvuran, 2013, s.300). Alanyazın incelendiğinde; Özbek ve arkadaşlarının (2017, s.144-145) Ankara’da devlet, özel ve üniversite müzelerinin eğitsel etkinliklerini değerlendirdiği çalışmada inceledikleri beş müzenin hepsinde birer müze eğitimcisi olduğu, hepsinin en az yüksek lisans derecesine sahip olduğu ve müze eğitimcilerden ikisinin müze pedagojisi alanında eğitim aldığı görülmüştür. Benzer sonuçların diğer müzelerde olması için müzeler, müze eğitimcilerinin mesleki gelişimine yönelik seminer, konferans gibi hizmet içi çalışmalar düzenleyebilir.

4.3.2.3.5. Öğretim stratejisi, yöntem ve teknikler

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri müze eğitimi sürecinde farklı öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerin kullanılabileceğini belirtmiştir. Alan uzmanları müze eğitimi sürecinde en çok oyun ve drama yönteminin kullanıldığını söylemiştir. Öğretmenler ise drama, anlatım ve soru cevap yöntemini süreçte çoğunlukla kullanmaktadır. Demirci (2009, s.155) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğretmenler sırası ile sunuş yolu, araştırma inceleme yolu ve buluş yolu ile öğrenme stratejisini kullanmaktadır. Öğretim yöntemi olarak ise düz anlatım ve gözlemi tercih etmektedir. Alanyazına bakıldığında dramanın müze eğitimi çalışmalarında sık kullanılan yöntem olduğu görülmektedir (Çakır- İlhan vd., 2012; Bal- İncebacak, 2015, s.308; Özbek, 2017, s.146- 147; Karakaş ve Eğitmen, 2017, s.70-73). Hem alan uzmanları hem de öğretmenler okul öncesi dönemde çocukların oyun temelli öğrendiklerini

vurgulamıştır. Bunların dışında alan uzmanları, öğretmenlerin ifade etmediği anlatı tiyatrosu, problem çözme, sunuş yoluyla öğrenme, buluş yoluyla öğrenme gibi farklı öğretim stratejisi, yöntem ve tekniklerin süreçte kullanılabildiğini dile getirmiştir. Bu durum alan uzmanların konuya ilişkin bilgi ve deneyimlerinin fazla olmasından kaynaklanabilir. Alanyazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı görülmüştür. Önder ve arkadaşları (2009) yaptıkları çalışmada problem çözme, tartışma, doğaçlama gibi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmışlardır. Müze eğitimcileri sokratik yöntem, problem çözme, beyin fırtınası, tartışma, gibi öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarında çocukların sürece aktif olarak katıldıklarını belirtmiştir (Özbek, 2017, s.146- 147). Ancak araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri anlatım, soru cevap gibi klasik öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını, müzede etkinlik yapmadıklarını ifade etmiştir. Bu cevap öğretmenlerin müzeleri daha çok gezi amaçlı kullandıklarını göstermektedir. Bu durum öğretmenlerin lisans eğitimlerinde müze eğitimi dersini almamalarından kaynaklanabilir. Alanyazında incelendiğinde öğretmenler müzelerde nasıl etkinlik planlayacaklarını, müzelerden eğitimde nasıl yararlanacaklarını bilmediklerini ifade etmiştir (Buyurgan ve Mercin, 2010,s.141; Egüz ve Kesten, 2012, s.91; Erdoğan, 2014, s.48; Özsoy vd., 2017, s.482). Benzer durum okul öncesi öğretmeleri için de geçerlidir. Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenler müze eğitiminde ne tür etkinlikler planlayacakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Karadeniz ve Çıldır' ın (2017, s.378- 379) okul öncesi öğretmen adayları ile yaptıkları çalışma sonucunda müze eğitimi dersini alan adaylar ders içeriklerini müzedeki koleksiyona göre oluşturabildiklerini ve öğretmenlik hayatlarında sık sık müze gezilerine yer vereceklerini ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak seçmeli olarak bazı üniversitelerde yer alan müze eğitimi dersinin, tüm eğitim fakültelerinin öğretmenlik bölümlerinde olması gerektiği söylenebilir (Dilli, 2014, s.93). Şar ve Sağkol (2013, s.87) yaptıkları çalışmada Türkiye'deki her eğitim fakültesinde müze eğitimi dersinin bulunmadığı, bu dersin müfredata eklenmesi ile birlikte öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenme sürecine dahil olabileceklerini belirtmiştir. Erem (2017, s.37-39) müze eğitimi dersini seçmeli olarak alan okul öncesi öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada, adayların hepsi dersin tüm öğretmenlik programlarında olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca öğretmen adayları müze eğitiminin mesleki gelişimi, etkili öğrenmeyi ve müze eğitimine ilişkin farkındalığı sağlama gibi yararlarından dolayı zorunlu ders olması gerektiğini ifade etmiştir.

Karadeniz ve Okvuran (2014, s.872) okul öncesi öğretmen adayları ile yaptıkları müze eğitimi çalışmasında öğretmen adaylarının müze ortamından keyif aldıklarını ve genel kültürlerinin arttığını ifade etmiştir. Bu sonuç lisans programlarında okutulacak müze eğitimi dersinin, öğretmen adaylarına meslek hayatında yarar sağlayacağını göstermektedir. Bu önem yetkililer tarafından fark edilmiş ve 2018 yılında yapılan değişiklik ile müze eğitimi dersi meslek bilgisi seçmeli dersi olarak okul öncesi öğretmenliği programına girmiştir (YÖK, 2018, s.15).

4.3.2.3.6. Etkinlikler

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri müze eğitiminde kullanılabilecek etkinlikleri benzer şekilde ifade etmiştir. Alan uzmanları ve öğretmenler müze eğitiminde okul öncesi eğitim programında yer alan tüm etkinliklerin kullanılabileceğini belirtmiştir. Ancak öğretmenlerin çoğunlukla drama ve sanat etkinlikleri yaptıkları görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde Dilli ve arkadaşları (2018, s.429) yenilenebilir enerji kaynakları konusunu çocuklara müze eğitimi programı ile anlatmıştır. Bu amaçla okul öncesi eğitim programında yer alan sanat etkinliğinde rüzgar gülü, fen etkinliğinde sıcak sudan buhar elde edilmesi deneyi yapılmış ve Türkçe dil etkinliğinde konu ile ilgili parmak oyunları oynanmıştır. Bu örnek okul öncesi eğitim programındaki tüm etkinliklerin kullanılabileceğini göstermektedir. Ancak öğretmenlerin müze eğitiminde uygulanabilecek etkinliklere sınırlı cevap vermeleri, okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimi konusunda bilgi ve deneyimlerinin eksik olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim programının kazanımları ile nasıl ilişki kuracaklarını anlatan etkinlik örneklerinin olduğu Müze Eğitimi Etkinlik Modülü hazırlanabilir.

4.3.2.3.6.1. Müze öncesi yapılacak etkinlikler

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri müze öncesi yapılacak etkinlikleri benzer şekilde ele almıştır. Alan uzmanları, planlama yapma, çocuğu, aileyi bilgilendirme ve müzeyi görme ve müze ile iletişime geçmenin önemine değinmiştir. Öğretmenler ise müze öncesinde izin alma, servis ayarlama gibi bürokratik işleri yapma, aileleri ve çocukları müze gezisine hazırlama ile meşgul olmaktadır. Alan uzmanları ile karşılaştırıldığında öğretmenlerin müzeyi önceden gidip görmedikleri ve müze ile iletişime geçmedikleri görülmüştür. Alan uzmanlarına göre öğretmenler bu süreci külfet

olarak görmektedir. Bu nedenle bürokratik işlemlerin en aza indirilmesi, öğretmenlerin gezi düzenlemedeki isteklerini arttırabilir (Bozdoğan, 2007, s.219).

MEB tarafından hazırlanan İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen el kitapçığında öğretmenin müze gezisi öncesi mutlaka müzeyi görmesi ve müzedeki uzmandan bilgi alması gerektiği belirtilmiştir (Süzen, 2005, s.94). Öğretmenlerin müze öncesi müzeyi görmemeleri ve iletişime geçmemeleri, müze- okul işbirliğinin sağlıklı olmamasından kaynaklanabilir. Sağlıklı bir müze- okul iş birliği için müze öncesinde müze ile iletişime geçmek, onlara çocukların yaş ve gelişim düzeyleri hakkında bilgi vermek, eğitim programını, araç gereçleri hazırlamak gerekmektedir (Yavuzoğlu-Atasoy, 2001, s.35; Kuruoğlu-Maccorio, 2002, s.283). Öğretmenlerin müze öncesinde gidecekleri müzeyi görmemeleri ya da müze eğitimci ile iletişime geçmemeleri müze eğitimi sürecini olumsuz etkileyebilir. Öğretmen mutlaka müzeyi önceden görmeli, tuvalet, yemek gibi gereksinimlerin nerede karşılanacağını düşünmelidir (Buyurgan, 2017b, s. 325).

Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde planlı yapılan müze eğitimi çalışmalarının öğrenmeyi sağladığı belirtilmektedir (Süzen, 2005, s.7; Akyürek, 2011). Usbaş (2010, s.181) yaptığı çalışmada planlı ve amaçlı olmayan müze gezilerinin öğrencilerin bilişsel ve sosyal-duygusal alanlarını istenilen düzeyde olumlu etkilemediğini bulmuştur. Can (2013, s.357) yaptığı çalışmada Bilim Merkezi'ne giden 63 öğrenciden sadece bir öğrencinin süreçte not defteri kullandığını, öğrencilerin ön hazırlıkları olmadan bilim merkezlerine gittiklerini görmüştür. İnformal öğrenme alanlarında etkili bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretmenin ön hazırlık yapması ve gezinin amacı doğrultusunda öğrencileri bilgilendirmesi gerekmektedir. Özbek (2017, s.146-147) çocukların müze öncesi ne yapacaklarına dair bilgilendirildiklerinde daha meraklı olduklarını söylemiştir. Kısa ve Gazel (2016, s.62) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yarıdan fazlasının gezi öncesi müzede uyulması gereken kuralları öğrencilere hatırlattıklarını belirtmiştir. Benzer durum araştırmaya katılan öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler müze öncesi en çok müzenin fotoğraflarını kullanarak çocukları müze kuralları hakkında bilgilendirdiklerini ifade etmiştir.

4.3.2.3.6.2. Müzede yapılabilecek etkinlikler

Alan uzmanları, okul öncesi öğretmenleri müzede yapılabilecek etkinlikleri

farklı bakış açıları ile ele almıştır. Alan uzmanları okul öncesi eğitim programında yer alan tüm etkinliklerin yapılabileceğini ifade ederken öğretmenler müzede etkinlik yapmadıklarını, müzeyi gezerek ve çocuklara bilgi aktararak süreci tamamladıklarını ifade etmiştir. Oysa müzede yapılacak etkinliklerin yaparak yaşayarak öğrenmeye dayanması gerekmektedir. Dilli ve Dümenci (2015) yaptıkları çalışmada nesli tükenmiş kavramını çocuklara drama, müzik, sanat etkinlikleri gibi aktif öğrenme yolları ile verdiklerinde çocukların kalıcı öğrendiklerini görmüştür.Yıldırım (2015, s.102) yaptığı çalışmada müzede gerçek eserler ile buluşan öğrencilerin istekli ve meraklı olduğunu, müze eğitimcilerine soru sorduğunu ve okullarda müze ziyaretlerinin düzenli ve planlı yapıldığı takdirde öğrencilerin yaratıcılığının gelişebileceğini belirtmiştir. Karadeniz ve arkadaşları (2017, s.55) müze eğitimcileri ile gerçekleştirdikleri projede müze eğitimcileri eğitim sürecinde oyunun kullanılması gerektiğini, eser odaklı etkinliklerin düzenlenerek müzenin eğlenceli bir yer olduğu mesajının verilebileceğini belirtmiştir.

Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde müzede en çok arabul etkinliğinin yapıldığı görülmektedir (Önder vd., 2009; Akgün vd., 2017; Karadeniz vd., 2017, s.53). Bunu donuk imge, rol kartları, zaman kapsülü gibi etkinlikler izlemektedir (Çakır- İlhan vd, 2012; Okvuran, 2013, s.310; Karadeniz vd., 2017, s.52). Bu örneklerden yola çıkarak müzelerde çeşitli etkinliklerin yapıldığı ve yaparak yaşayarak öğrenmenin hedef alındığı söylenebilir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri ise müzeleri etkinlik yapılabilecek yerler olarak görmemektedir. Müzeleri gezi amaçlı kullanmaktadır ve müzenin tamamını gezme eğiliminde olmaktadır. Bülbül' ün (2017, s.175) belirttiği gibi müze eğitiminde müzedeki tüm sergileri gezmek yerine içinden seçilen bir veya birkaç nesneye derinlemesine odaklanılmalıdır. Benzer şekilde Siedel ve Hudson (1999, s.36) bütün müzeyi gezmek yerine belli nesnelere odaklanmanın daha verimli olacağını belirtmiştir. Öğretmenlerin gittikleri müzelerin genelini gezme eğilimleri, yapmış olduğu müze gezilerinin niteliğini ve kalitesini düşürmektedir. Öğretmenler okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerden yola çıkarak müzede etkinlik planlarsa müze gezisi, müze eğitimi boyutuna geçebilir.

4.3.2.3.6.3. Müze sonrası yapılacak etkinlikler

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri müze sonrasında yapılabilecek etkinlikleri benzer şekilde ifade etmiştir. Alan uzmanları ve öğretmenler müze sonrası öğrendikleri pekiştirmeye ve değerlendirmeye yönelik etkinlik yapılması gerektiği

konusunda hem fikirdirler. Öğretmenler müze sonrasında çocukları değerlendirirken çoğunlukla resim ve sohbete başvurmaktadır. Bu durum öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılabilecek öğretim yöntem ve teknikler konusunda sınırlı bilgiye sahip olduklarını gösterebilir.

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi dönem çocukları ile yapılan çalışmalarda müze sonrasında resim ve sohbetin ağırlıkla kullanıldığı görülmektedir (Bozdoğan ve Yalçın, 2009, s.243; Akman vd., 2015, s.97-115; Dağal ve Bayındır, 2016, s.264-281; Özyılmaz-Akamca vd., 2017, s.688-694; Dilli vd., 2018, s.421-432). İlkokul döneminde ise öğretmenler, öğrencilerden deneyimlerini yazıya aktarmasını isteyebilmekte, ortaokul döneminde ise öğretmenler konuya ilişkin araştırma ödevleri verebilmektedir (Hooper-Greenhill, 1999, s.141). Bu konuda alanyazın incelendiğinde ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde yapılan müze eğitimi çalışmalarında müze sonrası çalışma kağıtları, başarı testleri kullanıldığı, üç boyutlu çalışmalar yapıldığı görülmüştür (Bülbül, 2016, s.681-694; Bulut ve Atilla, 2017, s.705-714). Bu farklılık müze eğitimi yapılan grubun yaş ve gelişim düzeylerinden, bilişsel olgunluklarından kaynaklanabilir.

4.3.2.4. Ölçme ve değerlendirme

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme sürecinde benzer noktalara dikkat ettikleri görülmüştür. Alan uzmanları bireysel farklılıklara dikkat etmek, süreç odaklı olmak, hazırbulunuşluğu temel almak gibi öğretmenin okul öncesi eğitim programını değerlendirme sürecinde dikkat ettiği noktalara işaret etmiştir. Alan yazına bakıldığında Doğan (2017, s.237) müze eğitiminde ölçme değerlendirmenin sınıftaki değerlendirmeden farklı olarak süreç odaklı olduğunu, değerlendirme sürecine ailenin katılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu açıdan uzmanların ve öğretmenlerin düşüncelerini alanyazın desteklemektedir. Ayrıca öğretmenler süreçte en çok kazanım ve göstergeleri dikkate alarak çocukları değerlendirdiklerini dile getirmiştir. Alan uzmanları ise kazanım göstergeleri dikkate almanın yanı sıra bunların gerçekçi şekilde ifade edilmesini vurgulamıştır. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin öz değerlendirme yapmasının ölçme değerlendirme sürecini olumlu etkileyeceği düşünülebilir.

4.3.2.4.1. Geleneksel ölçme ve değerlendirme teknikleri

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri müze eğitiminde kullanılabilecek geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerini benzer şekilde ele almıştır. Alan

uzmanları öğretmenlerin müze eğitiminin ölçme değerlendirme sürecinde en çok resim, sohbet, soru cevap yöntemi, çalışma kağıtları gibi geleneksel yollara başvurduğunu ifade etmiştir. Ancak Doğan (2017, s.238) müze eğitiminde geleneksel kağıt testlerinin kullanılmasının müze eğitiminin doğasına aykırı olduğunu, üst düzey bilişsel becerileri ölçen ölçme tekniklerinin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Bunlara ek olarak öğretmenler, süreçte gözlemi kullandıklarını ve gözlemin çocukları değerlendirmede önemli bir araç olduğunu ifade etmiştir. Alan uzmanları ise gözlem formlarını ebeveynlerin doldurmasını isteyerek sürece onların katılabileceğini dile getirmiştir. Benzer şekilde Doğan (2017, s.239) her ebeveynin etkinliğe katılarak kendi çocuğunu gözlem formu ile gözlemleyebileceğini belirtmiştir. Ebeveynler, ölçme ve değerlendirme sürecine gözlemin dışında sohbet ile de katılabilirler. Alan uzmanları, müze gezisi öncesinde ve sonrasında aile bireyleri ile yapılan sohbetin müze eğitimi sürecini olumlu etkilediği vurgulamış ve değerlendirme sürecine ebeveynin katılması gerektiğini dile getirmiştir. Benzer şekilde ebeveynler müze gezisi öncesinde ve sonrasında çocukları ile sohbet ederek onları geziye hazırladıklarını belirtmiştir. Bu anlamda ebeveyn katılımı müze eğitiminde öğrenilenlerin pekiştirilmesine katkı sağlayabilir. Alanyazına bakıldığında müze eğitiminin ölçme ve değerlendirme boyutu hakkında az çalışmanın olduğu görülmektedir (Doğan, 2017, s.236). Müze eğitimine verilen önemin artması ve öğretmenlerin bu konu hakkında bilgilerinin artmasıyla ölçme değerlendirme boyutunun önem kazanacağı düşünülebilir.

4.3.2.4.2. Alternatif ölçme değerlendirme ve teknikleri

Alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri müze eğitiminde kullanılabilecek alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini benzer şekilde ifade etmiştir. Alan uzmanları sanal geziler, gözlem defterleri, müze çantası, eğitsel oyunlar, ben müzesi gibi farklı etkinliklerin müze eğitimi sürecinde kullanılabileceğini ve müze eğitiminde farklı tekniklerin değerlendirmede kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Doğan (2017, s.240) yaptığı çalışmada öz değerlendirme, akran değerlendirmesi, kontrol listesi gibi alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin müze eğitiminde kullanılabileceğini dile getirmiştir. Benzer şekilde öğretmenler okul gazetesi hazırlama, eğitsel oyunlar, ben müzesi gibi etkinliklerin uygulanabileceğini belirtmiştir. Ancak alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenleri okul öncesi dönemde sanal geziler ile çocukları değerlendirmenin soyut kalabileceğini söyleyerek daha yaşantıya dayalı tekniklerin kullanılması gerektiğini

vurgulamıştır. Bu durum okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özelliklerinden ve en iyi yaparak yaşayarak öğrenmelerinden kaynaklanabilir.

Alanyazın incelendiğinde Karakaş ve Eğitmen (2017, s.72) yaptıkları çalışmanın değerlendirme sürecinde çocukların süreçte meslekler ile ilgili yaptıkları ürünlerden kendi sergilerini oluşturmuş ve sergi için bilgi kartı hazırlamalarını istemiştir. Bu çalışmalar müze eğitiminde alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanıldığını göstermektedir.

4.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada karşılaşılan birtakım sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu bölümde kısaca onlara değinilmiştir.

Araştırma olgubilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırmada müze deneyimine sahip altı ebeveyn, altı öğretmen ve altı uzman ile görüşülmüştür. Dolayısı ile araştırma sonuçlarının tüm okul öncesi öğretmenlerine ve okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlere genellenmesi mümkün değildir.

Araştırmada katılımcılar amaçlı örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Bu anlamda müze deneyimine sahip okul öncesi öğretmenlerin ve ebeveynlerin algılarına ve deneyimlerine odaklanılmıştır. Müze deneyimine sahip başka öğretmenler ve ebeveynler ile görüşülmesi durumunda araştırma sonuçlarının farklı çıkması olasıdır.

4.5. Öneriler

Araştırma sonucunda müze eğitimcisi, öğretmen, ebeveyn ve müzeleri kapsayan uygulayıcılara ve ileri araştırmalara yönelik şu öneriler geliştirilmiştir:

4.5.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler

- Okul öncesi öğretmenlerinin nitelikli bir müze eğitimi sürecini planlayabilmeleri ve yürütebilmeleri için eğitim fakültelerinin öğretmenlik programlarında müze eğitimi dersi yer alabilir.
- Okul öncesi öğretmenleri çocukların müze deneyimlerini ebeveynleri ile paylaşmalarını sağlayarak ebeveynlerin müze eğitimi konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerini arttırabilirler.

- Okul öncesi öğretmenlerinin meslek hayatlarında müze eğitiminden nitelikli bir şekilde yararlanabilmeleri için seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Bu konu ile üniversitelerin müzecilik bölümleri ile iletişime geçilerek alanında uzmanların öğretmenlere bilgi vermesi sağlanabilir. Böylece öğretmenlerin müzelerden sadece gezi amaçlı değil, eğitim amaçlı da kullanabileceklerine dair farkındalık yaratılabilir.
- Okul öncesi öğretmenleri sınıf ortamlarında çeşitli konularda müze oluşturarak çocukların müze kavramını ve müzede uyulması gereken kuralları algılamalarına yardımcı olabilir. Örneğin; çocukların oyuncaklarından oluşturulan bir oyuncak müzesi bu konuda öğretmene yarar sağlayabilir.
- Okul öncesi öğretmenleri, müzelere gezi düzenlemeden önce gidecekleri müzeyi görebilir ve müze personeli ile iletişime geçerek gezi için en uygun tarihi belirleyebilir. Böylece verimli bir gezi sürecinin planlanmasında müze eğitimcisi ve öğretmen ortak hareket edebilirler.
- Okul öncesi öğretmenleri, müzede öğrenme öğretme sürecinde drama, rol oynama, oyun gibi eğlenceli, aktif ve farklı öğretim yöntemi, tekniklerini kullanarak süreci daha eğlenceli hale getirebilirler.
- Okul öncesi öğretmenlerine uygulamada yol göstermesi için Okul Öncesi Eğitim Programı ile ilişkili olan bir müze etkinlik kitabı hazırlanabilir.
- Müzeler, müze- okul iş birliğini sağlamak için okul öncesi eğitim programının konularına uygun etkileşimli sergiler düzenleyebilir. Böylelikle müzeler sadece belirli gün ve haftalarda ziyaret edilen kurumlar olmaktan çıkabilir.
- Müzeler afiş, broşür gibi tanıtım malzemelerine daha sık yer vererek okullara, öğretmenlere ve ebeveynlere ulaşabilir.
- Yurt dışında olduğu gibi Türkiye'de müzelerde gönüllü personeller çalıştırarak müze eğitiminde sürdürebilirlik sağlanabilir ve müzenin finansal sorunları azaltılabilir.
- Özel müzeler ve devlet müzeleri arasında sunduğu hizmetler bakımından farklar ortadan kaldırılabilir. Özel müzeler gibi devlet müzeleri de sponsorlar tarafından desteklenerek eğitim atölyeleri, sergiler hazırlayabilirler.
- Müzeler ulaşım sorununu çözebilmek ve daha fazla ziyaretçiye ulaşabilmek için ring seferler düzenleyebilir.
- Müzeler toplumdaki her bireye ulaşabilmek için çalışma saatlerini yeniden düzenleyebilir.

- Müzelerin eğitimdeki önemine dikkat çekmek için kamu spotları hazırlanabilir.
- Müzelerin eğitim işlevini ön plana çıkarmak ve müzeleri bu anlamda teşvik etmek için ‘‘Eğitimde Yılın Müzesi’’ yarışması düzenlenebilir.
- Ülkedeki müzelerin eğitsel etkinlikleri araştırılarak raporlaştırılabilir.
- Müzeler aile dostu olabilmeleri için fiziksel mekanlarını ve eğitsel etkinliklerini yeniden gözden geçirebilir.
- Müzeler, çocuk dostu mekanlar olarak okul öncesi dönem çocukları için yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri duyu odaları oluşturabilir.
- Çocuklara yönelik olarak uçurtma müzesi, oyuncak müzesi gibi müze çeşitleri arttırılabilir.
- Müzeler fiziksel mekanlarını ve eğitim programlarını toplumdaki engelli bireyleri düşünerek düzenleyebilir. Örneğin; görme engelli bireylere yönelik Braille alfabesi ile yazılmış etiketlere, sesli kitapçıklara, müze rehberlerine yer verebilir.
- Özel ve devlet müzelerinde çocuklara yönelik atölye çalışmaları arttırılabilir.
- Müze giriş ücretleri her sosyoekonomik düzeydeki ailenin çocukları ile birlikte gidebileceği şekilde olabilir.
- Müzeler özellikle okul öncesi dönem çocukları gibi dokunarak öğrenen ziyaretçi grupları için müzedeki eserlerin kopyalarını hazırlayabilir.
- Her müze birer eğitim kurumu olduğunu düşünerek fiziksel mekanlarında atölye odalarına yer verebilir.
- Özel ve devlet müzelerinde nitelikli müze eğitimci sayısı arttırılabilir.
- Müze eğitimcileri, müze pedagojisi alanında bilgili olarak ziyaretçi gruplarının yaş ve gelişim düzeylerine göre anlatımda bulunabilir. Bu konuda müze eğitimcilere yönelik hizmet içi eğitim düzenlenebilir. Yurt dışında müze eğitiminin nasıl yapıldığını görmeleri sağlanabilir.
- Okul- müze iş birliğinin sağlanabilmesi için Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ortak çalışmalar düzenleyebilirler.
- Okul- müze iş birliğinin sağlanabilmesi için okullar ve müzeler arasında protokolün imzalanması ile tarafların uyması gereken bir zorunluluğa dönüşebilir.
- Okul- müze iş birliğini sağlamak için her okuldan bir öğretmen görevlendirilebilir
- Ebeveynler boş zamanlarını müze, bilim merkezi gibi eğitici ortamları gezerek değerlendirebilir.

4.5.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler

- Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile öğretmenlerin müze deneyimlerinin belirlendiği bu çalışma, öğretmenlerin müze gezilerinin gözlem tekniği ile araştırılması ile zenginleştirilebilir.
- İstanbul'da görev yapan öğretmenlerin ve yaşayan ebeveynlerin katıldığı bu araştırma, farklı illerde uygulanabilir. Araştırma sonuçlarını ulaşım, müze potansiyeli gibi değişkenlerin nasıl etkilediği araştırılabilir.
- Okul öncesi dönemde müze eğitimi programına yönelik geliştirilen öneriler eğitimin farklı kademelerine yönelik olarak hazırlanabilir.
- Okul öncesi dönemde müze eğitimi programına yönelik önerilerin geliştirdiği bu araştırmadan yola çıkılarak kapsamlı bir model önerisi geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Abacı, O. (1996). *Müze eğitimi.* Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Abacı, O. (2005). *Çocuk ve müze.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Ackerman, A. (2016). Museums and health: A case study of research and practice at the Children's Museum of Manhattan. *Journal of Museum Education*, 41(2), 82-90.

Adıgüzel, Ö. (2006). Okul dışında farklı bir öğrenme ortamı olarak çocuk müzeleri. *Bilim Eğitim Toplum*, 4 (14), 32-40.

Akça- Berk, N. (2017). Müze ve tarihi mekanlarda uygulanan anlatıcı terminolojisi tarih eğitimine nasıl dahil edilebilir? . *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 269- 287.

Akgül, U. (2014). Antropolojik bir kavram olarak kültürün sürekliliği, somut olmayan kültürel mirasın aktarımı ve müzede eğitim. R.Yağcı, S. Gündüz- Küskü (Ed.), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* içinde(s.163-171). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Aktaş Arnas, Y. (2017). Oyun, öğrenme ve deneyimin birleşimi: çocuk müzeleri. *Yaratıcı Drama Dergisi,* 12(2), 17-30.

Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 9(2), 103-111.

Aktın, K. (2017). Okul öncesi dönemde müze eğitimi ile çocukların tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 13(2), 465-48.

Akman, B., Altınkaynak, Ş., Kara, G. ve Gül, Ş. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 97-115.

Akyürek, T. (2011). *İlköğretim 1. kademe Görsel Sanatlar dersinde müze eğitiminin tarih ve kültür bilinci oluşturmadaki yeri.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Allan, D.A. (1963). Personel. *Müzelerin teşkilatlanması pratik öğütler* içinde (s. 81-95), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Altunbaş, A. ve Özdemir, Ç. (2012). *Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Anderson, D., Pisticelli, B., Weier K., Everett M. and Tayler, C. (2002). Children's museum experiences: identifying powerful mediators of learning. *Curator*, 45(3), 213- 231.

Arı, Ç. (2010). *Müze bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin gerçekleşebilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Artan, E. Ç. (2012). Etkileşim düzlemi ve tüketim mekânıolarak postmodern müzeler İstanbul'daki özel müzeler üzerine bir inceleme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 2, 105-132.

Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri.* Ankara:Anı Yayıncılık.

Atagök, T. (1999). Çağdaş müzeciliğin anlamı; müze ve ilişkileri. T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* içinde (s.131-142). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.

Atagök, T. (2013). Dünyada çağdaş müzecilik uygulamaları. E. Altınsapan, N. Küçükhasköylü. (Ed.), *Müzecilik ve sergileme* içinde (s. 157-184). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Ayaydın, A. (2017). Çoklu zeka tabanlı görsel sanatlar eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak müze eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 9-21.

Ayaokur, A. (2014). *Müzelerde bilgi yönetimi: Sadberk Hanım Müzesi örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara*:* Hacettepe Üniversitesi.

Bal- İncebacak, B. (2015). Müzede drama: heykel ve imgelem kavramı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 306- 318.

Baş, T. ve Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bayam, E. (2014). Rahmi Koç müzesinde eğitim. R.Yağcı, S. Gündüz- Küskü (Ed.), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* içinde (s.199-215). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Bayam, E. (2017). Rahmi Koç Müzesinde eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 419-433.

Baykan, Z. Ö. (2007). *2005 ve 2006 ilköğretim programlarının müze eğitimi açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Bayraktaroğlu, S. (2012). Vakıf müzelerinde çocuklara yönelik çalışmalar. İ. San (Ed.), *Çocuk müzeleri ve yaratıcı drama* içinde (s.104-110). Ankara: Naturel Yayıncılık.

Berg, B. and Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (Çev: H. Aydın). Konya: Eğitim Yayınevi.

Bingmann, M., Grove, T. and Johnson, A. (2009). Families and more. A. Johnson, K. Huber, N. Cutler, M. Bingmann ve T. Grove (Ed.), *The museums educator's manual* içinde (s. 75-86). United Kingdom: Altamira Press.

Bowers, B. (2012). A look at early childhood programming in museums. *Journal of Museum Education,* 37(1), 39-47.

Bozdoğan, A.E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi.* Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Bozdoğan, A.E. ve Yalçın, N. (2009). Ankara'daki bilim ve teknoloji müzelerinin eğitim amaçlı kullanım düzeyleri. *Milli Eğitim Dergisi,* 182, 232- 248.

Buyurgan, S. ve Demirdelen, H. (2009). Total kör bir öğrencinin öğrenmesinde dokunma, işitsel bilgilendirme, hissetme ve müze. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 7 (3), 563-580.

Buyurgan, S. ve Mercin L. (2010). *Görsel Sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve Uygulamaları.* V. Özsoy (Ed), Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.

Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). Müzede eğitim. *Sanat eğitimi ve öğretimi* içinde (s. 68-126). Ankara: Pegem Akademi.

Buyurgan, S. (2017a).Yaşayan ve yaşatan müze. *Yaratıcı Drama Dergisi,* 12(2), 127-136.

Buyurgan, S. (2017b). Verimli bir müze gezisi nasıl gerçekleştirebiliriz?. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 317- 343.

Bulut, Ü. ve Atilla, U. (2017). Müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar eğitimine etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 7(3), 705-714.

Bülbül, H. (2016). Müze ile eğitim yoluyla ortaokul öğrencilerinde kültürel miras bilinci oluşturma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 6(3), 681-694.

Bülbül, H. (2017). Müze ile eğitimde bir seçenek olarak ''Second Life'' müzeleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 167- 180.

Christensen, L., Burke- Johnson, R. and Turner, L. (2015). *Research methods, design and analysis.* Ankara: Pearson Yayıncılık.

Clarkin- Phillips, J.,Carr, M., Thomas, R., Tinning A. and Waitai, A. (2018). Fostering the artistic and imaginative capacities of young children: case study report from a visit to a museum. *International Journal of Early Childhood,* 50(1), 33-46.

Clutterbuck, R. (2008). Müzeleri anlamak. İ. San (Ed.), *Eğitim ve müze semineri* içinde (s. 63-82). Ankara: Kök Yayıncılık.

Coşkun, D. (2014). *Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılan müze gezilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Cooper, C.P. and Latham, J. (1988). The pattern of educational visits in England. *Leisure Studies,* 7 (3), 255- 266.

Creswell, J. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (2nd ed.).* Thousand Oaks. CA: Sage.

Creswell, J. (2013) . *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. (3 rd ed.).* Washington DC: Sage.

Creswell, J. (2014). Nitel yöntemler. S.B. Demir (Ed.), *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* içinde (s. 183-213). Ankara: Eğiten Kitap.

Çakan, Y. G. (2011). *İlköğretim 7. sınıf Görsel Sanatlar dersi röprodüksiyon konusunun müze eğitim atölyeleri ortamında işlenmesinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Çakır- İlhan. A., Artar M., Okvuran A. ve Karadeniz C. (2011). *Müze Eğitimi Akran Kitabı.* Ankara.

Çakır- İlhan, A. (2012). Yaratıcılık eğitimi bağlamında çocuk müzeleri. İ. San (Ed.), *Yaratıcılık eğitimi bağlamında çocuk müzeleri* içinde (s.20-42). Ankara: Naturel Yayınları.

Çakır- İlhan, A. (2017). Müze profesyonelleri projesi. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 453- 465.

Çelebi, D. (2012). *Disiplin temelli sanat eğitimi modelinde müze eğitimi ve uygulamalarının yeri ve ülkemizdeki uygulama olanakları.* Yüksek Lisans Tezi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi.

Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 8, 57-61.

Çetin, T. (2006). *Resim İş Eğitim Anabilim dallarında müze eğitiminin Sanat Tarihi, Sanat eleştirisi ve ana sanat atölyelerindeki uygulamalara etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Çıldır, Z. (2007). *Öğretmenlerle müzede yetişkin eğitimi: Feza Gürsoy Bilim Merkezi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Çıldır, Z. ve Karadeniz, C. (2014). *İngiltere'de müze eğitimi Londra'dan izlenimler*. B. Onur (Ed.), Ankara: Kalemkitap Yayınları.

Çıldır, Z. (2014). Türkiye'de bir eğitim ortamı olarak müzelerin kullanımına ilişkin eğitimciler tarafından hazırlanan raporlar. *Folklor ve Edebiyat Dergisi,* 20 (79), 179- 188.

Çıldır, Z. ve Karadeniz, C. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında müze ve müzede eğitim. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 359- 383.

Çiftçi, A. ve Acer. D. (2015). Çocuklar için mimari tasarım ve kültürel miras eğitiminde müzelerin işlevi: Finlandiya Ulusal Müzesi örneği. *İdeal Kent Dergisi,*17, 62-79.

Dağal, A. B. ve Bayındır, D. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarla yapılan müze gezilerinin çocukların müzelere karşı olumlu duygu ve bilgi düzeylerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 3*(6), 264-281.

Demirci, M. T. (2009). *Kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemi.* Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Demirel- Gökalp, Z. (2013). Müze türleri. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Ed.), *Müzecilik ve sergileme* içinde (s.72-99). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Demirdelen, H. (2012). Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinlikleri. N. Ertürk ve H. Uralman (Ed.), *Müzebilimin abc'si* içinde (209-227). İstanbul: Ege Yayınları.

Dilli, R. (2014). Doğa tarihi müzelerinin eğitimdeki rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 40, 81-95.

Dilli, R. ve Dümenci-Bapoğlu, S. (2015). Okulöncesi dönemi çocuklarına Anadolu'da yaşamış nesli tükenmiş hayvanların öğretilmesinde müze eğitiminin etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 217-230.

Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, s. 214, 303- 316.

Dilli, R. Dümenci- Bapoğlu S. ve Kesebir- Turgut, G. (2018). Müzede çevre eğitimi kapsamında okulöncesi dönemi çocuklarına yenilenebilir enerji kaynaklarının anlatılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 421-432.

Dockett, S., Main, S. and Kelly, L. (2011). Consulting young children: experiences from a museum. *Visitor Studies,* 14 (1), 13-33.

Doğan, C.D. (2017). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması: ölçme ve değerlendirme uygulamaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 16 (60), 234-248.

Dooley, C. and Welch, M. (2013). Nature of interactions among young children and adult caregivers in a children's museum. *Early Childhood Education Journal,* 42(2), 125–132.

Egüz, Ş. ve Kesten, A. (2012). Sosyal Bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-103.

Ekiz, D. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ekmekci, S. (2015). *Tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşleri: Trabzon örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Ellenbogen, K.M., Luke, J.J. and Dierking, L.D. (2007). Family learning in museums: percpectives on a decade of research. J. Falk, L.Dierking, S.Foutz (Ed.), *In principle in practice* içinde (s. 17-42). United Kingdom: Altamira Press.

Erbay, F. (2014). Müzecilik anlayışında değişenler. R. Yağcı ve S. Gündüz- Küskü (Ed.), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* içinde (s.37-42). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Erbay, N.Ö. (2017a). Müzeler ve engelli ziyaretçilere yönelik eğitim projeleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 345- 358.

Erbay, N.Ö. (2017b). Müzelerde dezavantajlı gruplara yönelik eğitimler. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 289-302.

Erbay, F. (2017c). Türkiye'de müzecilik eğitiminin üniversitelerde kurumsallaşması. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 105-122.

Erbay, F. (2017d). Müzelerin eğitim ve tasarım atölyelerinde informal eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 239-253.

Erbay, F. (2017e). Oyuncak ve oyun müzelerinde çocuklara yönelik eğitimin boyutları. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 435- 444.

Erbay, M. (2017f). Yeni nesil teknolojiler ile müzelerde eğitim. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 255- 268.

Erdoğan, T. (2003). *Türkiye' deki Arkeoloji Müzelerinde yapılan eğitsel faaliyetler,* Dönem Projesi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Erdoğan, N. (2014). *Mardin müzesi müze eğitimi etkinlikleri.* Ankara: Haber Yayıncılık.

Erem, E. (2017). Okul öncesi öğretmenliği öğretim programında yer alan seçmeli müze eğitimi dersinin gerekliliğine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi,* 12(2), 31-42.

Ersoy, U. (2016). Türk Müzeciliğinde mevcut durum analizi. Müze Profesyonelleri Projesi. Ankara, 1-115.

Ersoy, F. (2017). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (s.82-138). Ankara: Anı Yayıncılık.

Ertem, B. (2015). *Görsel sanatlar dersinde müzelerden yararlanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

Falk, J. and Dierking, L. (2002). *Learning from museums visitor experiences and the making of meaning.ltamira*: Walnut,CA.

Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımı.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Freedman, M. (2010). A healthy pizza kitchen nutrition education program at a children's health museum. *Journal of Nutrition Education and Behavior,* 42(5), 333-354.

Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler.* (Çev. R. Mergenci ve B. Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Göğebakan, Y. (2018). Alternatif öğrenme mekanları olarak müzelerin eğitim- öğretimde kullanılmasının önemi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 40, 9- 41.

Güleç S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 17(1), 63-78.

Güler, A. (2011). Planlı bir müze gezisinin İlköğretim öğrencilerinin tutumuna etkisi. *İlköğretim Online,* 10(1), 169-179.

Gürkan, T. (2004). *İlköğretim II. kademede müze eğitiminin önemi üzerine (Bursa Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Haas, C. (2007). The manuel of museum learning. B. Lord (Ed.), *Families and children challenging museums* içinde (s.49- 75). United Kingdom: Altamira Press.

Hacısalihoğlu, Ö. (2013). *Ortaöğretim Görsel Sanatlar eğitiminde tarihi çevre ve müze bilincinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Hakverdi Can, M. (2013). İlköğretim öğrencilerinin bilim merkezindeki davranışlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim,* 38 (168), 348-361.

Harrison, M. (1963). Eğitim ve müzeler. *Müzelerin teşkilatlanması pratik öğütler* içinde (s. 109-119). Ankara: ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları.

Herman, A. (2012). Bringing new families to the museum one baby at a time. *Journal of Museum Education,* 37(2), 79-87.

Hooper-Grenhill, E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi.* (Çev: M. Örge Evren ve E. Gül Kapçı). Ankara: AÜ Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Kandemir, Ö. (2005). *Değişen pedagojik yaklaşımın çağdaş müze tasarım anlayışına etkileri.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Kandemir, Ö. ve Uçar, Ö. (2015). Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi,* 9, 18-47.

Karadeniz, C. (2009). *Dünya'da çocuk müzeleri ile bilim, teknoloji ve keşif merkezlerinin incelenmesi ve Türkiye için bir çocuk müzesi modeli oluşturulması.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Karadeniz, C. (2010). Avrupa'da çocuk müzeleri: Frankurt ve Hamburg örneği. *Folklor ve Edebiyat,* 16 (63), 169-178.

Karadeniz, C. (2013). Amerika Birleşik Devletlerinde çocuk müzeleri: Miami Çocuk Müzesi örneği. *Folklor ve Edebiyat,* 19 (74), 225-240.

Karadeniz, C. ve Okvuran, A. (2014). Müzede bir gece: Çorum Arkeoloji Müzesinde müze eğitimi. *İlköğretim Online,* 13(3), 865-879.

Karadeniz, C. ve Çıldır, Z. (2014). *İngiltere'de Müze Eğitimi "Londra'dan İzlenimler",* B. Onur (Ed.), Ankara: Kalem Kitap Yayınları.

Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M. ve Çakır- İlhan, A. (2015). Yeni müzebilim bağlamında müze eğitimine çağdaş yaklaşımlar ve müze eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 48 (2), 203-226.

Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M. ve Çakır- İlhan, A. (2017). Müze eğitiminde dönüşümler: Kocaeli Müzesinde eğiticilerin eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 37-59.

Karadeniz, C. ve Okvuran, A. (2018). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye'de müze eğitimi: tarihsel gelişim ve gelecek tasarıları. *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 118, 101- 113.

Karakaş, D. Y. ve Eğitmen, A. (2017). Bursa Kent Müzesi'nde 6 yaş çocukları ile Bursa'nın kaybolan mesleklerinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 63-76.

Karasar, N. (2017*). Bilimsel* ar*aştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1),71.

Kaya- Koçak, S. (2010). *İlköğretim Görsel Sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik, öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Keleş, V. (2003). Modern müzecilik ve Türk müzeciliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2(1-2), 1-17.

Keskin, S. ve Kaplan, E. (2012). Sosyal Bilgiler ve Tarih eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları oyuncak müzeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 11 (41), 95-115.

Kırca, S.S. (2008). *Tüketicilerin müze ziyaret alışkanlıkları ve müze tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma.* Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Kırcova, İ. ve Erdoğan, H.H. (2017). Müze deneyim boyutları: İstanbul Oyuncak Müzesi örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 16, 649-664.

Kısa, Y. ve Gazel, A. A. (2016). Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education,* 2(1), 51- 83.

Kök, A. (2010). *İlköğretim okulları Görsel Sanatlar dersinde müze bilinci öğrenme alanına yönelik yaratıcı drama uygulamaları ve öğrenci görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Kösoğlu, M., Özdemir, A. Baysan, S., Akar- Vural, R., İnci, E., Kiraz, D., Gençsoylu, İ., Boz,Ö., Hazır, C. ve Ertuğrul, F. (2011). Çine Arıcılık Müzesinde ekoloji temelli doğa eğitimi. *Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi,* 2(2), 24-33.

Krakowski, P. (2012). Museum superheroes. *Journal of Museum Education,* 37(1), 49–58.

Kuruoğlu-Maccorio, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15(1), 275- 285.

Küçükhasköylü, N. (2013a). Dünya'da müzeciliğin tarihsel gelişimi. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Ed.), *Müzecilik ve sergileme* içinde (s. 22-47). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Küçükhasköylü, N. (2013b). Türkiye'de müzeciliğin tarihsel gelişimi, E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Ed.), *Müzecilik ve sergileme* içinde (s. 48-70). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Leftwich, M. and Haywood, C. (2016). The littlest historians: early years programming in history museums. *Journal of Museum Education*, 41 (3), 152- 164.

Lieberman, L. (2013). Cape cod children's museum's little sprouts kids garden. *Journal of Museum Education,* 51-58.

Lifschitz-Grant, N. (2018). Mornings at the museums: A family friendly early childhood program. *Journal of Museum Education,* 43 (3), 260-273.

Madran, B. (1999). Müze Türleri. T. Atagök (Ed.), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek* içinde. (s.3-19). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.

Mayfield, M. I. (2005). Children's museums: purposes, practices and play. *Early Child Development and Care,* 175(2), 179-192.

MEB. (2006). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.

MEB. (2013). İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.

MDGF. (2011). Müze Eğitimi Yayımlanmamış Raporu. Ankara.

Menasse- Weisbauer, E. (2007). Zoom children's museum- the first hands on museum for children and families in Vienna. B. Lord (Ed.), *The manual of museum learning* içinde (s. 54-61). United Kingdom: Altamira Press.

Mercin, L. ve Özsoy, V. (2003). Sanat ve resim eğitiminde müzelerin kullanılmasında ilgili kurum ve kuruluşların karşılıklı görev ve sorumlulukları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 1(3).

Mercin, L. (2006). *Resim dersini müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı etkinliklerine göre uygulamanın erişiye, kalıcılığa ve tutuma etkisi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Mercin, L. (2017). Müze eğitimi, bilgilendirme ve tanıtım açısından görsel iletişim tasarımı ürünlerinin önemi. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 209-237.

Merriam, S. (1995). What can you tell from an N of 1? Issues of validity and reliability of qualitative research. *PAACE Journal of Lifelong Learning,* 4, 51-60.

Merriam, S. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber.* (Çev: S. Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Metan, E. (2007). *İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanmalarına yönelik görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Moustakas, C. E. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications.

Moynihan, N. and Cohen, B. (2012). It's all fun and games in Tiny's Diner. *Journal of Museum Education,* 37(3), 91-98.

Mudiappa, M. and Kluczniok, K. (2015). Visits to cultural learning places in the early childhood. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(2), 200-212.

Norris, J. (1998). *Childrens museums:* am American guidebook.

Okan, B. (2015). Günümüzde müzecilik anlayışı. *Sanat ve Tasarım Dergisi,* 9, 187-198.

Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak gelişimi. *Eğitim ve Bilim,* 37(166), 171-180.

Okvuran, A. (2013). Disiplinler arası müze eğitimi anabilim dalı. C. Karadeniz ve F. Çok (Ed.), *Prof. Dr. Bekir Onur'a armağan: çocuklar, gençler ve müze eğitimi* içinde (s.295-320). Ankara: Anı Yayıncılık.

Onur, B. (2003). Müze eğitimi: temel ilkeler ve politikalar. B. Onur (Ed.), *Müze eğitimi seminerleri I: Akdeniz bölgesi müzeleri* içinde (s.7-19). İstanbul: Akmed Yayınları.

Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. Ankara: İmge Kitabevi.

Onur, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. Ankara: İmge Kitabevi.

Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örneklemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1 (25), 103-117.

Özbek, G., Akyol, A. ve Köksal- Akyol, A. (2017). Ankara'daki müzelerin eğitim işlevleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 137-153.

Özçelik- Tezel, C. (2007). Ulusal kimliğin oluşumunda müze ve toplum ilişkisi: Singapur. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (20), 133-155.

Özeskici, A. (2009). *Müzede öğrenmenin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetikyönleri üzerine etkileri (İlköğretim 6.sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Özkasım, H. ve Ögel, S. (2005). Türkiye'de müzeciliğin gelişimi. *İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi,* 2 (1), 96- 102.

Özkasım, H. (2013). Müze ve müzecilik. E.Altınsapan ve N.Küçükhasköylü (Ed.), *Müzecilik ve sergileme* içinde (s. 2-21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Özmen, S.S. (2018). Müze eğitiminin gelişimi. *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 301-324.

Özsoy, V., Dilli, R., Karakaya, Ü., Bıyıklı, N. ve Çalık, Ş. (2017). Doğal tarihi kültürel mekanlar ile bilim merkezlerinin yaygın öğrenme ortamı olarak kullanılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 477-488.

Özyılmaz- Akamca, G. ve Yıldırım, G. (2017). Erken çocukluk döneminde alternatif bir yöntem: müze eğitimi I, *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Kongresi,* İstanbul: Haliç Kongre Merkezi.

Parker, T. (2007). Reaching out drawing in: developing family audiences at the National Portrait Gallery. B. Lord (Ed.), *The manual of museum learning* içinde (s. 64-67). United Kingdom: Altamira Press.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri.* (Çev: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi

Paykoç, F. (2014). Müzede oynayarak ve yaşayarak öğrenme. R. Yağcı ve S. Gündüz-Küskü (Ed.), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* içinde (s.143-154). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Pekgözlü-Karakuş, D. (2012). Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 1(1), 131-138.

Pisticelli, B. and Anderson, D. (2007). Young children's perspectives of museum settings and experiences. *Tandf Online*, 269-282.

Puchner, L., Rapoport, R. and Gaskins, S. (2010). Learning in children's museums: is it really happening?. *Curator The Museum Journal*, 44(3), 237-259.

Rönkkö, M., Aerila, J. and Grönman, S. (2016). Creative inspiration for preschoolers from museums. I*nternational Journal of Early Childhood*, 48(1), 17-32.

Sağır, E., Demirdelen H. ve Alpagut, A. (2017). Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinlikleri ve müze eğitim atölyesi. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 385- 388.

Salbacak, Z. (2011). *Müze eğitimi alanında yapılmış olanlisansüstü tezlerin ve bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Samur, A., Koçyiğit, S., İnci, E., Aydoğan, S. ve Baydilek, N. (2012). Okulöncesi eğitime devam eden çocuklara uygulanan müze eğitimi: pilot uygulama*, In Symposıum On Changes And New Trends In Education*, 11(22), 414.

San, İ (2002). Kültür pedagojisi ve çocuk müzeleri. *Mimarist Dergisi*,4, 74-80.

San, İ. (2008). *Eğitim ve Müze Semineri.* Kök Yayıncılık: Ankara.

San, İ. (2018). *Yaratıcı Drama ve Müze.* İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.

Saraç, H. (2017). Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: içerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi,* 3 (2), 60-81.

Sarkan- Tosun, O. (2009). *Müze incelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısı (Bolu İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Seidel S. and Kenneth H. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik.* (Çev. B. Ata). Ankara: AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları**.**

Selanik- Ay, T. ve Kurtdede- Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), 69- 89.

Shaffer, S. (2011). Opening the doors: engaging young children in the art museum. *Art Education*, 64(6), 40-46.

Sivrikaya, G. (2017). Müzelerin keşif alanı olarak kullanımı. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 124-135.

Smith, J.A., Flowers, P. and Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: theory, research, practice.* London: Sage.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2017). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Süzen, H. N. (2005). *İlköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve resim iş öğretmenlerinin müze ve sanat galerilerinin görsel sanatlar (resim- iş) amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 3 (4), 487-501.

Şar, E. ve Sağkol, T. (2013). Eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersi gerekliliği üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 83- 90.

Tan, Z. (2009). *İlköğretim birinci kademe görsel sanatlar eğitimi müze bilinci öğrenme alanında materyal kullanımının etkisi ve uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Tekin, G. (2017). Dönüşen müzecilik ve müzede öğrenme: Ankara somut olmayan kültürel miras örneği. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 155- 166.

Tenanbaum, H., Schlichtmann, G. and Zanger, V. (2004). Children's learning about water in a museum and in the classroom. *Early Childhood Research Ouarterly*, 19, 40-58.

Tenanbaum,H., Prior, J., Dowling, C. and Frost, R. (2010). Supporting parent–child conversations in a history museum. *British Journal of Educational Psychology,* 80, 241–254.

Tezcan- Akmehmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi,*180, 50-66.

Tezcan- Akmehmet, K. (2012). Müze eğitimi: okul programları. N. Ertürk ve H. Uralman (Ed.), *Müzebilimin abc'si* içinde (s.195-207). İstanbul: Ege Yayınları.

Tezcan- Akmehmet, K. (2013). Müzeler ve eğitim. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Ed.), *Müzecilik ve sergileme* içinde (s. 128-154). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Tezcan- Akmehmet, K. (2014). Eğitim ve müzeler. R. Yağcı ve S. Gündüz- Küskü (Ed.), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* içinde (s.155-161). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Tezcan- Akmehmet, K. (2017). İlkokul ve ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programında sanat tarihi öğretimi ile müze eğitimi ilişkisinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 247, 181- 207.

Tezgel, N. (1994). I. Müzecilik Sempozyumu. *Müzecilikte eğitim faaliyetleri* içinde (s. 53-56). İstanbul: Deniz Müzesi Komutanlığı Basımevi.

Turanlı, S. (2012). *Oyuna dayalı müze etkinliklerinin öğrenci erişi ve Görsel Sanatlardersine karşı tutumları üzerine etkisi.* Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Turgut, G. (2015). *Sosyal Bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma.* Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.

Topallı, Ö. N. (2001). *İlk ve orta dereceli okullarda güzel sanatlar eğitimi kapsamında müze eğitiminin rolü ve önemi.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Tosun, H.B. (2015). *Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamaları.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Tougu, P., Marcus, M., Haden, C. and Uttal, D. (2017). Connecting play experiences and engineering learning in a children's museum. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 53, 10-19.

Uralman, H. (2014). Güçlü bir müze iletişimi yaratmak. R. Yağcı ve S. Gündüz- Küskü (Ed.), *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* içinde (s.53-64). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5.sınıf düzeyi sanat eğitiminde müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Usbaş, H. (2010). *Okul öncesi eğitimde müzelerden yararlanma programının 6 yaş çocukları üzerindeki etkilerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Uslu, Ö. (2008). *İlköğretim ikinci kademesinde görsel sanatlar derslerinde müze ile eğitimin etkileşimli (interaktif) ortamda gerçekleştirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Ünal, F. (2012). Observation of object preferences of interest by children aged between 4 and 8 in museums: Antalya museum examples. *Procedia- Social and Behavioral Sciences,* 51, 362– 367.

Ünal, F. ve Pınar, Y. (2017). Erken çocukluk eğitiminde müze deneyiminin rolü. *İdil Sanat ve Dil Dergisi,* 6 (38), 2899-2917.

Üztemur, S., Dinç, E. ve Acun, İ. (2018). Müzeler ve tarihi mekanlarda uygulanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sosyal bilgilere özgü becerilerin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 294-324.

Vandermaas- Peeler, M., Massey, K. and Kendall, A. (2015). Parent guidance of young children's scientific and mathematical reasoning in a science museum. *Early Childhood Education Journal,* 44(3), 217-224.

Wolf, B. and Wood, E. (2012). Integrating scaffolding experiences for the youngest visitors in museums. *Journal of Museum Education,* 37(1), 29-37.

Yavuzoğlu- Atasoy, N. (1999). Çağdaş eğitimde müzenin işlevi. T. Atagök (Ed.), *Yeniden müzeciliği düşünmek* içinde (s.147-153). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi.

Yavuzoğlu- Atasoy, N. (2001). 5. müzecilik semineri bildiriler. *Müze eğitiminde etkin bir uygulama hands- on* içinde (s.35-39). İstanbul: Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Ö. (2011). *Müzelerin eğitim fonksiyonlarına yönelik müze yöneticilerinin tutum ve fikirleri.* Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.

Yılmaz, B. (2017). Bir Erasmus projesi: Avrupa'da müzecilik eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi,* 214, 395- 406.

Yıldırım, H. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin sanat gelişiminde müzelerin etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.

Yücel-Kurnaz, F. (2015). *Okulöncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde uygulatılan etkinliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi (İstanbul İli Örneği).* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.

Yüksel, P. ve Yıldırım, S. (2015). Eğitim ortamlarında fenomenal çalışmaları yürütmek için teorik çerçeveler, yöntemler ve prosedürler. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry,* 6(1), 1-20.

Zor, N. (2010). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi yıllıklarındaki müze eğitimi konuları üzerine bir değerlendirme.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Zilcioğlu, Ş. (2008). *Avrupa'da Çocuk Müzeleri ve Müze Eğitimi ''Almanya Örneği''.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Zwaka, P. (2008). Müzeler çocuklar ve gençler için kültürel mekanlar mı? Almanya'daki durum. İ.San (Ed.), *Eğitim ve müze semineri* içinde (s.35-62). Ankara: Kök Yayıncılık.

http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,135200/minik-adimlarla-kulturel- mirasimiza-yolculuk-projesi-ta-.html (11.07.2018)

http://www.kucukprensmuzesi.org/muze-girisimi/ (12.07. 2018)

http://www.yok.gov.tr/documents/10279/41805112/Okul_Oncesi_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf (11.08. 2018)

EKLER

EK-1. EBEVEYN GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, Okulöncesi Dönemde Müze Eğitimi başlıklı bir araştırma çalışması olup model önerisi geliştirme amacını taşımaktadır. Çalışma, Merve ÖZER tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile okulöncesi dönemde müze eğitiminin gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler ses kayıt yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı İstanbul Kültür Üniversitesi Temel Eğitim bölümünden Merve ÖZER'e yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Merve ÖZER
Adres : İstanbul Kültür Üniversitesi Ataköy Yerleşkesi E5 Karayolu üzeri Bakırköy 34158 İstanbul

İş Tel: 0212 4984141 Dahili: 4095
Cep Tel :0539 449 24 20

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:
İmza:
Tarih:

EK-2. EBEVEYN BİLGİ FORMU

Kişisel Bilgiler
Yaş:
Cinsiyet:
Eğitim Durumu:
Meslek:
Merhaba;

Ben Anadolu Üniversitesi Okulöncesi öğretmenliği bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. Sizden, ''Okulöncesi Dönemde Müze ile Eğitime'' yönelik düşüncelerinizi belirlemek adına bu formu (x) işaretleyerek doldurmanız beklenmektedir. Bu formdaki bilgiler yapılan araştırma dışında hiçbir yerde ve hiç kimseyle paylaşılmayacaktır. Formda yer alan soruları lütfen yanıtsız bırakmayınız. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

1)Ne kadar sıklıkla müze ziyareti yaparsınız?
( ) Haftada bir ( ) Ayda bir ( ) Yılda bir ( ) Hiç müzeye gitmem

2)Çocuğunuzla birlikte müzeye gittiniz mi?
( ) Evet ( ) Hayır

3)Çocuğunuzla birlikte hangi müzelere gittiniz?
( ) İstanbul Modern Sanatlar Müzesi ( ) Sunay Akın Oyuncak Müzesi
( ) Sabancı Müzesi ( ) Rezan Has Müzesi
( ) Rahmi Koç Müzesi ( ) Pera Müzesi
( ) Sadberk Hanım Müzesi ( ) Türkiye İş Bankası Müzesi
( ) Diğer (Belirtiniz) ……

4)Müze eğitimine yönelik görüşlerinize başvurmak istense görüşmeyi kabul eder misiniz?
( ) Evet ( ) Hayır

Ar. Gör. Merve ÖZER
İstanbul Kültür Üniversitesi
E- mail: merve.ozer@iku.edu.tr

EK-3. KAZANIM DEĞERLENDİRME FORMU

Kazanım Değerlendirme Formu

Sevgili Öğretmenim, Okul Öncesi Döneme Yönelik Hazırlanacak Bir Müze Eğitimi programında hangi kazanımların yer alması gerektiğini düşünüyorsanız, lütfen onu işaretleyiniz.

Öğretmen Adı Soyadı:

Okul Adı:

Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Amaç Ve Kazanımları **BİLİŞSEL GELİŞİM**	**Yer Almamalı**	**Gerektiğinde Almalı**	**Almalı**
Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. **Göstergeleri**: 1. Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.			
2. Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar**.**			
3. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.			
Kazanım 2:Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur. **Göstergeleri:** 1. Nesne/durum/olayla ilgili tahminini söyler**.**			
2. Tahmini ile ilgili ipuçlarını açıklar.			
3. Gerçek durumu inceler.			
4. Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.			
Kazanım 3: Algıladıklarını hatırlar. **Göstergeleri:** 1. Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler**.**			
2. Eksilen ya da eklenen nesneyi söyler.			
3. Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır**.**			
Kazanım 4: Nesneleri sayar. **Göstergeleri:** 1. İleriye/geriye doğru birer birer ritmik sayar.			
2. Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir.			

3. Saydığı nesnelerin kaç tane olduğunu söyler.			
4. Sıra bildiren sayıyı söyler.			
5. 10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan önce gelen sayıyı söyler.			
6. 10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan sonra gelen sayıyı söyler.			
Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler. **Göstergeleri:**			
1. Nesne/varlığın adını söyler.			
2. Nesne/varlığın rengini söyler.			
3. Nesne/varlığın şeklini söyler.			
4. Nesne/varlığın büyüklüğünü söyler.			
5. Nesne/varlığın uzunluğunu söyler.			
6. Nesne/varlığın dokusunu söyler.			
7. Nesne/varlığın sesini söyler.			
8. Nesne/varlığın kokusunu söyler.			
9. Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler.			
10. Nesne/varlığın tadını söyler**.**			
11. Nesne/varlığın miktarını söyler.			
12. Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.			
Kazanım 6: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir. **Göstergeleri:** 1. Nesne/varlıkları birebir eşleştirir.			
2. Nesne/varlıkları rengine göre ayırt eder, eşleştirir.			
3. Nesne/varlıkları şekline göre ayırt eder, eşleştirir.			
4. Nesne/varlıkları büyüklüğüne göre ayırt eder, eşleştirir.			
5. Nesne/varlıkları uzunluğuna göre ayırt eder, eşleştirir.			
6. Nesne/varlıkları dokusuna göre ayırt eder, eşleştirir.			
7. Nesne/varlıkları sesine göre ayırt eder, eşleştirir.			

8. Nesne/varlıkları yapıldığı malzemeye göre ayırt eder, eşleştirir.			
9. Nesne/varlıkları tadına göre ayırt eder, eşleştirir.			
10. Nesne/varlıkları kokusuna göre ayırt eder, eşleştirir.			
11. Nesne/varlıkları miktarına göre ayırt eder, eşleştirir.			
12. Nesne/varlıkları kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir.			
13. Eş nesne/varlıkları gösterir.			
14. Nesne/varlıkları gölgeleri ya da resimleri ile eşleştirir.			
Kazanım 7: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar. **Göstergeleri:**			
1. Nesne/varlıkları rengine göre gruplar.			
2. Nesne/varlıkları şekline göre gruplar.			
3. Nesne/varlıkları büyüklüğüne göre gruplar.			
4. Nesne/varlıkları uzunluğuna göre gruplar.			
5. Nesne/varlıkları dokusuna göre gruplar.			
6. Nesne/varlıkları sesine göre gruplar.			
7. Nesne/varlıkları yapıldığı malzemeye göre gruplar.			
8. Nesne/varlıkları tadına göre gruplar.			
9. Nesne/varlıkları kokusuna göre gruplar.			
10. Nesne/varlıkları miktarına göre gruplar.			
11. Nesne/varlıkları kullanım amaçlarına göre gruplar.			
Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır. **Göstergeleri:**			
1. Nesne/varlıkların rengini ayırt eder, karşılaştırır.			
2. Nesne/varlıkların şeklini ayırt eder, karşılaştırır.			
3. Nesne/varlıkların büyüklüğünü ayırt eder, karşılaştırır.			
4. Nesne/varlıkların uzunluğunu ayırt eder, karşılaştırır.			

5. Nesne/varlıkların dokusunu ayırt eder, karşılaştırır.			
6. Nesne/varlıkların sesini ayırt eder, karşılaştırır.			
7. Nesne/varlıkların kokusunu ayırt eder, karşılaştırır.			
8. Nesne/varlıkların yapıldığı malzemeyi ayırt eder, karşılaştırır.			
9. Nesne/varlıkların tadını ayırt eder, karşılaştırır.			
10. Nesne/varlıkların miktarını ayırt eder, karşılaştırır.			
11. Nesne/varlıkların kullanım amaçlarını ayırt eder, karşılaştırır.			
Kazanım 9: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre sıralar. **Göstergeleri:**			
1. Nesne /varlıkları uzunluklarına göre sıralar.			
2. Nesne /varlıkları büyüklüklerine göre sıralar.			
3. Nesne /varlıkları miktarlarına göre sıralar.			
4. Nesne /varlıkları ağırlıklarına göre sıralar. 5. Nesne /varlıkları renk tonlarına göre sıralar.			
Kazanım 10: Mekanda konumla ilgili yönergeleri uygular. **Göstergeleri:**			
1. Nesnenin mekandaki konumunu söyler.			
2. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.			
3. Mekanda konum alır.			
4. Harita ve krokiyi kullanır.			
Kazanım 11: Nesneleri ölçer. **Göstergeleri:**			
1. Ölçme sonucunu tahmin eder.			
2. Standart olmayan birimlerle ölçer.			

3. Ölçme sonucunu söyler.			
4. Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır.			
5. Standart ölçme araçlarının neler olduğunu söyler.			
Kazanım 12: Geometrik şekilleri tanır. **Göstergeleri:** 1. Gösterilen geometrik şeklin ismini söyler.			
2. Geometrik şekillerin özelliklerini söyler.			
3. Geometrik şekillere benzeyen nesneleri gösterir.			
Kazanım 13: Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır. **Göstergeleri:**			
1. Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.			
2. Gösterilen sembolün anlamını söyler.			
Kazanım 14: Nesnelerle örüntü oluşturur. **Göstergeleri:**			
1. Modele bakarak nesnelerle örüntü oluşturur.			
2. En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler.			
3. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler.			
4. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi tamamlar.			
5. Nesnelerle özgün bir örüntü oluşturur.			
Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar. **Göstergeleri:**			
1. Bir bütünün parçalarını söyler.			
2. Bir bütünü parçalara böler.			
3. Bütün ve yarımı gösterir.			
4. Parçaları birleştirerek bütün elde eder.			
Kazanım 16: Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar. **Göstergeleri:**			
1. Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler.			
2. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi ayırır.			

Kazanım 17: Neden-sonuç ilişkisi kurar. **Göstergeleri:**			
1. Bir olayın olası nedenlerini söyler.			
2. Bir olayın olası sonuçlarını söyler**.**			
Kazanım 18: Zamanla ilgili kavramları açıklar. **Göstergeleri:**			
1. Olayları oluş zamanına göre sıralar.			
2. Zaman ile ilgili kavramları anlamına uygun şekilde açıklar.			
3. Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.			
Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir. **Göstergeleri:**			
1. Problemi söyler.			
2. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.			
3. Çözüm yollarından birini seçer.			
4. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.			
5. Seçtiği çözüm yolunu dener.			
6. Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.			
7. Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.			
Kazanım 20: Nesne/sembollerle grafik hazırlar. **Göstergeleri:**			
1. Nesneleri kullanarak grafik oluşturur.			
2. Nesneleri sembollerle göstererek grafik oluşturur.			
3. Grafiği oluşturan nesneleri ya da sembolleri sayar.			
4. Grafiği inceleyerek sonuçları açıklar.			
Kazanım 21: Atatürk'ü tanır. **Göstergeleri:** 1. Atatürk'ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler.			
2.Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler.			
3. Atatürk'ün değerli bir insan olduğunu söyler. 4. Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler.			

5.Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler**.**			
DİL GELİŞİMİ KAZANIM VE GÖSTERGELERİ **Kazanım 1: Sesleri ayırt eder.** **Göstergeleri:** 1. Sesin geldiği yönü söyler.			
2. Sesin kaynağının ne olduğunu söyler.			
3. Sesin özelliğini söyler.			
4. Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.			
5. Verilen sese benzer sesler çıkarır.			
Kazanım 2: Sesini uygun kullanır. **Göstergeleri:** 1. Konuşurken/şarkı söylerken nefesini doğru kullanır.			
2. Konuşurken/şarkı söylerken sesinin tonunu ayarlar.			
3. Konuşurken/şarkı söylerken sesinin hızını ayarlar.			
4. Konuşurken/şarkı söylerken sesinin şiddetini ayarlar.			
Kazanım 3: Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar. **Göstergeleri:** 1. Düz cümle kurar.			
2. Olumsuz cümle kurar.			
3. Soru cümlesi kurar.			
4. Bileşik cümle kurar.			
5. Cümlelerinde öğeleri doğru kullanır.			
Kazanım 4: Konuşurken dilbilgisi yapılarını kullanır. **Göstergeleri:**			
1. Cümle kurarken isim kullanır.			
2. Cümle kurarken fiil kullanır.			
3. Cümle kurarken sıfat kullanır.			
4. Cümle kurarken bağlaç kullanır.			
5. Cümle kurarken çoğul ifadeler kullanır.			
6. Cümle kurarken zarf kullanır.			
7. Cümle kurarken zamir kullanır.			
8. Cümle kurarken edat kullanır.			
9. Cümle kurarken isim durumlarını kullanır.			
10. Cümle kurarken olumsuzluk yapılarını kullanır.			

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır. **Göstergeleri:** 1. Konuşma sırasında göz teması kurar.			
2. Jest ve mimikleri anlar.			
3. Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır.			
4. Konuşmayı başlatır**.**			
5. Konuşmayı sürdürür.			
6. Konuşmayı sonlandırır.			
7. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.			
8. Sohbete katılır.			
9. Konuşmak için sırasını bekler.			
10. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.			
Kazanım 6: Sözcük dağarcığını geliştirir. **Göstergeleri:** 1. Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar.			
2. Sözcükleri hatırlar ve sözcüklerin anlamını söyler.			
3. Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır.			
4. Cümle kurarken çoğul ifadeler kullanır.			
5. Zıt anlamlı sözcükleri kullanır.			
6. Eş anlamlı sözcükleri kullanır.			
7. Eş sesli sözcükleri kullanır.			
Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar. **Göstergeleri:**			
1. Sözel yönergeleri yerine getirir.			
2. Dinledikleri/izlediklerini açıklar.			
3. Dinledikleri/izledikleri hakkında yorum yapar.			
Kazanım 8: Dinledikleri/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. **Göstergeleri:** 1. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar.			
2. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir.			
3. Dinledikleri/izlediklerini başkalarına anlatır.			
4. Dinledikleri/izlediklerini resim yoluyla sergiler.			

5. Dinledikleri/izlediklerini müzik yoluyla sergiler.			
6. Dinledikleri/izlediklerini drama yoluyla sergiler.			
7. Dinledikleri/izlediklerini şiir yoluyla sergiler.			
8. Dinledikleri/izlediklerini öykü yoluyla sergiler.			
Kazanım 9: Sesbilgisi farkındalığı gösterir. **Göstergeleri:** 1. Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler.			
2. Sözcüklerin sonunda yer alan sesleri söyler.			
3. Aynı sesle başlayan sözcükler üretir.			
4. Aynı sesle biten sözcükler üretir.			
5. Şiir, öykü ve tekerlemedeki uyağı söyler.			
6. Söylenen sözcükle uyaklı başka sözcük söyler.			
Kazanım 10: Görsel materyalleri okur. **Göstergeleri:** 1. Görsel materyalleri inceler.			
2. Görsel materyalleri açıklar.			
3. Görsel materyallerle ilgili sorular sorar.			
4. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.			
5. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.			
Kazanım 11: Okuma farkındalığı gösterir. **Göstergeleri:**			
1. Çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur.			
2. Yetişkinden kendisine kitap okumasını ister.			
3. Okumayı taklit eder.			
4. Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.			
Kazanım 12: Yazı farkındalığı gösterir. **Göstergeleri:** 1. Çevresindeki yazıları gösterir.			
2. Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir.			
3. Yazının yönünü gösterir.			
4. Duygu ve düşüncelerini yetişkine yazdırır.			
5. Yazının günlük yaşamdaki önemini açıklar.			

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM KAZANIM VE GÖSTERGELERİ **Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır.** **Göstergeleri:** 1.Adını ve/veya soyadını söyler.			
2.Yaşını söyler.			
3.Fiziksel özelliklerini söyler.			
4. Duyuşsal özelliklerini söyler.			
Kazanım 2: Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır. **Göstergeleri:** 1. Anne/babasının adını, soyadını, mesleğini vb. söyler.			
2. Anne/babasının saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini söyler.			
3. Teyze/amca gibi yakın akrabalarının isimlerini söyler.			
4. Telefon numarasını söyler.			
5. Evinin adresini söyler.			
Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. **Göstergeleri:** 1. Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.			
2. Nesneleri alışılmışın dışında kullanır.			
3. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.			
Kazanım 4: Bir olay ya da durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. **Göstergeleri:**			
1. Başkalarının duygularını söyler.			
2. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler.			
3. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.			
Kazanım 5: Bir olay ya da durumla ilgili olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir. **Göstergeleri:** 1. Olumsuz duygularını olumlu sözel ifadeler kullanarak açıklar.			
2. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.			
Kazanım 6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. **Göstergeleri:** 1. Haklarını söyler.			
2.Başkalarının hakları olduğunu söyler.			
3. Haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söyler.			
4. Başkalarının haklarını korumak için neler yapması gerektiğini söyler.			
Kazanım 7: Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler.			

Göstergeleri: 1. Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar.			
2. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.			
Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir. **Göstergeleri:** 1. Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.			
2. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.			
3. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.			
Kazanım 9: Farklı kültürel özellikleri açıklar. **Göstergeleri:** 1. Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler.			
2. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler.			
3. Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler.			
Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir. **Göstergeleri:** 1. Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.			
2. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.			
3. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.			
Kazanım 11: Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır. **Göstergeleri:** 1. Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır.			
2. Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini farklı etkinliklerle ifade eder.			
Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar. **Göstergeleri:**			
1. Değişik ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler.			
2. Kuralların gerekli olduğunu söyler.			
3. İstekleri ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır.			
4. Nezaket kurallarına uyar.			
Kazanım 13: Estetik değerleri korur. **Göstergeleri:** 1. Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler.			
2. Çevresini farklı biçimlerde düzenler.			
3. Çevredeki güzelliklere değer verir.			
Kazanım 14: Sanat eserlerinin değerini fark eder. **Göstergeleri:** 1. Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler.			
2. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.			
3. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.			

Kazanım 15: Kendine güvenir. **Göstergeleri:** 1. Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler.			
2. Grup önünde kendini ifade eder.			
3. Gerektiği durumlarda farklı görüşlerini söyler.			
4. Gerektiğinde liderliği üstlenir.			
Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. **Göstergeleri:** 1. Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler.			
2. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.			
Kazanım 17: Başkalarıyla sorunlarını çözer. **Göstergeleri:** 1. Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer.			
2. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister.			
3. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.			
ÖZBAKIM BECERİLERİ KAZANIM VE GÖSTERGELERİ **Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.** **Göstergeleri:** 1. Saçını tarar.			
2. Dişini fırçalar.			
3. Elini/yüzünü yıkar.			
4. Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.			
Kazanım 2: Giyinme ile ilgili işleri yapar. **Göstergeleri:**			
1. Giysilerini çıkarır.			
2. Giysilerini giyer.			
3. Ayakkabılarını çıkarır.			
4. Ayakkabılarını giyer.			
5. Düğme açar.			
6. Düğme kapar.			
7. Ayakkabı bağcıklarını çözer.			
8. Ayakkabı bağcıklarını bağlar.			
Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar. **Göstergeleri:** 1. Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.			
2. Ev/okuldaki eşyaları toplar.			

3. Ev/okuldaki eşyaları katlar.			
4. Ev/okuldaki eşyaları asar.			
5. Ev/okuldaki eşyaları yerleştirir.			
Kazanım 4: Yeterli ve dengeli beslenir. **Göstergeleri:** 1. Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer/içer.			
2. Öğün zamanlarında yemek yemeye çaba gösterir.			
3. Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri ve içecekleri yemekten/içmekten kaçınır.			
4. Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.			
Kazanım 5: Dinlenmenin önemini açıklar. **Göstergeleri:** 1. Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler.			
2. Dinlendirici etkinliklere katılır.			
3. Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.			
Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır. **Göstergeleri:** 1. Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır.			
2. Beden temizliğiyle ilgili malzemeleri kullanır.			
3. Çevre temizliğiyle ilgili araç ve gereçleri kullanır.			
Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur. **Göstergeleri:**			
1. Tehlikeli olan durumları söyler.			
2. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenleri söyler.			
3. Temel güvenlik kurallarını bilir.			
4. Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden, alışkanlıklardan uzak durur.			
5. Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.			
Kazanım 8: Sağlığı ile ilgili önlemler alır. **Göstergeleri:** 1. Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler.			
2. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar.			
3. Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.			

EK-4. VERİ TOPLAMA ÇİZELGESİ

No	Veri Türü	Veri İçeriği	Katılımcılar	Yer	Saat/Süre	Tarih	Veri toplama tekniği
1	Uzman Pilot Görüşme	Görüşme sorularının anlaşırlığının kontrol edilmesi	P1	Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi	16.00- 17. 16 1 saat 16 dakika	22.01.2018	Ses kaydı
2	Öğretmen Pilot Görüşme	Görüşme sorularının anlaşırlığının kontrol edilmesi	P2	Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kreş ve Gündüz Bakımevi	13.00-13.10 10 dakika	4. 12.2017	Ses Kaydı Not
3	Ebeveyn Pilot Görüşme	Görüşme sorularının anlaşırlığının kontrol edilmesi	P3	Eskişehir Anadolu Üniversitesi Kreş ve Gündüz Bakımevi	14.00-14.05 5 dakika	4.12.2017	Ses kaydı Not
4	Uzman Görüşmesi	Uzman görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Uzman 5	Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi	13.30- 14.24 54 dakika	2.02.2018	Ses kaydı
5	Uzman Görüşmesi	Uzman görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Uzman 6	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi	11.00- 12.04 54 dakika	9.02.2018	Ses kaydı
6	Uzman Görüşmesi	Uzman görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Uzman 3	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi	14.00- 14.55 55 dakika	9.02.2018	Ses kaydı
7	Uzman Görüşmesi	Uzman görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Uzman 1	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi	15.30- 16.04 34 dakika	16.02.2018	Ses kaydı
8	Uzman Görüşmesi	Uzman görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Uzman 2	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi	14.30- 15.23 53 dakika	16.02.2018	Ses kaydı
9	Uzman Görüşmesi	Uzman görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Uzman 4	Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi	11.00-11.59 59 dakika	27.03.2018	Ses kaydı
10	Öğretmen Görüşmesi	Öğretmen görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Öğretmen 4	Anaokulu rehberlik odası		23.02. 2018	Ses kaydı
11	Ebeveyn Görüşmesi	Ebeveyn görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Ebeveyn 3	Anaokulu rehberlik odası	12.00-12.20 20 dakika	26.02.2018	Ses kaydı
12	Öğretmen Görüşmesi	Öğretmen görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Öğretmen 1	Anaokulu müdür yardımcısı odası	9.30- 10.12 42 dakika	2.03.2018	Ses kaydı
13	Ebeveyn Görüşmesi	Ebeveyn görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Ebeveyn 6	Anaokulu toplantı odası	16.00- 16.37 37 dakika	5.03.2018	Ses kaydı
14	Öğretmen Görüşmesi	Öğretmen görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Öğretmen 5	Anaokulu Müdür yardımcısı odası	9.45- 10. 18 33 dakika	9.03.2018	Ses kaydı

15	Ebeveyn Görüşmesi	Ebeveyn görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Ebeveyn 1	Araokulu Müdür yardımcısı odası	12.20- 12.45 25 dakika	13.03. 2018	Ses kaydı
16	Öğretmen Görüşmesi	Öğretmen görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Öğretmen 2	Araokulu Müdür yardımcısı odası	9.30- 10.26 56 dakika	21.03.2018	Ses kaydı
17	Ebeveyn Görüşmesi	Ebeveyn Görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Ebeveyn 2	Araokulu Müdür yardımcısı odası	12.00- 12.20 20 dakika	27.03.2018	Ses kaydı
18	Öğretmen Görüşmesi	Öğretmen görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Öğretmen 6	Arasınıfı girişi bekleme alanı	13.00- 13.22 22 dakika	23.03.2018	Ses kaydı
19	Ebeveyn Görüşmesi	Ebeveyn görüşmesının gerçekleştirilmesi	Ebeveyn 4	Arasınıfı girişı bekleme alanı	12.30-12.50 20 dakıka	26.03.2018	Ses kaydı
20	Öğretmen Görüşmesi	Öğretmen görüşmesinin gerçekleştirilmesi	Öğretmen 3	Arasınıfı girişi bekleme alanı	9.30-9.49 19 dakika	6.04.2018	Ses kaydı

EK-5. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

Alan uzmanları için yarı yapılandırılmış görüşme soruları

1. Müze ve eğitim ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

2. Müze eğitiminin öğrenciye/eğitimciye faydaları nelerdir?

3. Dünya'da yapılan müze eğitimi uygulamalarına baktığınızda Türkiye'de yapılan uygulamaları nasıl buluyorsunuz?

4. Okul öncesi dönemde yapılan müze eğitimine ilişkin çalışmalar konusunda ne düşünüyorsunuz?

5. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin amaçları neler olmalıdır?

6. Okulöncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin içeriği ne olmalıdır?

6.a. Kaç yaş grubundaki çocuklarla müze eğitimi yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

6.b. Müze eğitiminde nasıl etkinlikler yapılabilir? (Okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerden hangileri planlanabilir?)

7. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde öğrenme öğretme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

7.a. Müze eğitiminde hangi öğretim yöntem/teknik/stratejilerin kullanılabilir? Nasıl?

8. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin değerlendirme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

8.a. Değerlendirme yöntem ve teknikleri neler olabilir?

8.b Çocuk, öğretmen ve program açısından değerlendirme yaparken nelere dikkat edilmelidir?

8.c Önerebileceğiniz alternatif değerlendirme teknikleri varsa nelerdir?

Öğretmenler için yarı yapılandırılmış görüşme soruları

1. Okul öncesinde müze eğitiminin önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Müze gezisi öncesi sınıf içerisinde neler yapıyorsunuz?
3. Bir müze gezisine gittiğinizde çocuklarla müzede neler yapıyorsunuz?
4. Müze gezisi sonrasında çocuklarla sınıfta neler yapıyorsunuz?
5. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin amaçları neler olmalıdır?
6. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin içeriği ne olmalıdır?

6.a. Kaç yaş grubundaki çocuklarla müze eğitimi yapılabileceğini düşünüyorsunuz?

6.b. Müze eğitiminde nasıl etkinlikler yapılabilir? (Okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerden hangileri planlanabilir?)

7. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminde öğrenme öğretme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

7.a. Müze eğitiminde hangi öğretim yöntem/teknik/stratejilerin kullanılabilir? Nasıl?

8. Okul öncesi dönemde yapılacak bir müze eğitiminin değerlendirme sürecinde hangi ögelere yer verilmelidir?

8.a. Değerlendirme yöntem ve teknikleri neler olabilir?

8.b. Çocuk, öğretmen ve program açısından değerlendirme yaparken nelere dikkat edilmelidir?

8.c. Önerebileceğiniz alternatif değerlendirme teknikleri varsa nelerdir?

Ebeveynler için yarı yapılandırılmış görüşme soruları

1. Çocuğunuzla müzeye gittiniz mi?

2. Müze eğitimi denince ne anlıyorsunuz? / Müze eğitimi kavramı size ne ifade ediyor?

3. Okul öncesi eğitim kurumunda yapılacak bir müze eğitiminden beklentileriniz nelerdir?

4. Okul öncesi eğitim kurumunda yapılan bir müze eğitiminden çocuğunuzun hangi davranışları kazanmasını beklersiniz?

5. Okul öncesi eğitim kurumunda yapılacak müze eğitimine aile olarak nasıl katılabileceğinizi/destek verebileceğinizi düşünüyorsunuz?

EK-6. ARAŞTIRMA İZİN YAZISI

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 16110545-302.08.01-E.1800217663 15.08.2018
Konu : Merve ÖZER, Anket İzni

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Yunus Emre Kampüsü
Tepebaşı/ESKİŞEHİR

İlgi : 12.01.2018 tarih ve E.8171 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve ÖZER **"Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi"** başlıklı tezin uygulama çalışmalarını Üniversitemiz Atatürk Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü öğretim üyeleri ile yapması uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Mustafa KURT
Rektör V.

EK:
EK-1 Yazı Sureti
EK-2 Bölüm Başkanlığı Yazısı

Güvenli elektronik imzalı aslı ile aynıdır.
Tarih: 17-08-2018
İmza:
Adı Soyadı: Murat ŞAHİN
Unvanı: Memur

Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
34722 Kadıköy / İSTANBUL
Telefon: 0216 414 05 45 Belgegeçer No: 349 56 45
ogrenci.yenikayit@marmara.edu.tr http://oidb.marmara.edu.tr
Kep Adresi: marmarauniversitesi@hs01.kep.tr
Ayrıntılı bilgi için:
Hasret SAM
Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince Mustafa KURT tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://ebys.marmara.edu.tr/QR/BA95D33363E143E2

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 14267719-302.14.01-E.11845 Otomatik
Konu : Merve ÖZER hk.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : Bila tarihli ve 63784619-605.01 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Merve ÖZER'in, Yrd. Doç. Dr. Aslı YILDIRIM POLAT'ın danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi" başlıklı tezi kapsamında Üniversitemiz öğretim üyeleri ile görüşme yapma isteği hakkında Üniversitemiz Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlıkları'ndan alınan yazı örnekleri ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize ve gereğini saygı ile arz ederim.

Prof. Dr. Ayhan ELMALI
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek :
1 - Yazı örneği (1 sayfa)
2 - Yazı örneği (1 sayfa)
3 - Yazı örneği (1 sayfa)

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Tandoğan Yerleşkesi Dögol Caddesi 06100 Tandoğan/Ankara /ANKARA Telefon No: 0312 214 13 50 Belge Geçer No: 0312 223 43 67
e-posta: avogris1@ankara.edu.tr internet adresi: -

Bilgi için:Duygu UYGUR
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:(312) 214 13 50-6163

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 32698431-044-E.470
Konu : Merve ÖZER'in Anket Uygulama İzni Hk.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 22.01.2018 tarih ve 14667719-302.14.01-E 3453 sayılı yazınız.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve ÖZER'in, Yrd. Doç. Dr. Aslı YILDIRIM POLAT'ın danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi" konulu tezi kapsamında Fakültemiz Temel Eğitim Bölümü ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim elemanlarından veri toplama isteği öğretim elemanlarından önceden randevu alınıp, bizzat

araştırmacının kendisi tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak yapılması koşuluyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Fatma BIKMAZ
Dekan

Şef V. : Ramazan YASAN
Fakülte Sekreteri V. : Aydın YILDIRIM
Dekan Yardımcısı : Doç.Dr. İlhan YALÇIN

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesi Cebeci-Çankaya/Ankara /ANKARA Telefon No: 0312 363 33 50 Belge Geçer No: 0312 363 61 45
e-posta: - internet adresi: -

Bilgi için:Ramazan YASAN
Şef Vekili Telefon No:(312) 363 33 50-1004

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİREKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

BESUBPMFU

Sayı : 63784619-605.01
Konu : Merve ÖZER'in Yüksek Lisans Tezi
Uygulama İzin Talebi

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11/01/2018 tarihli ve 5243 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve ÖZER'in, Yard. Doç. Dr. Aslı YILDIRIM POLAT'ın danışmanlığında hazırladığı "Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından değerlendirilmiştir. Kurul kararı kapsamında, Üniversitemiz öğretim üyeleriyle uygulama yapması hakkındaki talebiniz, Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Aydın AYBAR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Yunus Emre Kampüsü Tepebaşı/Eskişehir
Telefon No: +90 222 335 05 80/1352-1353 Faks No: +90 222 335 36 16
E-Posta: gensek@anadolu.edu.tr İnternet Adresi: www.anadolu.edu.tr
Bilgi İçin: Emine ÖZCAN
Unvan: Büro Personeli
Telefon No: 1352

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

EK-7. ÖĞRETMEN GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, Okulöncesi Dönemde Müze Eğitimi başlıklı bir araştırma çalışması olup model önerisi geliştirme amacını taşımaktadır. Çalışma, Merve ÖZER tarafından yürütlmekte ve sonuçları ile okulöncesi dönemde müze eğitiminin gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler ses kayıt yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı İstanbul Kültür Üniversitesi Temel Eğitim bölümünden Merve ÖZER'e yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Merve ÖZER
Adres : İstanbul Kültür Üniversitesi Ataköy Yerleşkesi E5 Karayolu üzeri Bakırköy 34158 İstanbul

İş Tel : 0212 4984141
Dahili: 4095
Cep Tel :0539 449 24 20

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:
İmza:
Tarih:

EK-8. VERİ ANALİZİ ÖRNEĞİ

Satır	Kısaltma	Görüşme soruları ve cevapları	Kodlar	Temalar
	Uzman 6	**S.1. Müze ve eğitim ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?**		
		Uzman 6: Çağdaş müzeler ya da olması gereken müzeler bağlamında bakıldığı zaman eğitimin ayrılmaz bir parçası çıkıyor ortaya. Çünkü daha önceki yaşantımızda olan şu an bulamadığımız şeyleri gördüğümüz, gezdiğimiz yerler değil. Aslında yaşantımızın önemli öğelerinin sergilendiği yerler olarak düşüyorum.	Eğitimin ayrılmaz bir parçası	Müze ve eğitim ilişkisi
	Öğretmen 2	**S.1. Okul öncesinde müze eğitiminin önemi hakkında ne düşünüyorsunuz?**		
5		**Öğretmen 2:** Müze eğitiminin önemi hakkında görsellik sunması açısından yaşanmışlık bildirdiği için çocukların bizim yaş grubunu somut olarak görmelerini sağladığı için tercih edilmesi gerektiğini	Somutlaştırma	Müze eğitiminin çocuğa yararları
6		düşünüyorum ve yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat tanıyoruz bu sayede. Yani çevremizde bulunduğu kadarıyla	Yaparak yaşayarak öğrenme	

. . . . 14	**Ebeveyn 6**	değerlendirmek gerekiyor. Eğitimimizin bir parçası olması gerekiyor ama ne yazık ki çok fazla kullanıldığını düşünmüyorum. Çalıştığım okullarda da çok gidemedik ya uzak kalıyor, mesafe sıkıntı oluyor ya da daha başka etkinlikler tercih ediliyor. Belki anlaşılamayacağı düşünülerek yani yeteri kadar bizim gruba hitap etmediği düşünülse de aslında görsel olması açısından gidilmesi gerekir. **S. 2. Müze eğitimi denince ne anlıyorsunuz? / Müze eğitimi kavramı size ne ifade ediyor?** **Ebeveyn 6: …**Müze yaşanmış bir olayın ama sen o olayın, o tarihte olunamayan hayatın yarına sunulan ve yarınki hayatına sunulan bir eğitim. Şunu söyleyeyim yaşım 37. Ben 40 sene, 30 sene öncesini hatırlamam. Ama 30 sene önce tarihte ne olduysa bunu bana eğitim olarak sunacak insanlar olmuştur.	Eğitimin bir parçası Müzeye ulaşılabilirlik sorunu Çocuğa uygun olmadığını düşünme Geçmişi çağrıştırması **Analize dahil edilmeyen bölüm**	Öğretmenlerin müzeleri tercih etmeme nedenleri Öğretmenlerin müzeleri tercih etmeme nedenleri Ebeveynin müze algısı

EK-9. MEB UYGULAMA İZNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.3043443 13.02.2018
Konu: Anket Araştırma İzni

ANADOLU ÜNİVERSİTESİNE
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğüne

İlgi: a) 11.01.2018 tarih ve 7660 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 13.02.2018 tarih ve 2993870 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Merve ÖZER'in **"Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi"** konulu araştırma çalışmaları hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanılması,** katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Milli Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52